

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HÜSNÎ'NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE DİVÂNI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

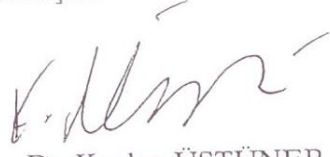
Danışman
Doç. Dr. Kaplan ÜSTÜNER

Hazırlayan
Yaprak UÇAR

ŞANLIURFA

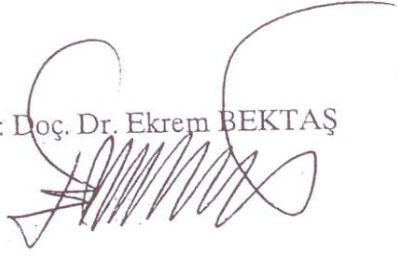
2011

Doç. Dr. Kaplan ÜSTÜNER danışmanlığında. Yaprak UÇAR'ın hazırladığı "Hüsni'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, ve Divân'ı" konulu bu çalışma ..... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

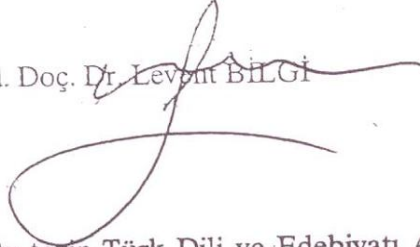

Danışman: Doç. Dr. Kaplan ÜSTÜNER

Üye: Doç. Dr. Ekrem BEKTAŞ

Üye: Yrd. Doç. Dr. Levent BİLGİ

Bu tezin Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yapıldığını ve Enstitümüz kurallarına göre düzenlendiğini onaylarım.

Prof. Dr. Kasım ŞULUL

Enstitü Müdürü V.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	6
GİRİŞ	9
XIX. YÜZYILIN GENEL GÖRÜNÜMÜ.....	9
1.1. XIX. yüzyılda siyasi ve sosyal durum	9
1.2. XIX. yüzyılda edebi durum	10
1. BÖLÜM.....	13
HÜSNÎ'NİN HAYATI, ESERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ	13
1.1. Hayatı.....	13
1.1.1. Tarikati	14
1.2. Eseri.....	17
1.3. Edebi Kişiliği	16
2. BÖLÜM.....	21
DİVÂNIN ŞEKİL VE İÇERİK ÖZELLİKLERİ	21
1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	21
1.1. Tertip Şekli.....	21
1.2. Nazım Şekilleri.....	21
1.3. Vezin.....	22
1.4. Kafiye ve Redif.....	24
2. İÇERİK ÖZELLİKLERİ	32
2.1. DİNÎ UNSURLAR	32
2.1.1. Kitaplar.....	32
2.1.2. Âyet ve Hadisler.....	32
2.1.3. Melekler.....	36
2.1.4. Peygamberler.....	37
2.1.5. Halifeler.....	43
2.1.6. Mahşer	44
2.1.7. Cennet ve Cehennem.....	44
2.1.8. Şehâdet-Gayb Âlemi.....	45
2.2. TASAVVUFÎ UNSURLAR	46
2.2.1. Tevhid	46
2.2.2. Vahdet-i Vücûd.....	47

2.2.3. Allah.....	50
2.2.4. Yaradılış.....	52
2.2.5. Dört Kapı (Şeriat-Tarikat-Hakikat-Marifet).....	52
2.2.6. Havf-Reca.....	53
2.2.7. Üns.....	54
2.2.8. Yakîn.....	55
2.2.9. Zühd.....	56
2.2.10. Fakr.....	56
2.2.11. Rızâ.....	56
2.2.12. Tevekkül.....	57
2.2.13. Hayret.....	58
2.2.14. Menzil.....	58
2.2.15. Zikir.....	58
2.2.16. Riyazet.....	59
2.2.17. Feyiz.....	60
2.2.18. Himmet.....	60
2.2.19. Nefes.....	61
2.2.20. Gaflet.....	61
2.2.21. Tecrîd.....	62
2.2.22. İlm-i Ledün.....	63
2.2.23. Tevellâ- Teberrâ.....	63
SONUÇ.....	64
KAYNAKÇA.....	66
METİN KURULURKEN TUTULAN YOL.....	69
METİN.....	71
ÖZET.....	430
SUMMARY.....	431

KISALTMALAR

c: Cilt

G: Gazel

H: Hicri

Haz: Hazırlayan

K: Kaside

Mh: Muhammes

Mr: Murabba

öl: Ölüm tarihi

s: Sayfa

S: Sayı

Yay: Yayınları

ÖN SÖZ

XIX. yüzyıl Divân edebiyatı, bir önceki yüzyılın devamı niteliğindedir. Bu yüzyılda Nedim’de ifadesini bulan mahalli tarz etkisini göstermeye devam etmiş, İstanbul Türkçesi yerine halk dilinin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Tasavvuf, önceki yüzyılda olduğu gibi bu dönem şairlerinin beslendiği önemli şiir kaynaklarından biri olma özelliğini devam ettirmiştir. Özellikle çeşitli tarîkatlara mensup şairlerin fazlalığı oranına paralel olarak dinî-tasavvufî şiirlerin sayısında da önemli bir artış olmuştur. Başta Mevlevî olmak üzere Nakşibendî ve Celvetî dergâhları şairlerin feyz aldıkları mekânlar olmuştur. Dönemin önemli şairlerinden İzzet Mola, Yenişehirli Avnî, Şeref Hanım, Pertev Paşa ve Aynî “Mevlevî”; Adile Sultan, Arif Hikmet ve Osman Nevres “Nakşibendî”; Musa Kazım ise “Celvetî” tarîkatına mensuptur.

Hüsni de bir XIX. yüzyıl şairi olarak içinde yaşadığı devrin gerek siyasi gerekse edebi durumundan etkilenmiştir. *Divân*’ından edindiğimiz bilgiye göre kendisi devrin diğer birkaç şairi gibi Nakşibendîdir. Bu nedenle de şiirleri genelde Nakşibendîlik ve tasavvuf üzerinedir.

XIX. yüzyıl şairlerinden olan Hüsni’yi ve *Divân*’ını inceleyerek bu dönemin edebi durumuna katkı sağlamak amacıyla bu çalışma konusunu tercih ettik.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır:

Giriş Bölümünde Hüsni’nin içinde yaşadığı dönem olan XIX. yüzyılın siyasî, sosyal ve edebî durumunu genel görünümü ile değerlendirdik.

Birinci Bölümde Hüsni’nin hayatı, eseri, edebi kişiliği ve şairin bağlı bulunduğu Nakşibendî tarîkatini ele almaya çalıştık. Bu bölümde şairin hayatını kaynakların verdiği bilgilere göre anlattık, edebi kişiliğini *Divân*’daki bazı şiirlerinden örnek vererek değerlendirdik, şairin şiirlerini daha anlaşılır kılabilmek için de *Divân*’ın yazıldığı dönemi ve şairin içinde bulunduğu tarîkati genel hatlarıyla vermeye çalıştık.

İkinci Bölümde, *Hüsni Divânı*’ndaki şiirleri şekil ve muhteva açısından inceledik. Şiirleri şekil açısından incelerken şiirleri nazım şekli, vezin, kafiye ve redif yönünden ele alarak gerektiği yerde istatistiksel tablolara yer verdik. Muhteva açısından

incelerken de *Divân*'daki şiirlerden örnek vererek şiirleri dinî ve tasavvufî açıdan değerlendirdik.

Bu bölümden sonra metni kurarken izlediğimiz teknikleri maddeler halinde verdik. Elde edilen sonuçlar, İkinci Bölümün sonunda maddeler halinde sıralanmış, daha sonra da bu çalışmada yararlanılan kaynaklar Kaynakça başlığı altında sırasıyla verilmiştir.

Üçüncü Bölümde de şu ana kadar tespit ettiğimiz kadarıyla tek nüshası olan *Divân*'ın çeviriyazısını yaptık. *Hüsni Divânı*'nın bilinen tek nüshası, İstanbul Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde 5505 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Metin bu nüsha üzerine kurulmuştur.

Bu yüksek lisans tez çalışmamın her aşamasında bana yol gösteren ve desteklerini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Kaplan ÜSTÜNER'e, Harran Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyeleri Doç. Dr. Ekrem BEKTAŞ'a, Yrd. Doç. Dr. Levent BİLGİ'ye, Öğr. Gör. Hasan AKÇAY'a ve araştırma görevlisi arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

ŞANLIURFA, 2011

0.1. Çalışma İle İlgili Genel Bilgiler

0.1.1. Konu

Çalışmamızın konusunu XIX. yüzyıl şairi olan Hüsni'nin hayatı, edebi kişiliği ve *Divân*'ının incelemesi oluşturmaktadır.

0.1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, XIX. yüzyıl şairlerinden olan ve hayatı hakkında tezkirelerde ve edebiyat tarihlerinde az bir bilgiye yer verilen Hüsni'nin hayatına dair daha fazla bilgiye sahip olmak, eserleri varsa bunlar ile ilgili araştırma yapmak ve şairin elde bulunan *Divân*'ının incelenmesidir. Ayrıca *Divân*'daki şiirlerde XIX. yüzyıl dönemine ait sosyal, siyasal, kültürel unsurlarını ve şairin şiirlerinden yola çıkarak edebi kişiliğini ortaya koymaktır.

0.1.3. Yöntem

Öncelikle belli kütüphanelerin katalogları ve edebiyat tarihleri taranarak metnin daha önce çalışılıp çalışılmadığına bakılmıştır. Daha sonra şairin hayatı ile ilgili araştırma yapılarak ansiklopedi, tezkireler ve edebiyat tarihlerinde şairin hayatı ile ilgili bilgi toplanılmıştır. *Divân* okunup incelenmiş ve daha sonra *Divân* şekil, muhteva, dil ve üslup açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca şairin edebi kişiliği ortaya konulmuştur. Böylelikle çalışmamız tarama, araştırma ve inceleme yöntemi üzerine kurulmuştur.

0.1.4. Bölümler

Çalışmamızın I. Bölümünde Hüsni'nin hayatı, eseri ve edebi kişiliği üzerinde durulmuştur. II. Bölümde metnin şekil ve muhteva özellikleri incelenmiş ve III. Bölümde ise *Divân* metni verilmiştir. Sonuç Bölümünde ise bu bölümlerin genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

GİRİŞ

XIX. YÜZYILIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

1.1.XIX. yüzyılda siyasi ve sosyal durum

Hüsni, XIX. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır. Bu nedenle şairin hayatını, edebi kişiliğini incelemeye önce yaşamış olduğu devrin siyasi, sosyal ve edebi durumunu ele almak faydalı olacaktır.

XVIII. yüzyılda özellikle geçmişteki gücünü yitiren ve cephelerde savaş kaybeden orduya yeni bir güç kazandırma düşüncesiyle Batı'nın bilgi ve tekniğini alma yönünde görülen ıslahat ve yenileşme hareketleri, XIX. yüzyılda hayatın bütün yönlerinde kendini yoğun olarak hissettirmiştir.

1826'da yenileşme sürecinin önündeki önemli engellerinden biri olan Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla hem yeni bir ordu kurulmasına yol açılmış hem de köklü değişimlere uygun zemin hazırlanmıştır. 3 Kasım 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı ile yenileşme hareketi devletin resmi programı haline gelmiştir. Böylece devlet ile halk arasındaki ilişkilerde artık yeni bir dönem başlamıştır. 1876'daki Meşrutiyet'in ilanı ile da özellikle hukuk ve rejim açısından köklü değişiklikler meydana gelmiştir.

XIX. yüzyıl Osmanlı siyasetçisi ile edibinin edebiyat ve olaylara bakışı ile bir önceki dönemdekilerin bakışları arasında bazı farklılıklar görülmektedir. Bir önceki yüzyılın devlet adamları ve yazarları, medeniyet değiştirmeyi hiç düşünmeksizin topluma ait eski dinamikleri yeniden canlandırıp kazandırma gayretine girmişlerdir.

1820'deki Rum İsyanı'ndan sonra Babıâli'den Rumları ihraç eden Sultan II. Mahmud 1832'de Tercüme Odası'nı açarak Müslüman nüfusun da Fransızca öğrenmelerini istemiştir. Dönemin siyasetçi ve edebiyatçıların yetiştiği yer olan Tercüme Odası, aynı zamanda dilin sadeleşmesi Batı kültürünün tanınması gibi

önemli roller de oynamıştır. Batılı düşünür, edebiyatçı ve misyonerler de Doğu ve onun en önemli temsilcisi Osmanlı ile yakından ilgilenmişlerdir.

Batılı müsteşriklerin bu yüzyılda eski Türk kültürüyle ilgili yapılacak çalışmalara da yön verdikleri dikkat çekmektedir. Türk Halk Edebiyatı biliminin kurucularından olan Vambéry, Macar Türkolog Janos Repiczky'in öğrencisi olup Hammer'ın yönlendirmesiyle 1857'de İstanbul'a gelerek Reşid adını almıştır. Kendisi bir taraftan yabancı dil dersleri verirken diğer taraftan da Hariciye Nezareti'nde tercümanlık yapmıştır. Hammer ve Redhouse, Reşid Paşa'nın Fransız Akademisi'ni örnek alarak kurduğu Encümen-i Daniş'in üyesidirler. Bu arada Batılı Türkolog Türk kültürüne ve medeniyetine ait birçok konu üzerine araştırma ve inceleme yaparak yayımlanmışlardır. Redhouse Türkçe-İngilizce sözlük, Hammer da 2200 Türk şairini tanıttığı *Osmanlı Şiir Sanatı Tarihi*¹ adlı tezkireyi yazmıştır. E.J.W.Gibb Türk edebiyat tarihinin dönemlerinin bir panoramasını veren altı ciltlik *Osmanlı Şiiri Tarihi*² adlı eserini kaleme almıştır. XIX. yüzyılda Türk dil, tarih ve edebiyatı ile ilgili eser yazanlar, Batılı Türkologların takipçisi veya öğrencisi olmaktan, onların bakış açısını taşımaktan adeta imtiyazlı bir gurur duymuşlardır(Şentürk 2004: 471-473).

1.2. XIX. yüzyılda edebî durum

Bu dönemde edebiyat, özellikle asrın ilk yarısında, geçen asrın bir devamı görünümündedir. Şiire yeni bir nefes ve soluk kazandıran Şeyh Galip'ten sonra klâsik edebiyatın adeta beslendiği kaynaklar kurumuş, neredeyse söylenebilecek sözü bitmiş, orjinalliğini kaybetmiş, şairler eski ustaları tekrarlamaktan ileriye gidememiş, orjinallik gösterme hevesiyle yapmacıklık, yavanlık hatta bayağılığa düşülmüştür. Hatta Tanzimat ile birlikte Fransız edebiyatının tesirinde oluşmaya başlayan yeni edebiyatın karşısında gittikçe gücünü kaybeden eski edebiyat, kendi geleneği içerisinde dahi değerini koruyamaz hale gelmiştir. Bu asırda Nedim'de zarif bir senteze ulaşarak ifadesini bulan mahalli tarz etkisini göstermeye devam etmiştir. Ancak bu dönemdeki şiiirlerde Nedim'deki zerafetin yerini bayalığın aldığı, duygu derinliği, hayal zenginliği ve ahengin yok olduğu, dolayısıyla şiiirlerin kelimelerin yan

---

¹Joseph von Hammer-Purgstall, Geschichte der Osmanischen Dichtkunts bis auf unsere Zeit, Petsch, 1837

² E.J.Wilkinson Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi*(History of Ottoman Poetry) , Haz. Ali Hakan Çavuşoğlu, Ankara, 1999.

yana dizilmesinden oluşan titizlikten uzak, zevksiz manzumeler haline geldiği, zarif İstanbul Türkçesi yerine normalin altında bulunan halkın dilinin kullanıldığı dikkati çekmektedir. Tasavvuf bu dönem şairlerinin beslendiği önemli şiir kaynaklarından biri olma özelliğini devam ettirmiştir. Özellikle çeşitli tarikatlara mensup şairlerin fazlalığı oranına paralel olarak dini-tasavvufi şiirlerin sayısında da artma olmuştur. Bu yüzyılda Sebki Hindi'nin geçen döneme göre rağbetten düştüğü görülmektedir(Şentürk 2004:472-473; Horata 2009: 257-274).

Sosyal hayata açılışa paralel olarak, şairler gördükleri olumsuzluklar ve aksaklıklar karşısında hicve rağbet etmeye devam etmişlerdir. Hicivlerin sayısında önceki yüzyıla göre nicelik bakımından bir azalma görülmekle birlikte Aynî, Eşref gibi şairlerin elinde seviye daha da yükselmiştir (Horata 2009: 257-274).

Bu dönemde klâsik şiiri içine düştüğü kısır döngüden kurtaracak hamleyi yakalama düşüncesiyle Encümen-i Şuara isimli edebi bir topluluk kurulmuştur. 1861 yılında kurulup, çalışmalarını bir yıl kadar aksamadan sürdüren Encümen-i Şuara, ortak bir zevki paylaşan ve hemen hemen aynı kültür ve anlayışa sahip insanların bir araya gelerek oluşturdukları bir dost meclisi hüviyeti görünümündeydi. Bu grupta Hersekli Arif Hikmet, Leskofçalı Galip Bey, Osman Şems, Yenişehirli Avnî Bey gibi şairler yer almıştır. Bu topluluktaki şairlerin çoğu eski kültürü ve zevki bilen, nazım tekniği yönünden güçlü şairlerdir. Kasidelerinde genellikle Nef'i'yi, gazelde Naili-i Kadim ile Fehim-i Kadim'i izledikleri ve bu şairlere benzemeye çalıştıkları görülür. XIX. yüzyılda Divân şiirinin en güçlü temsilcileri bu şairler arasından seçilmiştir(Ünver 2004: 100).

Bu devirde geçmiş asırlarda kullanılan nazım şekillerinin kullanımına devam edilmiştir. Ancak bunlardan bazılarında bir artış, bazılarında ise gözle görülür bir azalma olmuştur. Geçmişe oranla bu dönemde en az kullanılan nazım şekli mesnevidir. Bu devirde önemli bir kaside şairi de yetişmemiştir. Enderuni Vasıf ve İzzet Mola, *Divânlarında* çok sayıda kasideye yer vermekle birlikte, asıl şöhretlerini diğer türlerde kazanmışlardır. Özellikle bentlerden kurulu nazım şekillerinde bir artış olmuştur. Tercî-bendler, terkib-bendler ve çeşitli tarih kıtaları bunlardandır.

Zihniyet dünyasındaki değişimin bir göstergesi kadın şairlerin sayısındaki artıştır. Bu dönemde yirminin üzerinde kadın şair vardır. En önemlileri Şeref Hanım, Leyla Hanım ve Adile Sultan'dır. Bu dönem edebiyatında dikkat çeken hadiselerden biri de Verne adında bir Fransızın kendi kendine öğrendiği Türkçe ile bir *Divânçe* oluşturacak sayıda şiir söylemesidir. Bu durum Türk kültürünün Avrupa'daki

yansımalarının bu dönemde de devam ettiğini göstermesi bakımından önemlidir. Bu dönem eserleri genellikle derinlikten, incelikten, titizlikten ve ahenkten yoksun, içi boş kelimelerin dizilmesinden oluşan vezinli-kafiyeli manzum söyleyişler görünümündedir. Tasavvuf, bu dönem şairleri üzerinde de etkili olmuştur. Başta Mevlvî olmak üzere Nakşibendî ve Celvetî dergâhları şairlerin feyiz aldıkları mekânlar olmuştur. Dönemin önemli şairlerinden İzzet Mola, Yenişehirli Avnî, Şeref Hanım, Pertev Paşa ve Aynî “Mevlevî” ;Adile Sultan, Arif Hikmet ve Osman Nevres “Nakşibendî”; Musa Kazım ise “Celvetî” tarikatına mensuptur. Bu yüzyılda sultanlardan sadece II. Mahmud, Adlî mahlasıyla şiirler söylemiş ve çeşitli besteler yapmıştır. Dönemin şairleri, üstat olarak nitelendirilen şairlerin izinde giden, taklit ve tekit seviyesinde kalan nazire şairleri olarak dikkat çekmektedir(Şentürk 2004:472-473; Horata 2009: 257-274; Ünver 2004: 100-102).

XIX. yüzyılda özellikle şiirde, muhteva dışında eski ile yeni arasında önemli bir fark yok gibiydi. Dil, vezin ve nazım şekilleri büyük ölçüde aynı idi. Ayrıca yeni edebiyatın önde gelen isimleri eskiyi öğrenerek yetişmişler, hatta o yolda eserler de vermişlerdi. Bununla birlikte, devlet idaresinden toplum hayatına kadar her alanda görülen eski-yeni ikiliği edebiyatta da ortaya çıkmıştı(Ünver: 2004: 100).

Hüsnî de bir XIX. yüzyıl şairi olarak içinde yaşadığı devrin gerek siyasi gerekse edebi durumundan etkilenmiştir. *Divân*'ından edindiğimiz bilgiye göre kendisi devrin diğer birkaç şairi gibi Nakşibendîdir. Bu nedenle de şiirleri genelde Nakşibendîlik ve tasavvuf üzerinedir. Böylelikle de şiirlerindeki dili sade ve şiirleri anlaşılır, açık bir Türkçe ile yazılmıştır.

1. BÖLÜM

HÜSNÎ'NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ, ESERİ

1.1. Hayatı

Tezkire ve biyografik eserlerde (İnal, 2000: 977; Çeltik, 2008: 55-56) Hüsnî'nin hayatına dair çok kısa bilgi verilmiştir. Bu nedenle de şairin doğum ve ölüm tarihi, öğrenim durumu, nerede yaşadığı, geçimini ne ile sağladığına dair bilgiler elimizde mevcut değildir.

Şairin asıl adı Hasan Hüsnî Efendi'dir. Babası Abdurrahim Efendi'dir. Siroz dahilinde Cuma-i Bâlâ kasabasında doğduğu bilgisi *Divân*'ındaki beyitten anlaşılmaktadır:

Hasan Hüsnî duâcı bir fakirdir
Vatan Cuma, giyer nakşî külâhı G 350/3

Divân'da ne zaman doğduğuna dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. *Divân*'ın yazıldığı tarihe bakılırsa Hüsnî, Sultan Abdülmecîd(öl. 1861) zamanında yaşamıştır; ama memleketinde mi başka bir yerde mi ya da İstanbul'da mı yaşadığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. Şairin dönemin padişahı Abdülmecid'e yazdığı 3 kaside dışında başka şiirlerinde de padişaha dair övgüler mevcuttur:

Bizim de sâyesinde Hâzret-i 'Abdü'l-Mecîd Hân'ı
Bu Dîvân'ım ola maqbûl-i bezm-i zümre-i 'irfân G 348/4

Hüsnî'nin bir Nakşbendî olarak müşdidinin Şeyh Zülfikar olduğu ifâdesi *Divân*'mdaki aşağıdaki beyitten anlaşılmaktadır:

Lîk gitdik de cihândan mürşidim Şeyh Zülfikâr
Bendesî Hüsni gedâyı yakdı anıñ hasreti G 343/4

Şairin mürşidi olarak adı geçen Şeyh Zülfikâr'a dair bir bilgiye kaynaklarda rastlanamamıştır; ancak Hüsni mürşidinin ölüm tarihini 1847(H. 1263) aşağıdaki beyitte şu şekilde vermiştir:

Geldi üçlerden biri yazdı mücevher tâ rihi
Biñ iki yüz altmış üçte vâ kı° oldu rihleti G 343/7

Şairin öğrenimi konusunda kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlayamadık. Hüsni, şairlerinden anlaşılacağı üzere Nakşbendî tarikatına mensuptur. *Divânı'nda* Nakşbendîliğe dair ifadelerle sıkça rastlanmaktadır. XIX. yüzyıl şairleri arasında tarikatlere yönelim oldukça yaygındır. Bu dönemde Hüsni dışında Adile Sultan, Arif Hikmet ve Osman Nevres gibi önemli Divân şairleri de Nakşbendî tarikatına mensupturlar. *Divân'daki* şairleri tam olarak anlayabilmek için Nakşbendîlikten söz etmek yerinde olacaktır:

1.1.1 Tarîkati

Nakşbendî tarîkatı, Buharalı Muhammed Bahaüddin (öl.1389) tarafından kurulmuştur. Bahaüddin Nakşbend'e de birçok sufiye atfedilen, ölüyü diriltmek, mevsimsiz meyve izhar etmek, ölünün selamını duymak ve duyurmak, Hızır ile konuşmak gibi kerametler atfedilmiştir. Tarîkat zinciri, beş vasıtayla Yusuf-ı Hemedanî'ye (öl.1140) ulaşan Seyyid Emir Külâl'e (öl. 1371) intisap etmiştir. Küçüklüğünde Emir Külâl'in şeyhini de görmüştü, bu zat kendisini evlat edinmişti. Nakşbendîlere göre, Yusuf-i Hemedanî'nin halifesi Abdülhalik-i Gucdvânî'nin(öl. 1180) ruhaniyetinden feyz almıştır. Bir müddet Necef'te, bir zaman da Merv'de oturmuş, iki kere haccetmiş, 1389'da doğduğu köyde vefat etmiştir. Nakşbendîlikte semâ ve cehri zikir yoktur. Bu bakımından bu tarîkat, hafi, yani gizli, sessiz zikir

erbabındandır. Tarîkat zincirlerinin bir yandan Hz. Ali'ye bir yandan da Hz. Peygamber tarafından kendisine gizli zikir telkin edilen Hz. Ebû-Bekr'e ulaştığına inanırlar.

Nakşbendiyye'nin Ahrâriyye, Naciyye, Kasaniyye, Muradiye, Mazhariyye, Camiye, Halidiyye, Müceddidiyye kolları vardır. Bu kollar içinde en fazla yayılanları Müceddidiyye ve Halidiyye'dir. Nakşbendîlerde salikin on bir esası gözetmesi şarttır:

1. Vukuf-ı Zamanî: Müridin zamanı çok iyi değerlendirmesidir.
2. Vukuf-ı Adedî: Dersin adedi ve gerçek manası düşünülmelidir.
3. Vukuf-ı Kalbî: Kalbi uyanık tutmak gerekir.
4. Hûş der-dem: Nefes alıp verirken, gaflette olmamak..
5. Nazar ber-kadem: Başkasına değil, kendine bakmalıdır..
6. Sefer der-vatan: Halktan ayrılıp Hakk'a gitmesidir.
7. Halvet der-encümen: Halk içinde de olsa, halvet hali olmalıdır.
8. Yâd-kerd: Şeyhin verdiği zikri, kalb ve dil ile daima tekrarlamak.
9. Bâz-geşt: Zikirle Allah'a dönüş, vuslât düşünülmelidir.
10. Nigah-daşt: Kalbi zararlı düşüncelerden korumak.
11. Yâd-daşt: Masivâyı bırakarak, sadece Allah'ı düşünmektir

Görülüyor ki bu tarîkat, bu on bir esasla tam bir mistik tarîkattir; saliki iç bir âleme daldıran, ruhî teşevvüslere düşüren bir yoldur(Gölpınarlı 1997: 215-217).

Kebir ve sağir olmak üzere iki kısım olan zikir tarzının, diğer tarîkatlerden farkı, sadece mensupları arasında icra edilmesidir. Zikir halkasında bulunan müridler on kişiden fazla ise yapılan hatme *hatm-i hâcegân-ı kebir*, on kişiden fazla ise *hatm-i hâcegân-ı sağir* ismi verilir(Eraydın 1084:234).

Hüsni de *Divânı'nda* Nakşbendîliğin en önemli unsuru olan zikirden önemli ölçüde söz etmiştir:

Zâkir olan şâm u seher zikriñ eder ey şanemâ

Zikr-i müdâma erişen şâm u seher bilmez imiş G 162/6

Nakşibendîliğin Osmanlı topraklarında yaygınlık kazanması daha çok şeyhlerinin Fars- İslam edebi kültürünün taşıyıcı, yayıcı ve koruyucuları olarak faaliyette bulunmasıyla açıklanabilir. Osmanlı kültürünün önemli parçası olan bu kültür, Türkçe ve Arapça telif eserler ve tercümelemlerle dengelenmiştir.

Hüsnî de şiirlerinde Nakşbendîliğe dair ifadelere ve mecazlara önemli ölçüde yer vermiştir. Aşağıdaki beyitte Nakşbendîler, hakikat gül bahçesinin bülbülü ve irfan bağının açılmış güllerine benzetilmiştir.

Gülistân-ı haķıķat bülbülüdür Nakşbendiler

Açılmış bāğ-ı ʿirfānıñ gülüdür Nakşbendiler G 96/1

1.2.Eseri

Elimizdeki kaynaklara göre Hüsnî'nin tek eseri vardır. Başka eserinin olduğuna dair bir bilgiye rastlanamamıştır. Şair ile ilgili bilgiye ulaştığımız kaynak,³ Divân'ın 1847(1263) tarihinde tertip edildiğini ifâde etmektedir; ancak beyitteki tarihin, şairin mürşidi Şeyh Zülfikâr'ın ölüm tarihi olduğu anlaşılmıştır.

Geldi üçlerden biri yazdı mücevher târihi

Biç iki yüz altmış üçte vâķi^c oldu rıhleti **G 343/7**

Divân tespit edebildiğimiz kadarıyla tek nüsha olup İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Yıldız Bölümü, 5505 numarada kayıtlıdır. Yaptığımız araştırmalar sonucu, şairin elimizde bulunan *Divâm* dışında başka bir eserine rastlayamadık. Divân, Türkçe ve talik yazı çeşidi ile yazılmıştır. Müstensihî belli değildir. Eser, 225x150 boyutunda olup 80 varak ve 23 satırdan oluşmaktadır.

Hüsnî *Divâm*'nda Divân şiiri nazım şekillerinden 309 gazel, 24 murabba-ı müzdeviç, 13 murabba-ı mütekerrir, 4 terkib-bend, 2 tercî-bend, 1 muhammes-i mütekerrir, 1 muhammes-i müzdeviç, 2 müsemmen-i mütekerrir, 1 müsemmen-i müzdeviç, 1 müseddes-i mütekerrir, 1 müseddes-i müzdeviç ve sonda da 1 mesnevi kullanılmıştır.

---

³ İbnü'l-emin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, Haz. Kayahan Özgül, İstanbul, 2000.

1.3. Edebi Kişiliği

Şairin edebi kişiliği hakkında kaynaklarda pek fazla bilgi bulunmamaktadır. XIX. yüzyılda tasavvuf, şairlerin beslendiği önemli şiir kaynaklarından biri olma özelliğini devam ettirmiştir. Özellikle çeşitli tarikatlara mensup şairlerin fazlalığına paralel olarak dinî-tasavvufî şiirlerin sayısında da artma olmuştur. Hüsnî'nin de şiirlerinde beslendiği en önemli kaynak tasavvuftur. Şiirlerini tasavvufî bir zemin üzerine oturtmuştur. Bunun yanında Nakşebendî olması sebebiyle insanları eğitime ve doğru yola çağırma amacı olduğundan halkın anlayacağı anlaşılır ve sade bir dil kullanmıştır.

Hüsnî Divânı'nda bulunan şiirlerde, bazı arkaik sözcüklere ve Eski Anadolu Türkçesi'nin karakteristik özelliklerini taşıyan ifadelere ve eklere rastlanmak mümkündür:

Kemâli kişiniñ şer^ca göredir

Çatı *gökçek* °Arafâtdır şerî^cat G 41/8

***

Çulağ tut ħarf-i şîne ey *karındaş*

Rumûzuñ fehm edip etme sırrı fâş G 159/1

***

Kendi noğşâniñ görüp °aybıñ gözetme kimseniñ

Mâ-sivâya bakma *açgıl* dîde-i göñül Hâkķ'ıñ G 210/5

***

Düşüben meyl-i dünyâya hevâniñ olma mağlûbu

Göñül zıkr ile her dem çalbiñ enverle tevekkül çıl G 236/5

Hüsnî, aşağıdaki beyitte Divân'ını gülbahçesine, şiirlerini de güllere benzeterek şiirlerinin kayda değer olduğunu ifâde etmektedir:

Seğerde Hüsniyâ gülzâr-ı yâre bülbül ol tâ kim

Divânda açdı Şîrîn güllerin çokmağ için Ferhâd G 75/7

Hüsnî, Attar'ın kaleme almış olduğu Mantıku't-tayr'ın dilinin anlaşılmaz olduğu ve buna bağlı olarak da kimsenin bu eserden hiçbir şey anlamadığını ifade etmektedir:

Kimse anlamaz dilinden hep mu'ammā nuṭṭ eder
Mantıku't-tayrın luġātıdır lisānı bî-ḥisāb G 28/4

Arap dilcileri, dilbilgisini sarf (şekil bilgisi) ve nahv (söz dizimi) olarak ikiye ayırmışlardır. Hüsnî, *Divânı*'nda *sarf* ve *nahv*'in önemli olmadığını, önemli olanın anlam olduğuna ve sözün ilmin temeli olduğuna değinmiştir:

Şarf u naḥvi geçip ma'āniye gel
Cümle 'ilmiğ bināsıdır sözüümüz G 137/6

Hüsnî, *Divânı*'nda vezin, kafiye ve redif gibi şiirde ahengi sağlayan unsurlar dışında cinas, iştikak, kalb gibi söz sanatlarını kullanarak şiirin ahenginin artmasını sağlamıştır.

Divân şiirinde bir kök ile o kökten türeyen veya aslî manaları aynı köke bağlı bulunan ya da harflere ait şekil benzerliğinden dolayı aynı kökten türemiş gibi görünen sözlerin bir ifâdede toplanmasından doğan sanata *iştikak* adı verilir (Macit 2005: 16). İştikak sanatı aşağıdaki beyitlerde görüldüğü gibi Arapça kelimeler ile yapılır; ama Farsça ve Türkçe kelimeler ile yapıldığı da görülebilir. Aşağıdaki beyitte zâkir, zıkr, mezkûr kelimeleri aynı kökten gelmektedir.

Zâkir ol kim olasın *zıkrıne mezkûr* ey cân
Derdine ere devâ rûḥa ğidâ versinler G 93/10

Aşağıdaki beyitte de “âşık, maşûk, aşk ve uşşâk” kelimeleri aynı kökten gelmektedir.

Âşık ol *maşûk* elinden ister iseñ cām-ı *aşk*
Olasın mest-i ebed *uşşâk* içinde muḳtedâ G 4/5

Cinas, kelimeler arasındaki ses benzerliğidir. *Hüsnî Divânı*'nda bu sanata örnek olabilecek beyitler mevcuttur. Aşağıdaki beyitte nikâb-kâb sözcükleri arasında *cinas* sanatı vardır:

Bu sırr-ı ekbere her kim kadem başar Hüsni
Kamuya kâb olur ol şahşa bir niķāb olmaz G 148/9

Hüsni, aŗađıda matlaı verilen gazelin her beytinde ikilemeleri kullanarak Őirde önemli ölçüde ahengi sađlamıŗtır.

Hübuñ yüzünde ān ü kerem var *yeleb yeleb*
Zülfü teli yüzüne dağılmış *keleb keleb* G 32/1

***

Verme rāhat nefsinı yak odlara
Yolun üzre kırmaya *tuzāđ zāđ* G 192/2

Aŗađıda bir gazelin matla beyti verilmiŗ ve bu beyitte iķ kafiyeye bağlı olarak beyitte paralellik söz konusudur:

°Aŗķ bāđınıñ bülbülleri feryād eder Őubħ u mesā
Yāriñ cemāli gülleri her-dem Şaçar büy-ı liķā G 14/1

Şair, Nakşbendî olması sebebiyle insanları tasavvuf yolunda eğitmek gibi bir amacı olduğundan halkın anlayabileceği sade bir dil ve açık bir ifade kullanmıŗtır.

Hüsni *Divān*'da Farsça tamlama ve zincirleme isim tamlamalarını az kullanmıŗtır; buna rağmen birkaç beyitte aŗađıdaki örnekte olduğu gibi zincirleme isim tamlaması kullandığı da görölmektedir.

Zevķ-i viŗāl-i debdebe-i yāre mālikiz
°*Unvān-ı Őāh-ı mülket-i efzāya* bakmazız G 146/2

Hüsnî Divânı'nda yer yer bazı atasözü ve deyimler kullanarak anlamı pekiştirmiştir. Aşağıda *Divân*'da kullanılan atasözlerin geçtiği bazı beyitler verilmiştir:

1. Ne ekersen onu biçersin.

°Amel toħmuñ ekip bu mezra°ada
Ne ekdiñse ola °uqbāda vāķi°

2. Meyve veren ağaç taşlanır.

Ezelden °adet olmuşdur bilirsin
Dıraħt-ı meyvedāra atılır taş G 159/2

2. BÖLÜM

DİVANIN ŞEKİL VE İÇERİK ÖZELLİKLERİ

1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1.1. Tertip Şekli

Divân, kısa bir “dibace” ile başlamış ve daha sonra gelen kaside başlığı altında terhib-bend, tercî-bend ve musammatlar karışık bir şekilde verilmiştir. Sonra gelen gazellerin arasında da musammatlara yer verilmiştir. *Divân’ın* neticesi olarak geçen kısımda da mesnevi nazım şekli ile yazılmış bir manzume vardır. Ayrıca hece ve aruz vezni ile yazılmış şiirler karışık bir düzen içinde iç içe verilmiştir.

Şair, her harften gazel yazmaya özen göstermiştir. Aşağıdaki tabloda şairin her harften yazdığı gazel sayıları verilmiştir:

Elif (ا) 24	Be (ب) 11	Te (ت) 17	Se (ث) 4	Cim (ج) 6
Ha (ح) 4	Hı (خ) 4	Dal (د) 11	Zel (ذ) 4	Ra (ر) 50
Ze (ز) 18	Sin (س) 5	Şın (ش) 9	Sad (ص) 4	Dad (ض) 4
Tı (ط) 5	Zı (ظ) 4	Ayin (ع) 4	Gayın (غ) 4	Fe (ف) 5
Kaf (ق) 11	Kef (ك) 13	Lam (ل) 15	Mim (م) 19	Nun (ن) 19
Vav (و) 9	He (ه) 32	Ye (ي) 30		

1.2. Nazım Şekilleri

XIX. yüzyılda geçmiş yüzyıllarda kullanılan nazım şekillerinin kullanımına devam edilmiştir. Ancak bunların bazılarında artış, bazılarında ise azalma olmuştur. Kaside yazan şairlerin sayısında bir azalma olmuş, buna karşın bentlerle kurulu nazım şekillerinde bir artış meydana gelmiştir (Şentürk, Kartal, 2005: 492). Buna bağlı olarak Hüsni, *Divân’ında* kasideye çok az yer vermiş, daha çok gazel ve bentlerle kurulan nazım biçimleri ile şiirlerini yazmıştır.

Hüsnî, *Divân'a* gazel nazım şekli ile yazılmış olan kısa bir dibace ile başlamıştır. Daha sonra gelen 3 manzume, kaside başlıklarını taşımalarına rağmen nazım şekli olarak kasidenin özelliklerini taşımamaktadır. Kaside başlığı altında yer alan bu manzumelerin ortak özelliği, konu veya muhtevanın aynı olmasıdır. Farklı biçimde, ama aynı konudaki şiirlerin aynı şekil altında bulunması, nazım şekliyle açıklanamaz. Böyle bir durum nazım türünün alanına girer (Kurnaz 2010: 141). Bu manzumelerde tevhid, münacat ve mehdiye gibi konular işlenmiştir. Mehdiye konusunun işlendiği manzumede dönemin padişahı Sultan Abdülmecid ile ilgili övgü dolu sözler mevcuttur. Kasidelerden sonra Besmele harflerine dair bir manzume ve daha sonra da Arap alfabesindeki harflere dair bir terki-bend ve tercî-bend bulunmaktadır. Ayrıca *Divân'ın* sonunda “Netice-i Divân” kısmında mesnevi nazım biçimi ile bir manzume bulunmaktadır.

Hüsnî *Divân'nda* Divân şiiri nazım şekillerinden 309 gazel, 24 murabba-ı müzdeviç, 13 murabba-ı mütekerrir, 4 terki-bend, 2 tercî-bend, 1 muhammes-i mütekerrir, 1 muhammes-i müzdeviç, 2 müsemmen-i mütekerrir, 1 müsemmen-i müzdeviç, 1 müseddess-i mütekerrir, 1 müseddess-i müzdeviç ve sonda da 1 mesnevi kullanılmıştır.

1.3.Vezin

Divân şiirinde ahengi sağlayan en önemli unsurlardan biri vezindir. Söz konusu şiirde kullanılan vezin aruz veznidir. Türk şiirinde benimsenerek kullanılan aruz bahirleri ve bunların kalıpları, İran aruzundan alınmıştır. Türk şairleri XI. yüzyıldan başlayarak İran şairlerinin kullandıkları aruz kalıplarını denemişler; beğendikleri ve Türkçenin dil özelliklerine uyan kalıpları benimsemişler; bir kısmını değiştirmiş, Türk zevkine uymayanları ise ya çok az kullanmışlar ya da büsbütün bir yana bırakmışlardır (İpekten 2010:158). Hüsnî de diğer Divân şairleri gibi şiirlerinin çoğunu aruz vezni ile kaleme almıştır. Bunun yanında XVIII. yüzyıldan sonra Divân şairleri şiirlerinin bazılarını hece vezni ile yazmaya başlamıştır. Hüsnî de bazı şiirlerinde hece vezni kullanmıştır. *Divân'daki* 359 manzumenin 347'si aruz ile 12'si de hece vezni ile yazılmıştır. Bu manzumelerde 23 farklı aruz vezni kullanılmıştır. Aşağıdaki tabloda vezinlerin kullanım sıklıkları belirtilmiştir:

	Bahr	Vezin	Şiir Sayısı
1	Hezec	Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün	82
2	Hezec	Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ülün	62
3	Remel	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	56
4	Recez	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	38
5	Remel	Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	22
6	Hezec	Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün	19
7	Remel	Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün	16
8	Muzari	Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'īlü Fā'ilün	11
9	Recez	Müstef'ilün Müstef'ilün	11
10	Remel	Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün	7
11	Müctes	Mefā'īlün Fe'ilātün Mefā'īlün Fe'ilün	6
12	Remel	Fā'ilātün Fā'ilātün	4
13	Hezec	Mef'ülü Mefā'īlün	2
14	Hafif	Fe'ilātün Mefā'īlün Fe'ilün	2
15	Münserih	Müfte'ilün Fā'ilün	1
16	Seri	Müfte'ilün Müfte'ilün Fā'ilün	1
17	Recez	Müstef'ilātün Müstef'ilātün	1
18	Hezec	Mef'ülü Mefā'īlün Mef'ülü Mefā'īlün	1
19	Recez	Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün Müfte'ilün	1
20	Recez	Müfte'ilün Müfte'ilün	1
21	Hezec	Mef'ülü Mefā'īlün Fe'ülün	1
22	Seri	Mefā'īlün Mefā'īlün	1
	Toplam		347

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi Hüsnî Türkçe'nin yapısına uygun olan “remel” ve “hezec” bahirleri ile şiirler yazmıştır.

Divân'da vezinden kaynaklanan zorunluluktan dolayı sık sık imâle ve zihaf kusurları da görülmektedir:

Taḫsim olan ezelde kısmet ü lem-yezelde

Cümlesi zâhir olup bunda aşikâr imiş G 160/3

Hüsnî Divâm'nda vezinden dolayı görülen “teşdid”li bir kelimeyi “tahfif” etme olayına rastlamak mümkündür:

Çal^ca-yı dîn mübeyendir hâzret-i şevket-me³âb
Noқта-i rüy-ı zemîndir vâriş -i ^cilm-i kitâb
Merkez-i ^câlemdir ol hükümünde cümle şeyh ü şâb
Zıll-ı Hâğdır kim kamuya sâyesi olmuş niğâb
Hem şeca^cât hem mehâbetde odur kudret-nişâb Mh 2/I

1.4. Kafiye ve Redif

Kafiye, Divân şiirinde vezinden sonra ahengi sağlayan vazgeçilmeyecek bir unsur olarak kabul edilmektedir. Şiirin sadece şeklinde değil; içeriğın belirlenmesinde de önemli bir yere sahiptir (Macit 2004: 80). *Hüsnî Divânı*'nda daha çok mürekkep kafiyesinin bir çeşidi olan “mürdef kafiye”⁴ kullanılmıştır. Kullanılan kafiyelerin çoğu Arapça ve Farsça sözcüklerdir.

Aşağıda *Divân'da* kullanılan kafiyelerin ne kadar kullanıldığı belirtilmiştir:

-ân (70) , -â (73) , -âr (31) , -at/et (33) , -er (24) , -âb (14) , -em (25) , -âl (10) , -ât (14) , -âh (22) , -âne (7) , -âd (11) , -âk (8) , -û (4) , -âm (11) , -aş (4) , -z (3) , -an (1) , -i^c (3) , -âs (3) , -âc(1) , -âç(2) , -ağ(4) , -ıl/il (3) , -lâ (2) , -âf (2) , -âya (2) , -ç (4) , -end (3) , -k (7) , -l(10) , -nde(1) , -r(6) , -ür(4) , -ab/eb(6) , -al(3) , -ef(1) , -n(3) , -t(3) , -üş(2) , -ed(1) , -elli(1) , -es(3) , -îr(5) , -r(1) , -ib(1) , -îb(1) , -ün(1) , -el(1) , -îl(1) , -ü^c(1) , -at(1) , -cid(1) , -yd(1) , -d(1) , -e(1) , -y(1) , -îl(1) , -îz(2) , -az(1) , -amu(1) , -i(1) , -im(1) , -sm(1) , -if(1) , -ir(1) , -üd(1) , -î(3) , -iş(1) , -ş(1) , -âne(1) , -îm(1) , -îf(1) , -ek(1) , -âz(2) , -îz(2) , -âre(1) , -z(6) , -ara(1) , -ahv(1) , -add(1) , -ak(2) , -im(1) , -ende(1) , -az(1) , -ik(2) , -iş(1) , -in(1) , -adr(1) , -st(1) , -yâ(1) , -zâ(1) , -uzak(1) , -ül(3) , -ül(1) , -üd(1) , -ık(1) , -id(1) , -n(1) , -ş(1) , -ed(2) , -îğ(1) , -kr(1) , -üt(1) , -is(3) , -îs(1) , -ih(1) , -y(1) , -d(1) , -âz(1) , -ik(1) , -end(1)

⁴ Mürekkep kafiyesinin bir çeşidi olan mürdef kafiye, ridf harfinin (â, î, û) bulunduğu kafiye çeşididir. ...cihân/...nişân gibi (Saraç 2007: 272).

Yukarıda da görüldüğü gibi *Divân*'daki çoğu gazelde kafiye, “kâfiye-i şâyegân”⁵ adı verilen ve şair için kolay kâfiye olarak kabul edilen “-ân” ile sağlanmıştır.

Be-nām-ı hazret-i hâkân-ı devrân

Bu dīvân-ı ħurūfa oldu °unvân G 1/1

Hüsni Divânı'nda bazı şiiirlerde kafiye kusurları görölmektedir. *Divân*'da “itâ-yı celî”⁶ diye adlandırılan kafiye kusuru görölmektedir. Aşağıdaki örnekte de göröldüğü beyit –ân çokluk eki ile biten kelime ile sonu –ân ile biten kelime ile kafiye sağlanmıştır.

°İlmine mahrem ola iki cihânıñ ol dem

Ĥayrū'l-ümmet dīn ile tā kim anıñ şânında

Ĥüsniyâ ħıdmet ile menzil alır °âşıklar

Ĥâ dem ol sende yürü sāye-i pīrânında G/289

Redif, kafiyeden sonra aynı anlam ve fonksiyona sahip ek, kelime ya da kelime gruplarına denilir(Saraç 2007:257). Az da olsa kafiyeden önce kullanılan redifler de vardır. Redif, kafiye gibi şiiirin ahengini sağlamanın yanında şiiirin daha iyi anlaşılmasını da sağlamaktadır.

Divân şiiirinde kullanılan redifler genellikle Türkçe kelimelerden seçilir. Ancak, özel isimler ve isim soylu kelimelerden daha çok, fiiller ve çekimli halleri kullanılır (Macit 2004: 78-83). *Hüsni de Divânı*'nda redif olarak çoğunlukla Türkçe kelimeler ve fiillerin çekimli hallerini kullanmıştır. Şiiirlerine daha fazla ahenk katmak için de rediften oldukça yararlanmışır. Bazı şiiirlerinde mısraın önemli bir kısmını kapsayacak şekilde kullandığı redif örnekleri vardır:

Nefsini bilmek imiş dünyāya gelmekden ġarāz

Ādeme ermek imiş dünyāya gelmekden ġarāz G 174/1

⁵ Farsça çokluk ve sıfat-ı müşebbehe eki olan –ân eki ile kafiye yapılan kafiye çeşididir. Bu ekin getirilmesi kafiye bulmada zorluğa düşen şaire kolaylık sağlar (Saraç 2007: 273).

⁶ Kafiye-i şayegânın bir gazelde sürekli kafiye olarak kullanılmasıdır(Saraç 2007: 273).

Hüsnî, aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi az da olsa bazı şiirlerinde kâfiye kullanmayıp ahengi redif ile sağlamıştır.

Ġidā-yāb ile °uṣṣāķıñ dem-ā-dem ħ̄vān u viṣāliñle
Ĥarīm-i ħāṣ olup bezm-i viṣāliñ baḥṣ kıl tenhā

Dü °ālem zevķini neyler viṣāliñ olmasa Ĥüsnî
Ġürüh-ı ħ̄āceġān iġre anı ṣād eyle yā Mevlā G/5

Muhsin Macit, bazı rediflerin şairlerin meşrep ve mezhep ilişkilerini ve varsa tarikat bağlantılarını yansıtan ipuçları verebileceğini belirtir(Macit, 2005: 82). Hüsnî de hayatından öğrenebildiğimiz kadarıyla Nakşbendî tarikatına mensuptur. Şair, “Nakşbendîler” kelimesini aşağıda görüldüğü gibi redif olarak kullanmıştır:

Ġülistān-ı ħaķıķat bülbülüdür *Naķṣbendiler*
Aġılmış bāġ-ı °irfāniñ ġülüdür *Naķṣbendiler*

Kemāl-i ma°rifetle her biri sultān-ı ma°nādır
Cenāb-ı kibriyāniñ maķbulüdür *Naķṣbendiler* G 96/1-2

Şair, içinde bulunduğu anlayışa bağlı olarak da bazen “yâ Hû, yâ Rab, yâ Rabbenâ, yâ Resûl” gibi redifler kullanmıştır:

Fazl-ı luṭfuñdan keremle kıl °aṭā yā *Rabbenā*
Feyziñ ile zaḥm-ı ķalbe ver ṣifā yā *Rabbenā*

Bu zünüb-ı cismimiñ ħiġ ħaddi vü pāyānı yoķ
Derd-i °iṣyāna veren sensin devā yā *Rabbenā* G 6/1-2

Ayrıca, şair şiirde kullandığı redif ile şiirin konusu arasında birliğin oluşmasını sağlamıştır. Aşağıdaki beyitlerde Allah ile ilgili bir konu işlenmesine bağlı olarak redif de “Mevlā” kelimesidir; yani konu ile redif arasında konu birliği söz konusudur:

Yaratdı ʿālemi halk etdi andan Ādem'i *Mevlā*
Müzeyyen eyledi Ādem'le iki ʿālemi *Mevlā*

Çoyup alnında Nūr-ı Muşafā'yı eyledi tekrīm
Anıçün kıldı mescūd-ı melā'ik-i ekremi *Mevlā* G 12/1-2

Şairin hangi redifleri ne şekilde kullanıldığının görülmesi açısından *Divân'da* kullanılan redifler beş gruba ayrılarak sınıflandırıldı. Bazıları birden fazla kullanıldığından parantezle kaç kez kullanıldığı belirtildi.

1. Ek Redifler

-ya	-dedir	-ladır
-ıdır(2)	-ler	-dir
-ıdır	-dir	-mişdir
-enler	-lerdir	-miş/-miş
-ımız	-da(4)	-i(2)
-üj	-a(3)	-landı
-asıyım	-le	-dırdı
-undan	-sına	-ini
-sından	-ine	-leri
-ımsın	-sını	-ya(2)
-ında(2)	-ı(6)	-nın

2.Kelime Redifler

baña	durur	için(2)
peydâ	imiş(3)	olsun
et	olmuş	içinde
iç	hat	sende
gönüldür	Hakkıñ	ile
sendedir	İstersen	ola
versinler	eyledik	
olur(3)	dilerseñ	bilene
dil-ber	kıl	olmasa
görünür	gönül	olsa
ister	edelim(2)	gibi(2)
istenir	bilirim	oldu(2)
aranır	geldim	İki
var	elinden	bizi
eylemeklikdir		

3.Kelime Grubu Redifler

yā Rabbenā	eder aşuh	çokdur çok
olur cāna	gel yüzünü aşika göster	himmetidir mürşidin
ederler hep	veli adem yüzündendir	arar gönül
etdiğim yā Rab	eder haz	olalım gel
yā Rab	gibi yā Hū	yā Kerim
ile bahs	ola meclis	içinde eglenir gönlüm
gel geç	bilmez imiş	yā Hū
amāl-i Salih	u maarif	

4.Ek Kelime Redifler

-ıñ ibtida		-ya göç
	-ı muhabbet	
-dadır Rabbenā		-e kaç
	-ıdır muhabbet	
-ıdır bağa		-ı ferah
	-dir şeri°at	
-i Mevlā		-dan leziz
	-e bā°is	-üdür Nakşbendîler
-idir dünyā		
	-ına bā°is	-ler bizlerdedir
-ı bî-hisāb		

-en kimdir	-dan haz	-ünde gözlesin
-a bakmazlar	-i elfaz	-ı vefadan
-ı dildendir	-ı aramaz	-dır ramazan
-ce meşreblenir	-ler durmaz	-ı ehlullaha
-si vardır	-na bak	-ı aşka
-leri dolaşır	-ı aşk	-yı ibadüllah
-im var	-sidir aşk	-ını sorma
-ı unutmazlar	-sı dilberin	-ı iste
-ımız vardır	-ını açmasın	
-i olur	-ını bilseñ	-yı tutuşturdu
-ıdır sözümüz	-ıdır gönül(2)	-dir dedi
-a Feyyaz	-duñ bilmem	-ı aşkı
-ya feyz	-ıdır benim	-ıñ tut
-den neşat	-ımı gördüm	

5.Ek Kelime Grubu Redifler

-ından olur peyda	-1 aşk olmak gerek	-i var aşkın
-yı vuslat-1 dost	-a nazar kıl	-dın mı bir gönül
-a gözün aç	-1 yokdur bil	-1 ehl-i kemal
-dan devr eden çarh	-1 ehl-i kemal	-la tevekkül kıl
-1 dünyâ oldu telh	-maz mısın gönül	-1 kalmadı şahım
-1 aşk ile rüsuğ	-1 yarı her zaman	-da daim olan
-1 ol şaz	-a suret gösteren	-lenmişim aşkın elinden
-dan olur şaz	-a gel yâ Hû diye	-im Hû Şefî'im Hû
-ler içinde leziz	-sı yâ Resullah	-im yâ İlah
-sı mani-i tevhiddir	-iğ istersen yolu cana	gecenden sor
-1 faniden geçer	-1 kendinden geçer	-yım ruz u şeb kârım niyaz
-le verirler perveriş	-inde kıl tefviz	-den kıl veda
-a bağlı başımız	-den olur tebliğ	-ımı yâ Hû bilir arif
-ar şam u seher aşık	-1 hudadır el-Hak	
-mek imiş dünyaya gelmekden garaz		

2. İÇERİK ÖZELLİKLERİ

2.1. DİNÎ UNSURLAR

2.1.1. Kitaplar

Divân'da dört kutsal kitaptan sadece Kur'ân-ı Kerîm'den söz edilmiştir. Bütün insanlığa kurtuluş reçetesi olarak indirilen son semavî kitap Kur'ân-ı Kerim'in âyet ve sûre tertibi Hz. Muhammed zamanında yapılmış, Hz. Ebûbekir devrinde toplanmış ve Hz. Osman tarafından Mushaf haline getirilmiştir. Tamamen marifet ve hakikatten ibarettir(Ceylan 2007:119). Aşağıdaki beyitte Kur'ân-ı Kerîm'in Ramazan ayında indiği, şerifinin çok olduğu, bütün muradların onunla olduğu ve kavuşma bayramına ulaşabilmek için dua vaktinin ramazan ayı olduğu ifâde edilmektedir:

Çünkü Kur'ân-ı 'azîm oldu bu ayda nâzil
Şerîfi çokdur olur cümle murâdlar hâşıl
Hüsniyâ olmağ için 'îd-i vişâle vâşıl
Müstecâb olmağ bil vaqt-i du'âdır Ramazân (Mr 267/6)

2.1.2. Âyet ve Hadisler

Tasavvufî şiirin en önemli kaynakları âyet ve hadislerdir. Mutasavvıf şairler bu iki kaynağı hem doğrudan hem de iktibas ve telmih yoluyla sıklıkla kullanmışlardır (Olgun 1973: 61).

Hem *Divân* şairleri hem de tekke ve mutasavvıf şairleri şiirlerinde ayetleri kullanmışlardır. Hüsni de *Divânı*'nda âyetleri kullanmıştır. Aşağıda *Divân*'da kullanılan âyetlerin yer aldığı bazı örnek beyitler verilmiştir:

1. *Ve alleme âdemel esmâe kullehâ summe aradahum a'el melâiketi fe kâle enbiûnî bi esmâi hâulâi in kuntum sadikîn(sadikîne).*(Bakara 2/31)⁷

Müsemâyâya olup mazhar oğundu “*alleme'l-esmâ*”
Hilâfet minberi üzre hıtabet a'la mı Mevlâ (G 12/3)

2. *Ve lâ ted'u meallâhi ilâhen âhar (âhara), lâ ilâhe illâ hû(hûve), kullu şey'in hâlikun illâ vecheh (vechehu), lehul hukmu ve ileyhi turceûn(turceûne).*(Kasas 8/88)⁸

“*Küllî şey hâlik*” dedi Hudâ-yı ebrârına
Bu muğarreb zât anıçün eyledi terk-i sivâ G 18/7

3. *Fe kâne kâbe kavseyni ev ednâ.*(Necm 3/9)⁹

Çavısını geçdi erdi “*ev ednâ*”ya ol şâh-ı cihân
Esmâ çadeh sâkı Hudâ kendi şunar kevşer şarâb G 33/13

4. *Ve yekûlullezîne keferû lev lâ unzile aleyhi âyetun min rabbih(rabbihi), kul innallâhe yudillu men yeşâu ve yehdî ileyhi men enâb(enâbe).*(Rad 13/27)¹⁰

Bilmege nefsiñ Hudâ bu şürete koydu seni
Ġâlibâ sen bilmediñ “*yehdî ileyhi min enâb*” G 34/6

⁷ Ve (Allah), Âdem'e, (Allah'ın) isimlerinin hepsini (bu isimlerdeki hikmetleri) öğretti. Sonra onları meleklerle arz ederek dedi ki: “Haydi sadıklardan iseniz bunları isimleri ile bana haber verin (söyleyin).”

⁸ Ve Allah ile beraber başka bir İlâh'a dua etme (ibadet etme). O'ndan başka İlâh yoktur. O'nun Zat'ı hariç herşey helâk olucudur. Hüküm O'nundur. Ve O'na döndürüleceksiniz.

⁹ Böylece iki yay mesafesi kadar, (hatta) daha yakın oldu.

¹⁰ Ve kâfirler: “Ona, Rabbinden bir âyet (mucize) indirilse olmaz mı?” derler. De ki: “Muhakkak ki Allah, dilediği kimseyi dalâlette bırakır ve O'na yönelen kimseyi Kendine ulaştırır (hidayete erdirir).”

5. *İrci'î ilâ rabbiki râdiyyeten mardıyyeh(mardıyyeten).(Fecr 89/28)*¹¹

Rumûzuñ fehm eden ƣasınıñ ey dil
Hıñáb-ı “irci'î”den ol duyar ses G 154/4

6. *Fezkurûnî ezkurkum veşkurû lî ve lâ tekfurûn(tekfurûni).(Bakara 152/2)*¹²

“Fezkurû” emrin bulursuñ zıkr dâ'im bula gör
Zıkr-i ƣalbi hâşıl et zâkirde mezkûr ola gör
Feyz-i himmetle ser-â-pâ şarƣ u ƣarba dola gör
Zıkr-i Haƣ'dan ƣâfil olma ey ƣönül gel bir nefes 155/3

7. *Ve en leyse lil insâni illâ mâ seâ.(Necm 53/39)*¹³

“Leyse li'l-insâne illâ mâ-se'â” buyurdu Haƣ
Şol ƣadar sa'y eyle tâ kim vereler bul bul Haƣƣ'ıñ G 210/3

8. *Ve iz ehaze rabbuke min benî âdeme min zuhûrihim zurriyyetehum ve eşhedehum alâ enfusihim, e lestu birabbikum, kâlû belâ, şehidnâ, en tekûlû yevmel kıyâmeti innâ kunnâ an hâzâ ƣâfilîn(ƣâfilîne).(Araf 7/172)*¹⁴

°Aceb elest demi câna durur mu hâñırda
O dem bu dem dedi “ƣâl u belâ”da dâ'im olan G 264/8

¹¹ Rabbine dön (Allah'tan) razı olarak ve Allah'ın rızasını kazanmış olarak!

¹² Öyle ise Beni zikredin ki Ben de sizi zikredeyim. Ve Bana şükredin ve Beni inkâr etmeyin.

¹³ Ve insan için, ƣalışmasından başka bir şey yoktur.

¹⁴ Ve kıyâmet ƣünü, gerçekten biz bundan ƣâfildik (ƣâfilleriz) dersiniz diye (dememeniz için), senin Rabbin, Âdemoğullarının sırtlarından onların zürriyetlerini aldıƣı zaman onları, nefsleri üzerine şahit tuttu. (Allahû Tealâ şöyle buyurdu): “Ben, sizin Rabbiniz değıl miyim?” Dediler ki: “Evet, (Sen, bizim Rabbimizsin), biz şahit olduk.”

9. *Ve allemnâhu san'ate lebûsin lekum li tuhsinekum min be'sikum, fe hel entum şâkirûn(şâkirûne).(Enbiya 21/80)*¹⁵

‘Ulüm-ı *men ‘arefdir* çünkü maşşud
“*Ve ‘allemnâhü*” sırrı ola vâkı‘ G 185/5

Hadis, kelime anlamı olarak sonradan meydana gelmiş olan, yokken var olan ve yeni anlamlarına gelmektedir. Ayrıca hadis söz veya haber anlamlarına da gelmektedir. İstılah anlamı ise Hz. Peygamberin söz, fiil ve takrirlerine hadis denmektedir (Koçyiğit 1985:120). Aşağıda Divân’da kullanılan hadislerin yer aldığı bazı örnek beyitler verilmiştir:

1. *Küntü kenzen mahfiyyen fehalaktü'l halka liya'rifûn*¹⁶

“*Küntü kenziğ*” sırrını duyduñ ise ey dil eger
Gel muhabbet dergehinde ‘aşka eyle iktidâ G 4/3

2. *Fi'l mine'l-ğalb ile'l-ğalbi sebilâ.*¹⁷

Göñül göñüle karşıdır Hüsniyâ
“*Mine'l-ğalb ile'l-ğalb*” dinledi aña G 24/11

3. *Levlâke levlâk lemâ halaktü'l-eflâk.*¹⁸

Şânına “*levlâk levlâk*” dedi çünkü Hüdâ
Gelmeseydiñ ‘âleme olmaz idi kevn ü serâb G 26/2

---

¹⁵ Sizin için ona, şiddetli çarpışmalarınızda sizi korusun diye elbise (zırh) yapmayı öğrettik. Öyleyse siz şükredenler(den) misiniz?

¹⁶ " Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim bunun için kainatı yarattım”

¹⁷ “Kalpten kalbe yol vardır.”

¹⁸ Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.

4. *Mutu ente kable mut!*¹⁹

“*Mutu kable en te mutu*” sırrına mazhar olan
Hıaşr ü neşri görür mü hisâbını açmasıı G 216/6

2.1.3. Melekler

Nurdan yaratılmış olan melekler dişi ve erkek değıllerdir, yemezler, içmezler ve uyumazlar. İlahi emirlerin gerçekleştirilmesinde sorumludurlar. Daima zikir ve tesbih içindedirler (Pala 2004:303). Aşağıdaki beyitte meleklerin Allah’ın hikmetinden aciz kaldıkları ve akıllarının onun gücüne hayrân kaldığı ifâdesi vardır:

Melekler^câciz anıı hikmetinden
^cAkıllar kudretinde kaldı hayrân G 256/5

Melekler içinde dört tanesi büyük olarak bilinir: Cebrail, Azrail, Mikail, İsrail. Aşağıdaki beyitte Cebrail’den söz edilmiştir. Cebrail, Allah ile peygamberler arasında elçilik etmesi ve Allah’ın emir ve vahiylerini tebliğ ile görevli dört melekten biridir. Divân şiirlerinde melekler arasında en çok Cebrail’in adı geçmektedir. Allah’ın vahiylerini Hz. Muhammed’in kalbine indiren melektir. Mirac’da Hz. Muhammed’i arşa dek götürmesi bakımından önemlidir (Pala 2004: 84). Aşağıdaki beyitte de Cebrail’in Hz. Muhammed’e rehberlik ettiğine değinilmiştir:

Reh-ber olunca Resül’e haber *Cebrâ’il*
Dökdüğü dem oldu hurmâ meyveli G 283/7

---

¹⁹ “Ölmeden önce ölünüz.”

2.1.4. Peygamberler

Peygamber sözcüğü, Farsça bir sözcük olup, haber getiren, Allah'ın buyruklarını insanlara haber veren, resûl, nebî anlamlarında kullanılır (Pala 2004:370). *Hüsni Divânı*'nda peygamberlerin kıssalarına telmihler söz konusudur.

1.Âdem: Bütün İlahi dinlerde ilk insan olması bakımından önemlidir. Allah Âdem'i ve Âdem'in sol iğge kemiğinden Havva'yı yarattıktan sonra ikisini de cennete koydu ve onlara şeytana güvenmemeleri gerektiğini söyledi. Daha sonra şeytan bir hile ile onlara yasak olan yiyeceği yemelerine neden oldu. Bu nedenle de Allah onları cennetten çıkardı (Pala 2004: 6).

Bir rivayete göre yasak olan ağacın aslı buğday sünbülesiymiş, her renkten yaprakları varmış, meyvelerinin de incir, üzüm, buğday taneleri ile dolu ve lezzetleri baldan tatlıymış. Âdem bunlardan bir başak koparmış. İçindeki tanelerden birini Havva ve birini de Âdem yemiştir(Tarlan 2004: 254). Aşağıdaki beyitte de dâne ile kastedilenin bu rivayetteki buğday tanesi olduğu açıktır. Bu buğday tanesinin Âdem ve Havva tarafından yenilmesiyle ikisi de cennetten çıkarılmış, ayrı ve çok uzak yerlere bırakılmıştır; yani bu buğday tanesi şeytanın hilesidir.

Anıñcün *Âdem ü Havvâ*'ya kıldıñ cennetinden yād
İkiniñ arasın bir dâne kıldı hîle dem ırak G 208/3

2.Nûh: Hz. İdris göğe çekildikten sonra Âdemoğulları doğru yoldan ayrıldılar ve puta tapmaya başladılar. Daha sonra Hz. Nûh bu kavme gönderildi. Hz. Nûh onları imana davet etti; ancak birkaç kişi dışında ona kulak asmadılar. Bunun üzerine Hz. Nûh bu kavme beddua etti ve yeryüzünde büyük bir Tufan oldu(Pala 2004: 361). Aşağıdaki beyitte Hz. Nûh'un kıssasında geçen Tufan'a gönderme vardır. Bu Tufan'da Hz. Nuh'a inanmayan kişiler Tufan ile birlikte boğulmuşlardır. Aşağıdaki beyitte de bu olaya değinilmiştir.

Yine ol ikilikden geldi Şite mevhibe Hâk'dan

Anıçün ser-te-ser Nūh kıldı 'âlem hâlkını iğrâk G 208/5

3.Süleymân: Dâvûd peygamberin oğludur. Babasının vasiyeti üzerine on üç yaşında iken hem peygamber hem padişah olan Dâvûd'un yerine geçmiştir. Kardeşlerinin en küçüğü olduğu halde zekâ ve ilimde hepsinden üstündü. Dünyaya dört sahip-kıran gelmiştir: Süleymân, İskender, Nemrud, Buhtunnâsir. Bunların içinde en büyüğü Süleymân'dır. Çünkü ins ve cin, dev ve peri, vuhûş ve tuyûr, yılan ve karınca, rüzgârlar Süleymân'a müsahhar idiler(Tarlan 2004: 266). *Divân*'da birden fazla beyitte geçen Süleymân, parmağındaki yüzüğüyle her şeye hükmedebilmesine, insanlara ve cinlere hâkim olmasına ve karınca ile ilgili olan olaya değinilmiştir.

Süleymân- Karınca(Mûr)

Bir gün Süleymân peygamber gazaya giderken bir dere içinde karıncalar ile karşılaştı. Karınca deresine geldikleri zaman bir karınca dedi: “Ey karıncalar, meskenlerinize giriniz. Süleymân ve askeri sizi çiğnemesin; çünkü onlar sizi çiğneyip çiğnemediklerini bilmezler.”

Bunun üzerine Süleymân attan indi ve karıncaların beylerini çağırdı. Karınca derhal bir çekirge budunu alıp Süleymân'ın huzuruna çıktı ve budu peygambere hadiye edip ona nasihatler verdi(Tarlan 2004: 267). Aşağıdaki beyitte Hz. Süleymân ile karınca arasında geçen olaya telmih vardır. Gönül ehli karıncaya benzetilmiştir.

Ehl-i dil mûr ise de *mülk-i Süleymân*'a erer

Mülk-i bâkî dileyen fâni cihânı aramaz G 140/4

Süleymân-Yüzük-Cin

Süleymân peygamberin parmağında üstünde “ism-i âzam” yazan bir yüzük vardı. Bu yüzük sayesinde insan ve cinler, vahşi hayvanlar ve kuşlar kedisine itaat ederdi. Bir gün Süleymân abdesthaneye giderken yüzüğükarısına verdi. “Sahr” adlı bir cin Süleymân sûretine girip yüzüğü aldı ve tahta geçti. Süleymân tekrar yüzüğü elde etmek için çok zorluk çekti(Tarhan 2004:266). Aşağıdaki beyitte bu olaya değinme söz konusudur. Fani

olan mülkten vazgeçip Süleymân'ın mülküne erişmek istenilirse cinin hile ile aldığı parmağındaki yüzüğe aldanılmaması, ona uyulmaması gerektiği ifâde edilmektedir:

Geçip bu mülk-i fânîden eriş *mülk-i Süleymân'a*

Gel uyma diye cinn parmağında hâtem istersej G 213/6

4. **Eyyûb:** Sabır timsali olan peygamberdir, İsrailoğullarından olup İshak peygamberin torunudur. Çok zengin olduğu, birçok evladının olduğu, kısacası dünya saadetine mâlik olduğu için Allah onu imtihan etmek istedi. Malı mülkü elinden gitti, evlatları birer birer öldü; ama o hep şükretti ve sabretti. Hastalandı, vücudunda yaralar açıldı, yine de sabretti. Sonra Allah'ın emriyle ayağını yere vurdu ve fişkırın sudan içip yıkanarak bütün dertlerinden, hastalıklarından kurtuldu. Sabır imtihanını kazanmıştı. Allah ona yeniden mal, mülk, evlat verdi. Allah insanlara sabır örneği olsun diye Eyyûb peygamberi yaşatmıştır. Divân

edebiyatında daha çok Eyyûb'un sabırlı oluşu ile ilgili ifadelere rastlanır(Pala 2004: 144). *Divân*'daki beyitlerde ise Eyyûb'un hastalığı ve çektiği sıkıntılara dair ifadeler vardır. Aşağıdaki beyitte hastalığın baştanbaşa Hz. Eyyûb'un vücudunu yaralar içinde bıraktığı ve kendisinin çoğu zaman tefekkür içinde olduğu ifâde edilmektedir:

Doğundu yakdı *Eyyûb'ı* ser-â-ser

Niçe dem kaynadı efkâr içinde G 293/10

5. **Yakûb:** İbrahim peygamberin torunu ve İshak peygamberin oğludur. Dayısının iki kızıyla evlenmiş ve bunlardan 12 oğlu olmuştur. Babası İshak'ın vefatından sonra Ken'ân ilinde kalıp yerine geçti. Allah ona peygamberlik verdi. Yûsuf'un kuyuya atılmasından sonra onun hasretiyle Beytül-Ahzen (hüzünler evi) denilen kulübesinde yıllarca ağlamış ve ağlamaktan gözleri kör olmuştur. Daha sonra oğlu Yûsuf, Bünyamîn ile ona gömleğini göndermiş ve gözleri açılmıştır. Ömrünün sonuna kadar Yûsuf'un yanında rahat bir yaşam sürmüştür. Hz.Yakûb ile Hz. Muhammed arasında gelen bütün peygamberler onun zürriyetindedir. Divân şiirinde daima Hz. Yûsuf ile birlikte anılır.

Gözlerinin görmez oluşu, yıllarca ağlaması, külbe-i ahzan'ı, gözlerinin açılışı gibi telmih konuları ile de ele alınır(Pala 2004: 478). Aşağıdaki beyitte Hz. Yakûb'un gözlerinin Hz.Yûsuf'un hasretinden dolayı kör olduğu ve bu sebeble bütün âlemin Hz.Yûsuf'un güzelliğini görmek için geldiği belirtilmektedir:

Erişdi *çeşm-i Ya'kûb'a* kapatdı hasrete anıñ
Anıñçüñ geldi Yûsuf hûsnüne 'âlem kamu müştâk G 208/9

6. Yusuf: İsrailoğulları peygamberlerinden Yakub peygamberin oğludur. Hz. Yakub 12 oğlundan en çok Yusuf'u severdi. Yusuf'un kardeşleri onu kıskandılar ve hile ile onu kira götürüp kuyuya attılar. Daha sonra onu köle olarak Mısır'a giden bir kervana sattılar. Burada Mısır'ın maliye bakanı Aziz tarafından satın alındı. Yusuf'un güzelliği Aziz'in eşi Zelihâ'yı büyüledi. Zelihâ'nı tekliflerini reddetti. Zelihâ, Yusuf'un ona saldırdığını söyledi ve bunun üzerine Yusuf zindana atıldı. Zindanda iken hükümdarın rüyasını doğru yorumlaması üzerine serbest bırakıldı ve maliye bakanı oldu. Daha sonra Yusuf Zeliha ile evlendi ve kardeşlerine kendini tanıtarak ailesini de yanına aldı. Divân şiirinde adı en çok anılan peygamberdir. Güzelliği ile sevgili ona benzetilir. Ay ve güneşin ona secde etmeleri, kuyuya atılması, terazi

ile tartılıp ağırlığınca altın karşılığı satılması, Zelihâ ile maceraları, zindana atılması, rüya tabir etmesi, köle iken Mısır'a sultan oluşu gibi telmihler ile anılır(Pala 2004: 483-484).Aşağıdaki beyitte Ken'anlı olan Hz. Yusuf'un Mısır'a sultan oluşu ve hem âşıkların sevgilisi hem de gönüller içindeki zenginlik olduğu ifade edilmektedir:

Mısr-ı diliñ sultânıdır *Yusûflarñ* Ken'an'ıdır
Hem cânlarıñ cânânıdır gönüller içre evcümend G 76/4

Aşağıdaki beyitte Hz. Yusuf'un, Zelihâ'ya güzelliği ile görüldüğü gibi o sevgili de aşk meydanında güzelliğiyle padişahları köle ettiği ifâdesi vardır:

Meydân-ı muhabbetde eder şâhları bende

Yusûf gibi görünse Zeliḥâ'ya o dil-ber G 101/5

7. Mûsâ: Hz. Mûsâ, Hz.Yûsuf'tan sonra Mısır'da İsrailoğullarına gelen bir peygamberdir. Firavun'a karşı mücadele etmiştir. Divân şiirinde Mûsâ'nın Allah ile konuşması, Kızıldenizi ikiye bölmesi, Yed-i Beyzâ'sı, asasının ejderha olması, Firavun'u suda boğması gibi ifadeler ile kullanılır. Aşağıdaki beyitte de Firavun'un askerleri ile boğulmasına değinilmiştir.

Olar °İsî nefesdir hem eder mevtâları ihyâ

Daḥı *Mûsî-revîşdir* ğark eden °Ummâna bakmazlarG112/8

8. İsâ: Dört büyük kitaptan İncil nazil olan peygamberdir. Anası Hz. Meryem Cebrail'in bir üfürmesiyle gebe kaldığı için babasız dünyaya gelmiştir. İsâ ölüleri nefesiyle diriltir, körlerin gözlerini açar ve el-aşâ hastalıklarını giderirdi(Onay 2007: 206). 30 yaşında kendisine peygamberlik gelmiştir. 3 yıl müddetle halkı Allah yoluna çağırırsa da sadece 12 kişi kendisine inandı. Yahudiler İsâ peygamberi bulup bir tepeye çıkardılar ve çarmıha germek istediler. Onu çarmıha gererek öldürdüler. Hz. İsâ melekler tarafından dördüncü kat göğe kaldırıldı. Kendisine kıyamete dek ömür verildi. Divân şiirinde Meryem'in İsâ'ya gebe kalışı, nefesi ile ölüleri diriltmesi, körlerin gözlerini açması, ölmeyip göğe çekilmesi, hiç

evlenmemesi gibi ifadeler ile kullanılmıştır(Pala 2004: 235). Aşağıdaki beyitte İsa'nın babasız bir şekilde doğduğu ve bu nedenle daima karalar giydiği ve sıkıntı çektiği ifade edilmektedir.

Erişdi Meryem'e hem doğdu andan bî-peder °İsî

Anıñçüñ egnine giydi qaralar giymedi hiç aḡ G 208/7

9. İbrahim: Nebilerin büyüklerindedir. Kâbe'yi inşa etmiştir. Nemrud tarafından ateşe atıldığı zaman ateş gül bahçesi halini almıştır. Oğlu İsmail'i kendi eliyle Allah'ın emriyle kurban ederken Allah tarafından fidye olarak bir koç kesmesi emredildiğinden İsmail kurtulmuştur(Onay 2007: 201). Divân şiirinde göklerin ona açılması, arşı görmesi gibi

efsanevi ifadeler kullanılmaktadır. Ayrıca, sevgilinin yanağı ateş olarak düşünülünce âşık İbrahim olmak ister. Bazen sevgilide İbrahim'in özellikleri var gibi gösterilir(Pala 2004: 226).

Aşağıdaki beyitte Allah'ın İbrahim ateşe atılınca ateşin gül bahçesine dönüşmesi ve İbrahim oğlu İsmail'i kurban etmek isterken bıçağın kesmemesi olayına değinilmektedir:

Atıldı nâra *İbrâhîm* gülistân eyledi Mevlâ

Anıçün İsmâ'îl kurbân olunca kesmedi bıçağ G 208/10

10. Hızır- İlyas: Divân şiirinde genellikle birlikte kullanılan Hızır ve İlyas, efsaneye göre Allah'ın emri ile dünyada sıkıntıda kalanların yardımına koşarlarmış. Kıyamete kadar bu görevi Hızır denizde, İlyas ise karada yaparmış(Pala 2004:204). Aşağıdaki beyitte de buna değinilmektedir:

Bağır u berri gezmek için Hızır ile İlyâş gerek

Hızır ile İlyâsı bulan bağır ile ber bilmez imiş G 162/4

11. Muhammed: İslam dininin son peygamberidir. Şairler tarafından O'nun hakkında na'atlar yazılmıştır. Varlığın ilki O'dur. Cihan güzelliğinin tecellisidir. İnsanların efendisi, ezel ve ebedin hâkimidir. Zâtıyla âlem şeref bulmuştur (Pala 2004: 330). Aşağıdaki beyitte Hz. Muhammed'e seslenilerek insanların ve meleklerin kendisine kul olup O'nunla övüdüğü ve onun benzerinin olmadığı ifade edilmektedir:

Sağır ins ü *melek* bende seniğle fağır eder Mevlâ

Manendiğ yok melâ'ikle beşerde yâ Resüllullah G 297/8

Divân' da Hz. Muhammed, Mustafa ve Ahmed isimleri olarak da geçer.

Yine ol ikiden geldi *Muğammed*^c âlem-i mülke

Anıçün oldu mağbüb-ı Hudâ ol kıble-i ^cuşşâğ G 208/11

***

Olan esrâr-ı çâr- yâre mağrem

Eder lâmi^c anı envâr-ı *Ağmed* G 71/5

2.1.5. Halifeler

Halife, kelime anlamı olarak birinin yerine geçen kimse demektir. Peygamberimizden sonra dört büyük halife vardır: Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali. Hz. Ebubekir, ilk Müslüman oluşu, İlahi ahlak ile ahlaklanmasından dolayı cennetin sekiz kapısından aynı anda girecek olması, hicret esnasında Hz. Muhammed ile aynı mağarada gizlenerek Yâr-ı Gâr; yani mağara dostu sıfatını erişmesi ve Hz. Muhammed'in intikalinden sonra siddîkiyyet mertebesinde kurbet makamına yükselmesi ile ilgili ifadelerle Divân şiirinde geçer. Hz. Ömer ise suç işleyen oğlunu döğerek öldürecek kadar âdil oluşu, deccalin Medine'den çıkarılması için Hz. Muhammed'e ricada bulunuşu ve Ebû Lü'lü adlı narsanî bir köle tarafından şehid edilişi ile anılmaktadır(Ceylan 2007: 387). Aşağıdaki beyitte Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'den söz edilmektedir. Hz. Ebubekir'in siddîkiyyet mertebesine ulaştığı, Hz. Ömer'in ise ayn ve mim ilmüne sahip olduğu belirtilmektedir:

Yine ol ikiden *Şiddîk-ı ekber* zâhir olmuşdur

°Ömer geldi anıçün °ayn u mîme mazhar oldu başG 208/13

Hz. Ali, dördüncü halifedir. İslamların arasında ilim ve fazilet, mürüvvet ve fütüvvetle mümtaz bulunan zattır. Birçok ünvanı vardır: Şîr-i Yezdân, Haydar, sâki-i Kevser, dürr-i Necef, imâm-ı evliyâ, Murtaza...vs.(Onay 2007: 32-33). Aşağıdaki beyitte halife Hz. Ali'nin iki çatallı kılıcı olan zülfekârı kullanması ifâde edilmektedir:

°Ali anıñla şaldı zülfekârı

Dinledi lafda ebrâr içinde G 293/12

2.1.6. Mahşer

Bütün canlı varlıkların ölümden sonra Allah'ın emriyle toplanacakları yer. Divân şiirinde canlıların dirilip toplanması, amel defterinin açılması, hesap görülmesi vs. yönlerden ele alınır (Pala 2004: 295).

Ḥüsniyâ cürm ü ḥaṭadan eyleyip °azm-ı kenâr
Dört kitâbı Ḥaḫ bulup kızana eyle intizâr
Rûz-ı *maḥşerde* şefâ°at rahmet olsun aşikâr
Ol ḥabîb-i ḥazret-i Ğaffâr'a baĝlı başımız (Mr 153)

2.1.7. Cennet ve Cehennem

Cennet (Bihîşt), âhirette müminlerin gidecekleri yerdir. Divân şiirinde cennet, sevgilinin sarayı, bahçesi, mahallesi, yurdu olarak geçer. Güzel yerler cennete teşbih edilir. Cehennem (Duzah) ise imansız ölenler ve suçları bağışlanmayan günahkârların uğrak yerleridir. Divân şiirinde aşğın çektiği ayrılık acısıdır (Pala 2004: 85-88). *Divân*'da genellikle cennet ve cehennem birlikte kullanılır. Aşağıdaki beyitte cemâl ve celâlin karşılığı olan cennet ve cehennem zikredilmiş; ancak kemâl ehli için bunların iç içe olduğu hatta celâl içinde cemâli gördükleri ifâdesi vardır:

Naḫş ile buldu kemâl ehli celâl içre cemâl
Cennet ü dūzah aña nef ile âfet etmez G 141/10

Aşağıdaki beyitte cennetin de cehennem de aynı olduğunu ve önemli olan şeyin aşka ulaşarak iki âlemde de mutluluğa erişilebileceğine değinilmektedir:

°Aşka ermekdir sa°âdet iki °âlemde dilâ
°Aşğ ile *cennet dahı dūzah* beraberdir dedi G 334/9

2.1.8. Şehâdet-Gayb Âlemi

Allah'ın insan vasıtasıyla baktığı her âlem şehâdet âlemidir. İnsan bu âlemden o âleme göçünce bu sefer ona göre o âlem şehadet, bu âlem gayb âlemi haline gelir. Dünyevi âlemin fani olması ve büyük kıyamet işte bu haldir(Uludağ 2001: 144). “Allah gaybı ve şehâdeti bilir.”(Tevbe Suresi). Aşağıdaki beyitte iki âlemin de Hz. Muhammed için yaratıldığı ve bu âlemlerden birinin; yani fani dünyanın şehadet âlemi olduğu halde aynı zamanda da mutlak gayb âlemi olduğu ifâdesi vardır:

İki  âlem anıç n oldu  c d

Şehâdetdir biri hem gayb-ı mutlak G 198/5

2.2. TASAVVUFÎ UNSURLAR

2.2.1. Tevhid

Tevhitte Allah'ın büyüklüğü, isimleri, sıfatları, kuvvet ve kudretinin sonsuzluğu, zâtının tasvir ve hayl edilebilen şeylerden soyutlanması, hiçbir şeyin O'na eş ve benzer olmayışı, kainatta O'ndan başka müessir bulunmaması, bütün kudret ve ilimlerin O'na ait oluşu gibi özellikler mevcuttur. Kulun Allah karşısında acizliği ön plandadır (Pala 2004: 454). Aşağıdaki beyitte Allah tevhidinin zikrinin kuşun gıdası olduğu; yani kuşun Allah'ı zikrederek ekmeğe ve suya ihtiyaç duymadığı ifâde edilmektedir:

Zikr-i tevḥîd-i İlahîdir gıdası ol kuşun
Nice kim cismiñ olur âb ile nânı bî-ḥisâb G 28/5

Aşağıdaki beyitte de sâlikin gönlünün cilâsının ve âşığın âşinasının tevhid olduğu belirtilmektedir:

Sâlikiñ göñlü cilâsı ma°ni-i tevḥîddir
°Âşıkıñ hem âşinâsı ma°ni-i tevḥîddir G 87/1

Tasavvufta Zât, kendi kendine vardır; isim, sıfat ve naat onunla vardır. Zât olmadan bunlar olamaz. Örneğin, kâdir isim, kudret sıfat, takdir ise naattır. Hakk'ın halkla ilişkisi sadece isim, naat ve sıfatlardır. İsim, naat ve sıfat Zât ile halk arasında perdedir(Uludağ 2001: 390).

Sıfatların birlenmesi demek olan tevhid-i sıfat; Hak, sâlike sıfatlarla tecelli edince sâlikin eşyayı değil, sadece Allah'ı ve O'nun sıfatlarını görmesi, nakışta nakkaşı temaşa etmesidir. Zâtın birlenmesi demek olan tevhid-i zât ise, Hak, sâlike zâtı ile tecelli edince, sâlikin eşyanın zâtına değil, mevcûd olarak sadece Allah'ı görmesidir(Üstüner 2007: 43-44). Aşağıdaki beyitte Hüsnî'nin Allah ile yaratılanlar arasındaki ilişkiyi engelleyen perde olan sıfatın yok edip dünya ve ahiretten vazgeçip Allah'a ulaştığı ifâde edilmektedir:

Şifâtıñ mahv eden *zât* içre Hüsni erdi Mevlâ'ya
Geçip dünyâ vü °uqbâdan bulur hâl içre hâlâtı G 336/7

“*Lâilâhe illâllah*” kelime-i tevhidindeki lâ, olumsuzluk edatı, illâ ispat içindir. “*Yoktur ilâh, Allah vardır ancak*” gibi. Lâ (yok) ile mâ-sivânın ve agyârın yokluğuna, illâ (vardır) sözüyle de Allah’ın varlığına hükmedilir (Uludağ 2001: 333).

Hakiki tevhid anlayışında mâ-sivânın yokluğuna ve Allah’ın varlığına inanış asıl olduğu halde iddiacılar, “*lâ*”da kalmışlar, “*illâ*”ya ulaşamamışlardır; yani agyârın yokluğuna hükmetmişler; ancak Hakk’ın varlığına karar kılamamışlardır (Üstüner 2007: 45). Aşağıdaki beyitte “*Men aref* (Nefsini bilen Rabbini bilir)” sözü, Hz. Muhammed’e aittir ve bu sırrın *lâ vü illâ* ile bilinmesine ve bu ispatın temelini tevhid olduğu ifade edilmektedir:

Men aref sırrı bilindi *lâ vü illâ* ile hep

Nef-i işbâtıñ binâsı ma°ni-i tevḥiddir G 87/3

Yukarıda da açıkladığımız gibi bazıları mâ-sivânın yokluğuna hükmetmişler; ancak Allah’ın varlığına karar kılamamışlardır; yani *lâ*da kalmışlar, *illâ*ya ulaşamamışlardır.

Aşağıdaki beyitte de her şeyin sahibi olan Allah’ın bilinmesi ve hem *lâyı* hem *illâ*’nın bilinmesi gerektiği ifadesi vardır:

Bu mülkün mâlikidir Hâzret-i Mevlâ’yı bildiñ mi

Veriben mâ-sivâyı *lâya* hem *illâyı* bildiñ mi G 344/1

2.2.2. Vahdet-i Vücûd

Allah’tan başka varlık olmadığının idrak ve şuuruna sahip olmak demektir. Birlik bilgededir; yani sâlik, gerçek varlığın bir olduğunu, bunun da Hakk’ın varlığından ibaret bulunduğunu, Hak ve O’nun tecellilerinden başka hiçbir şeyin hakiki bir varlığı olmadığını bilir. Ancak vahdet-i vücud ehli bu bilgiye nazari olarak değil, yaşayarak ve

manevi tecrübeyle ulaşır. Bunun böyle olduğunu başka bir yoldan bilmenin bir değeri de yoktur (Affifi 1999: 178-200).

Vahdet-i vücuda göre tek bir vücud vardır. O da mutlak vücud sahibi olan Allah'ın varlığıdır. Ondan gayrı görünen her şey -insan, âlem, kâinat- ise vücud-ı mutlak olan Hakk'ın geçici gölgelerindendir. Vahdet ehline göre hakiki vücuda sadece Allah sahiptir. Ondan başka her şeyin vücudu hayalidir (Keklik 1990:405).

Aşağıdaki beyitte hem zengine hem de yoksula ibret ile bakılarak vahdet-i vücûdun en temel ifadesi olan Allah'tan başka herhangi bir varlığın vücûdunun olmadığı belirtilmektedir:

Cümle *varlık* kibriyânın *varlığıdır* gayrı yok
°İbret ile kıl nazar hep bây ile yohsül Hakk'ın G 210/6

Benlik Allah'a mahsustur. “*Ben* demek şeytan işidir.” gibi sözler tasavvufun bu konudaki yaklaşımını yansıtır (Uludağ 2001:71). Tasavvufta sen, senlik de ben, benlik anlamına gelir. Sevgide kemâl *sen*'in ve *ben*'in ortadan kalkmasıdır. *Ene-ente, ente-ene*: Sen bensin, ben de benim ifadesi vardır (Uludağ 2001:313). Aşağıdaki beyitte benliğin terk edilerek Allah'ın varlığı ile var olunabileceği ifâde edilmektedir:

Benliğini terk eyleyen Hakk varlığı ile var olur
İki °âlemde odur hem-dem- nişin ola başa (G 8/4)

Allah'ın tek varlığına karşılık, insanın varlık davasına kalkışmasıdır. Vahdette ikilik düşüncesi söz konusu değildir. Aşağıdaki beyitte ikilik kavramı, bir perdeye benzetilerek somutlaştırılmıştır. Bu ikilik perdesinin yırtılması gerektiği ve gönül şehrinde ikiliğe değil de birliğe inanan kişinin Hz. Yusuf gibi olabileceğine değinilmektedir:

Bu meydân-ı muhabbetde *ikilik* perdesin çâk et
Gönül mışrında birlik eyleyen Yüsuf manend olmuş G 167/6

Bir şeyden başka olan şeylerin hepsi anlamına gelen “*Māsivallah*” kelimesinin kısaltılmışı olarak geçer ve “Allah’tan gayri sayılan şeyler” anlamında kullanılır. Mâ-sivâdan geçmek, kendini Allah’a vermektir. Sufilere göre gönülde, Tanrı’dan başka bir şey bulunmaz. Gönülünde başka bir sevgi olan kişi mâ-sivâdan kurtulmuş sayılmaz. Dervişliğin aslı ise mâ-sivâyı terk etmektir(Pala 2004:298). Aşağıdaki beyitte mâ-sivâ bir elbiseye benzetilmiş ve bu elbisenin çıkartılıp teslimiyet elbisesinin giyilmesi ve saf bir gönül ile yürüyüp gelinmesi gerektiği ifâde edilmektedir:

Şoy libās-ı *māsivâyı* câme-i teslîmi ki
Şâf-i dil olup yürü gel şüret-i zîbâ baña G 8/2

Aşağıdaki beyitte mâ-sivâdan el çekilerek gümüş tenli sevgiliye ulaşılabileceği ve aşkın şarabı içilerek kalbe parlaklık verilebileceği ifâdesi vardır:

Kim *mâ-sivâdan* el çeker yâr sim-tene doğru geçer
°Aşkıñ şarâbıñ ol içer kim kalbine verir cilâ G 14/4

Kelime anlamı perde, örtü demek olan hicâb kelimesinin tasavvufta anlamı, sâlik ile muradı arasına giren engel, âşıkı sevgilisinden ayıran perde demektir. Herhangi bir sebeple âşıkı maşûktan uzak tutan manadır. Sûfiler, maddi kirlilerden ve nefsanî pisliklerden arınan kalbin gayb âleminin bazı hususlarına vakıf olacağına inanırlar. Bu pas ve pisliklere hicâb ve perde adını verirler. Allah ile kul arasında kimi nardan, kimi de nurdan yetmiş bin perde vardır (Uludağ 2001:168). Hicab, yukarıda da değinildiği gibi sâlikin maksadına ulaşmasını ya da âşığın maşûğa kavuşmasını engelleyen bir perdedir. Aşağıdaki beyitte de küfr ve imân, âşık için hicâbdır, hicâbı; yani âşığın bu engeli geçtiği zaman her tarafının feth olunacağı; yani maksadına ulaşılacağı belirtilmektedir:

Küfr ü imân perdedir °aşıklara çün Hüsniyâ
Hep *hicâbı* geçdiler feth oldu her cânibleri G 339/7

2.2.3. Allah

Lafza-ı celâl, ism-i azam; yani Allah'ın en büyük ve muazzam ismidir. Divân şiiirinde Allah, islam inançlara uygun olarak çok vasıflarıyla zikredilmektedir. Allah ezeli ve ebedidir. Âlem ise sonradan yaratılmış ve fanidir. Allah'ın sıfatları, zatı, kudreti, kuvveti ve bilgisi âlemi kuşatmıştır. Cihetlerden münezzehtir, mekâna sığdırılmaz (Uludağ 2001: 37, Pala 2004: 21). *Hüsnü Divânî*'nda Allah kavramına sıklıkla rastlamak mümkündür.

Tasavvufa göre O, vücûd-ı mutlak, kemâl-i mutlak, cemâl-i mutlak ve hüsn-i mutlaktır. Bu yüzden aşk-ı zâtisi ile bilinmek istemiş ve kâinatı yaratmış. İnsan O'ndan bir cüzdür ve O'na ulaşmak ister. O maşûktur ve insan O'nun aşkıyla dolu olmalı ve O'na kavuşmak için gayret göstermelidir. Sûfi O'na dünyadayken ulaşmayı amaç edinir (Pala 2004: 21). Aşağıda beyitte sâlikin bağlılık ile Allah'ın yoluna düşmesi, dergâha yüz sürmesi, hüsn-i mutlak olan Allah'a yalvarması ve sabah akşam Allah'ı zikretmesi ifâdesi vardır:

Gel şıdık ile düş rāha
Sür yüzünü dergāha
Yalvar güzel *Allah'a*
Kıl şām u seher ezkār Mr 94/2

Allah'ın evvel (ilk), âhir (son), zâhir (açık, görünen) ve bâtın (iç, gizli) olmak üzere ana isimler/ *ümmehatü'l-esma* da denilen dört ismi vardır. Allah eserleri, kudreti, yaratışı ve tasarrufuyla zâhir, zâtıyla bâtındır, evvel ve ahirdir (Uludağ 2001: 67).

Evvel-âhir, insanın sahip olduğu her çeşit sıfatın evvel ve âhiri Hak'tır. İnsanın yeryüzündeki hilafeti evvel ile ahir arasında bir berzahtır. Evvel ve âhir bir açıdan Hakk'ın iki ayrı yüzü, başka bir açıdan ise birbirinin aynıdır (Uludağ 2001: 29).

Zâhir-bâtın, her zâhirin bir bâtını vardır. Bâtını anlamlar keşfen ve zevken bilinir. Sâlikin kalbi, ruhu ve iç âlemidir. Zâhir ise şeriât ve şer'i hükümlerdir. Tecelli eden Hakk'a verilen isimdir. Zâhir olan Hakk'ın vücûdudur (Uludağ 2001: 68). Aşağıda Allah'a seslenilerek evvelin, âhirin, zâhirin ve bâtının Allah olduğu, Allah'ın her şeye gücünün yettiği ifâde edilmektedir:

Çü sensin *evvel ü âhîr*
Çü sensin *bâṭın u zâhîr*
Çü sensin her işe kâdir
Gönül maḥzûn ciger pür-ḥûn Mr 266/4

“Allah” adı yerine kullanılan bir zamirdir. Anlamı Arapçada “O” demektir. Kuran’da Allah adı yerine kullanıldığı için tasavvufta özel ad olarak kabul edilmiştir (Pala 2004: 210). Hüsni, *Divân*’ında “Hû” ifadesini şiirlerinde kullanmıştır:

Ṭavâf u seyr eden ilhâmı anlar ḥâc eder yâ *Hû*
Gören mir³ât-ı dilde yârini mi^crâc eder yâ *Hû* G 281/1

Hakiki anlamda bir (vahit), Hak’tır. Bir olan Hakk’ın isim ve sıfatlarıyla tecelli edip çokluk halinde görünmesine *kesret*, bu çokluğun hakiki bir varlığı olmadığını kavrayıp var olarak yalnızca Hakk’ı görmeye *vahdet* denir. Zira var olan yalnızca Hak’tır. Çokluk yalnızca görüntüdedir, hakikatte ise birlik vardır (Uludağ 2001:212-213). Aşağıdaki beyitte(insanı aldatan, zahiren süslü görünen) kesrete aldanmayıp vahdetin gözlenmesi gerekliliği vardır. Bu ilme de sadece âriflerin ulaşabileceği belirtilmektedir:

Nuḳûş-ı *kesrete* aldanma *vahdeti* gözle
Bu ^cilme mekteb-i ^cirfânda ^cârifân aranır G 116/6

Aşağıdaki beyitte vahdet, gül bahçesinin Hümâ kuşuna benzetilmiştir. Hümâ tek olması sebebiyle vahdet, gül bahçesi de çok olması sebebiyle kesret olarak kullanılmıştır. Bu gül bahçesinde vahdet olarak kullanılan Hümâ kuşuna sahip olunamazsa iki dünyada da yükselinemeyeceği ifâdesi vardır:

Bu bir *murğ-ı Hümâ-yı gülşen-i vahdetdir* ey dilber
Bunu şayd etmeyen bil kim dü ^câlemde ricâl olmaz G 150/6

2.2.4. Yaradılış

Anlamı “ol” demektir. “*Kün*” kainâtın ve her şeyin yaradılış emridir. Hakk’ın faaliyet ve imkân hazretlerine işaret eder (Uludağ 2001:224). *Hüsni Divânı*’nda bu kavrama sıkça rastlanmakla birlikte “*kâf ve nûn*” şeklinde kullanıldığı da görülür. Aşağıdaki beyitte sevgiliye seslenilerek var olan her şeyin Hakk’ın “*kün*” emrinin eserleri olduğu, dünyanın O’nun güzelliğinin hayrânı olduğu ifâde edilmektedir:

Kün emriniñ âşâridir ey dil-berâ bu mümkünât
Hem hüsnünüñ hayrânıdır devridir andan kâ’inât (G 48/1)

Aşağıdaki beyitte de iki dünya halkının şüphesiz Allah’ın kulu olduğu; zengin, fakir, insan ve cinlerin; yani bütün yaratılanların Allah’ın *Kün* emri ile var olduğuna değinilmektedir:

İki cihân halkı saña bende olupdur bî-gümân
Kün emriniñ maḥkûmudur bây ü gedâ cinn ü beşer G 92/4

Hakk’ın “ *Ben sizin Rabb’iniz değil miyim.*” diye sorduğu, ruhların da “*Evet, öyledir.*” şeklinde cevap verdikleri meclistir (Araf Suresi 7/172). Bu olay, insanların yeryüzünde yaratılmadan evvel Allah ile insan ruhları arasında meydana gelmiştir. Aşağıdaki beyitte cana seslenilerek acaba elest zamanının hatırdı kalıp kalmadığı ve o zaman bu zamandır ki kâl u belâdan beri devam ettiğine değinilmektedir:

°Aceb *elest demi* câna durur mu ḥâṭırda
O dem bu dem dedi kâl u belâda dâ’im olan G 264/8

2.2.5.Dört Kapı (Şeriat-Tarikat-Hakikat-Marifet)

Şeriat, zahiri hükümler, fıkıh kaideleri, hukuki kurallar, insanın bedeni ve dünyasıyla ilgili hususlardır. *Tarikat*, Hakk’a ermek için tutulan birtakım kuralları ve

ayinleri bulunan yoldur. Mutasavvıflara göre tüm insanların; hatta bütün yaratıkların alıp verdiği nefes sayısınca Allah'a yol gider. *Hakikat*, Hakk'ın salikten vasıflarını alarak yerine kendi vasıflarını koymasıdır. Zira kul ile kulda ve kuldaki faaliyette bulunan O'dur. Hakikatsiz şeriat makbul değil, şeriatsız hakikat ise batıldır. İki arasında tam bir uyum vardır. Şeriat bir ağaç, hakikat ise onun meyvesidir. *Marifet*, tasavvufta sufilerin ruhani halleri yaşayarak, manevi ve ilahi hakikatleri tadararak elde ettikleri bilgi, irfandır. Hakk'ın kendi hakkında salike verdiği bilgidir (Uludağ 2001:332, 343, 153, 236). *Hüsni Divânı*'nda da tasavvufun bu dört kapısı çoğunlukla birlikte kullanılmıştır. Aşağıdaki beyitte tasavvufun dört kapısına da değinilmiş, şeriat ile tarikat ilmin ve irfanın sebebi; hakikat de marifet sözünün bilinmesi ifâde edilmektedir:

*Şerî'atle t̄arîkat̄ ilm ü 'irfâna sebep Hüsni
Hakikat ma'rifet güftârını yâ Hû bilir 'arif G 196/7*

2.2.6. Havf-Reca

Kimi cehennemden ve oradaki azaptan, kimi Allah'ın gazabından; kimi de Allah'ın kendisinden korkar. Havf, Allah'ın halkı ibadete ve iyi şeylere sevk etmek için kullandığı bir kamçıdır (Uludağ 2001: 161). Müminin hayatı havf ile recâ arasında olmalıdır. Ne ameline çok güvenecek ne de ümitsizliğe düşücek. *Divân'da* da bu iki terim birlikte kullanılmıştır. Aşağıdaki beyitte Allah'a bir sesleniş vardır. Hatanın, günahın, korkunun kendisinde olduğu afetmenin, iyilik ve adaletin de Allah'ta olduğuna değinilmektedir:

Bendedir cürm ü haṭâ 'afv u 'ināyet sende
Bendedir *havf u recā* luṭf u 'adālet sende G 298/1

Aşağıdaki beyitte herkesin/ tüm yaratılmışların Allah'ın kulu olduğu, feleklerin de korku ve ümit arasında döndüğü ifâde edilmektedir:

Bu beyitte Hālāyık cümle anıñ bendesidir
Hemān *havf u recādan* devr eder çarh G 67/5

2.2.7. Üns

Reca ve bast halinin üstünde ve onlardan daha güçlü bir neşe hali. Üns makamında bulunan bir salık ateşe atılsa veya kılıçla yüzüne vurulsa yaşadığı derin rûhî hazlar sebebiyle bunu hissetmez; Hz. İbrahim'in ateşteki hali gibi (Uludağ 2001: 368). Aşağıdaki beyitte gönüle seslenilerek Hüsni'de korkunun bir etkisinin kalmadığı, ehl-i kemalin neşesinin Allah aşkının cazibesi olduğu ifâde edilmektedir:

Havf u recānıñ eşeri kalmadı Hüsni'de dilā
Cāzibe-i ^caşk iledir *ünsiyet*-i ehl-i kemāl G 234/7

Kudsiyet nuruyla aydınlanmış kalbin bir gücüdür ve onun sayesinde nesnelerin hakikati ve içyüzü görülür. Nefse göre nesnelerin şekillerini ve dışyüzünü gören göz ne ise, kalbe göre basiret de odur (Uludağ 2001: 66). Aşağıdaki beyitte dünya işlerinden uzaklaşarak sabah vakti basiret gözü ile ayna gibi olan gönlün beslenip nakş edilmesi anlatılmaktadır. Dünya işlerinden el etek çektikten sonra basiret gözü; yani kalp gözü açılır ve bu gözün nuruyla aynaya benzetilen gönül daha parlar ve güzelleşir.

Māsivādan göz yumup nakş eyleye mir³âtını
Şubh-dem çeşm-i *başiretle* verirler perveriş G 163/4

Tasavvufta nazar iki anlamda kullanılmıştır. Birincisi, şeyhlerin salıkların ruhlarına tesîr ederek onları olgunlaştıran, yetiştiren ve gönüllerini feyzle dolduran manevi bakışı; ikincisi ise tefekkür ve hakikati görmektir (Uludağ 2001: 272). Aşağıdaki beyitte gönüle seslenilerek basiret gözünü açıp bakılmasını ve bu şekilde bakarak âlemdeki manaların aşk ile bulunduğu ifâde edilmektedir:

Nazar kııl aç başiret çeşmiş ey dil

Bu ma^cnâlar muhabbetle bulundu G 318/2

Sûfilere göre maddi ve duyular âlemden gelen tesir, kir ve pas kalbin gayb âlemini görmesine engel olan bir perde oluşturur. Bu perdenin açılmasına; yani kalp gözünün açılmasına *keşf* denir. Keşf, perdenin ötesindeki gaybi hususlara ve hakiki şeylere, bunları yaşayarak ve temaşa ederek vakıf olmaktır (Uludağ 2001: 213). Aşağıdaki beyitte eger daimi ömür isteniliyorsa bu geçici ömürden ümidin kesilmesi ve Allah'ın nuru ile yeni bir varlığa bürünmesiyle arşın/feleklerin dönüşlerinin keşfedilmesine değinilmektedir:

°Ömr-i fenâdan kes ümîd ta kim gele °ömr-i mezîd

Bul nûr ile cism-i cedîd *keşf* ola devr-i °arşiyât G 44/4

2.2.8. Yakîn

Üç türlü yakîn ifadesi vardır. İlme'l-yakîn, bir şey hakkında habere dayanan kesin bilgidir. Ayne'l-yakîn, bir şey hakkında görme yoluyla elde edilen kesin bilgidir. Hakke'l-yakîn ise bir şey hakkında o şeyi yaşayarak elde edilen bilgidir (Uludağ 2001: 386). Aşağıdaki beyitte üç ifâde de kullanılmıştır. Birinci mısırada ilme'l-yakîni bilen ilme sahip olacağı, ayne'l-yakînin görünmesi de görebilene nasip olacağı, Hakke'l-yakîni bulanın da Allah'a kavuşacağı ifâdesi vardır:

°İlm oldur kim bilene °ilme'l-yakîn

Ru³yet oldur görüne °ayne'l-yakîn

*Vuşlat oldur bulana *Hakke'l-yakîn**

Farq ola iken cihânıñ dil-beri Mr 321/6

2.2.9. Zühd

Âhirete yönelmek için dünyadan el etek çekmek. Hakk'a yönelmek için dünyadan da ahiretten de el etek çekmek. Aşağıdaki beyitte "Ey Hüsnî! Eğer tarikat ehli için hidayet yolu olmazsa görünüşteki zühd ile Allah'a kavuşulmaz." anlamı vardır.:

Zühd-i zâhîrle erilmez vaşl-ı Hakk'a Hüsniyâ
Ger tarîkat ehline râh-ı hidâyât olmasa G 313/9

2.2.10. Fakr

Dervişlik, sâlikin hiçbir şeye mâlik ve sahip olmadığını, her şeyin gerçek mâlik ve sahibinin Allah olduğunun şuurunda olması, insanın Allah'ın kulu olduğundan; insan da ona nispet edilen diğer şeyler de hakikat de onun mevlâsı olan Allah'ındır. Sâlikin kendisini daima Allah'a muhtaç bilmesi, Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı olmadığını kavramasıdır (Uludağ 2001:131). Aşağıdaki beyitte insana şöhret veren ipekli kumaştan dikilmiş elbiselerin çıkartılıp Allah'ın razı olacağı fakirlik abasının giyilmesi gerektiği ifâdesi vardır:

Giydik 'abâ-yı fakrî rızâ egnimizdedir
Şoyduk libâsı şöhrete dîbâya bakmazız G 146/4

2.2.11. Rızâ

El-Kannad'a göre kaderin acı tecellileri karşısında kalbin huzur ve sükûn halinde olmasıdır. Rızâ iki türlüdür: Allah'ın kulundan razı olması ve kulların Allah'tan razı olmalarıdır(Uludağ 2001:295). Aşağıdaki beyitte Hüsnî'nin rızâ kapısını sürekli

bekleyerek böylelikle kaderin acı tecellileri karşısında gönlünün nur ile dolduğuna değinilmektedir:

Bekle *rızâ bâbını* Hüsni müdâm
Ola ki gönlüne dola nür-ı zât G 43/7

Aşağıdaki beyitte rıza ve hilmin başa taç edilmesi gerektiği ifâde edilmiştir. Görünüşte fakir, başta ise Hz. Süleymân gibi zengin olunması tezatı vardır.

Tâç eyleyelim başımıza *hilm ü rızâyı*
Zâhirde gedâ serde Süleymân olalım G 226/4

Aşağıdaki beyitte rıza gösterenlerin olgunlukla aşka ulaşılabilceği ifâde edilmektedir:

Rızâyı gözleyenler vâşıl oldu
Kemâl ile bulup ikrâm-ı aşkı G 346/4

2.2.12. Tevekkül

Allah katında olana güvenip halkın elinde ve avucunda olan şeye göz dikmeme ve vaat edilene güvenme. Kalbin Hakk'a itimadı. Vesvese, endişe ve rızık kaygısını yok edip, insanı huzura ve rahata kavuşturan Mevlâ'ya güven halidir. Neticenin hasıl olması için gerekli tedbirler alındıktan ve sebeplere tevessül edildikten sonra tedbir ve tevessülün kifayetini Allah'tan beklemektir(Uludağ 2001:357). Aşağıdaki beyitte bütün her şeyin iyi ve kötünün Allah'tan geldiğini bilip razı olma ve tevekkül etme ifâdesi vardır:

Çamu iş nîk ü bed Hakk'ın bilip cân ile râzı ol
Tevekkül eyleyip her kâre iqbâlinde kıl tefvîz G 173/4

2.2.13. Hayret

Kalbe gelen bir tecelli sebebiyle sâlikin düşünemez hale gelmesidir. Allah'ın varlığını ispatlayan delilde hayrete düşmek zındıklık ve mülhitliktir (Uludağ 2001:163). Aşağıdaki beyitte gönlün hayret meclisine tutkun olduğu ve eğer gönlün istediği şey kavuşma yeri ise onun zaten buna alışkın ve hayrette olduğuna değinilmektedir:

Dil *bezm-gâh-ı hayrete* çün mübtelâ olur
Mağşûdu câh-ı vuşlat ise âşinâ olur G 121/1

2.2.14. Menzil

Seyr ü sülûk esnasında varılan ve geçilen konaklama yerleri. Aşağıdaki beyitte nebiler ve velilerin menzile aşk ile ulaşacaklarına ve Allah'ın feyzinin aşk ile âşıklara bahş edildiği ifâdesi vardır:

Feyz-i Hağ 'âşıklara bahş oldu Hüsni 'aşk ile
Menzile 'aşk ile erdi enbiyâ vü evliyâ G 4/7

Aşağıdaki beyitte aşk menziline akıl ile kimsenin ulaşamadığı ve ehli kemal bir kimsenin menziline ulaşmanın aşk ile olacağı ifâde edilmiştir:

Eremedi kimse şehâ 'aql ile 'aşk *menziline*
Mevhibe-i 'aşk ile dir menzilet-i ehl-i kemâl G 234/2

2.2.15. Zikir

Allah'ı anmak ve hatırlamak; onu unutmamak ve gaflet halinde olmamak. Zikirde zikreden, zikredilenden başka her şeyden geçer, zâkir zikirde mezkûrdan başkasını hatırlamaz, kendisini kaybeder, yaptığı zikrin farkında olmaz. Bu yüzden zikir kendinden geçip Hakk'ı buluş halidir (Uludağ 2001: 393). Nakşbendîlikte zikre çok

önem verilir, zikir için özel ayinler düzenlenir. Hüsni de Nakşbendî olduğu için zikirden ve faziletlerinden sık sık söz etmiştir. Aşağıdaki beyitte Allah'ı zikretmenin cana rahatlık verdiğini ve böylelikle dünya sözünün acı geldiği; Allah'ı düşünmenin de kalbe temizlik verdiğini ve böylelikle dünyanın fikirlerinin de acı olduğu anlamı vardır.

Cāna rāḥat *zikr-i Ḥaḳ* güftār-ı dünya oldu telḥ
Ḳalbe şafvet fikr-i Ḥaḳ efkār-ı dünya oldu telḥ G 68/1

Aşağıdaki beyitte put gibi güzel olan sevgiliye seslenilerek zikreden sabah akşam sürekli Allah'ı zikretmesiyle sabah ve akşamı bile bilmediği ifade edilmektedir:

Zākir olan şām u seḥer *zikriñ* eder ey şanemā
Zikr-i müdāma erişen şām u seḥer bilmez imiş G 162/6

2.2.16. Riyazet

Eğitme, terbiye ve ıslah etme, boyun eğdirme, çekici; ama zararlı şeylerden uzak kalmaya, zor; ama faydalı şeyleri yapmaya kendini alıştırma. Çile çekmek, erbain çıkarmak, sefere çıkmak, inzivaya çekilmek riyazet şekilleridir. Nefsin arzularını kırmak maksadıyla bedeni zor ve çetin işlere koşma, diğer taraftan sürekli olarak zihni ve düşünceyi mâ-sivâdan uzaklaştırıp Allah üzerinde yoğunlaştırmak(Uludağ 2001:297). Aşağıdaki beyitte manaların riyazetinde söz sahibi olan kimsenin özünün cevher olduğu ve nefsinin sürekli aç bırakılarak terbiye edilmesine değinilmektedir:

Riyāzāt-ı ma'ānī puta sende ḳāl olan kimse
Özü şāfi güherdir nefsini hem aç eder yā Hū G 281/3

Günaha girmemek, daha çok ve daha ihlâslı ibadet etmek için toplumdan ayrılıp ıssız ve kimsesiz yerlere çekilmek, tek başına yaşamak(Uludağ 2001:364). Aşağıdaki beyitte uzlet makamında bulunarak nefsin gafletinin ve kalp ağırlığının yok olması ve Allah'ın uzlet makamını tevfiik edeceği ifade vardır:

Gidip bu nefsin ğafleti def^c ola albin ıleti
Tutup *maam-ı* ^c*uzleti* tevfi ede Allah'ımız G 139/2

Ne bir meleĝin ne de diĝer herhangi bir kimsenin bulunmadıĝı bir halde ve yerde Hak ile sirren konumak, ruhen sohbet etmek. Mâ-sivâdan ilgiyi kesip tamamen Allah'a yönelmek ve kendini ibadete vermek(Uludaĝ 2001:156). Aaĝıdaki beyitte kesret ehlinin halvette mutluluk bulmadıĝı için ak sırrını bilmediĝi belirtilmektedir:

Keret ehli sırr-ı ^cakı bilmedi
Bulmamıdır çünkü *alvetden* neat G 177/3

2.2.17. Feyiz

Sâlikin alıması ve abası söz konusu olmaksızın Allah tarafından onun kalbine herhangi bir hususun verilmesi. Her ân tecelli eden feyz aracılıĝıyla meydana gelen varlıklar, özündeki imkân itibariyle yok olmakta, fakat tecelli eden Hakk'ın feyziyle aynı zamanda var olmaktır (Uludaĝ 2001:137). Aaĝıdaki beyitte Allah tarafından mükâfât feyzi verilmezse, müminin ilim ve amellerle yaptıĝı ibadetlerde ihlâsa/samimiyete ulaşamayacağı ifâde edilmektedir:

âat-ı ihlâsa erişmez ^cilm ile a^cmâl ile
Cânib-i Hâ'dan eger *feyz-i mükâfât* olmasa G 313/8

2. 2.18. Himmet

Bir kemâl halini veya diĝer bir şeyi elde etmek için bütün rûhânî güçleriyle birlikte kalbin Hakk'a yönelmesi. Ermiş kişilerin maksadı hâsıl eden, iş bitiren ve dilediklerini yerine getiren manevi güçleri(Uludaĝ 2001:170). Aaĝıdaki beyitte himmet

bir gemiye benzetilmiştir. Gönlün hikmet denizi olduğu, himmet gemisi ile bu denizde ilerlediği ve bu denizde gayret rüzgârı estikçe inci ve mücevherlerin ortaya çıktığına değinilmektedir:

Göñül deryâ-yı hikmetdir yürü *keştî-yi himmetle*
°İnâyet bâdı esdikçe ola dürr ü gevher peydâ G 22/4

Aşağıdaki beyitte gönül ehli olanların din uğruna yapılan savaşta iken ellerindeki himmet kılıcının şeriat olduğu ifâde edilmektedir:

Cihâd-ı ekber eden ehl-i diller
Elinde *seyf-i himmetdir* şerî°at G 41/28

2.2.19. Nefes

Gaybın latifeleriyle gönülleri ferahlandırma. Gönül ehli için vakit, ruh sahibi için hal, sır sahibi için nefes bahis konusudur(Uludağ 2001:273). Aşağıdaki beyitte tevhid sırrını bilenlerin dünya gürültüsünü terk ettiği ve onların her nefeste Allah'ı düşünmelerinin tevhid inancı olduğu belirtilmektedir:

Sırr-ı tevḥîde erenler hây u hüyu terk eder
Her *nefes* fikr ü edâsı ma°ni-i tevḥîddir G 87/8

2.2.20 Gaflet

Nefsin arzularına uymak, zamanı boşa geçirmek, önemli bir şeyin önemini kavrayamamak, değerli bir şeyin kıymetini takdir edememek, kalbin Hak'tan gafil olması ve O'nun zikrinden mahrum kalması(Uludağ 2001:141). Aşağıdaki beyitte nefsin

gafletinin gitmesiyle kalp ağırlığının da gideceği ve Allah'ın uzlet makamını tevfiik edeceği ifâdesi vardır:

Gidip bu nefsin *gafleti* def^c ola kalbiñ sıkleti
Tutup maķâm-ı ^cuzleti tevfiķ ede Allah'ımız G 139/2

Aşağıdaki beyitte irfan dergâhına girip ariflerin ayağının toprağı olunması gerektiğı ve gaflet elbisesinin çıkarılıp kibir ve ikilikten veda edilmesi gerektiğı ifâde edilmektedir. Gaflet bir elbiseye benzetilmiştir.

Dergeh-i ^cirfâna gir ol hâkpâ-yı ^cârifân
Şoy *libâs-ı gafleti* kibr ü riyâdan kıl vedâ^c G 187/5

Aşağıdaki beyitte gaflet çölünde gezip ayrılık acısının çekilmemesi gerektiğı ve aşk atını sürüp kavuşma gecesine ulaşılması ifâde edilmektedir:

Deşt-i gafletde gezip çekme bu hicrân cev^cini
Esb-i ^caşkı sür eresin h^vân-ı vaşlıñ şeb^cine G 315/4

2.2.21. Tecrîd

Sâlikin zâhirini mâl ve mülkten, bânını karşılık bekleme anlayışından arındırması, yaptığı her şeyi sırf Hak rızası için yapması, makam ve hal sahibi olma düşüncesini hatır ve hayâlinden geçirmemesidir. Tecrîd, kalbi mâsivâdan arındırmadır(Uludağ 2001:347) . Aşağıdaki beyitte dünya işlerinin terk edilerek meclise gelinmesiyle irfanın ne olduğunun mecliste anlaşılabilmesi ve âşığın cânâna cân verip âşık için neden ve niçinin önemsiz olduğu ifâde edilmektedir.

Gel *terk-i tecrîd* ile bu meclisde gör ^cirfân nedir
Cânâna ^caşık cân verir bilmez nedir çün ü çirâ G 21/8

2.2.22. İlm-i Ledün

Hakk'ın katından gelen bilgi. Mutasavvıflar bütün ilimlerin Allah katından geldiğine inanırlar. Ancak şeri ve zâhiri ilimlerin melek ve resul aracılığıyla geldiğine inanırlar. Bu nedenle de ilhama ilm-i ledün denilmiştir. Bu ilim kişiye özgü mahrem ve gizemli bilgidir(Uludağ 2001: 185). *Hüsni Divâni*'nda genellikle ilm-i ledün denize benzetilmiştir. Aşağıdaki beyitte ilm-i ledün ilmine sahip olanın bu ilmin sırlarına ulaştığı ve Allah'ın tam lutfundan tamamen olgunluğa ulaştığı ifâde edilmiştir.

Ledün-i 'ilmine mazhar olan erdi bu esrâra
Hudâ'nın maḥz-ı luḫfundan bulur cümle kemâlâtı G 336/5

2.2.23. Tevellâ- Teberrâ

Hâl ehli sadece Hakk'a tevellâ eder, Mâ-sivâdan teberrî eder. Mürid tarikata girerken şeyhin dostunu dost, düşmanını düşman bileceğine söz verir. Bu da tevellâ ve teberrâdır(Uludağ 2001:358). Aşağıdaki beyitte Allah'ın kudretinin baştanbaşa her yeri sardığı; çünkü hem içte hem de dışta Allah'ın dost olduğu ifâde edilmektedir:

Ser-â-pâ kudretiñ kılmış ihâḫâ cümle zerrâtı
Çü sensin zâhir ü bâḫın *tevellâ* etdigim yâ Râb G 30/5

SONUÇ

Çalışmamız sonucunda elde ettiğimiz bulgular şunlardır:

1. Hüsnî, XIX. yüzyılın ilk yarısında yaşamış ve tek eseri Divân olarak bilinen şairlerden biridir. Tezkirelerde yaşamına dair çok az bilgiye yer verilmiştir. Divân'ı tertip ettiği tarihten kendisinin Osmanlı padişahlarından Abdülmecid döneminde yaşadığı anlaşılmaktadır. Divân'da Abdülmecid için yazılan üç kaside ve bazı şiirlerinde de övgüye dair ifadeler mevcuttur. Şairin öğrenimi ve yaşamını nasıl geçirdiği konusunda bir bilgiye rastlanılmadı.

2. XIX. yüzyılda şairlerin birçoğu belli tarîkatlara mensuptur. Mevlevilik, Nakşbendîlik ... gibi. Hüsnî'nin *Divânı*'ndaki şiirlerinden şairin Nakşbendî tarîkatına mensup olduğu anlaşılmaktadır. XIX. yüzyılda gelişen edebiyat anlayışında önceki yüzyıllarda olduğu gibi tasavvuf önemli bir kaynaktır. Hüsnî de şiirlerini tasavvufî bir zemin üzerine oturtmuştur. Şiirlerinde tasavvufî ve dinî mecazlara yer vermiştir.

3. Hüsnî, her harften şiir yazmıştır.

4. Hüsnî, divân şiiri nazım şekillerinden kaside, gazel, terkeb-bend, tercî-bend, murabba, muhammes, müseddes ile şiirler yazmıştır. Divân'da kaside başlığı adı altında üç şiir nazım biçimi bakımından kaside özelliği taşımamakta; ama nazım türü bakımından kaside özelliğini taşımaktadır. Bunun dışında "Netice-i Divân" adı altında mesnevi nazım biçimi ile yazılan bir şiir mevcuttur.

5. XVIII. yüzyıldan sonra bazı Divân şairleri de hece vezni ile şiirlerini yazmıştır. Hüsnî de bazı şiirlerinde hece veznini kullanmıştır. Divân'daki 359 manzumenin 347'ü aruz ile 12'si de hece vezni ile yazılmıştır. Bu manzumelerde 23 farklı aruz vezni kullanılmıştır. Divân'daki şiirlerde daha çok mürdef kafiye kullanılmıştır. Bu şiirlerde önemli bir yer tutan redif, şiirlerin içeriğine göre konu birliğini sağlamak amacıyla kullanılmıştır.

6. Muhteva açısından Hüsni'nin şiirleri tasavvufî ve dinî özellik taşımaktadır. Şairin şiirlerinde tevhid, vahdet-i vücud, ilm-i ledün, ilahî aşk, havf-reca, şeriat, marifet, hakikat, tarîkat vb. tasavvufî konular; peygamberler, halifeler, melekler, dini kitaplar vb. dinî konular; şairin Nakşbendî tarîkatına mensup olmasına bağlı olarak zikrin önemli oluşu ve bir şeyhe bağlılığı, seyr ü suluk vb. konulara dair unsurlar işlenmiştir.

7. Hüsni Nakşbendî tarîkatına mensup olduğundan halkı eğitmek ve doğru yola sevk etmek amacıyla halkın anlayacağı sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Farsça ve Arapça tamlamalara çok az yer vermiştir.

KAYNAKÇA

- Akaya, Hüseyin, *Abdülhad Nûri ve Divânı*, İstanbul, 2003.
- Aksan, Doğan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Ankara, 1995.
- Akün, Ömer Faruk, “*Divân Edebiyatı*”, TDVİA, C.7, İstanbul, 1994.
- Andrews, Walter G., *Şiirin Sesi Toplumun Şarkısı*, Çev. Tansel Güney, İstanbul, 2000.
- Aşkar, Mustafa, *Tasavvuf Tarihi Literatürü*, Ankara, 2001.
- Atik, Hikmet, *Nakşî Ali Akkirmânî Divânı*, Sivas, 2007.
- Atik, Hikmet, *Günahkâr Divânı*, Sivas, 2010.
- Bektaş, Ekrem, *Muhammed Nazmî-i Halvetî, Sırr-ı Manevî*, Konya, 2009.
- Bektaş, Ekrem, *Muvakkit-zâde Pertev Divânı*, Malatya, 2007.
- Bilgegil, M. Kaya, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, İstanbul, 1989.
- Bilgin, Azmi, *Ümmî Sinan Divânı*, İstanbul, 2000.
- Bursalı Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul, 1334-1343.
- Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ankara, 1997.
- Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Klâsikleri*, İstanbul, 2010.
- Ceylan, Ömür, *Tasavvufî Şiir Şerhleri*, İstanbul, 2000.
- Çavuşoğlu, Mehmet, *Necati Bey Divânı'nın Tahlili*, İstanbul, 2001.
- Çaylıoğlu, Abdullah, *Niyazî-i Mısırî Şerhleri*, İstanbul, 1999.
- Çeltik, Halil, *Divân Sahibi Rumeli Şairlerinin Şiir Dünyası*, Ankara, 2008.
- Çetin, Nurullah, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara, 2004.
- Demirci, Mehmet, *Hadislerle Tasavvuf Kültürü*, İstanbul, 2009.
- Devellioğlu, Ferit, *Ansiklopedik Osmanlıca Türkçe Lügat*, İstanbul, 1997.
- Dilçin, Cem, *Tarama Sözlüğü*, Ankara, 1983.
- Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara, 1997.
- Eraydın, Selçuk, *Tasavvuf ve Tarikatler*, İstanbul, 2001.
- Ergun, Saadeddin Nüzhet, *Türk Şairleri*, 1335-1339.
- Eşrefoğlu Rumi, *Müzekki'n-Nüfûs*, Haz. Abdullah Uçman, İstanbul, 2003.
- Feridüddin-i Attar, *Mantık Al- Tayr I-II*, Çev. Abdülbaki Gölpınarlı, İstanbul, 2005.
- Gibb, E.J. Wilkinson, *Osmanlı Şiir Tarihi I-II*, Çev. Ali Çavuşoğlu, Ankara, 1999.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Tasavvuf*, İstanbul, 2000.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatler*, İstanbul, 1997.

- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Mesnevi Tercemesi ve Şerhi*, c. I-II, İstanbul, 1990.
- Holbrook, Victoria Rowe, *Aşkın Okunmaz Kıyıları*, Çev. Erol Köroğlu-Engin Kılıç, İstanbul, 1998.
- Horata, Osman, *Has Bahçede Hazan Vakti*, Ankara, 2009.
- Hüsni, *Divân*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, 5505.
- İbnül-emin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, c.II, Haz: M.Kayahan Özgül, Ankara, 2000.
- İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı, Nazım Şekilleri ve Aruz*, İstanbul, 2000.
- İpekten, Haluk – Mustafa İsen- Filiz Kılıç- İ.Hakkı Aksoyak- Aysun Eyduran, *Şair Tezkireleri*, Ankara, 2002.
- İpekten, Haluk – Mustafa İsen- Recep Toparlı- Naci Okçu- Turgut Karabey, *Tezkirelere Göre Divân Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ankara, 1988.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divânlar Katoloğu*, İstanbul, 1947-1969.
- Kanar, Mehmet, *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük*, İstanbul, 1993.
- Kara, Mustafa, *Tasavvuf ve Tarikatler Tarihi*, İstanbul, 1999.
- Kara, Mustafa, *Türk Tasavvuf Tarihi Araştırmaları Tarikatler, Tekkeler, Şeyhler*, İstanbul, 2005.
- Kılıç, Mahmut Erol, *Sufî ve Şiir*, İstanbul, 2004.
- Köprülü, Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, 2003.
- Köprülü, Fuad, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara, 1981.
- Köprülü, M. Fuat, *Edebiyat Araştırmaları*, İstanbul, 1989.
- Köprülü, M.Fuat, *Divân Edebiyatı Antolojisi*, Ankara, 2006.
- Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali*, Haz. Hayrettin Karaman, Ankara, 2003.
- Kurnaz, Cemal; Çeltik, Halil, *Divân Şiiri Şekil Bilgisi*, İstanbul, 2010.
- Lalo, Charles, *Estetik*, Çev. Burhan Toprak, Ankara, 2004.
- Levend, Agâh Sırrı, *Divân Edebiyatı Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, İstanbul, 1984.
- Levend, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, 1973.
- Macit, Muhsin, *Gelecektek Geleneğe*, Ankara, 1996.
- Mehmed Süreyya, *Sicil-i Osmanî*, İstanbul, 1311.
- Mengi, Mine, *Divân Şiirinin Arka Bahçesi*, Ankara, 2010.
- Mengi, Mine, *Mesihî Divânı*, Ankara, 1995.
- Mütercîm Âsım Efendi, *Burhan-ı Katı*, Haz. Mürsel Öztürk-Derya Örs, Ankara, 2000.

- Naci, Muallim, *Osmanlı Şairleri*, Haz. Cemal Kurnaz, Ankara, 2000.
- Nasr, Seyyid Hüseyin, *Tasavvufî Makaleler*, Çev. Sadık Kılıç, İstanbul, 2002.
- Okuyucu, Cihan, *Divân Edebiyatı Estetiği*, İstanbul, 2004.
- Onay, Ahmet Talat, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Haz. Cemal Kurnaz, Ankara, 1992.
- Özgül, M.Kayahan, *Divân Yolu'ndan Pera'ya Selametle – Modern Türk Şiirine Doğru*, Ankara, 2006.
- Pala, İskender, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Ankara, 2004.
- Saraç, Yekta, *Klâsik Edebiyat Bilgisi-Belagat*, İstanbul, 2007.
- Saraç, Yekta, *Klâsik Edebiyat Bilgisi-Biçim-Ölçü-Kafiye*, İstanbul, 2007.
- Şemseddin Sami, *Kamus-ı Türkî*, İstanbul, 2003.
- Şentürk, Ahmet Atilla; Kartal, Ahmet, *Üniveristeler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, 2004.
- Tahirü'l-Mevlevi, *Edebiyat Lügati*, Haz. Kemal Edip Kürkcüoğlu, İstanbul, 1994.
- Tanpınar, Ahmed Hamdi, *XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, 1956.
- Tarlan, Ali Nihad, *Fuzulî Divânı Şerhi*, Ankara, 1998.
- Tatçı, Mustafa, *Yunus Emre Divânı-Tenkitli Metin*, İstanbul, 2005.
- Tolasa, Harun, *Ahmed Paşa'nın Şiir Dünyası*, Ankara, 2001.
- Tuman, Mehmet Nail, *Tuhfe-i Naili - Divân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*, c. I, Haz. Cemal Kurnaz –Mustafa Tatçı, Ankara, 2001.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul, 1998.
- Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1996.
- Ünver, İsmail, Büyük Türk Klasikleri, “*XIX. Yüzyıl Divân Edebiyatı*”, S.99-105, İstanbul, 2004.
- Üstüner, Kaplan, *Divân Şiirinde Tasavvuf*, Ankara, 2007.
- Üstüner, Kaplan, *Enderunlu Hasan Yaver Divân*, Ankara, 2010

METİN KURULURKEN TUTULAN YOL

1. Metinde aşağıdaki transkripsiyon sistemi kullanılmıştır:

ا	o
ت	ṣ
ح	H, h
خ	H, h
ذ	Z, z
ص	S, s
ض	Ḍ, ḍ, Ž, ž
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Z, z
ع	o
غ	Ġ, ġ
ق	Q, q
ك	k, g, ŋ

2. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler şu şekilde kullanılmıştır:

ا	ā, Ā
ى	ī, Ī
و	ū, Ū

3. Anlam vermekte zorlandığımız beyitlerin sonuna (?) işareti kullanılmıştır.

4. Metinde geçen âyet, hadis ve Arapça ifâdelerin anlamları dipnotta verilmiştir.
5. Metinler seslendirilirken mümkün olduğu kadar metnin imlâsına sadık kalınmıştır.
6. Metnin yazı çevriminde Eski Türk Edebiyatı alanında bugüne kadar uygulanagelen *Türk İlmî Transkripsiyon Klavuzu*'ndaki çevriyazı, imlâsında ise, büyük oranda *Türkoloji Dergisi*'nde yayımlanan “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” başlıklı makaleyle teklif edilen imlâ sistemine uyulmuştur.²⁰
7. “Ne” ve “ve” ile yapılan birleştirmelerde düşen ünlü harf, apostroflarla “n'ola” ve “v'ey” şeklinde gösterilmiştir.
8. Çözemediğimiz vezin kusuru bulunan mısralar (*) şeklinde gösterilmiştir.
9. Metnin seslendirilmesinde klâsik şekiller kullanılmıştır.
10. Metinde okuyamadığımız yerler (...) şeklinde gösterilmiştir.

---

²⁰ Türk İlmî Transkripsiyon Kılavuzu, MEB Yayınları, İstanbul, 1946; Ünver, İsmail “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” *Türkoloji Dergisi*, C. XI, S.1, s.51-89.

METİN

(1b)

Dībâ ce

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Feʿûlün

- 1 Be-nâm-ı hazret-i hâkân-ı devrân
Bu dîvân-ı hurûfa oldu ʿunvân
- 2 Şenâsı ferşidir bu diller anı
Duʿâsında göñüller ʿarş-ı Raḥmân
- 3 O sultân-ı selâ ʿîl-i zamânı
Semiyy-i şânidir ʿAbdülmeçîd Hân

1

Kaşide Mertebe-i Hazret-i Ulu'l-Emr-i ʿÂlî

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün

I

Bu aḥkâ mıñ ucu birdir ʿazîzim Haḫ kitâbında
Saʿâdet şehri oldur luḫf-ı himmet câr-ı bâbında
Suʿâli var nükûl edenlere maḫşer-i ḫûâbında
Bilenler ʿurvetü'l-vüşka bunu söyler cevâbında
Cihân ṭurduḫça dursun dâ ʿim ola şevket-i şânî
Ede her demde mañşûr u muḫaffer kibriyâ anı

II

Şerî'at çeşmesinden âb-ı feyî nûş eden 'ârif
Tarîkatde odur kâ mil haqîkatde odur v âkıf
Olur gencîne-i 'ilm-i ledünini dahı kâşif
Kim isterse iki 'âlemde câna olmaya hâ 'if
Du'â -yî dîn ü devletde tutar yüz dâ 'im İlâhî
Erenler dest-gîr olsun iki 'âlemde ol şâhî

III

Nebîler geldi a' dâd-ı hurûf üzre bu ekvâna
Odur ta' lîm olan 'ilm-i hecâ mektebde şbyâna
Olanlar 'ârif-i billah eren tefşir-i Qur'ân'a
Bilir bu salţanat nice erişdi Âl-i 'Osmâna
Yedi iklîmi tutmuşdur anıñ aḥkâ m-ı kânûnu
Yedi deryâya cısr olmuş anıñ ḥükm-i hümâyûnu

(2a)

IV

Cihân fânûsuna bir şem'a-ı kudretdir ol sulţân
Anı farq eyleyen pervânedir Ḥüsni degil nâlân
Düşüpdür ism-i a'zam mişli nâ mı dillere destân
Ḥudâ ḥıfz ede ol şâhı bedende cân gibi her ân
Sen imdâd eyle her işinde yârab çünkü şâh etdik
Anı zıllu'l-lâh edip cihâna pâdişâh etdik

2

Kaşide hazret şâhib-i kânûn-ı cedîd

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

I

Ka'îa-yı dîn mübeyendir hazret-i şevket- me'âb
Noқта-ı rûy-ı zemîndir vâriş -i 'ilm-i kitâb
Merkez-i 'âlemdir ol hükümünde cümle şeyh ü şâb
Zıll-ı Hâkdır kim kamuya sâyesi olmuş niğâb
Hem şeca'ât hem mehâbetde odur kudret-nişâb

II

Salтанat kılmış 'atâ mollâ aña bezm-i ezel
Nesl-i pâ kini dahı memdûd kılsın lem-yezel
Oldurur bir murğ-ı 'anğâşu cihânda bî-bedel
Perr ü bâli baır u ber pervâ zına gelmez halel
Devlete olan du'âyı haq eder çün müstecâb

III

Mâlikü'l-mülküñ emînidir mülûk 'alî-yi câh
Heft eķâlîm içre oldur 'âleme zıllu'l-lah
Anı dâ 'im hayrla yâr eylemekdir doğru râh
Kâdr-ı şâhı bilmeyenler oldular şâhib-günâh
Pâdişâh dîni bilsin cürmünü örter şevâb

IV

Şer' -i pâ k-i Aħmedî'dir cümle aħkâ mı anıñ
Meclis-i şûrâ -yı 'adli hayr-ı encâ mı anıñ
Sünnet-i maħbûb-ı Hâk'dır mecma' -ı kâ mı anıñ
Yâri dâ 'im olmağa bâ 'iş durur nâ mı anıñ
Bu cihânda halka dâ 'im söylene ş âfî cevâb

V

ıl nazır var mı selefden böyle evara Őur
Bu erenler himmetidir ıldı bu demde ul
utdu her nesne niza mı aşlını buldu fr
Fıra-ı adaya düşdü ceyŐ-i nuŐretten huŐ
Asker-i manŐra buldu her arapta feth-i bb

VI

Adılar himmet livasın eyleyip serde sefer
PdiŐh-ı adl dne oldu himmetden siper
Var idi er uvveti diyen dedi doru haber
Cnk oldur bu cihn ire amuya t c-ı ser
Syesinde halk-ı lem olalar r hat-mŐb

VII

(2b) PdiŐh-ı dn  devlet mlik-i Rm u Hc z
Şark u arba ere hükmü b-zevl mr-i dir z
Bu duaya cümle Hsn el aıp eder niy z
Hem ede beyne'Ő-Őltn hem daı vat-i nam z
İki lemde Hd 'ya Őhımız ıl k m-yb

3

aŐide Havrk -ı Hazret-i Zllu'l-lh

Mefl Mefl Mefl Feln

I

Bu lem-i mevcdu yarattık da İlh
Ser-n mesin insn ile ayd etdi kemhi
Dery -yı mut oldu an zülf-i siyh

Verdi bu cihân halkına bir kıutlu penâhı
Tâ kim yedi iklîmi tuta şevket-i şâhı
Kimyâ ola  âlemde anıı n r-ı nigâhı
Şevketli mehâbetli y ce pâyeli şâhı
Haı verdi nişân anıı i in necm ile mâhı

II

Eflâ kini kıat kıat kıodu doldurdu melâ  ik
Yery z n  insân ile zînetledi nâ zik
Bir pâdişahı eyledi sultân-ı memâlik
Kul etdi aıa c mlesini râhına sâlik
Bu mertebe m lk nde selef olmadı mâlik
Haı ehli necât buldu  ad  c mlesi hâlik
  n seyf-i  adâletde durur dest-i miyânı
İmdâda erer Şimdi odur Hızr-ı zamânı

4

Mef l  Mefâ  il  Mefâ  il  Fe l n

I

EŐn âf-ı melâ  ikde ber n eyledi ser-ver
Hem z mre-i insâna anı kıldı m beŐŐer
Her cinse kıodu hâ Őılı bir Şâ hib-i leşker
Tâ c mlesine bendeligi etdi m yesser
Luıf-ı nazarı  âlemi hep kıldı m nevver
Haı eyleye her dem anı manŐ r u muzaffer
Gel eyle hul Ő ile du â zıll-ı Hudâ  ya
Andan erişir luıf u kerem b y u ged ya

II

Bir ulunu Őevketle edip mülküne sulţân
Bir ulunu miĥnetde odu sĭnesi °uryân
Ķânûn-ı Hudâ çŭnkü budur bŭlbŭle gŭlŝân
°Uşş âķını hem yaķmadadır âteş-i sŭzân
Her kim ki bu °âlemde bulur °ilmle °irfân
Evķâtını tezyĭn ede bu nuţķla her ân
Bir gŭnŭnŭ biĥ ede anıĥ ĥâzret-i Mevlâ
Kim anı cihân içre Hudâ eylemiş a°lâ

(3a)

5

Mef°ŭlŭ Mefâ °ĭlŭ Mefâ °ĭlŭ Fe°ŭlŭn

I

Gel bir nazâr et çarĥ-ı felek dŭdu niçindir
Noķŝân ile hem baķma ķamu zerre bŭtŭndŭr
Şems ile ķamer rŭy-ı zemĭn anıĥ içindir
Hep cŭmlesiniĥ aşlı gŭzŭm k âf ile nŭndur
Őarķdan erişir ĝarba eli ĝâyet uzundur
Farķ eylemeyen mertebe-i şâh-ı cŭnŭndŭr
° âķil olanıĥ kârı mŭlŭk-âne du°âdır
Her cŭmle anıĥ bendesine bende gedâdır

II

Çŭn kendisiniĥ olmadı bir tŭrlŭ nişânı
Ser-°askeriniĥ her birine verdi nişânı
Tâ kim bilene her biriniĥ rŭtbe-i şânı
Gŭr nice kemâlât eridir şâh-ı cihânı
Gŭrseydi Sŭleymân-ı Nebĭ ŝavr-ı zamânı
Baĥŝ eyler aĝa ĥâtem ile taĥt-ı revânı

Â şaf gibi bir kimse anıñ oldu vezîri
İskender ü Cem mişli bununı niçe müşîri

III

Âlemde ne var cümle Hudâdestine bağı
Her işler anıñdır ki ezel bestine bağı
Ger ârif iseñ cümle göñül üstüne bağı
Göñül göñüle karşı göñül dostuna bağı
Görünce hurûf ıamm u kesr üstüne bağı
Dâ idir aña her ne ki var postuna bağı
Mihrâb-ı adâletde urur aşrıñ imâ mı
Nuşret ile doldurdu eķâlîmi nizâ mı

6

Mefûlü Mefâ ilü Mefâ ilü Feûlün

I

Gökden muţarrâyerdeki enhârı nedir yâ
Bir kaçre iken cemâ gelip olmada deryâ
Her ne ki var eslefde vü aîlâdaki eşyâ
Anıñ için oldu bilesin cümlesi ihyâ
Bu âlemi hüsn-i nazarı kıldı muheyâyâ
Taķvîm-i cedîd ile edip halka veşâyâ
Taîm ile her şahşı çekip hâl-ı ruâyâ
Hem ķurâ-ı şerîye ķodu ceşş-i ğazâyâ

II

Hüsnî bu kadar nuţķ durur bâri şaçarsın
Pervâne gibi şemî görüp başın açarsın

(3b) Bâlâda iki perle hümâ mişli uçarsın
°Aşğ ile bu na°tında hemân kevşer içersin
Ma°nâ ile her ıarfe niçe hulle biçersin
°İrfân-ı hağıkatle bu °ünvânı seçersin
Hünkâra du° âğıl dahı cümle ukelâya
Şarf eyle hemân nağd-ı hulusuşuğ bu du°âya

7

Nükte-i Ma°ârif –i Mülûkiyye

Müstef°ilün Müstef°ilün Müstef°ilün Müstef°ilün

- 1 Zıll-ı medîdi fehm eden zıll-ı İlâhî farğ eder
Kavl-ı sedîdi fehm eden hükmi-i penâhı farğ eder
- 2 Sâye-i dîn ü devleti ağılamayan ne kimsedir
Luğf-ı mezîdi fehm eden şevket-i şâhı farğ eder
- 3 Şer°-i şerîfe h âfzı hem harameyine hâdeme
Nesl-i sa°idi fehm eden °izzet-i câhı farğ eder
- 4 Gözde bebek mişâlidir mülküğ içinde pâdişâh
Nûr-ı ferîdi fehm eden çeşm-i nigâhı farğ eder
- 5 Remz-i şerîati bilen sırr-ı tarîkate erer
Şeyh ü mürîdi fehm eden tâ c u külâhı farğ eder
- 6 Mâ zî vü müstağbeli çor °ârifeye dem bu dem durur
Yevm-i cedîdi fehm eden şems ile mâhı farğ eder

- 7 Mebde³ ile me^câdini ^cârif-i Rabb olan bilir
^cİlm-i müfîdi fehm eden doğruca râhı fark eder
- 8 Şavm ile ^cîdi anlayan bildi vişâl ü firqati
Va^cd u va^cîdi fehm eden hayr u günâhı fark eder
- 9 Cân gözün aç eyle nazâr vech-i cânâna Hüsniyâ
Kurb u ba^cîdi fehm eden halkı kemâhı fark eder

Muqaddeme-i ^cÂlî Hurûfü'l-Besmele

Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün Fâ ^cilün

I

Besmele-i nâ m-ı Hudâ -yı bî-riyâ
Müfetiḥ Dîvân-ı Hasan Hüsniyâ
Remz ile her ḥarfini aḡla ^cayân
Luṭf u kerem kıldı ^caṭâ kibriyâ
Mebde³-i evveli leṭ âfet-peṣîr
Menşe³-i uḡrâsı ^cAr âfat-nümâ

II

Bâya göñül gözünü aç kıl nazâr
Ḥarf-i vücûd şanki aḡa noḡta ser
Sûre yüz on dört yazılır muşḡafa
Cümle şehr-i besmelesi oldu der
Ḥarf-i celî sırrı-ı velî dört kitâb
Şehr-i ^cilm çünkü aḡa dedi bâb

III

Sīn elifi sere çekip gizledi
Vaḥdet-i zâtın ḥaberin izledi
°Ârif olan ikiligi terk edip
Birlik ile Ḥaḳ yolunu gözledi
Verme amân nefesine eyle sefer

(4a) Kıt°ası daḥı olur ise saḳar

IV

Mīmde gözün aḡ ḳarası nedir
Maşrıḳ ile maḡrīb arası nedir
At iki üç adım eriş aşlına
Gündüzü ḥoş gece ḳarası nedir
Biri medīne biri şankim ḳara
İkisiniḡ şacı bir gir ara

V

Mīm ile *lâ m* arası geldi *elif*
Bir °aded ismimde müsemmâ *elif*
Hemze gibi gitmesen egrî eger
Cümle oḳur ḳâ met-i ḳaddiḡ *elif*
Mīme baḳıp kendisini maḥv eder
Lâ ma eger uysa dönüp şaḥv eder

VI

Geldi ber-â -ber iki *lâ m* bir gibi
Biri gedâ şanki biri mīr gibi
Aḡla celâl ile cemâlin anıḡ
Biri mūrīd biri daḥı pīr gibi
Şedde mânend bī°at eder ḳayd u bend
Cân gibi cisminde bulur Naḳş-bend

VII

Hâ gözedir ikiniñ râhını
Kim ola yâsevmeğe İlâh'ını
Kulda haṭâ Hâḫ'da ʿaṭâ var velî
Luṭf ile maʿmûr ede dil câhını
Oḫu müdâ m ismini ol ḫâzretin
İste müsemâmını bul vuşlatın

VIII

İşte yine geldi *elif* şoḫbeti
Lâ m ile def' oldu bunuñ sıḫleti
Adı oḫunmaz bu iki el gibi
Bulmadı çünkim ḫareke vuşlatı
Verseñ eger bir ḫareke ʿâriyet
Zâyi' eder aşlâ çeker ʿâḫıbet

IX

Râ iki maʿnâ ile yüz gösterir
Her-kesi kendisine öz gösterir
Biri iniş biri yoḫuş kıl nazar
ʿÂlemi başdan başa düz gösterir
(4b) Kimi bu bahre eremez ḫaradan
Kendisini çıḫdı bilen aradan

X

Hâyı bilen sâ kin oḫur hem yazar
Anlamayan doğru giderken azar
Uyma anıñ cezm ile meczûmuna
Kudreti çoḫ hem yapar ol hem bozar

Hîle yolun tutma şaşkın gel beri
İster isen Hâk ile peygam-beri

XI

Mîmi çeken ol *elifî* meddi ne
Zâhiri yok serde anıñ kaddi ne
Sende şecâ'at eşeri var ise
Raḥmetine sed çekenîñ ḥaddi ne
Mâ vü meni terk edesin göresin
Menzil-i maḳşûda o dem eresin

XII

Nûn ile doldurdu bütün 'âlemi
Şardı şekerle şanasın bâdemi
Kendi teḳâ'â -yı zuhûru durur
Anıñ için kıldı 'azîz adımı
'İzzetini bil oḳu Hâk ismini
Etme taşavvur geçe gör resmini

XIII

Yazdı bu şevḳle *elif ü lâ mını*
'Aşḳ ile devr edesin eyyâ mını
Anılayasın geldigini 'âleme
Hem bilesin şubḥ ile aḥşâ mını
Sen seni fark eylesesin şevḳ ile
Zât u şifâtıñ bilesin zevḳ ile

XIV

İsm-i Raḥîm yazdı bu *râdan* seni
Ḳurtara ol vech-i ḳaradan seni
Terk-i 'avâ m ile gözüm ḥâ şa gel
Şaymayalar anda şarâdan seni

Mü'min-i kâ mil olup ĩmânı bul
Nefsini bil ĥazret-i Sübhânı bul

XV

(5a) *Ĥayla kerem kıllara verdi Ĥudâ*
°Aql-ı beşer şaymağa oldu cüdâ
Hem daĥı va°d etdi sekiz cenneti
Sen daĥı Ĥaĥ tâ°atını kııl edâ
Ĥaĥĥ'a °ibâdet kıula lâyıķ budur
Raĥmet ile yarlıĥayacaķ odur

XVI

Bir °ameli on derece eyleyen
Ni°metine kıullarını doyuran
Her ne ki va°d etdi ĥilâf etmedi
Diņle sözüm çünkü odur söyleyen
Bizde °amel ĥairete lâyıķ n'ola
Cürmümüze raĥmeti fâ°iķ ola

XVII

Mĩmden aķar raĥmetiņ ırmaķları
Etdi sebĩl mu°cize parmaķları
Bekle şefâ°at kıapısın Ĥüsniyâ
Aĥla gözüm aşl âķurumaķları
Besmeleyi baĥr-ı °amĩķ eyledi
Ĥikmeti çok anı peşĩn söyledi

XVIII

Sen dahı her işde oķu adını
Tâbulasın her işiniğ dadını
İki cihân içre selâ met budur
Şıdķ ile zıkr eyleye gör nâdânı
Besmeleyi her işe kııl ibtidâ
Câna şafârûha dilersenğ ğıdâ
Terkîb-i ‘alî ħurûfü’l-hecâ

Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Fe‘ûlün

I

Elif Allah adın zıkr eyle dâ ‘im
Elif tek ol ‘ibâdât içre kâ ‘im
Elif bir ħarf velî biñ ma‘nisi var
Gel â gâh ol be-hey dil olma nâ ‘im
Hidâyet bâbını feth ede Mevlâ
‘Înâyet kıla her dem Ĥaķ Te‘âlâ

II

Eger bülbül bileydi sırr-ı *bâyı*
Görürdüñ andaki rengin edâyı
Alırdı gül kokuşun her çiçekden
N’ederdi keşret içre hûy u hâyı
O bâdır re’s-i bismillâhda cânâ
Her işde kııl aña evvel temennâ

(5b)

III

Tilâ vet dadını bul *ħarf-i tâdan*
Ĥayât-ı tâ ze bulsun cân şafâdan
Ĥo her a‘mâlini mizân-ı kıştâ
Olam dersinğ gürûh-ı etķiyâdan

Bu °ömr-i nâ zeniniñ ile ihyâ
Olasın zevk-i cân ile müheyâ

IV

Eger şâdan eşiñle beyâna
Çıkarıdı sırra ma°nâhep °ayâna
°Ulûm-ı ma°rifet ihsân-ı Hâk'dır
Târîkat mektebinde okuyana
Bu meydân-ı muhabbet içre hâlâ
Gözün aç bak neler var etdi Mevlâ

V

Cîmiñ karnı dolu türlü cevâhir
°Aded ma°lûm bahâda hayli v âfir
Geçen °aşık celâl ile cemâli
Bir olur aña bâ tın ile zâhir
Olanlar vech-i yâra bunda bînâ
Okur bir harfine biñ türlü ma°nâ

VI

Hayâdan derleyip nokta eridi
Anıñcün başı açık hâyürüdü
Haleb onda denir arşunu bunda
Gör imdi Şâ m'da ırmaqlar bürüdü
Yedi tamu sekiz cennet mu°allâ
Yediden geç sekizde bul tesellâ

VII

Çodu perçem gibi bir nokta başa
Cîm aldı karnına hâbaşdan aş

Ne değli perveriş versin ağa sen
Yine mercâni beğzer şanma taşa
Gülerse yüzüne aldanma dünyâ
Bulanmaz Nîl ü Ceyhûn ile deryâ

VIII

(6a) Delîlsiz fehm olunmaz remzi *dâliğ*
Ne çünkim kisvesidir ehl-i hâliğ
Eriş bir kâ mile ol bende zîrâ
Görürsün devre girmiş mâh-ı sâlik
Bu âlem bir serâb olmuş ser-â -pâ
Serâb olan döner şonra türâba

IX

Temeşşül nokıadır *dâli* eder *zâl*
Nice türlü çiçekden cem^c olur bâl
Eger câna erersin bu kemâle
Gözün görmez olupdur mülk ile mâl
Sağa ancağ budur Hâķ'dan Hudâ 'ya
Erişe himmetiğ bây u gedâya

X

Eger *r âķalb* olunsa âr demektir
Er oldur kim gözünde fer demektir
Başın erse cihânda âsumâna
Yine şonra mekânığ yer demektir
Bilirsin mâ -sivâdır cümle eşyâ
Gerek yer gök gerek necm-i şüreyyâ

XI

Gelince *râya* nokta *zâyâ* döndü
Şanasın gül dalında *nâla* kondu
Zamânın fitnesinden ihtirâ z et
Ne çünkim hâr ile güller bezendi
Dilerseñ Hüsrevâne hükmi Dârâ
Ri'âyet ile 'aqla Â şaf- ârâ

XII

Sin erdi altmışa kıddi büküldü
Vücûd ikliminin bendi söküldü
Bu fânî mezra'ca içre tesellî
Muhabbet tohumu hamd olsun ekildi
Saña oldur selâ met ey dil-ârâ
Hemân durma muhabbet ehliñ ara

XIII

Kaşın mihrâbına *şın* secde kıldı
Sîne beşzer velî üç nokta buldu
Başın kıldır bu bezme bir nazâr kı
Göñül derdin şifâsı şimdi geldi
Şefâ'at şâhına ol bende zîrâ
Kamu esmâ anıñ oldur müsemmâ

XIV

(6b) Neden doksan dediler şâde ey dil
İki gelse olur a' dâdı kâ mil
İkisin bir bilirsin kâ mil olduñ
Olur her işlerin hayr ile hâ şıl
Erenler hayra etmez şerri aşfa
Hayırlıdan hayır her demde toğa

XV

Kemâli nokta ile oldu zâdıñ
Sekiz yüz diline düşdü 'ibâdıñ
Şayarsın elde ser-mâyen şıfırdır
Hesâb üstüne olsun i'timâdıñ
Hudâbir kuluna fazl etse a'câ
Verir bî-hadd heşâba şıgmaz aşlâ

XVI

Nazar kıl *harf-i tâya* gel be-hey yâr
'Aded ma'lûm ise ma'nâsı esrâr
Doğuzuncu 'aded ebcedle geldi
On altıncı da bir dahı yeri var
Bu iki yerde var iki mu'ammâ
Zamân ile mekâna eder ĩmâ

XVII

Eger bir noktaya darb etsen anı
Doğuz yüzden görünür *zâyi* tanı
Cihânda âdem oğlu çoğdur ancak
Kimi dâne seçer kimi şamanı
Cihâna geldiñ insân olduñ ammâ
Bu fırsat kaderini nefse uyma

XVIII

Görünce 'aynı ağzın açdı hâ me
Süleymân'a yaza Belķis'i nâ me
Hicâbı gerçi yetmiş biñ geçince
Durur ma'sûkuna 'âşık kıyâ ma
Nedir nâ mûsun 'ârı görmez a'câ
'Ayn sırrına eren kıldı yağmâ

XIX

Eger biñ yıl yaşarsañ baqma *ğayna*
Çalış *ğaynıñ* mübeddel ol *ayna*
Şebât olsa ne hoşdur zevk-i dünyâ
Velî beñzer mi zevki hûr-ı *ayna*
Vişâl-i yâre vâ şl olsa adına
Olur ednâ iken a^clâdan a^clâ

XX

(7a) Çiçek taktmış gibidir *fâbaşında*
Şorarsın yaşını seksan yaşında
Ferîdûn olsañ ey cân y âfelâ tûn
Şağın ammâ harâ m katma aşında
Dedi *lâ -tüsrifü*¹ Hâk ey civâna
Ye iç ol iki âlemde tûvânâ

XXI

Eger *kafdan kafa* mâlik olursañ
Kânâ ^cat eyle ger hâlik olursun
Kamu bir yüz durur ^câlem ^cazîzim
Kııarsın yeg nazâr sâlik olursun
Gözün aç mürşide eyle tevellâ
Bilesin n'etigi esmâ -yı Hüsna

XXII

Eger *kafi* bilirseñ k âfidir Hâk
Göñül gözün açuban Hâk yüze bak
Oğuyup hatt-ı rûyuñdan kitâbı
Bilesin hem nedir aħkâ m-ı muṭlağ
Hudâ 'nıñ mülküdür dünyâ vü ^cuqbâ
Anıñ hükmündedir a^clâ vü ednâ

¹ ...İsraf etmeyin(En'am Süresi/141)

XXIII

Liy âkat var ise gel oğu *lâ mî*
Alasın şâh-ı ma^cnîden selâ mı
İkilikden geçip birlik bula gör
Seçesin bâ tıl ile Hâk kelâ mı
Sözün mevtâları ederdî ihyâ
Özün bilseñ yürür emriñle eşyâ

XXIV

Muhabbet mülküne *mîm* oldu sulţân
Anıñ ma^cnâsı câna kutlu mihmân
Müsellim olsa kırklar aña lâyıķ
Niçin kendi olur kendiye bürhân
Anıñ emrinde maĥkûm niçe dâne
Er oldur rengine anıñ bu yana

XXV

Ķalem çekdi ĥurûfâtı suţûra
Yazıldı elli ĥarfden oldu sûre
Ķıdâsı ĥarf-i *nûnuğ* oldu noķta
Doyundu ĥarnı ĥalbi döndü nûra
Yedi şankim şekerdendir bu ĥelvâ
Me^cân dil olmaz aña menn ü selvâ

(7b) XXVI

Dediler altıdır *vâ viñ* ĥudûdu
Niçin bir gözden olmuşdur şühûdu
Bu gelmiş ĥaddi baş egmiş bu yolda
Rukû^c etmiş şanasın yok sücûdu
Ĥudâ 'ya ĥullarını ĥılma rüsvâ
Yolun doğru yerin ĥıl dâr-ı me³vâ

XXVII

İki dīde açıp *hâya*kdı yâhû
Beş °âlemden geçübün kıldı tapu
Cemī°-i kâ °inâtı kaplamışdır

Niye bakşağ gören hem görünen Hû
Çani şâ hib-i başr ede temâşâ
Çamu bir Hû durur bu cümle inşâ

XXVIII

Geçip lâdan erişdiñ *harf-i yâya*
İki pây üzre gûyâtutdu sâye
Anıñ aç Hüsniyâ on parmak ile
Du°â edip yüzün sür hâ kipâyâ
Bu °âlemde seçenler lâ -vâllâ
Tevâ zu° ile bulur çadr-i a°lâ

XXVIIV

Ne hâ cet keşret-i emvâ ca bakmağ
°Acebdir şu gibi her yana ağmağ
Libâs-ı çarfden olursağ mu°arrâ
Erersin noğta-ı deryâyâ muğlağ
Odur *yâdan* bu °âlem zîr ü bâlâ
Degil bir çatre ey nûr-ı mücellâ

Terkîb-i İnşâ -yı Mecmû'î Faķîr

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

I

Göñül deryâ -yı hikmetden çıkardı gevher-i yek-tâ
Şadef zeyn etdi ma'cânâdürlerin kıymetde bî-hem-tâ
Zebân-ı 'ârifân 'âlemde gûn-â -gûn olur gûyâ
Egerçi nâ -tûvânım 'âlem içre şor tâ am mâ
Bu dîvân-ı eşer bahşu bu yüzden eyleyip ĩmâ
Bulur bezm-i ma'ârifde kamu yerli yerin ma'nâ

II

Olursa sâlik-i şâdıklara tevfiķ-i Haķ yârî
Ledün-i bahrinîñ envâ cı nuţkundan olur cârî
Gezip dilden dile dâ 'im göñülden göñüle sârî
Olunca kalb-i ş âfî mâ -sivâlardan dahı 'ârî
Muhabbet şem'ini oldur dü 'âlemde eden İķâd

(8a) Olur pervâne-meşreb bâş u câna baķmayan üstâd

III

Eger himmet kılırsañ kendini 'âlî maķâ mâta
Hudâ 'aşkıñ taleb kı l eresin türlü kemâlâta
Erenler 'âlem-i mülke saña geldi delâlâta
Şaķın aldanma bu 'âlemde envâ 'ı maķâlâta
Sözü diñle özün añla gözün aç baķ bu insâna
Nedir bu aķsen-i taķvîm olan şûret ne ma'nâna

IV

Gözünden seyr eden kim nuţķ-ı cânı gûş eden kimdir
Kimin 'aķl kimini 'aşķ ile medhûş eden kimdir
Kimisi 'ârif-i billâha kimin bî-hûş eden kimdir
Kimi şûfî kimi ş âfî kimin mey-nûş eden kimdir

Bu mülkün mâliki bir kullarını bî-şümâr etmiş
Kimisi râh-ı Hâk'da 'ârı koymuş kimi 'âr etmiş

V

Eger 'âkil iseñ ey dil erenler râhını gözle
Mücâ z-ı meslekin terk et haķıķat menzilin izle
Gel imdi Hüsniyânaķşı yüzünden ol yüzü özle
O vech-i pâ kin esrârın göñülde cân gibi gizle
Nefes tut kaçreñi maħv et bulasın cân içinde cân
Bu meydân-ı muħabetde olasın vâ şıl-ı cânân

VI

Bi-ħamdillâh ki Mevlâ 'dan erişdi 'âleme ihsân
Yaratdı bir güzel şûret dinledi adına insân
Ezelde var olan buldu ebed vâriyyeti Hâk'dan
Ki mâlik ola dür-i *küntü kenzi*² zümre-i 'irfân
O dürrün kıymeti taķdîr olursa kâ 'inât içre
Yazılsa şıgmaz evr âķa mürekkebi olsa ger 'ummân

VII

Ĥabîbin ĥürmetidir bu kemâlâtıñ zuhûrâtı
'Înâyet kıldı Mevlâ *küntü kenzi* olmağa i'ân
Yaratdı cümle eşyâyı mu'azzam nûr-ı pâ kinden
Ol eşyâ -yı mükerremde hem etdi özünü pinhân
Nihân eder anı kim cümle yüzden seyr olan oldur
Ĥamu diller anı söyler ki oldur cümleye sulţân

VIII

Lisâna şıgmadı ta'bîri gerçi nuţķ-ı bî-ħarfin
Mu'arrânoķta ma'na ol budur göñüle mihmân
Göñüldür kenz-i maħfi dürr ü gevherle olan maħlû

---

² " Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim bunun için kâinatı yarattım".

Göñüldür her  ul muñ  âlemi Şıgmaz aña iz ân
Göñüldür iki  âlem halkına reh-ber bulursun kim
Göñülden göñüle yol var buyurdu mefhar-ı ekvân
IX

(8b)

Açılsa ol yoluñ uđru varılır hazrete doğru
Şırâ ı-ı müstaķim oldur ki geçmek emr eder seccân
Göñüller Şâhına kul olmağa Mevlâdiler çünkim
Göñüldür yâr ile hem-dem kamu hikmetlere Şâyân
Cihân fân suna ins na olupdur Şem -i kudret
O Őem iñ n runa karşı yanar perv neler her ân

X

Gerekdir kader-i Şân r tbe-i ins nı fehm etmek
Bu sırra ç nk  maħrem oldu ins n olmadı hayv n
Kamu mevc du g y  Ő ret-i ins n-ı farz ile
Aña c n u göñ l kimdir bulursañ c nımız kurb n
Bu  rfe ne erişmek bağrını yandırdı  uşŞ âķiñ
Őar k-i  aşk-ı Mevl  'da anıñc nd r kamu erk n

XI

Őar kat ehliniñ sa y-ı belġi ma rifetdir kim
Haķ kat  ilmine mazhar olandır aŐlma b rh n
Ne bir h n-ı tecelli koydu her ŐaŐı birer h le
Kiminiñ n rı n r oldu kiminiñ âteş-i s z n
Gel ey dil n r-ı  aşka cism-i c niñ yak keb b eyle
Dola t âķalbije n r-ı  in yet def  ola hicr n

XII

Bu yolda niçe ʿaşıklar atıldı odlara ammâ
Bulursun ʿandelîb-i ʿaşq olana nâr olur keşân
Kaçınma ʿıttı meydâna ʿadim baş şıdık ayagınla
Ayağ altında ʿoymazlar seni de ʿâkıbet ey cân
Muhabbet ehliniñ bî-şekk erenler dest-gîridir
Ezel bezminde bu ʿâhde Hüdâ ’dan aldılar fermân

XIII

Gel imdi sen de ʿâhdında vef âkıll bekle ikrârıñ
Ki taşdıkiñ haķıķatde ola maķbûl-ı ʿâlîşân
Eder mürde dili ihyâbu nuṭkuñ ʿaķla sebebdir
Kelâ mın ihtîşâr et Hüsniyâ olduñ yeter gûyân

(10b)

Dıvân-ı ʿAliyyü’l-Ḥurûfât

B’ismillâhi’r-raḥmani’r-raḥîm

Ḥarfü’l- Elif

1

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Feʿûlün

1 *Elif*sırının bilen ey ʿıttı-ı bâlâ
Olur ʿıttı *elif* gibi muʿallâ

2 *Elifden yâya* dek cümle ḥurûfuñ
Ser-efrâ z-ı *elifdir* zîr ü bâlâ

- 3 Merâtib zâhir ü bâ tında ey dil
Elifden fark olur ednâ vü a'lâ
- 4 *Elif lâ m* içredir 'aşkıñ rümûzu
Anıñla bend olur Mecnûn u Leylâ
- 5 *Elif* mişli düzeldi kıadd u kıâ met
Kamu eşyâda insân oldu iclâ
- 6 *Elifden* 'allame'l-esmâ ³ bilindi
Müsemması dü 'âlem lâ vü illâ
- 7 Sa'âdet tâ cıdır başında Hüsni
Elifden yâya dek bildirse Mevlâ

2

Mef'ûlü Fâ 'ilâtü Mefâ 'îlü Fâ 'ilün

- 1 Hâmd ola evvelinde bu Dîvân'ıñ ibtidâ
Bâ 'iş budur kemâline insânıñ ibtidâ
- 2 Her işde vâ cib oldu bize hâmd-ı kibriyâ
Artar anıñla şu'lesi îmânıñ ibtidâ
- 3 Nâ m u nişânı yoğ iken 'âlemlle âdemiñ
Oldur sebep esâsına ekvânıñ ibtidâ

---

³ Ve alleme â demel esmâ e kullehâ summe aradahum alel melâ iketi fe kâ le enbiûnî bi esmâ i hâ ulâ i in kuntum sadikîn(sadikîne).(Bakara /31)

- 4   Hamd-ı ezelde kıldı Hudâ kendi zâtına
Oldu anıyla menşe-i eşyânın ibtidâ
- 5   Tâ kim ebedde hâ md u maḥmûdu fark ola
Uruldu çâr-merkezi minânın ibtidâ
- 6   Hamd-ı Hudâ 'yı kaḡı kişidir edâ ede
Döndürdü çünkü ḡamd ile devrânın ibtidâ
- 7   Âdem gelince cism ile  alemde buldu cân
Hamd ile buldu râhını cânânın ibtidâ
- 8   Hamd ile açdı mülket-i meydân-ı şaffeti
Olur anın  atıyyesi Mevlâ 'nın ibtidâ
- 9   Hamd-ı Hudâ 'yı âdem-i ma nî olan bulur
Oldur bulan nihâyet-i erkânın ibtidâ
- 10   Hamd-ı Hudâ 'ya naḡd-ı hulûşun sebîl eden
Aḡlar ne geldi sûresi Kur ân'ın
- (11a)
- 11   *Seb 'l-mes ni* ⁴sırrına  arif olan kişi
Hüsnî o aldı mâye-i  irfânın ibtidâ

---

⁴ Fatıha Sûresi.

Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Ey tâlib-i 'aşk-ı Hudâ
Gel dersin 'aşka ibtidâ
'Aşka edersin iktidâ
Gel dersin 'aşka ibtidâ
- 2 'Aşkdan urulmuşdur esâs
İki cihâna ne bî-қыâs
Olsun şefî'îñ fahr-ı nâs
Gel dersin 'aşka ibtidâ
- 3 Bezm-i ezelde ey dilâ
Şordu Hudâdediñ belâ
Şimdi aña ol mübtelâ
Gel dersin 'aşka ibtidâ
- 4 Âdem idi nâ mıñ ezel
Nâ ş içre şimdi qalmaya
Hûb şânına verme halel
Gel dersin 'aşka ibtidâ
- 5 Gel mürşid-i ma'nâya uy
'Aşk sırrını cânında duy
Zâhirde kıl ü kâli koy
Gel dersin 'aşka ibtidâ

6 Etme ʿazîz ʿummî telef
ʿAşk ile bul ʿizz ü şeref
Oķu ʿulûm-ı *men ʿaref*⁵
Gel dersin ʿaşķa ibtidâ

7 Hüsni olanlar ehl-i hâl
ʿAşk ile buldular kemâl
Diler iseñ Hakk'a vişâl
Gel dersin ʿaşķa ibtidâ

4

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

1 Ey göñül sen râh-ı ʿaşķa bende ol gel ibtidâ
Her kim ʿaşķa bendedir bulur tarîķ-i intihâ

2 ʿAşk ile geldi vücûda ser-te-ser bu kâ ʿinât
ʿAşk ile tütdu qarâr ʿâlemde bu arz u semâ

3 *Küntü kenziñ* sırrını duyduñ ise ey dil eger
Gel muhabbet dergehinde ʿaşķa eyle iķtidâ

4 ʿAşk kitâbıñ ehl-i ʿaşķ yüzünden oķu dem-be-dem
Naķş-ı mirʿâtında zâhir olma hıtt-ı istivâ

5 ʿÂşık ol maʿşûķ elinden ister iseñ câ m-ı ʿaşķ
Olasın mest-i ebed ʿuşş âķ içinde muķtedâ

---

⁵ “Kendini bilersen, Rabb’ini de bilirsin.”

6 Âsumân-ı kalbe ʿaşk ile ʿurûc et kıl sefer
ʿAklı koy tâ kim saña ʿaşk ola oldum reh-nümâ

7 Feyz-i Hâk ʿâşıklara bahş oldu Hüsni ʿaşk ile
Menzile ʿaşk ile erdi enbiyâ vü evliyâ

5

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün

1 Kerem bâbıñ güşâd eyle çü sensin şâh-ı istiğnâ
Kapıñda cümle kemterdir gerek aʿlâ gerek ednâ

2 Sen ol sulţân-ı ʿâlemsin ki kıldıñ âdemi mirʿât
Cemâliñ mazharıdır veche anda etdiñ istiğnâ

3 Cemâliñ pertevidir nağş-ı şûret cümle ʿâlemde
Edenler secde-i ebrû bulur tevĥîd-i istiʿlâ

4 Ezel bezminde yaz dîn-i ʿâşıkânı defter-i ʿaşka
Cüdâ etme ebed ʿaşkıñla olsun dilleri ihyâ

5 İçir câ m-ı muşaffâyı ola mestâne ʿuşş âkıñ
Şafâ -yı zevke leb-rîziñle bulsun nûr-ı isticlâ

(11b) 6 Ğıdâ -yâb eyle ʿuşş âkıñ dem-â -dem ħʿân u vişâliñle
Harîm-i ħâ ş olup bezm-i vişâliñ bahş kıl tenhâ

7 Dü ʿâlem zevkını nʿeyler vişâliñ olmasa Hüsni
Gürûh-ı ħʿâ cegân içre anı şâd eyle yâ Mevlâ

6

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Fazl-ı luṭfuḡdan keremle kı́l 'aṭâyârabbenâ
Feyziḡ ile zaḡm-ı ḡalbe ver šifâyârabbenâ
- 2 Bu zünûb-ı cismimiḡ hiç ḡaddi vü pâyanı yok
Derd-i 'išyâna veren sensin devâyârabbenâ
- 3 Raḡmetiḡ deryâsına yokdur nihâyet çün seniḡ
İki 'âlem bir ḡubâr olmaz aḡa yârabbenâ
- 4 Zâhir ü bâ ṡın sen olduḡ dest-gır 'âšıḡlara
Ver šırâ ṡ-ı müšaḡım üzre rehâyârabbenâ
- 5 Râh-ı 'ašḡıḡda seniḡ 'ušš âḡıḡ etdikde 'ubûr
Anlara tevfiḡini kı́l reh-nümâyârabbenâ
- 6 Sen 'inâyet kânısın hem šâdıḡü'l-va' dü'l-emîn
ḡâne-i vašlıḡ ḡapısın kı́l ḡüşâyârabbenâ
- 7 ḡüsniyâ eyler temenni vüšlatıḡ bayramını
Yoluna ḡurbân için cânım fedâyârabbenâ

7

Müštef'ilün Müštef'ilün Müštef'ilün Müštef'ilün

- 1 Vechiḡ temâšâsında dil seyrândadır yârabbenâ
Luṭfuḡ temennâsında dil her ândadır yârabbenâ

- 2 Zencîr-i ʿaşka bağladıñ her kime kıldıñsa kerem
Tevfîkiñ olmazsa kula hûsrândadır yârabbenâ
- 3 ʿAşk atına her kim süvâr oldu ezelden tâ ebed
İklîm-i ʿaşkı dem-be-dem cevîlândadır yârabbenâ
- 4 Lezzet bulur mu ʿaşk ile cân etmese pervâneler
Ol şemʿ-i ruhsârıñ ile sûzândadır yârabbenâ
- 5 Şevk-i cemâliñdir seherde bülbülü nâlân eden
Bûy-ı vişâliñden eşer gülşândadır yârabbenâ
- 6 ʿİlmiñ ihâ ʿta eylemekdir on sekiz biñ ʿâlemi
Levh-i muʿallâ şûret-i insândadır yârabbenâ
- 7 Cândan geçer mirʾât-ı cânâna olanlar muntazar
Hüsni gedâ ol zevk ile hayrândadır yârabbenâ
- 8
Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün
- 1 Tâlibâ Hakk'ı dilerseñ gel buluş tenhâbaña
Olmasın yanında ağıâr öyle gel cânâbaña
- 2 Şoy libâs-ı mâ -sivâyı câ me-i teslîmi ki
Ş âf-i dil olup yürü gel şûret-i zîbâbaña
- 3 Varlığı koy yokluğu tahşîl için şarf et emek
Kim göre kendisini olmaz yakın aşlâ baña

- 4 Benliğini terk eyleyen Hâk varlığı ile var olur
İki  alemde odur hem-dem- nişin ola baņa
- (12a)
- 5 Râh-ı Hâk teslim yoludur bekle bul  alb-i selim
Gel şırâ t-ı müstaķimle zâhir ü ma nâbaņa
- 6  ıl sefer keşretten alma  albine dünyâgaminin
Halvet-i  albe erişdi her nefes Mevlâbaņa
- 7 Zevk-i cennet Hüsniyâ  ariflerin  albinde dir
On sekiz bin  alemin naķşı gelir rü yâbaņa
- 9
Fâ  ilâtün Fâ  ilâtün Fâ  ilâtün Fâ  ilün
- 1  ilm-i esrâr-ı haķıķat Hâk  atâsıdır baņa
Nazm-ı eş ar-ı tarıķat dil-nümâsıdır baņa
- 2 Mevc urup baħr-ı ma ani d rlerin eyler nişar
Dem-be-dem neşr-i belâgat cân şafâsıdır baņa
- 3  âl ü  ili terk edip ders-i  arefdir kârımız
Mekteb-i  irfâna h dmet bi ıyâsıdır baņa
- 4 Kisve-i c rm ü şevâbı egnimizden şoymuşuz
Kayd-ı a mâl-i şerif at ten libâsıdır baņa
- 5 Defter-i z hd  y k ne baĒlayıp şahh çekmişiz
Her  amelde pâ k-ı niyyet iltimâsıdır baņa

6   Terk-i tecrīdim bulup keşretde vahdet zevkını
Her nefes zıkr-i hüviyyet rûh ğıdâsıdır baña

7   Hüsniyânağş-ı sivâyı dīdeden selb edeli
Rûy-ı nağğâşa başiret göz cilâsıdır baña

10

Mefâ ʿilün Mefâ ʿilün Mefâ ʿilün Mefâ ʿilün

1   Cemâl-i yâri gördükçe gözüm pür-nûr olur cânâ
Anıñcün zevk ile dil-ber gelip manzûr olur cânâ

2   Vişâl-i yâre bâ ʿiş cevrine çünkü taħammüldür
Çeker dil cevri-yâri derd ile mehcûr olur cânâ

3   Dü ʿâlemde saʿâdet baş u cân vermektir ʿuşş âğa
Reh-i ʿaşk içre başı vermeyen meksûr olur cânâ

4   Ne bilsin sırr-ı ʿaşkı keşret içre çekmeyen zâhid
O kim maṭlûbuñ ister ʿâleme menfûr olur cânâ

5   Ṭarīķ-i ʿaşkı seyr eden velī ʿusret çeker ammâ
Beḳâ -yı vaşlâ erip ol fenâdan dûr olur cânâ

6   Fir âķ-ı nâr-ı ḫasretle yakıp cismiñ kebâb eyle
Ḥarâb-ı ʿaşk olanlar ʿâķıbet maʿmûr olur cânâ

7   Geçip ğavgâ -yı keşretten düşenler ğayr-ı sevdâyâ
Bulur vahdetde Hüsni yârini mesrûr olur cânâ

11

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Muḥabbetdir dil-i 'uṣṣ âkı 'âlemde eden ihyâ
Muḥabbetle gönülde cem^c olur câna kıamu eṣyâ
- 2 Muḥabbetle baķanlar naķ edip vech-i dil-ârâya
Cemâl-i yâri seyr eyler baṣiretle dolu her câ
- 3 Muḥabbetle durur arı u semâhem cümle mevcûdât
Muḥabbetdir esâsı on sekiz biḡ 'âlemiḡ zîrâ
- (12b)
- 4 Muḥabbetle gönül ehli dü 'âlemde alır meydân
Muḥabbetle olup nefy sivâ işbât olur illâ
- 5 Muḥabbetle gönül bâḡında güller açılır her-dem
Muḥabbetle niçe 'âşıķlar olur bülbül-i şeydâ
- 6 Muḥabbetle olur maḥbûbuna vâ şıl ḡabîb ey cân
Muḥabbetle verir derd ehliniḡ dermânını Mevlâ
- 7 Muḥabbetle bu 'âlemler vücûda geldiler Ḥüsnî
Muḥabbetle yaratıldı bilirsin Âdem ü Ḥavvâ

12

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Yaratdı 'âlemi ḡalk etdi andan Âdem'i Mevlâ
Müzeyyen eyledi Âdem'le iki 'âlemi Mevlâ

- 2 Koyup alnında Nûr-ı Muştafâ 'yı eyledi tekrîm
Anıçün kıldı mescûd melâ 'ik-i ekremi Mevlâ
- 3 Müsemâyâ olup mazhar okundu ^calleme'l-esmâ
Hıl âfet minberi üzre hıfâbet a^cla mı Mevlâ
- 4 Künûz-ı ma^cnevî ebvâbına miftâ h olup âdem
Kamu ervâ h için ecsâdıñ oldu aqđemi Mevlâ
- 5 Anıñ nesl-i muşaffâsından oldu enbiyâ mürsel
Huşûşâ mefhar-ı ^câlem ki sırrıñ maħremi Mevlâ
- 6 Açıldı sünbülistân-ı nübüvvet içre bir gül kim
Hezârân bülbül-i ^cuşş âkın oldu hem-demi Mevlâ
- 7 O dem ikrâr edip secde edenler kıblesin buldu
Bu dem taşdıķ ile Hüsni bulur her bir demi Mevlâ

13

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Kelâ m-keş şanma ey dil sen dehânından olur peydâ
Tekellümden muqaddem gör ki cânından olur peydâ
- 2 Lisânı halkıñ aqlâ m-ı Hudâ 'dır *k âf u nûn* içre
Göñülde sırr-ı ihfânıñ miyânından olur peydâ
- 3 Temâşâ gâh-ı ^cuşş âķ ancak âdemdir bu ^câlemde
İki ^câlem kemâli ^câşıkânından olur peydâ

- 4 Ne hâ şıl nuḡ-ı câhil çünkü bî-ma°nâ eder güftâr
Kelâ m-ı zü'l-cenâ heyn °ârifânından olur peydâ
- 5 Kemâli zâhir ü bâ tın kelâ m altında insânıñ
Güzel tut tîr-i ma°nâ çün kemânından olur peydâ
- 6 Gel ey dil gûş-ı cân ile ıabûl et cümleñiñ nuḡıñ
Kemâl u naḡsı añla kendi şânından olur peydâ
- 7 Bilinmez gevher-i nuḡıñ behâsı zâhirâ Hüsni
Haḡıkat °âleminde °aşḡ dükânından olur peydâ

14

Müstef°ilün Müstef°ilün Müstef°ilün Müstef°ilün

- 1 °Aşḡ bâğınıñ bülbülleri feryâd eder şubḡ u mesâ
Yârıñ cemâli gülleri her-dem şaçar bûy-ı liḡâ
- 2 Bülbül niçin feryâd eder dost güllerini yâd eder
°Aşıḡları dil-şâd eder vaḡt-i seher bâd-ı şabâ
- (13a)
- 3 Bî-dâr olanlar yâr için hem-zâr olan dil-dâr için
Ġam çekmesin aḡyâr için kim cânını eyler fedâ
- 4 Kim mâ -sivâdan el çeker yâr sim-tene doğru geçer
°Aşıḡıñ şarâbıñ ol içer kim ıalbine verir cilâ

5 Vuşlat temennî eyleyen ʿilm-i ledünden söyleyen
Deryâ -yî ʿaşkı boylayan buldu dü ʿâlemde şafâ

6 Her kim diler Hakk'a ere gerçeklere ikrâr vere
Mürşid izine yüz süre ikrârına kıla vefâ

7 Aldanma fânî nakşına eriş beânaqqâşına
Saʿy eyle er yol başına diler isen Hüsni beâ

15

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Feʿûlün

1 Benim cürm ü günâhım çok Hudâ 'ya
Kerem kı l baħr-ı luţfuđdan ʿatâya

2 Seniñ ihsânına kalmış gedâyım
Eriʿdir fazl-ı cûdundan Hudâ 'ya

3 Saña lâyıķ ʿamelden ʿâ ciz oldum
Dem-â -dem her işim oldu haţâya

4 Havâ tır ʿaskeri doldu derûna
Göñül meyl etmek ister mâ -sivâya

5 Bu derdiñ çâresi Loqmân'a kaldı
Ulaşdır zaħm-ı kalbisin devâya

6 Şifâdâr-ı dü ʿâlemsin İlahî
Sen edersin kerem bây u gedâyâ

7 Bu Hüsni kem-teriñ hâliñ bulursuñ
Çü sensin 'âlemü's-sırr u hafâya

16

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

1 Mübtelâyım derd-i 'aşka mübtelâ
Derd anıdır gene kendidir devâ

2 Cevr-i yârı çekmeyen yârân degil
'Âdet olmuş dil-bere cev r ü cefâ

3 Dâr-ı 'aşka miñnet olmuşdur esâs
Bâbınıñ miftâ hıdır her dem ricâ

4 Gel beri ey sâlik-i dergâh-ı 'aşk
Sen seni bil yârine ol âşinâ

5 Levh-i dilden seyl-i naqqûş keşreti
Vañdet içre bulasın dâ 'im beñâ

6 Cem' edip kendini baş farça qadem
Naqq-ı dil-dâra nañar kıl dâ 'imâ

7 Bir nefes zıkr-i gönülden olma yâd
Tâ ki faşl ola seniñle mâ -cerâ

8 İstedigin bulasın kendinde hem
Kendine kendin olasın reh-nümâ

(13b) 9 Bendelikden olma â zâd Hüsniyâ
Bulasın tâ kim beğâba°dü'l-fenâ

17

Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilün

1 Ey Hudâluṭf u kerem kânısın
Senden ister bu göñül luṭf u °aṭâ
Cümle dertlilerin dermânısın
Kerem kıl yolunda çekdirme cefâ

2 °Azm edip râhına sefer kıldım
Gül iken âh u zâr ile şoldum
°Aşkla şanki °andelîb oldum
Zulmet-i leyl erişdir ola şabâ

3 Mütecellî ola kamu ef°âl
Zâhir ola şifâtuñ içre kemâl
Kıl tecellî zâtına iqbâl
Fazlına lâyıq ile yâ Mevlâ

4 Katreym gerçi baḥr-i °aşkından
Zerreyim zerre mihr-i °aşkından
Kaçmazam lîk baḥr-i °aşkından
Baş u cânım seniñ yolunda fedâ

5 Maḥv edip benliği beğâ göster
Koyma ḥasret ile liḳâ göster
Zât bahtını muṭlakâ göster
Va°dine yoḳ seniñ ḥil âf aşlâ

6 Sen hidâyetle ʿâlî-nâ m olduḡ
Ḥayy u ḳayyûm lâ -yenâ m olduḡ
Çünkü sen ḳible-i enâ m olduḡ
Ḳıl tevellâ vechiḡ ʿayna ziyâ

7 Câ m-ı ʿaşḳı içirdiḡ ʿuṣṣ âḳa
Râh-ı enfes açıldı âf âḳa
Ḥüsniy âḳâ met erse nüh-ṭ âḳa
Birleşir anda zîr ile bâlâ

18

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

1 Naḳş-bendî erlerinden ḥâ cegân-ı pîşvâ
Rehber-i ehl-i ṭarîḳat ser-bülend-i evliyâ

2 Şöhreti zâhirde Şeyḫ Eyzûr(?) babadır bu velî
Bâ tına maḥkûm idi emrinde her şâh u gedâ

3 Mürşid-i kâ mil idi hem Ḥaḳ velîdir şübhesiz
Dest-i dâ mânîḡ tutan buldu dü ʿâlemde şafâ

4 Ḳuṭb idi ʿaşrında bu zât-ı veliyyü'l-muḥterem
ʿÂlem-i iḥfâda şimdi şaldı nûr-ı incilâ

5 Nûr-ı vechi rûtbe-i vâlâsına bürhân idi
Sâyesi iki cihânı ḳaplamışdı bî-riyâ

- 6 Çâre yok bu çarh-ı devrânın elinden ey °azîz
Her-kese çünkim hişâb-ı irca°i°⁶ eyler nidâ
- 7 *Külli şe°y hâlik* °⁷ dedi Hudâ -yı ebrârına
Bu muşarreb zât anıçün eyledi terk-i sivâ
- (14a) 8 Kûs-ı rihlet çaldı çünkim intikâl etdi bu zât
°Azm-i vaşdet eyleyip buldu beğâ içre beğâ
- 9 Rûhu şâd olsun dedi Hüsnî mücevher târihi
Cân verip buldu °azîz cânânını Şeyh Muşafâ

19

Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün

- 1 Gel ey dil Hâk yoluş gözle bulursuñ fânidir dünyâ
Beğâdır dâr-ı b âķî mü°miniñ zindânıdır dünyâ
- 2 Çalış dâr-ı beğâ için yerin ma°mûr ola anda
Erenler hıdmetiñ gözle ki himmet kânidir dünyâ
- 3 Bu bir mezrâ °adır bir gün biçersin her ne ekdiñse
Hübûb-ı °ömrünü şavurmağa hırmânıdır dünyâ
- 4 Karış gel zümre-i °irfâna anlarla sefer eyle
Varılmaz reh-nümâsız yollarıñ der-bânıdır dünyâ

---

⁶ Rabbine dön (Allah'tan) razı olarak ve Allah'ın rızasını kazanmış olarak!(Fecr/28)

⁷ Ve Allah ile beraber başka bir İlâ h'a dua etme (ibadet etme). O'ndan başka İlâ h yoktur. O'nun Zat'ı hariç herşey helâ k olucudur. Hüküm O'nundur. Ve O'na döndürüleceksiniz(Kasas/88).

5 Girip hâmmâ m-ı ʿaşka tâhir olğıl hubb-ı dünyâdan
Yağanlar bildiler ʿaşk nârınıñ külhânıdır dünyâ

6 Maʿârif mescidinde kim haķıķat kıblesin buldu
Şalât-ı dâ ʿime erdi anıñ meydânıdır dünyâ

7 Gel imdi Hüsniyâ çok ağla az gül sen bu ʿâlemde
Gelen geçdi konan göçdü mis âfir hânıdır dünyâ

20

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün

1 Şaķınmaz cânını ʿâşık verir cânâna bî-pervâ
Niçin kim râh-ı ʿaşk içre şayılmaz bir yola dünyâ

2 Niçin vermeye cânı çün yerine aħz ede cânân
Bu meydân-ı muħabbetde nedir lâ var iken illâ

3 Gel ʿâşık sen daħı ʿarz et huûra hâlini ne kim
Şunalar saña bir câ m-ı mürevvaķ olasın bînâ

4 Şerîʿat hâblini pek tut tarîķat görmek istersen
Bu yolda maʿrifet ehli eder hep varını yağmâ

5 Ne hâ şıl zühd ü taķvâdan eger ʿirfâna ermezsen
Kemâle çünkü alt eylemiş ʿirfânı ol Mevlâ

6 Ne deñli var ise cânâ kemâlât ehli ʿâlemde
Ķamusu dergeh-i pîr-i maʿânide olur ihyâ

7 Dem-â -dem silk-i °irfânı gözet Hüsni bilirsın kim
Teğ âfûl dâ mıdır zâhir ma°arif kânidir ma°nâ

21

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

1 °Aşkıñ meydır °âşık-ı dil-ğasteye veren şifâ
S âķī lebiñden erişir bir derde biğ türlü devâ

2 Câna bu meydır câ m-ı °aşkıñ rengini taħvîl eden
Gâhî beyâ ı gâhî kıızıl gâhıce rengden ħâliyâ

3 Gör ehli °aşkıñ meşrebi bir ħâlle kılmaz karar
Gâhî cilâlıyla cemâl gâhî vasağda merħabâ

4 Durmaz feleklerde bu ħâliyle dönerler ey gözüm
Hem cümle °âlem ħalkıñıñ eşvârı budur dâ °imâ

(14b)

5 Zâhid bu °ilmiğ nüşhası sözlerde yoğdur ħâlibâ
Gel mekteb-i °irfâna oğı bil nedir sırr-ı ħafâ

6 S âķī yedinden bir ħadeğ nüş eyle °aşğ olsun diyem
Mestânelikle erişe dil-ğânesine incilâ

7 Gel gel bu yolda °aşğ ile şarf et nüğûd-ı varını
Ğoy benliğin kim bezm-i °irfâna şığışmaz mâ -sivâ

8 Gel terk-i tecrid ile bu meclisde gör °irfân nedir
Cânâna °âşık cân verir bilmez nedir çün ü çerâ

9 Hüsnī ayağın çekme bu mey-ḥânedede nûş et müdâ m
Şaḥbâ -yî ʿaşkı ehl-i ʿaşka çünkü görmüşler sezâ

22

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün

1 Kaçan dilde olur ḥâ şıl muḥabbetden eṣer peydâ
Olur ol sâlike bezm-i maʿârif içre yer peydâ

2 Muḥabbetle geçip her menzili erer tecellîye
Olur esrâr-ı maḥfîden aḡa türlü ḥaber peydâ

3 Ledünī ʿilmini bir bir oḡur ol mekteb-i dilden
Eder türlü maʿâniden göñül ʿilm-i hüner peydâ

4 Göñül deryâ -yî ḥikmetdir yürü keṣtī-yî himmetle
ʿÎnâyet bâdı esdikçe ola dürr ü gevher peydâ

5 Muḥabbet meclisinden gel ayağın çekme ey cânâ
Muḥabbetle göñülde nûr olur gözünde fer peydâ

6 Sen ol şarr âf-ı ʿâlemsin cevâhirlere seniḡcündür
Sen ol ʿarr âf-ı âdemsin göñülde ḡıl başar peydâ

7 Ḥaḡîḡat çeşmidir vech-i dil-ârâyı gören Hüsnī
Ḥamu yüzden anı gördü eden ʿâlî-naḡar peydâ

23

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Muhabbet bâğçesi içre açılmış bir gül-i ra'cânâ
Hezârân bülbül-i 'aşkıñ şadâsın eyledi yağmâ
- 2 Ne güldür ol ki bûyundan mu'athtar oldu hep güller
Ne bülbüldür anıñ 'aşkıñ kodu bülbüllere sevdâ
- 3 Ne sevdâdır konar bir nev'ile her şahşa 'âlemde
Ne 'âlemdir ki dil-berle müzeyyen dopdolu her câ
- 4 Ne dil-berdir ki hüsniñ kim görürse cân fedâ eyler
Ne cândır ol ki cânânıñ yolunda olmaya ifnâ
- 5 Fenâ andır fenâ oldu bu yolda niçe 'âşıklar
Ne yoldur ki varılmaz reh-nümâsız ol yola aşlâ
- 6 Nedir ol reh-nümâ kim her yolu bir ânda seyr eyler
Ne seyrândır mes âfâtı durur fî'l-cümle zîr ü pâ
- 7 Muhabbetdir iki 'âlemde Hüsniñ bî-behâ gevher
Bilenler kıadrini keşretde kıldı menziliñ tenhâ

24

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 Sağadır sözüm ey bu gönlüm saña
Açıp gûş-ı cânıñ kulağ tut baña

(15a)

- 2 Açıldı göñül bâğınınñ gülleri
Eger bülbül isen saña merhabâ
- 3 Muhabbet yolundan şağın olma dûr
Hevâya qarışma eserken şabâ
- 4 Qarış zümre-i ehl-i ʿirfâna gel
Göñül ehlidir ʿarifân-ı Hudâ
- 5 Göñüldür iki ʿâlemiñ mazharı
Göñülde taleb kılmurâdın şehâ
- 6 Göñül genc-i ʿaşq-ı İlâhî durur
Göñüldür dü ʿâlemde gıti-nümâ
- 7 Göñüldür serâ -yı şehensâh-ı ʿaşq
Göñüldür kamu ehl-i derde devâ
- 8 Göñülden alırsın haber ey güzel
Bulursun nedir dilde sırr-ı hafâ
- 9 Fenâbulsâ her şey göñül b âkıdır
Göñüldür beğâ içre murğ-ı Hümâ
- 10 Verir cânı cânânına yol bulan
Ederler kamuyu bu yolda hebâ
- 11 Göñül göñüle qarşıdır Hüsniyâ
*Mine'l-ğalb ile'l-ğalb*⁸ dinledi aña

---

⁸ “Kalpten kalbe yol vardır.”

Ḥarfü'l-Bâ

25

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

1 Nazar kııl *ḥarf-i bâya* ey mü'eddeb
Ḥurûf içre budur ḥarf-i mürecceb

2 *Elif* çün noқтаdan olmuş mu'arrâ
Dü 'âlem noқта-ı *bâdan* mürekkeb

3 Bulan bu ḥarf-i 'âlî remzine yol
Olur râh-ı Ḥudâ içre muḥarreb

4 Olanlar fazl-ı Mevlâ 'ya sezâ vâ
Elif bâ gibi oldu Ḥaḳk-ı aḳreb

5 İçenler cür'a-ı leb-rîz-i yârı
Şafâsında olur mestâne-meşreb

6 Nedir cânı bulan cânâna vuşlat
Dimağın bûy-ı yâr eder muṭayyeb

7 Açıanlar bâbını şehri 'ulûmuḡ
Bulur Ḥüsni göñülde cümle maṭlab

26

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

1 Yâresûllullâh cemâliḡ nûrudur bu âfitâb
Hem celâl-i zülf ü ḥaṭṭıḡ ile doğdu mâh-tâb

- 2 Şânına *levlâ k levlâ k⁹* dedi çünkim Hudâ
Gelmeseydiñ ‘âleme olmaz idi kevn ü serâb
- 3 Hüsünün metninde yazıldı seniñ seb‘ü’l-meşân
On sekiz biñ ‘âlem anıñ şerhine olmuş kitâb
- 4 Enbiyâ vü evliyâlar hâ k-i pâyiñ bendesi
Sen habîb-i kibriyâsın ey şeh-i ‘âlî-cenâb
- (15b)
- 5 Mağzen-i esrârsın bilmez melekler sırrını
Künye-i ‘ilm-i Hudâ ’sın ey fuḥûl-ı şeyḥ ü şâb
- 6 Pes benî Âdem nice ede taḳarrüb zâtına
Faḫl u luḫfuḫla seniñ ger olmaz ise fetḫ-i bâb
- 7 Çün buyurdun men-i rânı müjdesin ‘âşıklara
Râh-ı ‘aşkında seniñ Hüsni gedâ oldu türâb
- 27
Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün
- 1 Mübtelâyım derd-i ‘aşka sen dev âḳıl yâ Habîb
Zahm-ı ‘uşş âḳa ezelden tâ ebed sensin ḫabîb
Merhem-i vaşlıñ erişdir ‘aşık-ı bîmârına
Ḳalmasın firḫatde dil bulsun gülistân ‘andelîb
- 2 Derd-i ‘uşş âḳın devâsından ‘alîmsin yâ ‘azîz
Luḫfuna yoḳdur nihâyet hem raḫîmsin yâ ‘azîz

⁹ “Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.”

Ol ʿarīḳ-i Ḥaḳ içinde müstaḳımsin yâ ʿazīz
Aç hidâyet bâbını kim ḳalmasın bu dil ḡarīb

3 İlticâ eyler ḳapında niçe biḡ şâh u gedâ
Kimseyi red eylemezsin ḥâ ceti olur edâ
Nefsi bilen kâ mil oldu bilmeyen olup cüdâ
Cehl-i zulmetden ḥalâ ş et nûr-ı ʿirfân ḳıl naşīb

4 İki ʿâlem ḥaḳınınḡ sen ḳâ ziyü'l-ḥâ câtısın
Zâhir ü bâ tında ehl-i dillerinḡ mirʾâtısn
Cümle eşyânınḡ muḳaddem hem daḡı ḡâyâtısın
Evvel ü â ḡir icâbet şâ ḡibisin yâ Mucīb

5 Dâr-ı zulmetde ḳoyup nefse esīr etme beni
Mâ -sivâ -yı tende tedbīr ile mīr etme beni
Sen medīd-i maʿnevī ol bī-dilīr etme beni
Âşiyân ḳadsin ola Ḥüsni göḡülde ʿan-ḳarīb

28

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

1 Murḡ-ı dil-berdir velīkin âşiyânı bī-ḡisâb
Bī-nişândır kendisi ammânişânı bī-ḡisâb

2 Kâ ʿinâtı ḳaplamışdır zâhir ü bâ tında ol
Dâ iʿmâ pervâ z eder ḥaḳ-ı cihânı bī-ḡisâb

3 Dem-be-dem eyler tekellüm yetmiş iki dil ile
Ḥarf-ı şavt etmez velī anınḡ zebânı bī-ḡisâb

4 Kimse anlamaz dilinden hep mu^cammânu^tk eder
Mantıku^t-tayrıⁿ luğâtıdır lisânı bî^t-hisâb

5 Zikr-i tev^hîd-i İlahîdir gıdâsı ol kuşuⁿ
Nice kim cismiⁿ olur âb ile nânı bî^t-hisâb

6 ^cAql-ı dâneler durur sözün anıⁿ fehm etmede
Far^k eder anı kimiⁿ var ^cârifânı bî^t-hisâb

7 Anlayanlar nu^tkunu ol murğ-ı cânıⁿ Hüsniyâ
Dem-be-dem o^kur dili seb^c-ü'l-meşânî bî^t-hisâb

(16a)

29

Mefâ^c-ilün Mefâ^c-ilün Mefâ^c-ilün Mefâ^c-ilün

1 Göñül şehrinde ^câşıklar dönüp devrân ederler hep
Gezip bu ^câlem-i mülkü ba^kıp seyrân ederler hep

2 Temâşâ eyleyip hâlkıⁿ görürler cümle ef^c-âlîⁿ
Bilirler zâhir ü bâ tın anı iz^c-ân ederler hep

3 Göñül çeşmi gibi dür-bîn-i Hâk olmaz dü ^câlemde
Ya^kın ıra^k müsâ vî bir ba^kışda ân ederler hep

4 Ederler zâhir-i a^c-lâ mda anlar hâlk ile ülfet
Velî bâ tın yüzünde her-kesi mîzân ederler hep

5 Olar şarr âf-ı âlemdir kamu eşyâyı vezn eyler
Ederse seng-i hârâyâ nazâr mercân ederler hep

6 İki  alemde anlar  ilm ile  umm 'l-kit b olmuş
Kamu eŐy nıŐ  ilmin oŐuyup d v n ederler hep

7 Bakan mir' t-ı c na vech-i c n nı g r r H sni
Ulu'l-baŐ r olup bu  aleme iŐs n ederler hep

30

Mef   il n Mef   il n Mef   il n Mef   il n

1 Nedir bu  arŐ-ı gerd na temenn  etdigim y r b
Nedir bu  alem-i n sa m d r  etdigim y r b

2 Teselli-yi viŐ liŐle dem-  -dem anlayıp dursam
Nedir z hh da her dem bu tesell  etdigim y r b

3 SeniŐ Őun -ı ir denle kamu işler gelir fi'le
Nedir ef' l-i h k  bu teŐ  z  etdigim y r b

4 Yed-i  udretle perverde olupdur ser-te-ser eŐy 
G r nen c mleten sensin tem Ő  etdigim y r b

5 Ser-  -p   udretiŐ kılmiŐ iŐ  t  c mle zerr t 
C  sensin z hir   b  t n tevell  etdigim y r b

6 Tecelli-yi cem liŐ Şemmesinden eylegil i' t 
Dem-  -dem  eŐm-i dilden olur  m  etdigim y r b

7 H l  Ő et resm-i  unŐurdan erişdir cism-i tefri'de
Budur esm  -y  H sni'den m semm  etdigim y r b

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Ezel bezminde luṭfuḡla kime ḡıldır nazār yârâb
Olar ehl-i cinân oldu ebed görmez gider yârâb
- 2 Kime ḡahrırḡla ḡıldır iltifâtı düšdü inkâra
Ṭarîḡ-i 'adl içinde meskeni oldu saḡar yârâb
- 3 Cemâliḡle ḡüşâyıš buldu ehl-i diller 'âlemde
Reh-i 'irfân içinde oldular šâ ḡib-bašar yârâb
- 4 Dolašdı her kimiḡ zülf-i celâle 'aḡlı ol demde
Ḳalıp esfelde anlar olmadı ehl-i hüner yârâb
- 5 Seniḡdir cümle işler zâhir ü bâ ṭın bu cünbišler
Seniḡ hükümündedir ešy âḡamu zîr ü zeber yârâb
- 6 Hidâyetle ḡalâlet hep celâl ile cemâliḡdir
Çü sensin ḡâ 'il-i muṭlaḡ nedir yâ ḡayr u šer yârâb
- 7 Ṭarîḡ-i 'aşḡda tevfiḡiḡ refiḡ eyle hidâyetle
Bu Ḥüsni kem-teriḡ zîrâ ḡuiûrunda n'eder yârâb

(16b)

Mef'ûlü Fâ 'ilâtü Mefâ 'ilü Fâ 'ilün

- 1 Ḥûbuḡ yüzünde ân ü kerem var yeleb yeleb
Zülfü teli yüzüne daḡılmış keleb keleb

- 2 Hatı kemâle gelmiş okunmak diler gözüm
Cân gözün aç gel oğu o yazıyı leb leb
- 3 Nefh oldu çünkü Meryem'e rûhu'l-ğudus demi
Buldu hayât-ı b âķī o seyyid neseb neseb
- 4  sâniyâ za başladı bey-i vücûhuna
Beyzâyed ile sildi sevâdın çeleb çeleb
- 5 Dünyâ gününde koydu kamu varlığını o dem
Geçdi maķâ m-ı  âlîye buldu tarab tarab
- 6 Ey dil bu yolda naķd-ı hulusuñ sebîl edip
Her dem fenâ içinde fen âķıl taleb taleb
- 7 Hüsni bu sözü duyduñ ise canda şaķla kim
Meydân-ı  arifâna konulmuş edeb edeb

33

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Mevâ c-ı maħbûb-ı Hudâ 'yı diñle ey  âlî-cenâb
Fehm eyle *isrâ*¹⁰ sırrını tâbulasın râh-ı şavâb

---

¹⁰ Hz. Peygamberin Mirac gecesinde Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya gece yürüyüşü.

- 2 Gel gir gönül şehrinde gör cevân eden şaf şaf nedir
Beş ʿâlemi geçmek gerek kim ola anda fetḥ-i bâb
- 3 Gel gel diye maḥbûb-ı ḥaḳânı edince daʿvâtı
ʿÂşık erer maʿşûḳuna bu yolda kıl baḡrın kebâb
- 4 Çün Mekke'den Ḳudus'a ʿazîmet kıldı maḥbûb-ı Ḥaḳ
Şaḡra ayaḡın bûsen edip biḡ Ḥudâtutdu rikâb
- 5 Nûr-ı ḥaḳîḳat aşlına kıldı ʿurûc oldu revân
Açıldı bâb-ı evc-i ʿizzet girdi ol ḳudret -nişâb
- 6 Ḥavf u recâ çün ḳalmamış gezdi cinân u dûzaḡı
Ol yerde çünkim ḳayd olunmaz zerrece cürm ü şevâb
- 7 ʿAḳl ʿâlemiḡ geçdi gönülden sırra çün başdı ḳadem
Gördü ḳamuya bir dem içre geçdi yetmiş biḡ ḥicâb
- 8 Geçdi geçenden terk-i terk ile yürüdü ileri
Erişdi şehri-lâ -mekâna ol cemâl-i âfitâb
- 9 Nûr'u-l ʿalâ -nûr oldu çünkim aşl u ferʿî nûr idi
Ḥarf ile şavtdan ʿârî anda geldi Mevlâ 'dan ḥıḳâb
- 10 Ol yerde taḳsaḡ biḡ dilek kıldı mücîbü'd-daʿvete
Her ne ḫaleb kıldı duʿâsı cümle oldu müstecâb
- 11 Mücrimlerin cürmün muḫîʿler ḫâ ʿatıḡ hep söyledi
İki cihânıḡ raḡmeti hem oldurur ümmü'l-kitâb

- (17a)
- 12   °Â ciz meleklerle Nebîler ermege ol menzile
Çün fark olunmaz bir doğar anda güneşle mâh-tâb
- 13   Kavsını geçdi erdi *ev ednâya*¹¹ ol şâh-ı cihân
Esm âkadeh s âķī Hudâ kendi şunar kevşer şarâb
- 14   Maşşûdu bu derken figânıñ kim erişdi maşşada
Mañlûbunu buldu tamâ m açdı livâsıñ kâ m-yâb
- 15   Gelsin bu bezme ehl-i °irfâna şalâdır Hüsniyâ
Yârin cemâliñ görmege ref° oldu yüzünden niķâb
- 34
Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün
- 1   Gel tariķat râhına ey meşreb-i °âlî-cenâb
Luţf-ı Haķķ'a erişip olmaķ dilersenñ kâ m-yâb
- 2   Aldanıp zühd vaşlâ   hay ile şaķın bitmez işin
Kesb-i °irfân et bu yolda bil nedir cürm ü şevâb
- 3   Nâ zenīn °ömrün Hudâ 'dan ber-güzâr olmuş saña
Naķd-ı vaķtın kıl müzeyyen ma°rifetle ol müşâb
- 4   Cümle Haķ ehli bu yoldan geçdiler hiç duymadıñ
Kañğı yoldan sen geçersin varınca yüz biñ hiçâb
- 5   Bir mürebbī bul aña şor mebde-i aşlıñ nedir
Hem me°âdından ħabīr ol bulasın râh-ı şavâb

---

¹¹ Böylece iki yay mesafesi kadar, (hatta) daha yakın oldu(Necm/9).

6 Bilmege nefsiñ Hudâbu şûrete koydu seni
Ġâlibâsen bilmediñ *yehdî ileyhi min enâb* ¹²

7  Ârif-i billâh olanlar hep tarîkat ehlidir
Hağ yolu budur dilerseñ Hüsniyâş âfî cevâb

35

Müfte ilün Fâ  ilün

1 Mest-i mey-i  aşğ olan
İçmedi ġayrı şarâb
Genci göñülde bulan
Kendiyi kıldı ġarâb

2  Aşğ yolunuñ erleri
Oldu fedâserleri
Cennet olup yerleri
Görmedi ġavf-i  azâb

3 Nefsiñi bilen kişi
Hağ iledir her işi
Kalmasa bir teşvişi
Olur aña fetġ-i bâb

---

¹² Ve kâ fîrler: “Ona, Rabbinden bir â yet (mucize) indirilse olmaz mı?” derler. De ki: “Muhakkak ki Allah, dilediği kimseyi dalâ lette bırakır ve O'na yönelen kimseyi Kendine ulaştırır , hidayete erdirir.”(Rad/27)

4 Yâr ile hem-dem olan
Serlere maḥrem olan
Gizli bir âdem olan
Yüzüne örter niḳâb

5 Vaḥdet eden keşreti
Dilde eder ḥalveti
Dâr-ı fenâ zulmeti
Olur aḡa âfitâb

6 ʿAşḡ yoluna kim gelir
Cümle ʿulûmu bilir
İki cihân keşf olur
Gitse gözünden ḥicâb

7 ʿAşḡa eren ʿaşḡ eri
Geçdi yolu ileri
Ḥüsni gibi kem-teri
Reh-ber erer şeyḡ ü şâb

Ḥarfü't-tâ

36

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Feʿûlün

1 *Elif bâdan* erişdi *tâya* nevbet
Dilâ cân gözünü aç diñle ḥikmet

2 Telâ mîz-i reşâdet diler isen
Oḡu şubḡ u mesânaḡşında âyet

- 3 Seni maḥrûm ede sanma İlâhî
Te'âlâ ismini eyle tilâ vet
- 4 Tecellî-yi cemâle baḡ be-her gün
Alıp *mîmi* ḥesâbıḡ eyle rû'yet
- 5 Bilinsin *ḥarf-i tâniḡ* hem iurûfu
Muî âf oldu mu'ammâsında himmet
- (17b)
- 6 Tefekkürle bilinmez bu ma'ânisi
Ḥudâ -yı lem-yezel kılsın 'inâyet
- 7 Rumûzu Ḥüsniyâşemse muḡâbil
Ne miḡdâr ede kevkeb mâha vuşlat

37

Mefâ 'ilün Fe'îlâtün Mefâ 'ilün Fe'îlün

- 1 Doḡundu cânıma zevḡ-i şafâ -yı vuşlat-ı dost
Dolaşdı boyunuma zülf liḡâ -yı vuşlat-ı dost
- 2 Vücûdum âteş-i 'aşḡa yanar iken dâ 'im
Erişdi leyl-i fir âḡa şabâ -yı vuşlat-ı dost
- 3 Müzeyyen oldu göḡül şehensâh-ı dil-berden
Ḳuruldu dilde otaḡ-ı serâ -yı vuşlat-ı dost
- 4 Dolup muḡabbeti her yanı ḡapladı anıḡ
Göḡülde ḡalmadı hîḡ mâ -sivâ -yı vuşlat-ı dost

- 5 Şalâdır ʿâşık olan bâb-ı vuşlata gelsin
Uruldu şehir-i şafâda nidâ -yı vuşlat-ı dost
- 6 Ferahla günlerimiz ʿide döndü ʿâlemde
Verildi cümleten ʿuşş âka pâ -yı vuşlat-ı dost
- 7 Niyâ z-ı bâbına geldi bu ʿâşıkıñ Hüsni
Umarım ede erenler ʿatâ -yı vuşlat-ı dost

38

Mefʿûlü Mefâ ʿilü Mefâ ʿilü Feʿûlün

- 1 Coşdu bu gönülden yine ebhâr-ı muhabbet
Ġark eyledi ten iklimin enhâr-ı muhabbet
- 2 Emvâ cı şalındıkça çıkar laʿl u cevâhir
Andan yazılır nazm ile â şâr-ı muhabbet
- 3 Benden saña nuṭṭ eyleyeni şanma lisândır
Aqlâ m-ı Hudâ 'dır ki yazar yâr-ı muhabbet
- 4 Hâḡ'dan ḡuluna olmasa bu nuṭṭ-ı mürüvvet
Olmaz iki ʿâlemde bu bâ zâr-ı muhabbet
- 5 Anıñla olur zevḡ-i tecellide tesellî
Andan bulunur firḡat u dildâr-ı muhabbet
- 6 Anıñla bulur rütbe-i imânı bulanlar
Sâliklere oldur eden iḡrâr-ı muhabbet

7 Hüsni ezeli şevk-i muhabbetle gelenler
Pervâne gibi yaqar anı nâr-ı muhabbet

39

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fe'ülün

1 'Inâyât-ı İlâhîdir muhabbet
Hidâyet-i penâhıdır muhabbet

2 Ezelden her kimiñ oldu naşîbi
Bu demde piş-gâhıdır muhabbet

3 Dü 'âlemde tarîkat meyvesidir
Sülûkun gizli râhıdır muhabbet

4 Muhabbet zevkîni dilde bulanlar
Ki cânıñ taht-gâhıdır muhabbet

(18a)

5 Muhabbet pâye-i 'arş-ı 'azîmdir
Göğüller mihr ü mâhıdır muhabbet

6 Muhabbet kisvesidir 'âşîkânıñ
Başında hem külâhıdır muhabbet

7 Doğar Hüsni muhabbetden Muhammed
O şâhıñ kutlu câhıdır muhabbet

40

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Sâlikâ ister iseñ almağa 'âlî-himmet
Kimseniñ şîşe-i kalbiñi şaşın etme şikest
- 2 Bu cihân debdebesi zerre varınca şemse
Kudret-i Hâk ile her nesne bulupdur şûret
- 3 Sağa lâ zım olanı sa'y ile derc et câna
Â hiriñ naqş-ı kemâli sağa qalmaz ric'at
- 4 Sen eger lâyıq iseñ hüsni kemâle ey dil
Erişir lutf-ı Hudâ vâ şıl olur seven elbet
- 5 Bulayım derseni eger mezheb-i ehl-i İlâhi
Her-kese eyle tevâ'la kemâl u şefkat
- 6 Yüzünü yer gibi 'âlemde edersen yek-sân
Erişir menziliñ eflâka bulursun vüs'at
- 7 Hüsniyâ 'âşık-ı şâdıqlara lutf ile müdâ m
Seni de zümre-i şiddîka yazar bî-minnet

41

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'cûlün

- 1 Tarîk-i dîn-i hazretidir şerî'at
Şirâ'ı istikâmetdir şerî'at

- 2 Esâs-ı kalâ-a-ı dîn-i mübîndir
Dü âlemde metânetdir şerîat
- 3 Şerîat olmasa dîn olmaydı
Ki dîn içre âlâ metdir şerîat
- 4 Olanlar dîn-i İslâm içre şâbet
Ağa izz ü şerâfetdir şerîat
- 5 Cemî-i enbiyâ vü evliyâya
Hudâ'dan hûb beşâretdir şerîat
- 6 Resûlullâh'a her kim ümmet oldu
Ağa şâhim emânetdir şerîat
- 7 Eger zâyî ederseñ anı câna
Şaşın şonra nedâ metdir şerîat
- 8 Şerîat bilmeyen nâcî degildir
Necâta çünkü âletdir şerîat
- 9 Şaşın âlâtını elden bırakma
Sağa her yerde kuvvetdir şerîat
- 10 Resûl'a Hakk'ıñ oldur ihtidâsı
Dağı vahy ü risâletdir şerîat
- 11 Bilenler kadrini kadre erişdi
Âbâda çün hidâyetdir şerîat

(18b)

- 12 Şerîc at farz-ı c'aynıdır Hudâ'nın
Dağı her işde sünnettir şerîc at
- 13 Eger her kârını tatbîk edersen
Sağı hep yümñ ü yüsretdir şerîc at
- 14 Şağın andan cüdâ olup yorulma
Sağı çün ıutlu hizmetdir şerîc at
- 15 Tutarsağı emrini iki cihânda
Sağı şâhım selâ metdir şerîc at
- 16 Tarîkat râhınınğ hem ibtidâsı
Dağı ağı nihâyetdir şerîc at
- 17 Bu iki menzil-i c'âlîye ersen
Bulursun kim hağıkatdır şerîc at
- 18 Kemâli kişiniğ şer'c a göreder
Çatı gökçek c'Arafâtdır şerîc at
- 19 Bilinmez c'ağl ile şer'c inğ kemâli
Kemâl içre kemâletdir şerîc at
- 20 Erenler evliyâlar sevdigidir
Güzel emr-i c'inâyetdir şerîc at
- 21 Tarîkatdır sa'âdet-hânesi kim
Ağı şem'c-i nübüvvedir şerîc at

- 22   Ȧrĩkatdir dehân insâna gûyâ
Aña nuřk-ı belâgatdır řerĩat
- 23   Ȧrĩkat şûretâ mescid gibidir
Aña şankim cemâatdır řerĩat
- 24   Ȧrĩkat metnidir yâ hûd'ulûmuñ
Aña şerh ü kitâbetdir řerĩat
- 25   Ȧrĩkat bir güzel maħbûba beñzer
Aña meyl-i muħabbetdir řerĩat
- 26   Muħabbet olmasa maħbûb gerekmez
Muħabbetden ibâretdir řerĩat
- 27   Ne deñli vař olunsa şer-i'âlĩ
Bulunmaz ĥadd u ġâyetdir řerĩat
- 28   Cihâd-ı ekber eden ehl-i diller
Elinde seyf-i himmetdir řerĩat
- 29   Ȧrĩkat ehliniñ dâ'im şehince
Livâ-yı ceyš-i nuřretdir řerĩat
- 30   Olur her müşkilin anıñla âsân
İki âlemde izzetdir řerĩat
- 31   Delĩl-i râh-ı Ĥağ Ĥüsni dem-â-dem
Șerĩatdır řerĩatdır řerĩat

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- (19a)
- 1 Şerî'at emrini bil kıl tarîkâta hıẓmet
Diler iseñ bulasın ma'rifetde cem'iyet
  - 2 Kariş bu zümre-i ehl-i necâta sen dahı gel
Mecâ zı koy yürü ma'nâya gör nice hâlet
  - 3 Erince ma'rifet ehli haķıķat 'âlemine
Haķıķat içre olur kibriyâya ķurbiyyet
  - 4 Bu ķurbeti deme kim 'ilm ü 'aķl ile bilinir
Anı odur ki bilir ķıldı Haķ ile vuşlat
  - 5 Bu vuşlata niçe tâlibleriñ eli ermez
Meger ki faẓl-ı Hudâyâr olursa bî-minnet
  - 6 Gerek idi geçesin hây u hûdan ey dil sen
Bu yolda tâlibe maṭlûbdan olmalı himmet
  - 7 Eger ki şavm u şalât ile Hacc'a varır iseñ
Ne ğam çekersin olur anda meskeniñ cennet
  - 8 Velîk cennet ü 'irfâna girmege sa'y et
'Înâyet ere Hudâ 'dan ķıla seni da'vet
  - 9 Erince sem'ine uşş âķın irci'-i hâberi
İki cihânda bulur Hüsniyâ ulu devlet

43

Müfte'ülün Müfte'ülün Fâ 'ilün

- 1 Ehl-i diliñ meclisi dârü'l-necât
Hem yedigi loğması kıand u nebât
- 2 'Aşk ile kıanğı göñül ihyâ olur
'Ömr-i beķâbulur erişmez memât
- 3 İki cihân devletine erişir
Hızırñ elinden içen âb-ı hayat
- 4 'Âlem-i keşretde tutar vahdeti
Halvet olur aña kıamu kâ 'inât
- 5 'İlm-i ledün baħrine ğavvâ ş olur
Cevher-i nuķkunda çıkar vâridât
- 6 Göz ucuna alır iki 'âlemi
Olur anıñ sâyesi sitt ü cihât
- 7 Bekle rızâbâbını Hüsni müdâ m
Ola ki göñlüne dola nûr-ı zât

44

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Ehl-i diliñ her mâh u sâl rûz u şebi kıadr u berât
Olsa eger yâre vişâl bulur maķâ m-ı 'âliyât

- 2 Her gündüze kıl intizâr her gecede zıkr eyle var
Her sâ'at içre bul medâr her demde iç âb-ı hayât
- 3 Mevt ü hayâtı her nefes hâ ır bile yanında pes
Habs eyleyip enfâsı kes olmazdan evvel gör memât
- 4 'Ömr-i fenâdan kes ümîd tâ kim gele 'ömr-i mezîd
Bul nûr ile cism-i cedîd keşf ola devr-i 'arşiyât
- 5 Fânî içinde bul beğâ eriş vişâle muṭlaḳa
Mekân ola gönlüñ Hâḳḳ'a hem biline zât u şfât
- 6 Ermez bu menzîle melek 'â ciz budur andan felek
'Âşıklara budur diliñ mihmân ola ḳalbiñde zâ ṭ
- 7 Ümmü'l-kitâb olsun özü Hâḳ vechini görsün gözü
Nuṭḳ etdigi her bir gözü ola delîl ü beyyinât
- 8 Her ne yaña ḳılsa nazâr hep açıla baḫr ile ber
Cân gözüne olmaz siper cümle görünür mümkinât
- 9 İki cihâna şâh ola her 'âlem anıñla dola
Meyl eylese şağ u şola Hüsni döner hep kâ'inât

(19b)

45

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ehl-i diller ba'zı dem bülbül gibi söyler nu'ûṭ
Açılır güller gibi gâhî olup eder sükûṭ

- 2 Kûşe-i vaḥdetde gâhî ḥalvet eyler şubḥ u şâ m
Keşret içre gâh olup bir meskeni etmez büyût
- 3 °Aşk ile meczûb olup gâhî gezer bî-hûş gibi
Gâh olup °aql u kemâl ile verir ḥalka ögüt
- 4 Ba°zı sîmâsında nûrlar berķ urup taḥrîk eder
Şems-i ḥüsnünde olur türlü tecellîdir şübût
- 5 Gerçi derler °ârifiñ olmaz nişânı şûretâ
Sen nişân görseñ daḥı sırr eyleyip ḳalbiñde tut
- 6 Gûş-ı cân ile kelâ mıñ diñle câna kâ miliñ
Nuḫku Ḥaḳ bil Ḥaḳ'la hem duyar iseñ esrârı bût
- 7 Mürşid-i kâ mil ḥaḳîḳat °ilmin oḳur sâlikâ
Ḥüsniyâ ol dersi diñle kendi bildiğın unut

46

Mef°ülü Mefâ °ilü Mefâ °ilü Fe°ülün

- 1 Dil-ḥânesiniñ çevresini aldı leḫ âfet
İcrâ -yı °anâ şırda daḥı gitdi kes âfet
- 2 Ḳaḫ° oldu menâ zil erişip himmet-i âlî
Gâh adım adım seyr ederek ḥayli mes âfet
- 3 Şevḳiyle muḥabbet erişip doldu derûna
Ḥarḫ oldu ḫabî°at emeli geldi dirâyet

- 4 Ta'c̄bire gelir şanma bu esrâr-ı hafîdir
İhfâya sülûk erse olur 'c̄ayn-ı şer âfet
- 5 Bu merkeze kim gelse bilir ħabl-ı varîdi
Hem ħabl-ı metîn ile olur 'c̄ulvi kıy âfet
- 6 udsîler ile her-dem olur meclis ü hem-dem
Tedbîr umûrunda alır destine âlet
- 7 Her işde Hudâreh-ber olur zâhir ü bâ tın
İşler işini ehl-i taşarruf budur 'c̄âdet
- 8 Rûz-ı ezeliğ kısmetidir naħn u ħasemnâ
Bu mertebede evvel olan bulmadı ġâyet
- 9 Bu remzi bilen bildi göñül bâbını buldu
Hüsnî aña miftâ ħ-i ħadîm oldu 'c̄ar âfat

47

Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün

- 1 Ey bülbül-i bâğ-ı beğâ -yı perr ü bâl-ı kâ 'înât
V'ey ġonca-ı şad-berg-i vaħdet cânlara 'c̄ayne'l-ħayât
- 2 Hüsniğ gülünden ħanğı câna erişir bûy-ı nesîm
Vaşlığ yolunda cân atıp bulur dü 'c̄âlemde necât

(20a)

- 3 Cãn u cihânım hep fedâ olsun yolunda ey Hudâ
Luţfuñ umar bâý u ged âfeyziñ diler hep mümkinât
- 4 Nâ m u nişânımdan eşer hiç kalmasın ʿaşkıñ ile
Kılsın münevver nûr-ı zâtıñ maḥv ola resm ü şebât
- 5 Fazlıñla aldılar kamu râh-ı hidâyetden naşîb
Olmasa luţfuñ reh-nümâ kim yol bulur ey ʿâli zât
- 6 Sen on sekiz biñ ʿâlemiñ hep kâ ziyü'l-hâ câtısın
Hem ehl-i kurbuñ secdegâhı kıblen ehl-i şalât
- 7 Luţfuñ erişdir kalmasın Hüsnî kulun yolda ğarîb
Ey dest-ğır-i maʿnevî ey reh-ber-i cümle şifât

48

Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün

- 1 Kün emriñiñ â şârıdır ey dil-berâbu mümkinât
Hem hüsnünüñ ḥayrânıdır devridir andan kâ ʿinât
- 2 Bir kez cemâliñ seyr eden göz ğayrıya kılmaz nazâr
Bir dem kelâ mıñ ğuş eden kulluğ alır türlü nikât
- 3 Kañğı dil âĝâ z eyleye vaşf ede ey dil-ber seni
Kâ şır ʿibâdıñ dilleri bir şemme kılsa iltifât
- 4 Sen kâ ziyü'l-hâ câtısın iki cihânıñ ḥalkıñıñ
Luţfuñ erişdir kalmasın ʿaşk ehli yolda bî-şebât

- 5 Luṭf ile ḳahrıñ ʿilleti maʿnâda bir şeydir velî
Luṭfuñ diler bâb-ı niyâ za erişen ehl-i sebât
- 6 Luṭfuñla erdi menzil-i ʿâlîyeye ʿuṣṣ âḳın ḳamu
Luṭf olmasa ḳanğı göñülde açılırdı vâridât
- 7 Hüsni niyâ zıñ destini ḳaldır mücîbü'd-daʿvete
Bâb-ı niyâ zı bekle istersen ḳaḳâ mü'l-ʿâliyât

49

Mefʿûlü Mefâ ʿîlün Mefʿûlü Mefâ ʿîlün

- 1 Geç fâni ʿalâyıḳdan b âḳîde bulup devlet
Geç cümle ḳalâyıḳdan Hâḳḳ'a ede gör ricʿat
- 2 Dûna nazarı ḳaldır bâlâya gözün aç baḳ
Bil enfes ü âf âḳı senden saña ḳıl himmet
- 3 Pîrin yolunu izle naḳşıñ yüzünü gözle
ʿÂlem ḳamu bir yüzdür görmege dile fırsat
- 4 Ol yüzü gören câna cân ile olur bînâ
Bütün gözüne zîrâ perde görünür keşret
- 5 Sâlik olacaḳ şâdıḳ ol vaşlâ olur lâyıḳ
Hâḳ ehl-i olan ʿâşıḳ keşretde bulur vaḳdet
- 6 Ger ʿârif iseñ ey dil saʿy et olasın kâ mil
Hâḳ bâbına ol sâ ʿil her-dem ṭaleb et vuşlat

7 Gel Hüsni gedâsında canânına ol bende
Cân durur iken tende bul yâr ile cem'iyet

50

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

(20b)

1 Cem'iden sonra fark olsa 'inâyet
Bulur 'irfâna sâlik kâbiliyyet

2 Bu 'irfânda tarîkat içre memdûh
Anılla fark olur tevhid-i hazret

3 Diğer cem'a erer farkı bilince
Bulur her bir 'amelde ş âfi niyyet

4 Sülûku sâlikiñ erip kemâle
Dimağında bulur rûhânî lezzet

5 Olunca reh-nümâtevfîk-i Mevlâ
Nedir dünyânedir 'uqbâda cennet

6 Bulur zevk-i cinân-ı kalb içinde
Hudâ 'dan hâ şıl olur cümle hâ cet

7 Ledün 'ilmini okur dem-â -dem
Olur Hüsni gönül deryâ -yı hikmet

- 1 Dilersen sâlika Hâk'dan 'inâyet
Târîkat râhına eyle muhabbet
- 2 Erenler meclisi dârü'n-necâtdır
Eger maḥrem olursan câna minnet
- 3 Erersen mâye-i sırr-ı târîka
Bulursun ma'nevi türlü beşâret
- 4 Cemî'ci enbiyâdan evliyâya
Nedir îrâ ş olan râh-ı hidâyet
- 5 Velîdir enbiyâsırrına maḥrem
Anıçün anlar oldu ḥayrül-ümme't
- 6 Emînidir velîler enbiyânın
Budur esrâr-ı maḥfîden işâret
- 7 Şerî'atla târîk-i evliyâya
İtâ'at birle Hâkḳ'a kıl 'ibâdet
- 8 Nûḳûş-ı mâ -sivâyı selb edersen
Açarsın naḳşına çeşm-i başîret
- 9 Çalış ḡaynın mübeddel ola 'ayna
Budur farz 'ayn-ı te'kidli sünnet

10 Nübüvvet emrini cânâ bulursun
Tariḳat içredir şart-ı hıl âfet

11 Bu yolda Hüsniyâsa^cy et dem-â -dem
Erenlerden dilerseñ ^câlî-himmet

52

Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün

1 Gel ey zâhid *enîbû* ¹³cür^casından bir kadeḥ nûş et
Hevâ -yı nefsi terk et göñlünü bir mürşide dûş et

2 Tariḳ-i Haḳ bulunmaz taşradan şormaḳla ey cânâ
Girip meydân-ı ^caşka hây ile hûyuḡ ferâ mûş et

3 Tariḳat ehliniñ sırrı bilinmez gizlidir zâhid
Yeter ta^cn etme anlardan zebânıñ bâri hâ mûş et

4 Merâ mıñ Haḳḳ'ı bulmaḳ ise bu ^câlemde sa^cy eyle
Bu güñkü fırsatı ferdâya şalma pendimi gûş et

(21a)

5 Bulursun bunda a^cmâlar yarın daḡı olur a^cmâ
Çün işitdiñ bu nuḡku gel iki gûşunda mengûş et

6 Naşîbiñ gâlibâyoḡdur tariḳat râhına girmek
Niyâ z et bâri daḡl etme erenler göñlünü ḡoş et

7 Çalış bir kâ miliñ cânâ tutasın dest-i luḡfundan
Dilerseñ ede himmet emrine hep sa^cy bir dûş et

¹³ Azap size gelmeden önce Rabbinize dönün ve teslim olun(Zümer/54).

8 Ne söyler Hüsniyâ Hâk'dır velî zühhâda kâr etmez
Bu bir zevk-i tecellîdir bulup yârin der-âgûş et

Harfü's-şâ

53

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 Nazar kıl *harf-i şâdan* cân ile baḡş
Edem bülbül gibi gülşân ile baḡş
- 2 Edenler nefis-i şu'bâna cihâdı
Eder mi mûr u zenbûr anla baḡş
- 3 Mevâlîd-i şelâ şı seyr eden dil
Davâ m üzre eder insân ile baḡş
- 4 Süreyyâ -yı semâ -yı kalb olanlar
Bulur ancak nedir devrân ile baḡş
- 5 Tûlûc -ı şems-i ma' nâyâ erince
Hilâl etmez meh-i tâbân ile baḡş
- 6 Göñül levhindedir cümle hurûfât
Oḡuyan eylemez Kur'ân ile baḡş
- 7 Olunca Hüsniyâ şâliş şalişe
Eder mi küllî îmân ile baḡş

- 1 Hâķîķat 'ilmine maħrem olanlar
'Ulûm-ı enbiyâya oldu vâriş
Ĥudâ 'indinde hem ekrem olanlar
'Ulûm-ı enbiyâya oldu vâriş
- 2 Nebîler 'ilmi 'aķl ile bilinmez
Hem ol menziller 'aķl ile alınmaz
Hâķîķat şemsi olanlar dolanmaz
'Ulûm-ı enbiyâya oldu vâriş
- 3 Olan ŧalib rümûz-ı enbiyâya
Olur ĥâdim ŧarîķ-i evliyâya
Bilenler nefsini erdi Ĥudâ 'ya
'Ulûm-ı enbiyâya oldu vâriş
- 4 Göñülden mâ -sivâ ĥubbuñ sürenler
Olardır dâr-ı 'irfâna girenler
Dü 'âlemde erenlerdir erenler
'Ulûm-ı enbiyâya oldu vâriş
- 5 Şorarsın Ĥüsniyâ 'dan râh-ı Ĥaķķ'ı
Ĥudâ 'nıñ 'ilmini mürşidden oķu
Bulanlar 'âşık u ma'şûķ u 'aşķı
'Ulûm-ı enbiyâya oldu vâriş

(21b)

- 1 Muḥabbetdir vişâl-i yâre bâ 'is
Muḥabbetdir dil ü dil-dâre bâ 'is
- 2 Muḥabbetle eder bülbüller efgân
Muḥabbetdir gül ü gül-zâre bâ 'is
- 3 Muḥabbetdir esâsı dü cihânıñ
Muḥabbet dâr ile deyyâre bâ 'is
- 4 Muḥabbet olmasa olmazdı 'âlem
Muḥabbetdir şübût-vâre bâ 'is
- 5 Gönül eglencesi oldu muḥabbet
Muḥabbetdir niçe esrâre bâ 'is
- 6 Muḥabbet hem-nişîn ehl-i 'aşkıdır
Muḥabbetdir şeb ü eşhâre bâ 'is
- 7 Muḥabbetden gelir bûy-ı dil-ârâ
Muḥabbetdir olan her kâre bâ 'is
- 8 Muḥabbetle bulur ma'şûkuñ 'âşık
Muḥabbetdir daḥı dîdâre bâ 'is
- 9 Muḥabbet Hüsniyânûr-ı Hudâ 'dır
Muḥabbetdir kamu envâre bâ 'is

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1   Tarîk-i Naqş-bendiñ naqşıdır erkânına bâ 'iş
O Naqş-bendelikdir sâlikin İmânına bâ 'iş
- 2   Eger ki sâlik-i Hâk' da olursa meşreb-i ş âfi
Ne şübhe zâhir ü bâ tın olur 'irfânına bâ 'iş
- 3   Teveccüh sırrı ey dil 'aql ile idrâ k olur şanma
O bir seyrân zevki *eyne mâ*¹⁴ şânına bâ 'iş
- 4   Cemâl-i yârı görmekdir murâd iki gözüm senden
Bu zâhir şüretidir bâ tınin 'ünvânına bâ 'iş
- 5   Gerekdir çeşm-i bînâdîde-i huffâş anı görmez
Bilirsin cân gözüdür rü'yet-i cânânına bâ 'iş
- 6   Çalış dergâh-ı pîr-i ma'nevîde kendiñi mahv et
Ola yokluk seniñ tâ zevk ile vicdânına bâ 'iş
- 7   Açılmış bülbül-i 'uşş âka gülşân-ı Bahâ u'd-dîn
Sülûk-i naqşıdır Hüsnî seniñ gufrânına bâ 'iş

---

¹⁴ Nerede olursanız olun, yükselmiş burçlarda olun, ölüm size ulaşır...(Nisa/78)

Harfî'l-cim

57

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 Nazar kııl *harf-i cîmi* gel gözün aç
Şadefden dürr ü gevher oldu ihrâ ç
- 2 Açıldı vaşf-ı dildâr-ı haqâyık
Şaçıldı cevher-i ma'na -yı dîbâ ç
- 3 Celâlî perdesin dil-ber açarsa
Cemâlî seyridir 'uşş âka mi'ra ç
- (22a)
- 4 Cebînde açılsa hâl u haddi
Eder 'aşıkların 'aqlını târâ ç
- 5 Cevâd oldur ki cûdu bî-nihâyet
Dü 'âlem halkı cümle aña muhtâ ç
- 6 Kimi şundu elinden câ m-ı Cem ol
Doyurdu h'ân-ı vaşlâ kıoymadı aç
- 7 Kitâb cim cim içre sırr-ı 'aşkı
Oğuyan giydi Hüsni başa zer tâ ç

58

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Gel elimden sevdiğim bir bâde iç
Türlü elvânı kıoyup aksa da iç

- 2 Bir ademe baş meclis-i uşş âa gel
am yknden olasın â zâde iç
- 3 Bâde bir meclis de bir yârân da bir
Cmlesi bir dil-bere ftâde iç
- 4 Gel muabbetden şaın dr olma kim
Her işinde eresin imdâda iç
- 5 Dem bu demdir gel bu devrânı gzet
alma esfelde ıkıp bâlâda iç
- 6 Dâr-ı dnyâ nk fânî ey gnl
Geç fenâdan menzil-i mevâda iç
- 7 Bilmek isterseñ mey ü mabb nedir
Durma Hsnî zâhir ü ihfâda iç

59

Mefâ ln Mefâ ln Feln

- 1 Dilâ gel râh-ı irfâna gzn a
arış bu ulu kervâna gzn a
- 2 oyup nâ msun arı şıd ile gel
Girip aş ile meydâna gzn a
- 3 şaınma cân u başı Hâ yolunda
Gerek bu yolda merdâne gzn a

- 4 İçip dildâr elinden câ m-ı  aşkı
Olup her-demde mestâne gözün aç
- 5 Bağınma mâ -sivâya olma meşg l
Nazar kıll nağş-ı cânâna gözün aç
- 6 Eger  ibret alırsağ g rd ğ nden
Erersin  ali erkâna göz n aç
- 7 Olursağ H sniyâ  aşk ile n l n
Erersin b y-ı g l ş na göz n aç

60

F  il t n F  il t n F  il n

- 1 Keşrete koy ey g n l tenh ya g ç
Ş rete koy ey g n l ma n ya g ç
- 2  almasın p şide bu esr r-ı dil
O uyup  ilm-i led n iml ya g ç
- 3 Z kr-i H k 'a her nefesde kıll dev  m
Merde dil olma anı ihy ya g ç
- 4 Z lmet-i vechle koyup  irf na gel
 alma esfelden hem n b l ya g ç
- 5 Berzah   g fletde  alma kıll h zer
 albine   g h olup ta v ya g ç

(22b)

6 °Ârifîñ albiñdedir zev-i cinân
Sa°y edip ol cennet-i a°lâya göç

7 Himmet-i pîr ile °azm et Hüsniyâ
alb u serden menzil-i ihfâyaya göç

61

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

1 Ey göñül gel mâ -sivâdan ıl sefer dil-dâra aç
Şub-dem bülbül gibi efgân edip gülzâra aç

2 Külli varın şarf edip bu °aş yolunda ıl hebâ
Genc-i °aşa mâlik ol aqlâtükenmez vara aç

3 Keşret içre etme ağıyâr ile cânâ ihtilâ t
°Âlem-i vahdetde bul ş âfî muhabbet yâre aç

4 °Âlem-i keвне murâdıñ gelmeden fehm et nedir
Nefsine °ârif olup Hâ'a erişen kâra aç

5 Etme nâ zıñ °ömrünü ifnâ şaın bîhûdeye
Hâ ile rûz-ı ezelde etdiğin bâ zâra aç

6 Dergeh-i °aş içredir bâb-ı ruâda dâ °im
Halvet-i albe girip her bir nefes ezkâra aç

7 Hüsniy âkalbiñde gözle dem-be-dem dildârını
İki  alem aydını terk et hem n d d ra a

62

Mef   il n Mef   il n Mef   il n Mef   il n

1 Gel ey dil f n  d ny ya g nj l verme hem n gel geç
Bilirsin bu cih n f n  amu devr-i zem n gel geç

2 Gelenler c mle geçmiş var mı almıŐ kimse  alemde
Gerek edn  gerek a l  gerek p r   civ n gel geç

3 Gerek n  ıŐ gerek    il gerek  alim gerek c hil
Gerek  arif ile k  mil  um ma c mle c n gel geç

4 İnanma  omr   ib le dayanma m lk ile m la
G venme  ilm   a m le degil bunlar yalan gel geç

5 İki  alem H a  indinde degil bir zerre ey c nım
Açıp  ibret g z n bir ba zem n    sum n gel geç

6 Gel imdi var iken f rŐat bir iki g n bu meyd nda
urup yayın atasın o urasın bir niş n gel geç

7 Seni H sn  Őik re Őaldılar bu  leme  nkim
Muabbet murgunu tutduŐsa or bir  Őiy n gel geç

Ḥarfü'l-Ḥâ

63

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

(23a)

- 1 Yazıldı *ḥarf-i ḥâdan* dilde elvâ ḥ
Oğundu nüṣṣa-ı şarf içre merâ ḥ
- 2 Erişdi şarfı naḥve naḥve maḥve
Bulup tâ ze ḥayât ebedden ervâ ḥ
- 3 Bilenler Mantıku't-ṭayrıḡ lügâtıḡ
Yağar göñlünde mişbâ ḥ içre mişbâ ḥ
- 4 Ma'ânisin bilen *ḥâ mîmiḡ* ey dil
Olur ṭayy-ı mekân bâbında miftâ ḥ
- 5 Ağa olup güşâde bâb-ı ḥikmet
Ḥurûfât 'âleminde ede seyyâ ḥ
- 6 Ḥabîb olan bulur ḥubb-ı kadîmi
Edip maḥbûb anı ol ḥayy u fettâ ḥ
- 7 Ḥaḡîḡat ḥaccımı Ḥüsnî edenler
Olur anıḡ kamu aḡl âḡı ıslâ ḥ

64

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Sâlikâ ger bulmağ istersenḡ felâ ḥ
Zikr-i Ḥaḡḡ'a ḡıl devâ m aḡşâ m şabâ ḥ

- 2 Ğaflet içre vaqtini fevt eyleme
Sâlike bu yolda lâ zımdır silâ h
- 3 Geç tabîat zulmetinden  arif ol
İster iseñ bula  albiñ inşirâ h
- 4 Boynuna şıd  u rızâdan ur kemend
Silk-i  irfân ede ol ehl-i şalâ h
- 5 Mürşidiñ dâ mânına gel pek yapış
Sâyesinde bulasın tâ kim necâ h
- 6 Râh-ı Mevlâ 'ya varılmaz  aql ile
 Aqlı ver al himmet-i pirden cenâ h
- 7 Hüsniyâ  aşıklara hem-dem olan
Geçdiler her menzili mişl-i riyâ h

65

Fe ilâtün Fe ilâtün Fe ilâtün Fe ilün

- 1 Zıkr-i  alb ile bulur ehl-i diliñ cânı fera 
Nice kim güller eder b lb l-i nâlânı fera 
- 2 Geliñiz  aş  ile zıkr eyleyelim şub  u mesâ
Şev imiz doldura bu dergeh-i meydânı fera 
- 3  Arz-ı hâ cât edelim hâlimizi söyleyelim
Alalım  afvımıza h ccet ü b rhânı fera 

- 4 Diyelim al bizi benlikden eşer kıalmaya hiç
Erelim cânımızı kim tuta cânânı feraḥ
- 5 Dönelim seb^ca-ı seyyâre gibi şahñede
Leyl-i vuşlatda tuta ol meh-i tâbânı feraḥ
- 6 Şems-i ḥüsñüñ göreliñ zevk ile bayrâ m edelim
Dola şahbâ -yı lebiñden bize peymânı feraḥ
- 7 Ḥüsniyâ ^cid-i vişâle erecek ^câşıkñlar
Tutar ol şevk ile hep cennet ü rızvânı feraḥ

(23b)

66

Müstefilâtün Müstefilâtün

- 1 Ey dil istersenñ derdine dermân
Dertlere dermân a^cmâl-i şâliḥ
Çün buyurmuşdur ḥazret-i Sübhân
Cümleye iḥsân a^cmâl-i şâliḥ
- 2 Cümle umûruñ ḥayra şarf eyle
Cümleye nuḥkuñ ḥayr ile söyle
Cümle kâ miller buldular böyle
Rütbe ile şân a^cmâl-i şâliḥ
- 3 Râh-ı dervîşân bu durur ancak
Şöhret ile şân bu durur ancak
Maḳbûl-ı Yezdân bu durur ancak
Taşdıḳ-ı İmân a^cmâl-i şâliḥ

4 A^cmâl-i şâlih her dem kılanlar
Kâlb-i selîm anlardır bulanlar
Nağş-bendi'ye bende olanlar
Hıtm-ı h^vâ cegân a^cmâl-i şâlih

5 Sözlerim hağdır ger diğler isen
Nuğ-ı muğlağdır ger ağlar isen
Tağrada kalma gel yola erken
Gel işde meydân a^cmâl-i şâlih

6 Vağtini gözle fevt etme fırsat
Zikr ü fikr ile kâlbe ver şafvet
Kıl teveccühle nağşına diğkat
Hızmet-i merdân a^cmâl-i şâlih

7 Emniyet oldur iki ^câlemde
Kâbiliyyet var çünkü âdemde
Bâ ^ciş-i rahmet oldu her demde
Kullara ey cân a^cmâl-i şâlih

8 İhtirâ z eyle ef^câl-i şerden
İftihâr etme a^cmâl-i şerden
Hıfz et lisânıñ aqvâl-i şerden
Sa^cy kıl her ân a^cmâl-i şâlih

9 Sensin ol halkıñ görme a^cmâliñ
Göğlüne olsun dâ ³im ikbâliñ
Hayra şarf eyle cümle ef^câliñ
Ne güzel erkân a^cmâl-i şâlih

10 Maḥrem-i esrâr olmak dilerseñ
Menzil-i ʿâlî bulmak dilerseñ
ʿÂlemi kevne dolmak dilerseñ
Cümleye şâyân aʿmâl-i şâlih

11 Câna dilerseñ olasin maḥlaş
Nuṭṭ-ı ʿirfânı şanmağıl n âkış
Senden isterler niyyât ḥâliş
Ḥüsniye şoran aʿmâl-i şâlih

(24a)

Ḥarfü'l-Hı

67

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Feʿûlün

1 Hırâ m-ı *ḥarf-i ḥâdan* devr eder çarḥ
Ḥayâl-i dil-rübâdan devr eder çarḥ

2 Maʿânisin nazar kıl *ḥarf-i ḥânıḡ*
Celâl-i kibriyâdan devr eder çarḥ

3 Çün oldur ḥalkı bu kâ ʿinâtıḡ
Cemâl-i bâ şafâdan devr eder çarḥ

4 ẖamu efʿâl-i aḡvâliḡ ḡabîri
Ḥudâ -yı bî-riyâdan devr eder çarḥ

5 Ḥalâyık cümle anıḡ bendesidir
Hemân ḡavf u recâdan devr eder çarḥ

6 Hıtâb-ı k âf u nûnuş şâ hibidir
Huşû^c ile hayâdan devr eder çarh

7 Hafî Hüsni hâlıfe hâtem ihfâ
Bu sırra âşinâdan devr eder çarh

68

Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün

1 Câna râ hat zıkr-i Hağ güftâr-ı dünyâ oldu telh
Kâlbe şafvet fikr-i Hağ efkâr-ı dünyâ oldu telh

2 Ehl-i dil Hağğ'ı diler dünyâ vü ^cuğbâyı n'eder
Ehl-i Hağğ'a dâr-ı ^cuğbâdâr-ı dünyâ oldu telh

3 Cennet-i ^cirfâna girdi ^carif-i billâh olan
Tâlib-i dîdâra hem ağıyâr-ı dünyâ oldu telh

4 Ey dilârâh-ı Hudâ 'ya gel bulasın vaşl-ı yâr
Hağğ'a vuşlat isteyen dil-dâr-ı dünyâ oldu telh

5 Ehl-i Hağ nâ mûs u ^cârı terk edip girdi yola
Gerçi kim ehl-i hevâya ^câr-ı dünyâ oldu telh

6 Nâr-ı ^caşka yağ vücûduş tâ ki pür-nûr ola cân
^cAndelîb-i verd-i ^caşka hâr-ı dünyâ oldu telh

7 Hüsniyâ ^caşğ ile gir meydâna ^câşıklar ile
Kâr-ı Hağğ'a kıl nazâr bâ zâr-ı dünyâ oldu telh

69

Müfte^cilün Müfte^cilün Müfte^cilün Müfte^cilün

- 1 ^cÂdetidir ^câşıkça çok cevri ü cefâ eder o şûh
Nâ z ile ^cişve gösterip türlü edâ eder o şûh
- 2 Kaşları yayını kırup kirpigi oğlarıñ atar
^cÂşıkına bu vech ile sehm-i kâiâ eder o şûh
- 3 Zahmını görse sinemiñ zahm-ı cedîd urup yine
^cÂşıkça çok türlü belâ üzre belâ eder o şûh
- 4 Gâhî ^caâtâ vü luḫ ile türlü kerem kerem eder
Derdime derd katmış iken yine devâ eder o şûh
- 5 Cevrine kim ki katlanır elbet erer vişâline
Cefâsını çekmeyene şanma vefâ eder o şûh
- 6 Burc-ı melâl içre döner baş felegiñ dolabını
Gâhî fir âka remz eder gâhî liḫâ eder o şûh
- 7 Hüsni-i bî-çâre anıñ hüsnuñe hayrân olalı
^cArz-ı cemâl etse kaçan ^cayna iyâ eder o şûh

(24b)

70

Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün Fâ ^cilün

- 1 Buldu ^câşıklar dem-â -dem nâ m-ı ^caşk ile rüsûh
Ehl-i diller buldu şubḫ u şâ m-ı ^caşk ile rüsûh

- 2 Devr edip şahbâ -yî ʿaşk-ı bezm-i ʿaşk içre müdâ m
Mest olup bulur göñüller câ m-ı ʿaşk ile rüsûh
- 3 Fikr edip evvel kâ mudan geçdi giren bu yola
Terki terk eden bulur encâ m-ı ʿaşk ile rüsûh
- 4 Gerçi kim Hakk'a erilmez halka menfûr olmadan
Kimse ammâbulmadı bir nâ m-ı ʿaşk ile rüsûh
- 5 Meclis-i bigâneye varmaz gürûh-ı ʿarifân
Bezm-i ʿirfân içredir ikrâ m-ı ʿaşk ile rüsûh
- 6 Gel muhabbet gülşeninde sende ol bülbül mânend
Cân meşâ mı tâbula gül-fâ m-ı ʿaşk ile rüsûh
- 7 ʿÂşık-ı şâdıklar ile hem-dem olan Hüsniyâ
Ol bulur iki cihânda kâ m-ı ʿaşk ile rüsûh

Harfî'd-dal

71

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Feʿûlün

- 1 Dilâ gel *harf-i dâli* kıl muqayyed
Maʿânî müfredâtıñ tarz-ı ebced
- 2 Delâlet ede ehl-i dillere kim
Hurûf içre bilinsin remz-i müfred

- 3 Hicâbı olmaz ehl-i ʿaşkıñ ey dil
Olur mu çâr ʿunşur cânlara sed
- 4 Açıñlar cân gözün cânâna karşı
Hemîn seyrân ederler zevk-i bî-ħad
- 5 Olan esrâr-ı çâr- yâre maħrem
Eder lâ miʿ anı envâr-ı Aħmed
- 6 Yazanlar resm-i dâlı kisvelerde
Bilir anlar nedir ümm ile âb ced
- 7 Bu ħarfîñ Hüsniyâsırñ bilirsñ
Kalem çatlatma hem oynatmağıl yed

72

Müstefîlün Müstefîlün

- 1 Ey Vâ ħid ü Ferd ü Eħad
Senden kerem senden meded
Ey Vâ cid ü Mücid ü Şamed
Senden kerem senden meded
- 2 Sensin kerîm ey pâdişâh
Sensin kamu şâhlara şâh
Kuluñ işi cürm ü günâh
Senden kerem senden meded

3 Ey şâ hib-i luţf u  atâ
Ey ma den ü kân-ı vefâ
 Abdîñ işi sehv ü ĥatâ
Senden kerem senden meded

4 Sen luţfuna kılıp sezâ
Tevfîķiñ ile reh-nümâ
 ul n'eylesin yârabbena
Senden kerem senden meded

5 Destinde cümle ins ü cân
Ĥükmündedir kevn ü mekân
Her bir nefesde biñ amân
Senden kerem senden meded

6 Deryâ -yı rahmet sendedir
 Afv ü  inâyet sendedir
Fevz-i hidâyet sendedir
Senden kerem senden meded

(25a)

7 Ĥüsnî gedâbî-ĥâredir
 Aşķiñ ile â vâredir
Cürm ile yüzü ĥaradır
Senden kerem senden meded

73

Müstef ilün Müstef ilün

1 Aşlı sa  id olan sa  id
Geldi sa  id oldu sa  id
Aşlı şaķ  olan şaķ 
Geldi ba  id oldu ba  id

- 2 Kim ki sa'âdetle gelir
Râh-ı sa'âdeti bulur
Ol ki şekâ vetle alır
Olsa 'aceb mi nâ -bedîd
- 3 Ba bu ikini arası
Buluna tâ ki çâresi
Söylene yüzü arası
Kim ki bulur râh-ı reşîd
- 4 Râh-ı reşâdet bulalım
Fevz-i hidâyet bulalım
Luf-ı 'inâyet bulalım
Etmeyelim aç'-ı ümîd
- 5 Ma'rifetden gel ol habîr
Cehâletde alma esîr
Bilirsin ğanî vü faîr
Kimi muî' kimi 'anîd
- 6 Lufuna bel balayalım
Çürük işi salayalım
Şâ m ü seher alayalım
almaya tâ havf u va'îd
- 7 Va' de-i kibriyânedir
Vuşlat ile liânedir
Ol yüzü meh-liânedir
Şemse verir nûr-ı cedîd

8 Açılacak bâb-ı necât
Hem içilir âb-ı hayât
Her gecesi Kâdr ü Berât
Günleri 'îd üstüne 'îd

9 Bu imiş menzil-i kübrâ
Bu imiş ni'met 'uzmâ
Hüsni̇ gerekdir dâ 'imâ
Eyleyesin hamd-i Mecîd

74

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Kimdir bu 'âlem halkına biñ türlü veren i'ctikâd
Hağ yoluna 'azm eylemiş her biri bir yoldan 'ibâd

2 'İlm ü 'amel sevdâsına düşmüş kimi bu 'âlemin
Hağ tâlibi olmuş kimisi zühd ne vermiş kesâd

3 Olmuş kemer-beste kimi bâb-ı rıâda dâ 'imâ
Zünnâra bend olmuş kimi eşnâ me kılmış i'timâd

4 'İrfân ile dolmuş kimi çekmiş dü 'âlemden anıñ
Nefse esîr olmuş kimisi 'ağl ile eyler 'inâd

5 Kırmuş dolâb hikmeti bezm-i ezel-i perverigâr
Gâhî celâl ile döner gâhî cemâl olur güşâd

6 'Ağl-ı beşer ermez anıñ hep gizlidir hikmetleri
Her zerreden olur niçe biñ türlü şan'atlar mezâd

- 7 Bulmuş şîrâ t-ı müstakîmi lutfuna nâ 'il olan
Kahr-ı melâ metde kiminiñ yüzleri olmuş sevâd
- 8 Hakk'ıñ yolu birdir anıñcün her biri bir yol tutar
Her kim bulursa ol yolu qalmaz derûnunda fesâd
- 9 Hep mazhar-ı Hakk'dır görünen cümle eşyâser-te-ser
Her qatrede 'ummân olur her zerrede hürşîd-i zâd
- 10 Deryâ -yî aşqa girmeyen bilmez cevâhir kânını
Sevdâ -yî yâre düşmeyen bulmaz dü 'âlemde murâd
- 11 Naqqâş-ı 'âlem naqşıdır hep zâhir ü bâ tın olan
Hüsnî nazâr kıll naqşına her dem Hudâ 'yî eyle yâd

(25b)

75

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Seher bezminde 'âşıklar alır bâd-ı şabâdan dâd
Bulup bûy-ı nesîmi zevk-i dil-berden olurlar şâd
- 2 Seher vaqtinde 'uşş âkıñ dimâğı ihzâ eder lezzet
Ne lezzetdir ki bilmez anı maħrem olmayan efrâd
- 3 Seher vaqtinde 'âşıklar açarlar dest-i hâ câtı
Olur maqşûduna vâ şıl Hudâ ismin edenler yâd
- 4 Gelir semt-i dil-ârâdan seherde kâ dî'ül-hâ cât
Ne hâ cetdir ki her demde eser 'uşş âka kutlu bâd

- 5 Ne bâd-ı ma^crifetdir bu ki enfâs-ı İlâhîdir
Eder mevtâları ihy âkılır maḥbûsları â zâd
- 6 Tedârik eyle ey dil gel ^cişâdan vaḡt-i ebkâra
Bu mevcûdât olur ol demde cümle zıkr ile mu^ctâd
- 7 Seḡerde Ḥüsniyâ gülzâr-ı yâre bülbül ol tâ kim
Divânda açdı Şîrîn güllerin çokmak için Ferhâd
- 76
Müstef^cilün Müstef^cilün Müstef^cilün Müstef^cilün
- 1 Bir zülf-i ^canber-bûy gördüm ḡâ meti bâlâbüleñd
İki cihânda mişli yok ḡûbân içinde dil-pesend
- 2 Ḥüsnünde yazılmış Hû Allâh âyeti bezm-i ezel
^cÂlem anın şerhinde olmuş bir kitâb-ı bî-manend
- 3 Anın cemâli pertevi şaldı muḡabbet ^câleme
Zülf-i celâlî gönlünü ^câşıkların etmekte bend
- 4 Mısr-ı dilin sulḡânıdır Yusûfların Ken^cân'ıdır
Hem cânların cânânıdır göñüller içre evcümend
- 5 Kim görse anın yüzünü beklerdi dâ ^cim izini
İşitse şîrîn sözünü lezzet bulup n'eylerdi ḡand
- 6 Her kim göñül verse aḡa iki cihânı terk eder
Dönmezdi ^caşkıñdan velî boynuna olursa kemend

7 Her kim olursa bendesi ol Һazretin efgendesi
Râh-ı Hudâ 'ya 'azm edip Hüsni olurdu Nakş-bend

77

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

1 Zâhidâ vuşlat dilerseñ Һazrete
Gel Һarîķ-i Nakşî'ye ol Nakş-bend
Ermek isterseñ bir ulu devlete
Gel Һarîķ-i Nakşî'ye ol Nakş-bend

2 Her Һarîķin intihâsın ibtidâ
Gösterirler bu yol içre sâlikâ
Bulmaķ isterseñ maķâ m-ı müntehâ
Gel Һarîķ-i Nakşî'ye ol Nakş-bend

3 Kâlb içinde bilesin ma'bûdunu
Hem şehâdet kılasın meşhûdunu
Tez vaķitte bulasın maķşûdunu
Gel Һarîķ-i Nakşî'ye ol Nakş-bend

(26a)

4 Bu yolun erkânı cânâserdedir
Rûkn-i â zam bunlara zâhirdedir
Reh-ber isterseñ saña Һâ zırdadır
Gel Һarîķ-i Nakşî'ye ol Nakş-bend

5 Kıl teveccüh vech-i Hâķķ'ı göresin
Kâlb ile her dem Һuiûra durasın
Nefsine kendin Һesâbı şorasın
Gel Һarîķ-i Nakşî'ye ol Nakş-bend

6 Koy göñülden mâ -sivânîñ fikrini
Oķu ĥatm-ı ĥâ cegân bil şükrünü
Her nefes Ĥaķķ'ıñ dilerseñ zıkrini
Gel tarîķ-i Naķşı'ye ol Naķş-bend

7 Kim bulur Naķşbende naķşıñ bendini
Ş âf olur mir'âtı görür kendini
Diğler iseñ Ĥüsniyâ 'nıñ pendini
Gel tarîķ-i Naķşı'ye ol Naķş-bend

78

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

1 Vişâl-i Ĥaķķ'ı maflûb eyleyen naķşa olur münķâd
Tarîķ-i Naķş-bendî ehlidir maķşûd olan efrâd

2 Göñüldür ibtidâ vü intihâsı râh-ı Naķşîniñ
Bulur zevķ-i cinânı dilde mir'âtı olur üstâd

3 Bulur cân içre cânânı olup şehr-i diliñ şâhı
Erer 'ömr-i beķâyâ nâr-ı firķatden olur â zâd

4 Temellük eylemez dünyâya itmînân olur ĥâ şıl
O demlerde görür her zerrede Ĥaķķ'ı eder işhâd

5 İki 'âlemden el yur lâ vü illâdan geķer oldum
Erişir ķurb-ı zâta berzah-ı kübrâ olur mî'âd

6 Ol iķbâl-i sa'âdet her kimiñ olsa tecellîsi
İki 'âlemde tâ c-ı devlet anığdır mübârek bâd

7 Hâķīkat güllerin Hüsni derenler erdi Mevlâ 'ya
Gülistân-ı mecâ zîde ne hâ cet edelim feryâd

79

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

1 Niçin bülbül edersin gülde feryâd
Sağa zâr eylemek mi oldu mu'tâd

2 Hâķīkat kokuşun aħz edelim gel
Olasın tâ iki 'âlemde dil-şâd

3 Şaķın bihûde efgân etme cânâ
Bu hâr-sitân hicâbından ol â zâd

4 Bulup yâr-ı beķâyı vâ şıl ol kim
Bulasın zevķ-i dil hem alasın dâd

5 O zevķi arzular hep cümle kuşlar
Dilince her biri isterler imdâd

6 Hâķīkat 'andelîbi cân kuşudur
Göñül bâğında cânânı eder yâd

(26b)

7 Tutuldu dâ m-ı 'aşķa çünkü ol kuş
Bu gün Hüsni dilinden söyler irşâd

Müstefîlün Müstefîlün

- 1 Uça afesden murğ-ı cân
Erilmezem senden ebed
anda edem yâ âşiyân
Erilmezem senden ebed
- 2 Sensin dil ü dil-dârımız
Hem bülbül ü gülzârımız
Sensin bizim hep varımız
Erilmezem senden ebed
- 3 Çün aşa olduk mübtelâ
Eritdi belâ üzre belâ
imdengeri cümle şalâ
Erilmezem senden ebed
- 4 Bilmez bizi bîgâneler
Alar meger pervâneler
em'ikle rûşen hâneler
Erilmezem senden ebed
- 5 Cânân ilinden gelmişiz
Cism ile cânı bulmuşuz
Esrâra marem olmuşuz
Erilmezem senden ebed

6 Neğ var idi °aşık seniğ
Cânâna ver cân teniğ
Nem vâri ise cümlesiniğ
Erilmezem senden ebed

7 Sen yâre olduğ âşinâ
Nağşınla bulduğ rûşenâ
Hüsnî gedâ koc başına
Erilmezem senden ebed

81

Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün

1 Cihân bâğında ben bir hûb şikâra olmuşam şayyâd
Anı şayd eylemekdir °aşık-ı zârı eden dil-şâd

2 O bir maḥbûb-ı °ânḳâdır dolaşır K âf-ı °uşş âḳı
Aḡa vâ şıl olur Şîrin için dağı delen Ferhâd

3 Görünür cümle yüzden ol ne cânibden nazâr olsa
Cihât-ı sittiden °ârîdir niçin anı göremez yâd

4 Hicâb olmaz iki °âlemde cânâ çeşm-i °irfâna
Olardır zerreden şemsi gören hem ḳatrede Nîl şâd

5 Hâḳîḳat sünbülü devr eyleyip doğdu ḳamer ḳal°at
Sözü kevşer yüzü envâr gözü ferr kirpigi cellâd

6 İki ḳaşında Rabbu'l-maşriḳını kim eder ḳable
Erişir aḡa Rabbu'l-mağribından secde-i irşâd

- 7 Açılır kâbe kavseyn içre bâb-ı sırr-ı *ev ednâ*
Eren bu menzile Hüsni dü  âlemde olur üstâd

Harf z-zâl

82

Mefâ  l n Mefâ  l n Fe l n

- 1 Dilâ gel di le *harf-i zâl* ol şâz
Ma anî z bdesin kıl tâli ol şâz
- 2 Z l l olma d ş p meyl-i hev ya
Kıyıp bih de k l   k li ol şâz
- 3 Z 'l-esr r olan y r nı bul kim
Bilip a v l i inde h li ol şâz
- 4 Şoyun bu m  -siv n  kisvesinden
Mu abbetden giyip h b ş lı ol ş z
- 5 Giyip dert terk ile t  c-ı mu abbet
İ it  ilm   kel  m a v li ol ş z
- (27a)
- 6 T r kat d rt kapın  m likidir
Biri a v l  c  ef li ol ş  z
- 7 K mu esr r  ef l oldu c  mi 
Bulup H sn  g zel a v li ol ş z

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fe'ülün

- 1 Göñül câ m-ı muşaffâdan olur şâz
Dem-â -dem zevk-i şahbâdan olur şâz
- 2 Göñül dem-hâne-i 'aşk-ı Hudâ 'dır
Dem-i gülgûn-ı gûyâdan olur şâz
- 3 Muhabbet bezmine sâgar gerekdir
Ki dest-i s âki minâdan olur şâz
- 4 Ola bülbül gibi mestâne 'uşşâk
Gülistân verd-i hamrâdan olur şâz
- 5 Döne peymâneler meclisde her dem
Göñül böyle tesellâdan olur şâz
- 6 Şarâb-ı 'aşk için s âkiye dâ 'im
Göñül câna temennâdan olur şâz
- 7 Şarâb-ı 'aşkı elden koyma Hüsni
Göñül her dem dem ihyâdan olur şâ z

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Yârin yüzünde açılan güller gülistândan lezîz
Şahnında cevân eyleyen 'uşş âki nâlândan lezîz

- 2 Bûy-ı vişâli ehl-i diller derdiniñ dermânıdır
Dil zaħmına merhem gelir ʿuşş âķa Loķmân'dan lezîz
- 3 Bâb-ı vişâliñ beklemeķ ʿâşıklarıñ muʿtâdıdır
İki cihânda var mıdır göñülde miħmândan lezîz
- 4 Anıñ cemâliñ seyr eden ʿâşık canânı n'eylesin
Hüsnüñdeki şân ü leṭ âfet hûr u ğilmândan lezîz
- 5 Envâr-ı hüsnüñden dü ʿâlem şuʿle- yâb olmuş anıñ
Vech-i cemâli âfitâbı mâh-ı tâbândan lezîz
- 6 Şaldıkça pertev-nâ z-ı istiğnâ eder ʿâşıklara
Andan gelen cevr ü cefâlar şâd ü ħandândan lezîz
- 7 ʿAzm eyleyince râh-ı Hâķķ'a Hüsniyâ oldu fedâ
Maķbûl Hudâ 'ya bizde yoķ cânâna çün cândan lezîz

85

Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Cânâna cân vermek imiş
Lezzetler içinde lezîz
Dost yüzünü görmek imiş
Rü'yetler içinde lezîz
- 2 Bülbül dayan feryâdına
Güller erer imdâdına
Vuşlat imiş cân dâdına
Ni'cetler içinde lezîz

- (27b)
- 3 Erkân gerek dergâhına
İhvân gerek Hâk râhına
Kulluğ imiş Allâh'ına
T â'atler içinde lezîz
- 4 Ma'âmûr ola virânesi
Pür-nûr ola kâşânesi
Halvet imiş dilhânesi
Halvetler içinde lezîz
- 5 Âkla şığışmaz Hâk yolu
Âklı koyan oldu velî
İrfân imiş cümle belî
Hikmetler içinde lezîz
- 6 Âkl-ı selîm olmağ imiş
Kalb-ı selîm bulmağ imiş
Hep âleme dolmağ imiş
Vüs'atler içinde lezîz
- 7 Hüsni sağa budur sözüm
Senden yağa tutdum yüzüm
Mürşid imiş iki gözüm
Himmetler içinde lez

Harfî'râ

86

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Doğundu *harf-i râdan* câna esrâr
Muhabbet dâlma kundu dil ü zâr
- 2 Ma'âni Mantıku't-tayrın kıl
Gülistân-ı hakîkat içre ey yâr
- 3 Esip bâd-ı şabâluft ile câna
Halâ vet buldu cümle dâr ü deyyâr
- 4 Rubûbiyyet erişdirdi kemâle
Alıp bûy-ı nesîm ezhâr ü eşcâr
- 5 Muhabbet bâbı uşş âğa açıldı
Rûâ cevîndeler gelsin ne kim var
- 6 Tutup yüz rahmet-i Raḥmân'a dâ'im
Raḥîm ismin edelim dilde ezkâr
- 7 *Elif lâ m rârümûzuḡ* anla Ḥüsni
Dilersen dilde mihmân ola dil-dâr

87

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sâlikin gönlü cilâsı ma'ni-i tevḥîddir
Âşıkın hem âşinâsı ma'ni-i tevḥîddir

- 2 Sâlike taḥṣīl-i ʿirfâna sebeb tevḥīd olur
Hem kemâliḡ piṣvâsı maʿni-i tevḥīddir
- 3 Men ʿaref sırrı bilindi lâ vü illâ ile hep
Nefy u işbâtıḡ binâsı maʿni-i tevḥīddir
- 4 Kim ki tevḥīde gelir taḡlīdi ḡoysun kendiden
Ḥaḡ ḡatında ḡul duʿâsı maʿni-i tevḥīddir
- 5 Âşinâ -yı Ḥaḡ olan ʿuṣṣ âḡa derd oldu naṣīb
Yine ol derdiḡ devâsı maʿni-i tevḥīddir
- 6 Dest-i mürşidden *enîbû* cürʿasın nûṣ eyleyen
Sâlik-i Ḥaḡḡ'ıḡ şafâsı maʿni-i tevḥīddir
- 7 Gel beri ey tâlib-i Ḥaḡ dil dudaḡ oynatma kim
Râh-ı Ḥaḡḡ'ıḡ reh-nümâsı maʿni-i tevḥīddir
- 8 Sırr-ı tevḥīde erenler hây ü hûyu terk eder
Her nefes fikr ü edâsı maʿni-i tevḥīddir
- 9 İsteyen tevḥīd-i zâtı ḡût-ı cism etmez velî
Ḥüsniyârûḡuḡ ḡidâsı maʿni-i tevḥīddir

88

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Feʿûlün

- 1 Maḡâ m-ı ḡairet-i Mevlâ göḡüldür
Ḥıyâ m-ı cennetü'l-aʿlâ göḡüldür

(28a)

- 2 Serâ -yı zât-ı Raḥmân'dır ezelden
Kıbâb-ı ʿarş-ı istiʿlâ göñüldür
- 3 Erişir rûḥu Ḥaḳ cebr ile andan
Maḳarr-ı sedre-i bâlâ göñüldür
- 4 Şalâh-ı ehl-i ḳurbuḡ ḳiblegâhı
Mekân-ı secde-i ulu göñüldür
- 5 Anıḡ pervânesidir cümle ʿuşş âḳ
Sirâ c-ı nûr-ı isticlâ göñüldür
- 6 Hem oldur menbaʿ-ı ʿilm-i ledünü
Ḥurûf-ı cümle-i imlâ göñüldür
- 7 Hudâ 'dan ġayrı ḥubb-ı mâsivâyı
Ṭaleb-kâr olmayan aşlâ göñüldür
- 8 Erenler Ḥüsniyâtevḥîd-i zâta
Ḳodu lâ 'yı dedi illâ göñüldür

89

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- 1 Faḥr-ı ʿâlem ʿâlemiḡ ser-tâ cıdır
Kim sever anı o kimse nâ cidir
- 2 Şâh-ı iḳlîm-i risâlet serveri
Enbiyâ vü evliyâ muḥtâ cıdır

- 3 Sâyesi iki cihâmı kaplamış
Şanki tûbâ -yı cinân ağacıdır
- 4 Mâh-ı vechi kıbledir °âşıqlara
Necm-veş °âlem anıñ haccâ cıdır
- 5 Şems-i zâtı iki °âlem aşıdır
Şu°lesi nûr-ı Hudâ vehhâ cıdır
- 6 Cism-i pâ kı oldu kimyâ -yı zemîn
Her ne bâtıñ bâ °iş ü iñrâ cıdır
- 7 Kañğı diller söyleye evş âfını
Hüsnünüñ hûrî vü cennet bacıdır
- 8 İki °âlemde olan °ilm ü hüner
Ol şehin bañr-ı kemâl emvâ cıdır
- 9 Lebleri derd ehline oldu devâ
Sözleri hem sükker-i güllâ cıdır
- 10 Ruñları şad-berg-i °âlîden lezîz
Hâl ü haddi °aql-ı dil târâ cıdır
- 11 Bekle Hüsnî âsitânıñ dâ °imâ
Ravzası °âşıqlarıñ mi°râ cıdır

Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün

I

(28b) °Âlemleri işr âķ eden nûr-ı cemâliñdir seniñ
 °Âşıkları iħr âķ eden birer kemâliñdir seniñ
 Göñülleri iğr âķ eden baħr-ı vişâliñdir seniñ
 Ķudret seniñ ħikmet seniñ cümle meşiyet sendedir
 °İzzet seniñ nuşret seniñ luţf-ı mürüvvet sendedir

II

Kim bildi nefsiñ aĵladı luţf-ı cemâliñ sırrını
 Bildi dü °âlemde ĵamu ĵaħr-ı celâliñ sırrını
 Ol °ârif-i billâħ olup buldu vişâliñ sırrını
 Bilmek seniñ bulmaĵ seniñ ba°d ile ĵurbet sendedir
 Zevĵ-i liķâya er görüp °uşş âķa vuşlat sendedir

III

Ķanĵı göñüller zâtına oldu sa°âdet meskeni
 Ol diller oldu menba°-ı esrâr-ı ħikmet ma°deni
 Râ z-ı nihânıñ maħremi °ilm ü kemâlât ma°deni
 Her şeyde zâtıñ seyr eden çeşm-i başîret sendedir
 Hep zâħir ü bâ ĵın seniñ pinhân ü şöhret sendedir

IV

Mazħar düşenler luţfuna cânâna vâ şıl oldular
 Lâyık olanlar ĵaħrına kendiye ħâ °il oldular
 Biri mużıll birisi hâdiye muķâbil oldular
 Bu farĵa-ı nâ cilere fevz-i hidâyet sendedir
 Mücrimlere raħmet kılıp °afv u °inâyet sendedir

V

°Ârif olanlar âfitâb-ı ıal°atıı seyrân eder
Zerrât içinde mâh-tâb-ı şafvetiı cevân eder
Cüz°î vü küllî bîhisâb şan°atıı iz°ân eder
Hep zâtıı i°lân eylemiş bu cümle hey°et sendedir
Keşretde vahdet gösterip vahdetde keşret sendedir

VI

Hüsnî göründü şûretâ °âlemde bir merd-i ıa°if
Ma°nâyüzünde Mekke-i dilde kılar hükmüı şerîf
Seyret de gerçi kim bulur kimdir kabîh kimdir laııf
Ümmü°l-kitâb olduı ise hep keşf-i himmet sendedir
Cümle mecâ zât u haııkat naıış-ı şûret sendedir

91

Mefâ °ılün Mefâ °ılün Mefâ °ılün Mefâ °ılün

- 1 Kâmu işlerde ey dil kuvvet ü kudret Hudâ °nııdır
Gerek zâhir gerek bâ tın irâdet cümle anııdır
- 2 Bilinmez her işi yerli yerinde işler ol dâ °im
Dü °âlem halkı °â ciz sırr-ı hikmet kibriyânııdır
- 3 °Ubûdiyyet kapısın bekleyen °arifler ey cânâ
Duyar sırr-ı tecellîden işâret °arifânııdır
- 4 Reh-i °aşk içre ef°âl ile â sâra olan hâdem
Olurlar hizmete şadıı hidâyet şadııanııdır

(29a)

5 Bu esrâr-ı hafâyâ mahrem olmak isteyen sâlik
Erenler hıdmetinde dura himmet evliyânıdır

6 Girip meydân-ı aşğa cân içinde bula cânânı
Bu bâ zâr-ı muhabbet içre vuşlat aşıkânıdır

7 Harîm-i hâ ş olup dilde bulursuñ yârini Hüsni
Ne gam yersin iki âlemde cennet âşiyânıdır

92

Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün

1 Nûr-ı cemâliñden durur iki gözümde nûr-ı fer
Kevşer zülâlindir zebânımda olan nuḡk-ı güher

2 Fażl u kemâliñ zerresinden her kime kıldıñ atâ
Ḳalb âsumânıñda anıñ talat eder şems ü kamer

3 Bûy-ı tecellî aḡlını hayrân edip aşıklarıñ
Pervâne-veş şem-i cemâle cân atıp koymaz eşer

4 İki cihân ḡalkı saña bende olupdur bî-gümân
Kün emriniñ maḡkûmudur bây u gedâ cinn ü beşer

5 Hükümüñde maḡkûm on sekiz biñ âlemiñ ḡalkı kamu
Sen mâlikü'l-mülk-i ebedsin kâ inâta ser-te-ser

6 Luḡfuñla erer menzil-i ulyâyâ erenler seniñ
Maḡz-ı atâdır râh-ı aşkıñda seniñ kılmak güzer

7 Tevfîkîni Hüsni gedâya kalmasıñ câna refîk
Ol °acz-i fi'd-dâreyn kanda ede °azm-ı sefer

93

Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilün

1 Ey gönül gel yola teslîm ü ruâ versinler
Koyma kalbiñde havâ tır ki cilâ versinler

2 Mâ -sivâ meşgalesin alma derûnuñ pâ k et
Sa°y kıl Hâk yoluna havf ü recâ versinler

3 Men °aref dersin oñu çeke cihân gavgâsin
°Ârif ol Hâk ile her demde rehâ versinler

4 Zülmet ü cehli koyup gir °urefâ cennetine
Câ m-ı Cem şerbetiñ iç kalbe şifâ versinler

5 Zerreden şemse eriş katreye cem° et bañr ol
Fülk-i himmet ile deryâda necâ versinler

6 Erişip menzil-i maşşûda menâ zil kaç° et
Koy kesel merkebini esb ü şabâ versinler

7 Vañdet-i şarfa erip keşrete kıl bañş °avâ m
Hâ ş-ı hâ ş içre saña °ömr-i beğâ versinler

8 Ş âf kıl âyîne-i dilde koma hüzn ü elem
Kalbine ister iseñ nûr-ı iyâ versinler

- 9 Fikr-i Mevlâ 'yı gönülde kapla gör eglence
Dilde tesbîh ü zikir elde 'aşâ versinler
- 10 Zâ kir ol kim olasın zikrine mezkûr ey cân
Derdine ere devârûha gıdâ versinler
- 11 İki 'âlemden elin çek taleb et Mevlâ 'ya
Hüsniyâdurma yürü vâsl-i liķâ versinler

94

Mef'ûlü Mefâ 'îlün

- 1 Yâr iste bu 'âlemde
Tasında olasın yâr
İki gözü nâ -bînâ
Kılma oluben nâ -çâr
- 2 Gel şıdķ ile düş râha
Sür yüzünü dergâha
Yalvar güzel Allâh'a
Kıl şâ m ü seher ezkâr
- (29b)
- 3 Mürşid sözünü Hâķ'la
Cânıñla bile şaķla
Her dem eşigin bekle
Hızmetde durup her bâr

4 Cehli kıoyup  irf n ol
Hem  atrede  umm n ol
B lb l gibi n l n ol
T  kim a ıla g lz r

5 Dostuğ  oğusu gelsin
Dil-h nesine dolsun
Ten c nla bir olsun
Y z tuta sağa dil-d r

6 Seyr eyle iki   lem
Z tuğla ola  urrem
Her sırra olup mağrem
Keşf ola  amu esr r

7 Er menzil-i  uly ya
 ık mağfil-i b l ya
 ul ol ağı Mevl   ya
 usn  bulasın d z r

95

11'li Hece  l s 

1 Bir menzile erişirler erenler
Kimse bilmez bilir ancağ erenler
Erenleriğ n  m u ş nığ  ağ bilir
Erenlerdir baş u c nığ verenler

- 2 Erenlere bende olan dünyâda
Hakk'ı bunda görür dahı 'uqbâda
Zâhir ü bâ tın erişir murâda
Erenlerin huiûrunda duranlar
- 3 Zâhid deme yâriñ yolu uzaktadır
Seniñ söylediğın saña tuzağdır
Şübhesiz iki cihânda yüz ağdır
Cümleniñ hâ tırır hoşça şoranlar
- 4 Açılmışdır yâriñ gül ü gülşânı
Her varağda sünbül ile reyhânı
Nedir 'âşık olan hûri cinânı
Bülbül olur dost gülünü derenler
- 5 Erenler menzili gâyet uludur
Erenler Hudâ 'niñ şâdık kuludur
Nişânı yok bilesin kim velîdir
Bilir eşigine yüzüñ sürenler
- 6 Erenler bildiler Hakk'ı kemâ -hî
Bildiler hem nedir devlet külâhı
Pervâneler yanar duyulmaz âhı
Tenhâyürür şem'a boyun uranlar
- 7 Erenlerin yolu sırdır bilinmez
'Aql ile fikr ile bu yol alınmaz
Hakkikat bahriñin kaçır bulunmaz
Ancak anı bulur Hüsni girenler

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

(30a)

- 1 Gülistân-ı haķıķat bülbülüdür Naķş-bendîler
Açılmış bâĝ-ı 'irfânıñ gülüdür Naķş-bendîler
- 2 Kemâl-i ma'rifetle her biri sultân-ı ma'nâdır
Cenâb-ı kibriyânıñ maķbulüdür Naķş-bendîler
- 3 Tarîķat ehli cümle dilber-i ra'nâ gibi ammâ
Olarıñ yüzlerinde kâ külüdür Naķş-bendîler
- 4 Oķurlar mekteb-i 'aşķ içre anlar *men 'aref* dersin
'Ulûm-ı Haķ ile ķalbi doludur Naķş-bendîler
- 5 Sevâdın göz yumup naķş eyler anlar rûy-ı dil-dârı
Görür her yerde Haķķ'ı dopdoludur Naķş-bendîler
- 6 Ser-efrâ z-ı tarîķat oldur esrâr-ı teveccühle
Haķıķat şümm-i vechu'llâh yoludur Naķş-bendîler
- 7 Erişir tîz vaķitde menzil-i maķşûduna Hüsni
Muħammed Şâh Behâyü'd-dîn ķuludur Naķş-bendîler

Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün

- 1 Biz bende-i Nağşîleriz şâhâneler bizlerdedir
Nağkâş-ı  alem yazdığı dil-hâneler bizlerdedir
- 2 B lb l ne bilsin sırr-ı  aşkı g lde z r etmek ile
Şem -i cem le c n atan perv neler bizlerdedir
- 3 Leyl  -yı nağşın z lf ne  aql u hay li bend eden
Mecn n-ı ser-gerd n olan d v neler bizlerdedir
- 4 Ş r n yolunda sedd olan z lmet hic bın ref  edip
Ferh d gibi tağı delen merd neler bizlerdedir
- 5 Bezm-i ezel şundu bize şahb  -yı  aşkı s k y 
Andan ebed eylemeyen mest neler bizlerdedir
- 6 Z hid ne bilsin Ő re-i eng ra ta n eyler hem n
Her d neden tem z olan peym neler bizlerdedir
- 7 H sn  yek ne bağladık z hd    amel defterlerin
Ş f  diler c n i reki c n neler bizlerdedir

Müstefîl n M stef l n M stef l n M stef l n

- 1 Şahb  -yı  aşkı n ş eden mest neler b -perdedir
Z hirde ger Ş  m u Yemen ma naları bir yerdedir

- 2 Şûretde her-kesden bezer seyret de her şey'i sezer
İlyâs olan bahri gezer Hızrı ararsın berdedir
- 3 °Aşk ehli her °ilmi bilir bir kaçtreden deryâ olur
Otuz iki harfi bulur bir noktada perverdedir
- 4 °Aşk ehlidir °âlem-nümâseyrânıdır arz u semâ
Pervâ z eden murğ-ı Hümâ °aşkı oğur ez-berdedir
- 5 °Aşkî diler iseñ ü mülk necm ü kamer şems ü felek
°Aşğdan beter cümle diliñ °aşğ erleri defterdedir
- 6 Naşşın kim oldu bendesi °aşkın olur efgendesi
İki cihânın zindesi °aşka eren ser-gerdedir
- 7 °Aşk ile dil ma°mûr olur zulmet gider pür nûr olur
Cânın dağı mesrûr olur cânânı görsün nerdedir
- 8 °Aşk ile olmuş dü cihân °aşkla durur kevn ü mekân
Eşy âkamu söyler nihân °aşkı dilerseñ erdedir
- 9 Hüsni yeter bunca kelâ m °aşğ iledir °âlemde nâ m
Bezm-i ezelde hâ ş ü °â m tağdîr olunmuş serdedir

(30b)

99

Müstef°ilün Müstef°ilün Müstef°ilün Müstef°ilün

- 1 °Aşk ehlinin oldur nişânı gözleri nem-nâ k olur
Lâ havfa erer menzili gönlü yine ğam-nâ k olur

- 2 Râh-ı Hudâ 'ya 'azm eden iki cihândan el çeker
Her dem ruâbâbında anıñ sînesi şad çâ k olur
- 3 Ehl-i haqıķat kimseler teslîm eder Hâķķ'a özüñ
Naķķâşını derk eyleyip naķş-ı sivâ imsâ k olur
- 4 Hıç mâ -sivâya meyl eder mi 'ârif-i billâh olan
Her bir nefesde zıkr-i Hâķķ'a bağlayıp dil pâ k olur
- 5 Her ne yaña kılsa nazâr dost yüzünü görür 'ayân
Ol kimsedir hayrû'l-beşer kim şânına *levlâ* k olur
- 6 T âķ u mu'allâyı geçer sırrı kemâlât ehliniñ
Zâhirde gör anı velî yüz yere urup hâ k olur
- 7 Hüsni tecellî zevķini bulan alır 'aşķ menziliñ
Kâ mil odur kim her sözü dil zaķmına tiryâ k olur

100

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Celâlınden cemâline edince Hâķ tecellîler
Bulur 'âşık olan câna tecellîden tesellîler
- 2 Tecellî zevķine ermek imiş maķşûd bu 'âlemde
Bu ma'nâyı beyân etdi selefden adı bellidir
- 3 Muħabbet 'âleminde bir bin âķurmuşlar 'uşş âķa
Fenâbulmaz beķâ içre anı yapmış temelliler

- 4 N'edersin 'âşık iseñ nâ zenîñ ü dehre aldanma
Beğâ mülkünde isterseñ bulasın yüzü telliler
- 5 Elinden ihtiyârı terk edip teslîme er tâ kim
Ruâ cûyundalıkla yürümüş bu yolda yollular
- 6 Mağâ m-ı şevke erseñ sa'y edip 'aşk menzilin böyle
Zuhûr ede saña pes *eyne mâ* içre tevellîler
- 7 Aķıt mânend-i nîsân gözlerinden ķatreler dâ 'im
Haķîķat dürlerin derc etdi Hüsni gözü selliler

101

Mef'ûlü Mefâ 'îlü Mefâ 'îlü Fe'ûlün

- 1 Cânân ķoķusu geldi bu cân oldu mu'atķar
Ser-tâbe-ķadem cism-i derûn oldu münevver
- 2 'Aşk 'âleminiñ bâğ-ı gülistânı açıldı
Bülbüller oķur cehr ile esmâsını ez-ber
- 3 Â zâde iken murğ-ı dili dâ ma düşürdü
Zülfü teline bağladı bir bende-i çâ ker
- 4 Her bir teline bâğ ile biñ bende yeri var
'Unvân-ı celâl içre eder dosta keremler
- 5 Meydân-ı muħabbetde eder şâhları bende
Yusûf gibi görünse Zeliħâ 'ya o dil-ber

6 Şahbâ -yı lebiñden bize bir bâde içirdi
Mestâne gürûhunda bizi eyledi server

(31a)

7 °Uşş âķa eder türlü celâl içre tecellî
Hüsniye cemâl °âlemini kıldı müyesser

102

Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilün

1 Şîve-i nâ z ile reftâr eden âhû dil-ber
Bir nazarda dil-i °uşş âķı alır bu dil-ber

2 Gözünüñ lem°asına karşı durulmaz aşlâ
Sözünüñ sem°asına kimdir eden dü dil-ber

3 Nûr-ı vechi gelecek şemse muķâbil anıñ
Bedr iken mâhı hilâl eder o hûb-rû dil-ber

4 Görecek seb°a seyyâre anıñ reftârıñ
Yedi îķlîme şaçar şevķ ile hoş bû dil-ber

5 Naķddır °aşıkı var °aşķ ile bâbıñ bekler
Şubķ-dem ķalb ile dil ile çeker Hû dil-ber

6 İsmi her dilde gezer şöhreti zâhir bâ tın
Cümleniñ göñlünü hûş etmede dil-cû dil-ber

7 Hüsniyâdûş olalı °aşķına şü dil-dârıñ
Cân u dil etmededir °aşķ ile yâhû dil-ber

- 1 Cânâbize dün gece ma'ânâda gelen kimdir
Dervîş mi yahûd hâ ce her renge giren kimdir
- 2 İsmi su'âl etdim dedi başa 'Abdullâh
Aç gûşunu gel diñle bu nâ mı veren kimdir
- 3 İsmim benim esmâdır 'âlemde müsemmâdır
Bu öz ki mu'ammâdır ta'birin eden kimdir
- 4 Nesli hunefâdandır kendi şürefâdandır
Ġâyet 'urefâdandır her remzi bilen kimdir
- 5 İhrâ mı anıñ añzer hem iç yeliñi â ħmer
Rengi Ħabeşi bir er iqlîmi Yemen kimdir
- 6 Seyyâ ħ ile pîr olmuş her yolda medîd olmuş
'Abdâl u amîr olmuş kervânı güden kimdir
- 7 Keşkiñle 'aşâ elde pâlniñ ü kemer belde
Hem şûfra teber kûlda her belde gezen kimdir
- 8 Turuncu şanıñ elma verdi başa bir ayva
Evvel ekilip ħurmâ şonra biçilen kimdir
- 9 Bir dâne kim bağıdı loğma yedi od çağıdı
Ağşâ m ateşi yağıdı ferdâsı tüten kimdir

10 Bu remz-i tecellîdir °uŖŖ âķa tesellîdir
Zevķi bulu bellidir ol yolda giden kimdir

11 MiŖbâ hı yaķan dilde seyrân eder ol ilde
Hüsni açılan gülde Ŗubķ u dem öten kimdir

104

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

1 Rûķ-ı ķudsî nefhasın fehm eyleyen °irfândır
°Allame'l-esmârumûzun aņlayan insândır

(31b)

2 Cennet ü °irfâna girdi âdem ü ma°ni olan
Cehl odundan ķurtulup mescûd ins ü cândır

3 KâŖif-i aķvâl-i °âlem v âķf-ı esrâr-ı Hâķ
Ders oķur °ilm-i ledünden her sözü Ķur°ân'dır

4 Ŗûretâ °âlemde işbât-ı vücûd eyler velî
Her işi bâ tında ķudsîler ile cevlândır

5 Baķr-ı ervâ ģa gehî ģavvâ Ŗ olur İlyâs gibi
Arz-ı ecsâ ma Hızır-veŖ ģâh zevi'l-ihsândır

6 Cümle °âlem sâye-i luķf-ı penâhında anıņ
°AyŖ u nûŖ zevķ edip ° âķılları ģayrândır

7 Ŗemme-i bûy-ı viŖâle kim eriŖdi Hüsniyâ
Ŗâh-ı ma°ni oldurur kim cümleye cânândır

105

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 'Aşka ber-dâr olmayan bilmez nedir Manşûr dâr
Kâlbî pür-nûr olmayan bilmez nedir nûr ile nâr
- 2 Pîr-i 'aşka kulluk et 'aşka erişdir seni
Ermeden 'aşka açılmaz 'andelîbe gül-'izâr
- 3 Câ m-ı 'aşkı nûş edip s âķî lebiñden şöyle kim
Mest-i fi'd-dârın olup hîç kalmaya dâr u diyâr
- 4 'Âşıkâ ma'sûk lebiñden bahş olur feyz-i Hudâ
Ol tecellîye eren buldu dü 'âlemde medâr
- 5 Gel oķu 'ilm-i ledünñ her varaķdan dersini
Kendi 'ilmin cehle ver gelsin saķa 'irfân yâr
- 6 'Ârif ol iki cihânı kıl fedâyâr 'aşkına
Ne yaķa kılıñ teveccüh görüne rûy-ı nigâr
- 7 Lebleri şahbâsıdır Hüsni gedâyı mest eden
Zühd-i a'mâlî anıñçün eylemişdir târ-mâr

106

Mef'ûlü Mefâ 'ilü Mefâ 'ilü Fe'ûlün

- 1 Ey nûr-ı başâr gel yüzünü 'âşıkâ göster
Her şâ m u seher gel yüzünü 'âşıkâ göster

- 2 Her dem nazarım iki gözüm cümle sanadır
Ey cân ü ciger gel yüzünü °âşıka göster
- 3 °Uşş âkı kıma kevşer-i hasretde kerem kııl
Kıl hoşça nazar gel yüzünü °âşıka göster
- 4 Zülfüñ telidir beste eden bu dil ü cânım
Ey vech-i kamer gel yüzünü °âşıka göster
- 5 Hüsnüñ gülüne bülbül-i âşüfte-i zârım
Ey gonce-i ter gel yüzünü °âşıka göster
- 6 Lâ havfe düşer saña gönül bağlayan °âşık
°Uşş âka siper gel yüzünü °âşıka göster
- 7 °İsî demidir nuḡkuñ erer mürdeler ihyâ
Elfâ ı-ı güher gel yüzünü °âşıka göster
- 8 Şahbâ -yı lebiñ °âşıkına kevşer-i °aşkıdır
Güftâr-ı şeker gel yüzünü °âşıka göster

(32a)

- 9 Kim görse yüzün °ömr-i ebed buldu ne şübhe
Hüsniye yeter gel yüzünü °âşıka göster

107

Mefâ °ılün Mefâ °ılün Mefâ °ılün Mefâ °ılün

- 1 Tarîkat râhiñ istersenñ yolu cânâ geçenden şor
Eger Allâh'ıñ istersenñ yolu cânâ geçenden şor

- 2 Olursa mürşidiñ kâ mil eder maqşûda tîz ü aşl
Bu ser- â gâhıñ isterseñ yolu câna geçenden şor
- 3 Haqq'ı şubh u mes âfikir et gönülde her nefes zıkr et
Haqqikat mâhıñ isterseñ yolu câna geçenden şor
- 4 Gönülde dersin ez-berle bu cism-i cânıñ enverle
Gönüller şâhıñ isterseñ yolu câna geçenden şor
- 5 Uyup nefsine aldanma cehâlet nârına yanma
Ma'ârif cânıñ isterseñ yolu câna geçenden şor
- 6 Dü 'âlemde geçen 'âşık olur Haq vaşlına lâyıq
Resûlullâh'ıñ isterseñ yolu câna geçenden şor
- 7 Erenler Hüsniyâyâre bakar mı dâr ü deyyâre
Haqq'ıñ dergâhıñ isterseñ yolu câna geçenden şor

108

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Çeşm-i zâhirle bu dünyâ görünür
Dıde-i kalb ile 'uqbâ görünür
- 2 Cân gözün açmağın ey sâlik
Mürşide vech-i temennâ görünür
- 3 'Ârif ol nefsini bil ey cânım
'İlm-i Haq ile tesellâ görünür

- 4 Kâ mil ol bakma serâb-gûne
Bu hayâl  alemi r yâ g r n r
- 5 Mâ -sivâ hubbunu tarh eyler iseñ
Erişir menzil-i b l  g r n r
- 6 G z n a naşs-ı cem li g resin
Naşs ile r y-ı m cell  g r n r
- 7 Bend olan naşsına bu  alemde
Açılır b b-ı mu all  g r n r
- 8 Şehr-i  ilm içre erer maşb la
Ser-te-ser  alem-i ma n  g r n r
- 9 S lik-i şadık olana H sn 
Himmet-i p r ile Mevl  g r n r

109

Mef   il n Mef   il n Fe ul n

- 1 Mek n-ı քurb-ı hażret ger ararsın
Hud nıñ zikri olan h nelerdir
Viş l-i Haķķ'a ermiş er ararsın
Siv y  terk eden c n nelerdir
- 2 Őer at b bıdır maşl b-ı a li
Tar kat r hıdır maşş d-ı aķř 
Haķ kat ma rifet ism   m semmi
 Aref s z n bilen merd nelerdir

(32b)

- 3 Nuḫûş-ı mâ -sivâyı selb edenler
Olardır râh-ı maḫşûdu güdenler
Ḥaḫîḫat naḫşını bulup gidenler
İki  alemde ol yek-d anelerdir
- 4 Ser  -yı vaḫdet i inde u anlar
Maḫ  m-ı li-ma  allaha g cenler
*Saḫ hum Rabbeh m*¹⁵ ħumruĝ i enler
Ḥud  'nıĝ sevdiĝi mest nelerdir
- 5 Ḥud her kime kıllarsa tecell 
Bulur Ḥ sn   ariĝ i re tesell 
Ḥaḫ 'ıĝ maḫb l u merd du ne belli
Kimi     il kimi d v nelerdir

110

M stef il n M stef il n M stef il n M stef il n

- 1 Derv şleriĝ hep işleri tevĥ d ile ezk r olur
řubĥ u mes  c nbusleri b lb l gibi g lz r olur
- 2 Bu yola kim şundu eli řıdĝ ile ol dedi bel 
C n   başa baĝmaz vel  Manş r gibi ber-d r olur
- 3    zim olanlar bu yola baĝmaz gider řaĝ u şola
D ny yı şaymaz bir pula y r nına aĝy r olur

---

¹⁵ ...Rableri onlara tertemiz i ecekler i irir(İnsan/21).

- 4 Nâ -ehle kıalmaz ülfeti Hâk için eyler şöhet
Terk eyleyip bu keşrete vahtetde ol bî-dâr olur
- 5 Bir kûşede olur nihân bilmez anı halk-ı cihân
Gönlünü eyler âşiyân murg-ı dili tayyâr olur
- 6 Mâl u menâli terk eder ehl ü 'ıyâli terk eder
Bu tâ c ü şalı terk eder ağıyâr aña hep yâr olur
- 7 'İlm-i kemâletden geçer 'aql u ferâsetden geçer
Hüsnî bu şöhetden geçer ma'âyüzünde var olur

111

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Yâr-i b âķî isteyen bu dâr-ı fânîden geçer
Kâr-ı Hâķķ'ı isteyen bâ zâr-ı fânîden geçer
- 2 Şubh-ı demde 'andelîb-âs âfiġân zâr edip
Verd-i b âķî isteyen gülzâr-ı fânîden geçer
- 3 İltifât etmez cihânıñ varlığından el çeker
Mâl-ı b âķî cem' edip hem-vâr-ı fânîden geçer
- 4 Eglenip kenz-i kıanâ 'at kûşesinde dâ 'im
Câ me-i faķrı giyip zünnâr-ı fânîden geçer
- 5 Kimse bilmez hâlini etmez teşekkî 'âleme
Şükr-i dâ 'imde olan efkâr-ı fânîden geçer

(33a)

6 Càn u başı şem^ca-ı yâre atar pervâne-veş
Âteş-i ^caşğ ile yanıp nâr-ı fânîden geçer

7 Baş ü câna bakmayanlar vâ şıl oldu Hüsniyâ
Yâr-ı b âķî isteyen bu dâr-ı fânîden geçer

112

Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün

1 Alanlar bâ tın içre pâyeye zâhir şâna bakmazlar
Cihânın şâhlığın hem verseler ol yana bakmazlar

2 Bu dârin devlet ü tâ c ü kabâsı bir yola degmez
Bir iki gün sürer iķbâli â ħirâne bakmazlar

3 Hâķîķat ehlinin dir salţanat ancak dü ^câlemde
Libâsı şöhrete anlar şoyup ^curyâna bakmazlar

4 Maķâ m-ı vahdeti tutmuş kimisi bezm-i keşretde
Kimi ^cuzletde bulmuş ħayret-i aķrâna bakmazlar

5 Gezerler ^câlem-i ihfâda anlar şark ile ħarbı
Gelir gider dolaşır devr ile devrâna bakmazlar

6 Bu ^câlem ħalkına anlardan olur feyz-i Hâķ cârî
Zeviyü'l-himmetidir ħayrıdan ihşâna bakmazlar

7 Şehâdet ^câleminde eylemişlerdir vücûd işbât
Mu^carra-ı ħâķîķatde vücûd u câna bakmazlar

- 8 Olar  İsî- nefesdir hem eder mevtâları ihyâ
Dağı Mûsî-revîşdir ğark eden  ummâna bakmazlar
- 9 Temevvüc eylemiş bahreyn-i  aşk anlarda cârîdir
Mağâ m-ı berzah içre dürr ile mercâna bakmazlar
- 10 Oların sırrına akl-i beşer ermek değil mümkün
Olar mestûr-ı Hâk'dır keşret-i edyâna bakmazlar
- 11 Ruâbâbında Hüsni Hâk erenler bende sendendir
Kıyanlar baş u câna yâr için qurbâna bakmazlar

113

Fe ilâtün Fe ilâtün Fe ilün

- 1 Sâlikiñ her işi erkânladır
Cümbüşü şöhet-i  irfânladır
- 2 Râh-ı Hâk bülbülüdür sâlikler
Anların her demi gülşânladır
- 3 Nağşına kim ki olur pervâne
Her nefes âteş-i sûzânladır
- 4 Sâlikiñ kıble-i rûhânisi
Mürşidiñ vechine der-bânladır
- 5 Dem-be-dem çeşm-i nazar gâhinde
Bağdığı  âleme seyrânladır

- 6 Şıdķla mürşide teslîm olanıñ
Her demi zevķ-i firâ vânladır
- 7 Sözüñü cân kulağ ile diñle
Kâ miliñ her sözü Ķur'ân'ladır
- 8 Yoluna baş ile cânı vereniñ
Zâhir ü bâ tını cânânladır
- 9 Hüsniyâbezm-i vişâl isterseñ
°İd-i vuşlat hele Ķurbânladır

(33b)

114

Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilün

- 1 Haķķ'a şâlib olana °ayn ile erkân ister
Reh-ber-i râh-ı Ķudâtekkeye devrân ister
- 2 Şıdķ ile el tutuşup °ahde vefâlâ zımdır
Dâ °im iķrârını taşdıķ ile İmân ister
- 3 Bağlanıp silsile-i Haķķ'a ola °azim-i râh
Zâd-ı himmet ile refîķ olmağa iķvân ister
- 4 Mürşidiñ her sözü cân içre ola maķbûlu
Nuķku Haķ bilsin o kim vuşlat-ı cânân ister
- 5 Eşiginde Ķoya başın bula teslîm-i rıâ
Ş âfi dil olmalı kim Ķalbine mihmân ister

6 Mâ -sivâ hubbunu tarh ede göñülden cümle
Halvet-i kalbe girip naşşına der-bân ister

7 Nefsi bilmekle olur  arif-i billâh Hüsni
 Aşıkça ç nk  niş n-ı m dde i b rh n ister

115

F  il t n F  il t n F  il t n F  il n

1  d-i adh de dil  kurb n i in c n istenir
Y re c nıñ başş eden d ks n demi kan istenir

2 C n u başa kıymayan z hid ne bilsin bu demi
Ekl   ş rbe m  il olmuş zebh-i hayv n istenir

3 N r-ı  aşka atla şıdk ile İbr h m gibi
 teş i inde a ılmış verd-i hand n istenir

4 T ğ-i tev idi salıp seniğ dili  a k etmeden
G ky z nden şanma İsm   il'e kurb n istenir

5 Gel en niyyet y k nden egnini yeyildi g r
Esb-i  aşk ile y r  c n sa y-ı merd n istenir

6 Ş f-ı dil meyd n-ı  aşka gir bulasın  aşk-ı y r
Hubb-ı d ny  c  mesin şoy sine  ury n istenir

7 H sniy b b-ı tecell   aşıkça a ılmağa
Kayd-ı a m le kıyıp bu yolda  irf n istenir

- 1 Bu 'âlem içre şehâ cân içinde cân aranır
Cihânda şanmayasın cân ile cihân aranır
- 2 Geçip bu cân u cihândan yolunda cânânıñ
Bu yolda merd-i cihân ol ki şâdıķân aranır
- 3 Güşâde olmadı nâ -dâna bâb-ı aşķ ey dil
Seçildi bezm-i muħabbetde 'âşıkân aranır
- 4 Kimiñ verildi naşîbi ezelde ğayret-i Hâķ
Cihâd-ı nefse düşer ol ki pehlevân aranır
- 5 İzinde mürşidiniñ hâ k-ı pâya ol şâhım
Târîķ-i Hâķ'da refîķ ile tercemân aranır
- 6 Nuķûş-ı keşrete aldanma vahdeti gözle
Bu 'ilme mekteb-i 'irfânda 'ârifân aranır
- 7 Düşüp bu dağdağ-a-ı kevne çekme türlü ta'ab
Şafâ -yı ķalbe erip râ hat-ı cinân aranır
- (34a)
- 8 Bu 'ömr-i fânîyi terk et beķâsı yokdur anıñ
Hayât-ı b âķîye er 'ömr-i câ vidân aranır
- 9 Açıldı bâğ-ı muħabbetde Hüsniyâ güller
Nevâ -yı 'aşķ-ı İlahî'ye gülsitân aranır

117

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Ezelden kâr-ı 'âşık dîde giryân eylemeklikdir
Yanıp nâr-ı fir âka sine-i büryân eylemeklikdir
- 2 Olar kim kaçdı yanmağdan erişmez vaşl-ı cânâna
Vişâl-i yâre çâre cânı qurbân eylemeklikdir
- 3 Geçip sevdâ -yı keşretten edip dirâ hman-ı halvet
Dil ü cân ile her dem zıkr-i cânân eylemeklikdir
- 4 Göñüldür âşiyân-ı qudsi hairet cism-i âdemde
Kıyıp âgyârı andan yâri mihmân eylemeklikdir
- 5 Çıkıp dâ m-ı cehâletden girip ol beyt-i 'irfâna
Anıpla hem-dem olup taht-ı sultân eylemeklikdir
- 6 Anı şevkile her-kes düşdü bir derde bu 'âlemde
Yine ol derde anı ile dermân eylemeklikdir
- 7 Dü 'âlem naşsı Hüsni perteviniñ 'aksidir anı
Görüp her zerrede taşdıq-i imân eylemeklikdir

118

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 'Âşıqlara her derdiniñ dermânı kendinden gelir
Dil-hânesinde naşs olan 'irfânı kendinden gelir

- 2 Mürşid eliñ tutup alınca mâye-i maḥlûbunu
İki cihân iḳlîminiñ seyrânı kendinden gelir
- 3 Bezm-i ezel bayrâ m için bir kişi çün zebḥ etdiler
Laḥmından ekl edenleriñ ḳurbânı kendinden gelir
- 4 Nefsiñ bilen Rabbiñ bilir ʿârif olan kâ mil olur
Ölmezden evvel kim ölürse cânı kendinden gelir
- 5 Gel ḳışsa-ı İbrâhim'e eyle nazâr İsmâ 'il'e
Bu yolda cân verenleriñ cânânı kendinden gelir
- 6 Hızırñ elinden nûş eder âb-ı ḥayâtı ol zamân
ʿÖmr-i beḳâyâ eriřiḳ devrânı kendinden gelir
- 7 Naḳḳâşınıñ Ḥaḳ yüzünü naḳşında gözle Ḥüsniyâ
İslâ m vechi bileniñ İmânı kendinden gelir

119

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Benim derd-i derûnum intizâr-ı yâr-ı dildendir
Şifâ -yâb olmaḳ ancaḳ ʿâşıḳa dil-dâr-ı dildendir
- 2 Hemîşe ğayra meyl etmek degildir ʿârifiniñ kârı
Ruâ -cûyundalık her bir nefes ezḳâr-ı dildendir
- 3 Seḥer bezminde ʿuşş âḳı eden hep bülbül-i şeydâ
Gelip bâd-ı şabâ ḥoş-bû ile gül-zâr-ı dildendir

4 Reh-i ʿaşkı̄nda yârīn cân atan pervâneleḫ dâ ʿim
Añı cezb eyleyen şemʿīn şuʿâli nâr-ı dildendir

(34b)

5 Göñül bir cilvegâh-ı menzil-i vaḫdetdir ʿuşş âka
Bu keşret ʿâleminde cümle hem â şâr-ı dildendir

6 Dü ʿâlem mazḫarı mirʿât-ı kudretdir göñül câna
Cinân luḫfu durur nîrân daḫı âğyâr-ı dildendir

7 Göñülden men ʿaref dersin oḫur ʿârifler ey Ḥüsnî
Ḳamu ʿilm-i ledünni sırrı hep ezhâr-ı dildendir

120

Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün

1 Seyr-i sülûk-ı maʿnevî mürşidlerīn efʿâlidir
Her mürşidīn ḫâlî degil kâ millerīn aḫvâlidir

2 Ḥâl ehlinīn aḫvâli zevḫidir bilinmez ʿaḫl ile
Zâhirde bî-kes görünür bâ tın yüzünde ʿâlidir

3 ʿİlmin bilen bu kâ ʿinâtın zerreden şemse degin
Fiʿli tarîḫatdir şerîʿat ol şehīn aḫvâlidir

4 Ḳîl ü maḫâlinden maʿânî fehm eder bu ʿâlemīn
Gâhî olur bu cümleñīn nuḫku hem anıñ ḫâlidir

5 Ḳaḫ-ı menâ zil himmet-i pîr ile baḫşâyış olur
Sâliklerīn zâhir ḫafî seyrânı mürşid ḫâlidir

- 6 İki cihânı kaplamış tûbâ -yı hikmet ser-te-ser
Bu zümre-i ehl-i tarîkat ol ağacıñ dalıdır
- 7 Gel ma^crifet dersin oğu bil nefsiñi Mevlâ 'yı bul
Zâhir ^culûmu ^cârifânıñ râhınıñ pergâlidir
- 8 Nağş-ı sivâya aldanıp dûr olma dâr-ı ^caşka gel
^cAşk mektebinde neşr olan ^cilm-i ledünni balıdır
- 9 Hüsni şoyundu mâ -sivâdan ^caşk ile ^curyân olup
^cAşk ^câleminde giydigi şimdi muhabbet şâlıdır

121

Mef'ûlü Fâ ^cilâtü Mefâ ^cîlü Fâ ^cilün

- 1 Dil bezmgâh-ı hayrete çün mübtelâ olur
Mağşûdu câh-ı vuşlat ise âşinâ olur
- 2 Şeydâşemîm-i verd için eyler hemîşe zâr
Hârıñ vücûdu ref^c olacak bu ^cağa olur
- 3 Şahbâ -yı ^caşk nûş eden ^cuşş âka ^câkıbet
Mestânelikle râ z-ı nihân hep güşâ olur
- 4 Hıbb-ı sivâlibâsını çâ k eyler ^cârifân
Keşretde pûş-ı câ me-i vahdet-nümâ olur
- 5 Hüsni düşünce şem^ca-ı sûz-ı muhabbete
Pervâne-veş telezzüz edip cân fedâ olur

- 1   °Aşka eren kişiniñ °aşk ile hep cünbişi var
Kimse bilmez °âlem-i serde anıñ ne işi var
- 2   °Âşkıñ °aşk iledir zâhir ü bâ tın kârı
Ğayra meyl eylemedi kimde kim °aşk âteşi var
- 3   Nâr-ı °aşkıñ eşeri degse yanar iki cihân
°Âşkıñ şubh u mesânâr ile hep gerdişi var
- (35a)
- 4   Yanmadan nâra dilânûra erişmez kimse
Gör Hâlî'îñ ki nice nâr ile hoş tâbişi var
- 5   °Ârif ol ey güzelim °aşk ile gir meydâna
Naqd evkâtını bil çünkü anıñ sağışı var
- 6   Bu fenâ mülke hevâ vü hevesi terk eyle
Râ hatı miñnetine degmeye çok teşvîşi var
- 7   Gel eriş mekteb-i °irfâna oñu °aşk-ı °ilmiñ
Bilesin başı nedir ağızı nedir kaç dişi var
- 8   Nâ zenin °ömrünü bil yaz gibi ek her şeyden
Ekdiginden biçesin çünkü bu yazıñ kışısı var
- 9   Hüsniyâher kim erişirse mağâ m-ı °aşka
Gecesi doğdu kamer gündüzünüñ güneşi var

- 1 Cânâdolâb felekde neler naqş olup döner
Durmaz qarârı yok gecesi gündüzü yeler
- 2 Şems ü kamer kevâ kib ile 'azm-ı râh olup
Gâhî iner kimisi gehîce kimi biner
- 3 Üstâd kâ miliñ işidir gör bu şan'atı
Devrânda naqs u sehvi bulunmaz gelir gider
- 4 İnsân için bu hey'et ile devr edip felek
Uğrar nebâta hem dağı hayvânısın geçer
- 5 'Azm eyleyip bu teşne-i kübrâya ermege
Bu şûretin libâsını insân olup girer
- 6 Ey dil bu fırsatı gözetip etme 'ömrü fevt
Dünyâhemîşe fâni durur eylegil hâzer
- 7 Âdem gerek bu mecma'-ı zerâtı seyr ede
'İrfân olan bu merkez-i mînâyı fark eder
- 8 Devrân odur ki devrini hîç kimse bilmeye
İnsân odur ki sırrına ermez mülk-i beşer
- 9 Kâ mil odur ki maħmil-i esrâr-ı 'aşq ola
Harc etme naqd-ı nuṭkunu Hüsni yeter yeter

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1   °Aşķıñ şarâbın nûş eden mestânece meşreblenir
 Hum-hâne-i kâlbi dolup dem-hânece meşreblenir
- 2   Şahbâ -yı °aşķı doldurup °uşş âķa dâ 'im °arz eder
 Nuķ-ı zülâliñ neşr edip şâhânece meşreblenir
- 3   Keşretten a°râ ı eyleyip vahdet-nişin olur müdâ m
 Şûretde gerçi ülfet-i yârânece meşreblenir
- 4   Bezm-i ezelden zülf-i Leylâ 'ya göñül bend eyleyen
 Dem-be-dem ol Mecnûn gibi dīvânece meşreblenir
- 5   Fikr-i hayâl-i yâr ile medhûş-ı ser-gerdân olup
 Ağyâr u yârdan el çekip bīgânece meşreblenir
- 6   Dil mescidinde şem°a-i °aşķı yakıp pervâ z eder
 Şafaķ cemâle cân atıp pervânece meşreblenir
- (35b)
- 7   Cân içre bulur zevķ-i cânânı verenler cânını
 Hüsni erince ol deme sırrânece meşreblenir

Mef'ûlü Fâ °ilâtü Mefâ °îlü Fâ °ilün

- 1   Kim nûş ederse bâde-i °aşķım dolu durur
 Gâh rengi aķmer olur gâh gül gülü durur

- 2 Câ mın mı rengi kıvıl yoħsa bâde mi kıvıl
Bilmem gözüm mü kıvıl yaşla dopdolu durur
- 3 Kıble-nümâ gibi gözüm ol yaňa devr eder
Şems ü kâ mer gibi dü cihân sağ şolu durur
- 4 Zâhid tekâsül eyleme bir bâde cûş kııl
Kim nûş eder Hudâ 'nıñ o kimse kıulu durur
- 5 Hayfâ o şahşâ fevt ede elden bu fırsatı
Şûretde gerçi diri sıreti evveli durur
- 6 Zâhir cihâna mâlik olup sâye şalsa da
Bir zerre kıadri hakıķatde yok dili durur
- 7 Bir mülk girince göñül bârgâhına
Hüsni o kimse şübhesiz elbet veli durur

126

Mef'ûlü Mefâ 'îlü Mefâ 'îlü Fe'ûlün

- 1 'Aşkıñ niçe biñ kûşe-i mey-hânesi vardır
Her kûşede bî-hadd niçe mestânesi vardır
- 2 Her mest olanıñ desti dolu câ m-ı muħabbet
Her câ mda niçe cür'a-ı dem-hânesi vardır
- 3 Her cür'ada bir dem görünür 'âşık- zâde
Her demde niçe dem-keş ü dîvânesi vardır

- 4 Her dem-keşin ʿaqlı yine ʿaşk zülfüne bağlı
Zülfü telinin dağı niçe dânesi vardır
- 5 Her dânedede niçe eşeri zâhir ü bâ tın
Hem keşret ü vahdetde niçe hânesi vardır
- 6 Her hânedede ser-mest-i müdâ m ʿâşığı bî-ḥad
Her ʿâşıka maʿşûku gibi yanası vardır
- 7 Her ne görünür esfel ü aʿlâda anıdır
Her ʿaşk ile her zerrede kâşânesi vardır
- 8 Kim zerre-i şemse deyişir şemsi de zerre
Çün encüm ü mâhiḡ dağı bir ânesi vardır
- 9 Her ânedede dört türlü metâ ʿ eylemiş ihfâ
Âb ile hevâ hâ k ile sûzânesi vardır
- 10 Her âb ile bâdiḡ dağı bu nâr ile hâ kıḡ
Doğuz atadan sünbül-i reyḡânesi vardır
- 11 Her sünbül ü reyḡânda çıkar dürr ile mercân
Her ḡatreniḡ ʿaşk ile bir ʿummânesi vardır
- 12 ʿAşḡ baḡriniḡ emvâ cı iki ʿâlemi tutmuş
ʿİlm ile bilinmez velî ʿirfânesi vardır
- 13 S âḡî kime şundu ezeli bâde-i ʿaşḡı
Hüsnî anıḡ elde dolu peymânesi vardır
- (36a)

127

Mefâ 'ilün Fe'îlâtün Mefâ 'îlün Fe'îlün

- 1 Hümâ -yı 'aşka siper yok melekleri dolaşır
Açarsa bâl ü perin hep felekleri dolaşır
- 2 Dilerse serre vü tûbâya belki 'arşa çıkar
İnerse yerde gedâ ile begleri dolaşır
- 3 Cibâle çıkısa tıyûr u devâbbı seyr eyler
Girerse bahre şadefle semekleri dolaşır
- 4 Dilerse seyr-i çîmenzâr ü bâğ ile bostân
Dilerse bağçede cümle çiçekleri dolaşır
- 5 Gözün qarası ile aqıdır kamu görünen
Bu aq u kara gözünde bebekleri dolaşır
- 6 Gel ey dil 'aşka eriş baqma fânî dünyâya
Serâb u kevne baqan çok emekleri dolaşır
- 7 Murâda tîz erişir Hüsniyâ göñül ehli
Açınca hâ cet eliñ hep dilekleri dolaşır

128

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Göñül yâriñ ser-i kûyuñ dolaşmakda şınanmışdır
Ne çâre çün mu'îd ismiñ teğâ îası ulanmışdır

- 2 Bu devrânı şaşın sen devr-i dâ 'im şanma ey ' âkil
Bu devr ile gelenler 'âleme cümle dolanmıştır
- 3 Niçe bülbüller efgân eyleyipdir güllere karşı
Bu devrân içre çok pervâneler hem nâra yanmıştır
- 4 Kimi 'âkil gelip bezm-i ezelden buldu 'irfânı
Kimi n âkış gelip bî-reng iken türlü bu yanmıştır
- 5 Kimisi 'ilm-i 'aıklıya Hudârâhı arar bulmaz
Kimisi 'ilm-i aşlâ erişip Hakk'a inanmıştır
- 6 Kimi havf u recâ -yı 'azm edip erişdi lâ -havfa
Kimi havf içre şanır rahmetiñ bâba kapanmıştır
- 7 Kimi bir çatre âb için bu 'âlemde gezer durmaz
Kimisi şerbet-i 'aşkı içip cân ile kanmıştır
- 8 Açırlar cân gözün 'âlemde bu devrânı seyr eyler
Döner durmaz yanar sönmez göñül şem'i uyanmıştır
- 9 Eger dünyâ eger 'uqbâ eger dûzah eger me'vâ
Bulariñ cümlesinden Hüsniyâ Hakk'a dayanmıştır

129

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Cezbe-i 'aşka eren iklîm-i 'aşkıñ şâhıdır
Arz-ı cismiñ mâliki dil gökleriñiñ mâhıdır

- 2 Pâye-i ʿarş-ı muʿallâdır erenler menzili
Ol şırâ t-ı müstaķīm ancaķ erenler râhıdır
- 3 Maħrem-i esrâr-ı âdem olmaĝa âdem gerek
Âdeme maħrem olan her işde ey-vʿallâhıdır
- 4 Keşret içre vahdetiñ zevķin bulan ehl-i kemâl
ʿ âķıbet Yûsuf gibi dil Mışrı anıñ câhıdır

(36b)

- 5 Şefķat-i ĥalk-ı nigâhı ʿâlemi rûşen kılar
Saħt-ķubĥu ʿâlemiñ hem ehl-i ʿaşķıñ âhıdır
- 6 Gel göñül sen de bu yolda er tükenmez devlete
Münkir-i ĥod-bıne baķma bu yoluñ güm-râhıdır
- 7 İki ʿâlem ʿilmini mecmûʿa-ı dilde oķu
Mekteb-i ʿaşķ-ı Ĥudâ Ĥüsniñ göñül dergâhıdır

130

7'li Hece Vezni

- 1 Sâlikleri şâd eden
Erkân-ı erenlerdir
Göñüller âbâd eden
Erkân-ı erenlerdir
- 2 Baş u cândan ķayırma
Dostdan gözün ayırma

- Naqşına mu'tâd eden
Erkân-ı erenlerdir
- 3 Erenler yolu haqdır
Göñül gözünü baqdır
Şîrîn'e Ferhâd eden
Erkân-ı erenlerdir
- 4 Görse ol dostu gözün
Bildirir saña özün
Her nefesde yâd eden
Erkân-ı erenlerdir
- 5 Erenleriñ himmeti
Açar bâb-ı vuşlatı
Mürşidi üstâd eden
Erkân-ı erenlerdir
- 6 Gösterir her serleri
Erenleri pîrleri
Dervîşi irşâd eden
Erkân-ı erenlerdir
- 7 Nâ çâr qalacaq yerde
Erişir baqr ü berrde
Her işe imdâd eden
Erkân-ı erenlerdir
- 8 Dervîş olan bendedir
°Aşq ile efgendedir

Çulları â zâd eden
Erkân-ı erenlerdir

9 Açılsa ma^cnî gülü
Gülşen olurdu dili
Bülbülü feryâd eden
Erkân-ı erenlerdir

10 Erkânını fevt etme
Sükût ile şavt etme
Nefesle cihâd eden
Erkân-ı erenlerdir

11 Erenleriñ nazarı
Gevher eder haceri
Hüsni dil-şâd eden
Erkân-ı erenlerdir

131

Mefâ ^cilün Mefâ ^cilün Mefâ ^cilün Mefâ ^cilün

- 1 Hudâ işler her ef^câli velî âdem yüzündendir
İki ^câlemde icmâli velî âdem yüzündendir
- 2 Bu sırra olmağa maħrem degil her âdemiñ kârı
Bilen oldur kamu hâli velî âdem yüzündendir
- 3 O yüzdür mü³mine mir³ât o yüzdür kıble-i hâ cât
O yüzdür levha-i ^câlî velî âdem yüzündendir

- 4 O yüzler içre bir yüzdür görene gece gündüzdür
Bulur her dilden aqvâli velî âdem yüzündendir
- 5 Muhabbet olsa cânında bulursun dostu yanında
N'edersin ğayrı işgâli velî âdem yüzündendir
- 6 Eren ol âdeme ey dil dü âlemde olur kâ mil
Eder ğayr ile a mâli velî âdem yüzündendir
- 7 Gel imdi Hüsniyâsen de ola gör şıdķ ile bende
(37a) N'edersin hırķa vü şalı velî âdem yüzündendir

132

Mef'ûlü Mefâ 'îlü Mefâ 'îlü Fe'ûlün

- 1 Ey iki gözüm nûru saņa nûr ü ferim var
Şarr âf olana mişli bulunmaz güherim var
- 2 Aldanma şaķın dağdağa-ı dûna hebâdır
Kıl himmet-i 'âlî saņa senden eşerim var
- 3 'Ârifler ile hem-dem olan dâr-ı dünyâda
Aņlar ebedî devlete erdi ğaberim var
- 4 Erkân-ı tarîķatde kimin kim yeri yoķdur
Aşlâdemesin bezm-i ma'ârifde yerim var

5 Gerçeklere teslîm olan  aşıklara H usn 
Meyd n-ı muh bbetde a ıķ b l   perim var

133

Mef   il n Mef   il n Mef   il n Mef   il n

1 Muh bbet  teşinde baht olan c nı unutmazlar
Anı c n c n olanlar hubb-ı c n nı unutmazlar

2 F ş l i re nazar kıl g lşeniş bir faşl iken vaķtı
O demde b y olan b lb l g list nı unutmazlar

3 Muh bbet olsa bir zerre heb ya anı şarf etmez
Muh bbet ehli zir   ahd-ı peym nı unutmazlar

4 Olan birdir veren birdir g ren birdir g r nen bir
Bu meyd n i re  arifler bu  irf nı unutmazlar

5 Eger bir habbe zer  etseş aŗa kılsaş biraz h dmet
O birden biş olur etdişin işs nı unutmazlar

6 G r h-ı ehl-i n  c  bendeg nı ehl-i dillerdir
O bezme h  ş olanlar H k ihv nı unutmazlar

7 Muh bbetle bulan buldu erenler r hını H usn 
Erenler menzil-i maķş da S bh nı unutmazlar

134

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Kânâ 'at gûşesinde gûne gûne aşımız vardır
Boyun egmiş rıâya Hâk yolunda başımız vardır
- 2 Degildir gam eger bilmezse hâlim 'âleminî halkı
Hâkîkat gülü hâlimden bilen hâldaşımız vardır
- 3 'Azîmet kılmışız râh-ı Hudâ 'ya himmet-i pîrle
Bu yolda zâd-ı himmet reh-nümâyoldaşımız vardır
- 4 Bizimle hem gelenler şehr-i ma'îlûba erer elbet
Bu râh içre 'azîmetde bizim pâdaşımız vardır
- 5 Duyar mı zâhirâ esrâr-ı ma'îfiden haber a'âmâ
Hâkîkat sırrına Hüsni bizim sırdaşımız vardır

135

11'li Hece Vezni

- 1 Söz kıadrini bilen söz eri olur
Yola gidenleriñ reh-beri olur
- 2 Söz kıadrin bilmeyen kıaldı bî-naşîb
Kamu yolculardan ol geri olur
- 3 Hâk sâliki iseñ her sözü Hâk'la
Bir dem gelir Hâk'dan gel beri olur

(37b)

- 4 Şaķın mürşid sözün  aķla uydurma
 Aķlıı ıŷi zırâser-seri olur
- 5 Kâr-ı Hâķ ey sâlik  aķl ile dönmez
Bu erkân  aķıldan içre olur
- 6 Mişlidir cümleniğ  aķlını ŷatsaę
Yine ŷâ ħibleri müşteri olur
- 7 Kimseniğ  aķlını kimse begenmez
Her kişi kendiniğ dil-beri olur
- 8 Her-kesiğ  aķlı cün kendiye kadar
Kâr Hâķķ'ıę niçe peykeri olur
- 9 Kendi  aķlıę kıyıp mürşide uyan
Hâķıķatię pîr ü perveri olur
- 10 Hâķıķât dil-beriğ bula gör câna
 Âşık olan anığ kemteri olur
- 11 Yoĥsa bu dünyânığ yoķdur ŷebâtı
Bir gün ola anığ seferi olur
- 12 Gidecek mekânığ sen bilir misin
Yerin bilmeyen ķanda yeri olur
- 13  Aķlını  ilme ver  ilmini cehle
Cehl cün  irfânığ mâderi olur

- 14 Kaçan kim ʿirfâna olasın mâlik
ʿİrfân hem kemâliñ pederi olur
- 15 Kemâl aña dirler ki bile Hakk'ı
Bilen bildireniñ dâderi olur
- 16 Uḥuvvet menziliñ bula gör cânâ
Tevfîk-i Hudâbâl ü peri olur
- 17 Bu sözdür ʿâlemiñ aşlı vü ferʿi
Bu sözden sözleriñ püseri olur
- 18 Cân u başa bakma cânân ararsıñ
Şanma ʿâşıkıñ cân u seri olur
- 19 Vişâle erişen ʿâşıklar Hüsni
Haḳîkatiñ añlar erleri olur

Harfü'z-zâ

136

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Feʿûlün

- 1 Erişdi harf-i zâniñ semtine göz
Yazıldı remz-i maʿni bir iki söz
- 2 Zevâli geçmeden şems-i maʿânî
Eremez menzil-i meh-tâba ol rûz

- 3   Târîk-i Hakk'a aşkı ile varılmaz
Gerekdir râh-ı aşk içre kulağuz
- 4   Delîl ola saña devrân içinde
Gezip baır ü beri gösterme iz tuz
- 5   Muhibb-i şadıka şun zemzem-i aşk
Bulursuñ râh-ı aşk içre ağı uz
- (38a) 6   Zekâ vet zübde-i erkân-ı aşkıdır
Degildir ârif anlarsa sözü kuz

137

Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

- 1   Ehl-i aşkıñ şafâsıdır sözüümüz
Ehl-i derdiñ devâsıdır sözüümüz
- 2   Söze gel sözdür âlemiñ aşlı
İki âlem esâsıdır sözüümüz
- 3   Söz ile erdi Hakk'a kâ miller
Sâlikiñ reh-nümâsıdır sözüümüz
- 4   Sözü zann etme kim hevâdandır
Kibriyânıñ aşâsıdır sözüümüz
- 5   Sözüümüz nâ -sezâya söylenmez
Ehl-i diller sezâsıdır sözüümüz

- 6 Şarf u nahvi geçip ma'ânîye gel
Cümle 'ilmiñ binâsıdır sözümüz
- 7 Sözleriñ qadrini bilirseñ eger
Qalbiniñ incilâsıdır sözümüz
- 8 Söz odur bir kılı yarar kırqa
Haqlarıñ istivâsıdır sözümüz
- 9 Bir söze ur iki kulluq câna
Çünkü rûhlar ğidâsıdır sözümüz
- 10 Sözü Haq söyle diñle hem Haq'dan
Sözleriñ âşinâsıdır sözümüz
- 11 Gûş-ı cân ile diñle ey 'âşık
Cânlarıñ cân-fezâsıdır sözümüz
- 12 Zerre-i şems-i ma'nevîdir hem
Âsmânıñ ziyâsıdır sözümüz
- 13 Her sözü diñle Haq için şâhım
'Âşıkânıñ nümâsıdır sözümüz
- 14 Men 'aref sırrını 'ayân eyler
Gûş-ı cânıñ cilâsıdır sözümüz
- 15 Hüsniyâ k âf nûna remz eyler
Ebcediñ ibtidâsıdır sözümüz

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Ben bende-i 'aşk-ı Hudâ 'yım rûz u şeb kârım niyâ z
Hem vâ şıl-ı himmet gedâyım rûz u şeb kârım niyâ z
- 2 Yârin reh-i 'aşkında gülü var mı bahş eyleyip
Hem cân ü baş ile fedâyım rûz u şeb kârım niyâ z
- 3 Destûr ile girdim yola elde degildir ihtiyâr
Meydân-ı 'aşk içre şalâyım rûz u şeb kârım niyâ z
- 4 Tevfîk-i Hâk'dır dest-girim zâhir ü bâ tın velî
Hem sâlikâna reh-nümâyım rûz u şeb kârım niyâ z
- (38b) 5 Şehr-i vişâle murğ-ı dil pervâ ze açdı perr ü bâl
Dil âsmânında Hümâ 'yım rûz u şeb kârım niyâ z
- 6 Yâriñ lebiñden kevşer-i 'aşkı gönül nûş edeli
Mest ü harâb-ı bî-nevâyım rûz u şeb kârım niyâ z
- 7 Dâ 'im gönül fikrindedir her bir nefes zikrindedir
Hüsnî bu kâra mübtelâyım rûz u şeb kârım niyâ z

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Biz 'aşk ile girdik yola âsân ede Hâk râhımız
Bağmayalım sağ u şola kaç' ola menzilgâhımız

- 2   Gidip bu nefsin ğafleti def° ola albi skleti
Tutup maâ m-ı °uzleti tevfi ede Allâh'ımız
- 3   Ğayret kemendin bağlayıp her ilerimiz sağlanıp
°A ile gnjl dâğlanıp mihmân olunca âhımız
- 4   Zikr edelim her bir nefes pr-nr ola tâ kim afes
ılmayalım ğayra heves ren ola dergâhımız
- 5    âfi olup dil-hânesi ma°mr ola vrânesi
O olup anı pervânesi em° ire ola câhımız
- 6   El ele tutup gidelim adım adım °azm edelim
Cânân szn iidelim cândan ola â ğâhımız
- 7   almayalım yoldan geri °azm edelim hep ileri
Hsn ola yol reh-beri her dem Resllâh'ımız

140

Fe°ilâtn Fe°ilâtn Fe°ilâtn Fe°iln

- 1   °Â u âd olan hret  ân aramaz
Vulat-ı tlib olan hr cinân aramaz
- 2   Gemii or gelecek aydn dmez °ârif
Ân-ı dâ 'imde dner devr  zamân aramaz
- 3   İki °âlem hevesin terk eder erbâb-ı kemâl
Mesken-i °aa ger ğayr mekân aramaz

- 4 Ehl-i dil mûr ise de mülk-i Süleymân'a erer
Mülk-i b âķī dileyen fânī cihânı aramaz
- 5 Bülbül-i  aşķ olana verd-i ma ânī açılır
Şub -dem eylediği âh u fig anı aramaz
- 6 C n atar Şem -i cem le g recek  aŐıķlar
R h-ı dild ra giden baş ile c nı aramaz
- 7 Men  aref dersindir  arif olan fehm eyler
 ilm-i H aķķ'ı oķuyan Şarf-ı ma  nī aramaz
- 8 K  miliğ g n l ne gir kim eresin maķŐ da
Yol eri yoldaş arar yolda ķalanı aramaz
- 9 H sniy   aŐķ ile  azm eyledi c n n iline
Aldı aĥb bını ol ehl-i g m nı arama

141

Fe il t n Fe il t n Fe il t n Fe il n

- 1 Ehl-i H aķ kendisini ğayra ıı  fet etmez
H aķķ'a t   at eden ağy ra it   at etmez
- (39a) 2 H aķ ile ĥalkı g ren her-kese H aķ'dan g r n r
H aķ t riķince giden yolda kes  fet etmez
- 3 Her biri bir yol ile H aķķ'a  azimet ķılmış
Yolunu yolcu bilir ķoru Őey  ĥat etmez

- 4 Kimseniñ mezhebine meşrebine daħl etme
°Ârif ü kâ mil olan öyle bidâ °at etmez
- 5 Kendi noķşânını gör ħalkı Ħaķķ'a işmarla
°Âlemiñ ħayr ü şeri saña sirâyet etmez
- 6 Sen seni fehm edegör çalış eriş taħķîķe
Kim ki taķlîd iledir Ħaķķ'a ri°âyet etmez
- 7 Hep celâliyle cemâlinde döner bu ekvân
Fehm eden sırrını nâ -dâna işâret etmez
- 8 Luţfuna mazhar olan buldu hidâyet yolunu
Her nefese Ħaķ'ladır ħayra °ibâdet etmez
- 9 Ķahra lâyıķ olanı koydu tariķ-i °adle
Bilmeyip kendisini mürşide âlet etmez
- 10 Naķş ile buldu kemâl ehli celâl içre cemâl
Cennet ü dûzah aña nef° ile âfet etmez
- 11 Ħüsniyâ °ârif-i billâh olanıñ eţvârı
Her-kesiñ meşrebini fark eder °âdet etmez

142

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

- 1 Biz gürûh-ı °ârifâ ңыз kâra yoķdur meylimiz
Yâr ile ülfetde yüz aġyâra yoķdur meylimiz

- 2 Gülsitân-ı ma^crifetde bülbül-i şûrîdeyiz
Bâğçe-i zâhirde ammâ zâra yokdur meylimiz
- 3 Ebr-ı çeşmimden ağan bârân-ı dürr ü sim olur
Bağr ü berr içre şadefle mâra yoktur meylimiz
- 4 Şûretâ cimsiz velî ma^cnâda rûh-ı ^câlemiz
Sırrımızdır devr eden devvâre yokdur meylimiz
- 5 Ma^cden-i genc-i hayâtız gam degil mağv-ı şebât
Ger nihâd ola gehi şeb-târe yokdur meylimiz
- 6 K âf nûna mazharız hem nefha-ı şûr eldedir
Haşr ü neşri görmüşüz tekrâra yokdur meylimiz
- 7 Biz ene'l-Hağ nuḡkunuḡ ber-dâriyiz bezm-i ezel
Hüsniyâ Manşûr gibi bu dâra yokdur meylimiz

143

Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün Fâ ^cilün

- 1 Bende-gân-ı Nağş-bend-i h^vâ cegân-ı ^câlemiz
Âşinâ -yı sırr-ı âdem ^cârifân-ı ^câlemiz
- 2 ^cAlleme'l-esmâya mazhar olmuşuz bezm-i ezel
Anıñçün mağrem-i râ z-ı nihân-ı ^câlemiz
- 3 Zîr ü bâlâda kamu eşyâya aldık deftere
Her varağdan oğunan ^cilm-i beyân-ı ^câlemiz

- 4 Kimse bilmez aşlımız mülk-i ʿademden gelmişiz
Semt-i yâre ʿâ zim olmuş kârbân-ı ʿâlemiz
- (39b) 5 Keşret içre gam degil yâriñ olursañ nâlesi
Bâğ-ı vaḥdetde açılmış gülsitân-ı ʿâlemiz
- 6 Cümle eşyâya taḳaddüm eylemişdir sırrımız
Gerçi şûretde bu dem â ḥir-zamân-ı ʿâlemiz
- 7 Çâr ʿunşurda görenler şandılar şâbit-mekân
Bilmediler Ḥüsniyâbiz bî-mekân-ı ʿâlemiz

144

Mefʿûlü Fâ ʿilâtü Mefâ ʿilü Fâ ʿilün

- 1 Vaḥdet yolunda şavm ile iftâr eden biziz
Vuşlat ilinde yâr ile bâ zâr eden biziz
- 2 Her demde şevḳ-i yâr ile nâlân olmuşuz
Her şubḥ u şâ mı ʿaşḳla gülizâr eden biziz
- 3 Keşretde vaḥdet eyleme dergârımız müdâ m
Ağyârı cümle kendimize yâr eden biziz
- 4 Bizden alır bürûc u felekler nizâ mını
Mâhın hilâl ü bedrini tekrâr eden biziz
- 5 Şûretde gerçi ḳaṭreden ednâ -yı bî-kesiz
Maʿnâyüzünde ḳaṭreye ebḥâr eden biziz

6 Bir derde düşdük aşğ ile yoğdur aña devâ
Âlemde her zağma yine tîmâr eden biziz

7 Mir'ât-ı yâri nağş eden uşğ âğa Hüsniyâ
Dâ 'im cemâli seyrini ezhâr eden biziz

145

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

1 Nice âdem gelir bu âleme âdem nedir bilmez
Dem-â -dem âlemi cevân eder âlem nedir bilmez

2 Ne yerden âzm edip geldi veyâbundan sefer kande
Meâd ü mebd'inden bî-ğaber sersem nedir bilmez

3 Oğur ilm-i rüsûmu âlem ü fâ ul şatar kendin
Maânî zübdesinden maânâ -yı elzem nedir bilmez

4 Fir âğ ü hasret ile şubğ-dem feryâd eder gûyâ
Gülistân içre eyler âşiyânıñ şem nedir bilmez

5 Cihân endişesinden pür-ğam olmuş göñlü hem mağzûn
Dün ü gün yâs ile mâtem çeker mâtem nedir bilmez

6 Sürûr u zevğ-i dünyâya niceler aldanıp kalmış
Dem ü devrân ile ömrün geçirir dem nedir bilmez

7 Tarîkat râhına bende olan Hüsni Süleymân'dır
Tarîkat bilmeyen şâh olsa da Hâtem nedir bilmez

146

Mef'ûlü Fâ 'ilâtü Mefâ 'îlü Fâ 'ilün

- (40a)
- 1 Biz 'âle câh-ı rütbe-yi dünyâya bakmazız
Hem kıadr-ı şân-ı devlet-i zîbâya bakmazız
  - 2 Zevk-i vişâl-i debdebe-yi yâre mâlikiz
'Unvân-ı şâh-ı mülket-i efzâya bakmazız
  - 3 Künc-i kıanâ 'at içre bulup kıût-ı lâ -yemût
Keşretde nân-ı şöhret-i hûrdâya bakmazız
  - 4 Giydik 'abâ -yı fakrı rıûâ egnimizdedir
Şoyduķ libâsı şöhrete dîbâya bakmazız
  - 5 Bulduķ göñülde vuşlat-ı dil-dâra yol bu gün
Va'd-ı vişâl-ı ğurbet-i ferdâya bakmazız
  - 6 Aldıķ hisâb-ı enfüs ü âf âkı deftere
Erdiķ maķâ m-ı 'âliye süfliye bakmazız
  - 7 Hüsni ğayâl-ı zıll-ı sivâdan gözün yumup
Şems-i cemâl-i yâri ğörüp aya bakmazız

147

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Şahbâ -yı 'aşkı dest-i dil-berden biz içmişlerdiñiz
Mest-i müdâ mız 'aql ile tedbiri geçmişlerdiñiz

- 2 Hep cümle ma^clûmâtımız cehle deġiŝdiġ şûretâ
Ma^cnâda dersi mekteb-i ^cirfânda seçmişlerdiniz
- 3 Bu bâġçe-i kevn ü fenâda bülbül iseñ ġam degil
Bâġ-ı ġaġîķatde açılmış verdi ķoçmuşlardınız
- 4 Toġm-ı sa^câdet zer^c olunmuş mezra^c-ı dilde ezel
Bu demde bitmiş dâne-i ^cirfânı biçmişlerdiniz
- 5 Bir sâl-i meymûn erdi ķurbân eylediġ cânâna cân
Ol ^cîd-i ekberde göñül bâbını açmışlardınız
- 6 Ölmezden evvel câ m-ı mevti ma^cnevî nûş eyledik
Zâhirde kim görse bizi bilmez ki göçmüşlerdiniz
- 7 Ĥüsni^c semavât-ı ķulûbu murġ-ı dil pervâ z eder
Her menzil içre enfüs ü âf âķa uçmuşlardınız

148

Mefâ ^cilün Fe^cilâtün Mefâ ^cilün Fe^cilün

- 1 İki cihânda mey-i ^caŝķ gibi şarâb olmaz
O câ mı nûş eden ^cuşş âķa ġayrı âb olmaz
- 2 Aķa şarâb-ı tahûr dedi ġazret-i Ķur³ân
Aķınla mest olanıġ cismi hiç ġarâb olmaz
- 3 Ĥudâ -yı ^cizzet olur s âķisi o ŝahbânıġ
Kime ŝunarsa aķa şûr ile ġisâb olmaz

- 4 Görür fenâda o kes ھاşr ü neşri fi'l-cümle
Beķâda olur emîn zerrece °itâb olmaz
- 5 Maķâ m-ı vaħdet ile zevķ-yâb olup dâ °im
Aŗa bu °âlem-i keşretde bir ھیcâb olmaz
- 6 Dü °âlem °ilmini maħrem olur başıretle
Bu dersi levھا-i dilden okur cevâb olmaz
- 7 Cemî°-i °ilmini bu kâ °inâtıŗ aŗlar hem
Anıŗ yerinde ne defter ne ĥod kitâb olmaz
- 8 Erişmez °aķl-i beşer tarz u tavrına anıŗ
Bu °âlî mertebede cürm ile şevâb olmaz
- 9 Bu sırr-ı ekbere her kim ķadem başar Ĥüsni
Ķamuya ķâb olur ol şaħşa bir niķâb olmaz

(40b)

149

Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün

- 1 Ezelden defter-i °aşķa yazılmış bende-i °aşķız
Zer-i ĥâliş gibi câna süzölmüş bende-i °aşķız
- 2 Egerçi ismimizdir °âlem içre söylenen ammâ
Müsemmâ mihr-i ma°nâya ķazılmış bende-i °aşķız
- 3 Görenler zanneder kim cism-i ma°mûruz bu şüretle
Velîkin ĥâne-i °unşur bozulmuş bende-i °aşķız

4 Binâ -yı dest-i kudretdir görünen hey'et-i 'âlemde
Mükemmel lu'f-ı himmetle dizilmiş bende-i 'aşkı

5 Şarâb-ı 'aşkı içdik Hüsniyâ ayılmazız aşlâ
Bu meydır dest-i dil-berle ezilmiş bende-i 'aşkı

150

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

1 Tarîkat ehli mâ -beyninde şâhım bir ma'âl olmaz
Ma'ârif mektebinden ders alanda kıl ü kâl olmaz

2 Çü şulh-ı seyyidü'l-ahkâ m tarîkat fi'lidir cânâ
Seniyle iki 'âlem halkı beyninde cidâl olmaz

3 Denildi küll-i ümmet vâ hdedir emr-i 'âlîde
Bu emriñ imtişâlinde şağın kim ihtimâl olmaz

4 Nedir yâ men 'aref kad 'aref fehm eyle bu remzi
O kim nefsinı bilmez Haqq'ı bilmez ehl-i hâl olmaz

5 Uhu'vet menziliñ fehm eyleyenler ehl-i hâl oldu
Haqqat müttehid hem ma'rifetde inîşâl olmaz

6 Bu bir murg-ı Hümâ -yı gülşen-i vahdetdir ey dil-ber
Bunu şayd etmeyen bil kim dü 'âlemde ricâl olmaz

7 Kuranlar yâ-yı 'irfânı şikâr-ı ma'rifet eyler
Atar okuñ yaşır yayıñ aña Hüsni su'âl olmaz

151

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

- 1 Ey dilâ günden güne artdı bizim seyrânımız
°Andelîbiz gülşen-i °aşk içredir efgânımız
- 2 Biz delîl-i °aşkı bir bir her varağda okuduk
Kâl ü kıle bakmazız mürşid durur bürhânımız
- 3 Girmişiz mey-hâne-i °aşka olup mest-i müdâ m
Dergeh-i °aşk içre açıktır bezm-i meydânımız
- 4 Sâğar-ı °aşk içre dârû-yı şifâya bulmuşuz
Dağlı koy zâhid uzatma söz budur erkânımız
- 5 Mekteb-i °aşka gel °aşk °ilmini taşşîl kıl
Taşradan şormağla kimi ağılamaz °irfânımız
- 6 Mescid ü mey-hâneyi bir eyledik °âlemde biz
İkilik yokdur bizim birlikdedir îmânımız
- 7 Çekmeziz Hüsni muhabbet meclisinden biz ayâğ
T âkafesden murğ-ı cânı almadan cânânımız

152

Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün

- 1 Dilâbezm-i muhabbetde döner peymâneler durmaz
Eger sâğar tehi kalsa coşar mey-hâneler durmaz

- (41a) 2 O zevk-i bâğ u bûstân arzular eşmâr eder ezhâr
Nazar kıl vaqti gelse fevt olur mu dâneler tûrmaz
- 3 Gelir her şey zuhûra yaz olunca bir kemâl ister
Bilir vaqt-i şitâda setr olur çün hâneler durmaz
- 4 Güşâde olsa vechi dil-berîñ zülf-i perîşâna
Lisân-ı hâl ile başlar rümûza şâneler durmaz
- 5 Şadef ger olsa memlû katre-i nîsân ilen ey dil
Çıkar baħr üstüne ĩmâ eder dūr-dâneler durmaz
- 6 Mişildir meclis-i  irfâna  arifler eder ârzû
O bezm-i hâ şa gelse tîz gider bîgâneler durmaz
- 7 Erenler cezbe-i  aşka geçer tedbîr ü  aqlından
Olur meczûb Hakk'a görse anı dîvâneler durmaz
- 8 Gülistân-ı muhabbet şemmesinden aħz eden  aşık
Anıñ feryâdını duysa uçar nâlâneler durmaz
- 9 Gel imdi Hüsniyâ  aşk içresinde kendini mahv et
Uyansa hâneniñ şem i yanar pervâneler durmaz

153

Fâ  ilâtün Fâ  ilâtün Fâ  ilâtün Fâ  ilün

- 1 Ey dilâ  aşk ile her dem yâre bağlı başımız
Tâlib-i vuşlat olup dil-dâra bağlı başımız

Hem-dem-i ehl-i vefâyız kâra yokdur meylimiz
Biz anâ at ehliyiz hep vara bağlı başımız

- 2 Çünkü tadîr-i ezel baş üzre yazmış nâ mesin
Âdet etmiş sağ u şolda kâtibiniğ ĥâ mesin
Mü'min-i řâdıķ olan giymiş iâ at câ mesin
Anığ için rûz u şeb ezkâra bağlı başımız
- 3 Bûy-ı dildârı temennî ederiz her řubĥ u şâ m
Kesmeziz Ĥaķ'dan ümîdi tâ ese bâd-ı kıyâ m
Bâğçe-i verd-i muĥabbetden gelir türlü meşâ m
Ol sebebden nâle-veş gülzâra bağlı başımız
- 4 Zînet ü bâğ-ı fenâya kılmazız aşlânazar
Câna te'şîr etmeye türlü fir âķ ile keder
Terk edip endîşe-i âğyârı kıldıķ biz ĥader
Dem-be-dem bâb-ı rızâda ara bağlı başımız
- 5 Ĥüsniyâ cürm ü ĥaadan eyleyip azm-ı kenâr
Dört kitâbı Ĥaķ bulup kızana eyle intizâr
Rûz-ı maĥşerde şefâ at raĥmet olsun aşıkâr
Ol ĥabîb-i ĥazret-i Ėaffâr'a bağlı başımız

Ĥarfü's-sin

154

Mefâ îlün Mefâ îlün Feûlün

- 1 Dilâsin ĥarfine açıldı bu ders
Maânî zübdesin fehm edene pes

- 2 Selâ m olsun kamu sâliklere kim
Muḥabbet bezmine cem^c ola her-kes
- 3 Dü ^câlemde selâ met ister iseñ
Çalış kalb-i selîm ol ҡalma bî-kes
- (41b) 4 Rumûzuñ fehm eden ʔasınıñ ey dil
Hiṭâb-ı *irci'iden* ol duyar ses
- 5 Doḡuz ata ʔib âḡ-ı nüh-felekden
Sin istiḡbâl eder çâr ümmi enfes
- 6 O kim nefesde ^cârif kâ mil oldur
Bulur zevḡ-i tecellî feyz-i aḡdes
- 7 Muşaffâ -dil olan buldu sa^câdet
Ḳoma Ḥüsni göñülde ḡâr ile ḡas

155

Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün Fâ ^cilün

- 1 İki ^câlemde dilerseñ olasın şâ ḡib-nefes
Zıkr-i Ḥaḡ'dan ḡ âfil olma ey göñül gel bir nefes
İster iseñ eresin cânâna ḡayrı fikri kes
Zıkr-i Ḥaḡ'dan ḡ âfil olma ey göñül gel bir nefes
- 2 Ehl-i Ḥaḡ vâ şıl olur dil-dâra ezḡâr ile hep
Eyleyip ҡaç^c-ı menâ zil ḡâ şıl olur her ʔaleb
Naḡd-ı enfâsa nazar ҡıl al ḡisâbıñ rûz ü şeb
Zıkr-i Ḥaḡ'dan ḡ âfil olma ey göñül gel bir nefes

- 3 *Fezkurû*¹⁶ emrin bulursun zikr dâ 'im bula gör
Zikr-i kalbi hâ şıl et zâ kirde mezkûr ola gör
Feyı-i himmetle ser-â -pâşarķ u ğarba dola gör
Zikr-i Hâķ'dan ğ âfil olma ey göñül gel bir nefes
- 4 Mâ -sivâdan meylini kes düş muħabbet câhına
Karışıp 'uşş âķ ile birlikte git Hâķ râhına
İster iseñ olasın maķbûl erenler şâhına
Zikr-i Hâķ'dan ğ âfil olma ey göñül gel bir nefes
- 5 Hüsniyâ 'âşıklar ile dur otur şubħ u mesâ
'Aşķ ile her dem muħabbetdir veren kalbe şifâ
Cân ü başa baķma isterseñ dü 'âlemde şafâ
Zikr-i Hâķ'dan ğ âfil olma ey göñül gel bir nefes

156

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Zikr ile mezkûra zâ kirler olur her dem enîs
Zikr ile bezm-i muħabbetde olan oldu celîs
- 2 Zikr odur kim her nefes ma'cûr ola cân ü göñül
Zikr ile 'âşıklar oldu 'âlem-i 'aşķa re'is
- 3 Zikr ile nûr-ı muħabbet buldu 'âşıklar müdâ m
Zikr-i Hâķķ'ı bilmedi ammâ olan kalb-i ħasîs

---

¹⁶ Öyle ise Beni zikredin ki Ben de sizi zikredeyim. Ve Bana şükredin ve Beni inkâr etmeyin(Bakara/152).

4 Bir kişi kim zıkr-i Hıağ'la şalbi pür nür olmaya
Der misin insân aña dolmuş içi pâs ile is

5 Bûy-ı enfâs-ı Mesîhi buldu zâ kir zıkr ile
İki  âlem içre Hüsni oldur enfâs-ı nefis

157

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

(42a) 1  İsâdeminden her kime nefh olur ise bir nefes
 Ömr-i beķâya erişip hayy ü ebed bulur o kes

2 Cehd ile erilmey o menzil dest-i kudretde döner
Cümle cihân halkı murâd etse erişmez bir meges

3 Gel mürşid-i kâ mil bulup şıdđ ile tut dâ mânını
Terk eyle kı̄l ü kâlini câna emek çekme  abes

4 Dil mektebinden ders alıp  ilm-i Hudâ 'ya  arif ol
Zıkr-i müdâ ma erişip açma dehen oynatma ses

5  Aklı koyup bil nefsinı řalb içre bul ser-menziliñ
Keşretde vahdet kı̄l hafı̄ menzil ola ihfâda bes

6 Sağ u şola bakma dü âlemden ümidinġ kaç   edip
Er menzil-i insâna huddâ mın ola murg u feres

7  Âşık olanlar Hüsniyâ ma  şûķuna vuşlat bulur
Verip aña hep varını cân kuşuna kalır kafes

- 1 Yetiştir câ m-ı aşkı s âkiyâ mesrûr ola meclis
Göğüller ehl-i diller cümleten ma' mûr ola meclis
- 2 Muhabbetden niğâb ur dâ 'ire çek bezm-i 'uşş âka
Ser-â -ser münkir ü bigâneden mestûr ola meclis
- 3 O meclisdir ki 'âşıklar geçerler cümle varından
Kamûsu bir vücûd olmak ile meşhûr ola meclis
- 4 Harâb-ı aşk olan diller muhabbetle olur ta' bîr
Kaçan şahbâ ile şubh u mesâ menşûr ola meclis
- 5 O şahbâdır ki 'uşş âkı iki 'âlemde mest eyler
O 'âşıklardır aklarla dem-â -dem nûr ola meclis
- 6 Odur nûr-ı muhabbet kim iki 'âlem münevverdir
O 'âlemdir ki ehl-i dillere destûr ola meclis
- 7 Şağınma Hüsniyâ 'uşş âk ile bezm-i muhabbetden
Dilerseñ sâgar-ı aşk ile hep Manşûr ola meclis

Harfî'ş-şin

159

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 Kulağ tut *harf-i şîne* ey karındaş
Rumûzuñ fehm edip etme sırrı fâş
- 2 Ezelden 'âdet olmuşdur bilirsin
Dıraht-ı meyvedâra atılır taş
- 3 Şeb-i zulmetden eden kalbi tahtlîş
Aña kâ miller içre dindi şâbaş
- 4 Şekâ vet ehli bile sırr-ı 'aşkı
Egerdi ma'nevî ol secdeye baş
- 5 Erip şeyh-i 'ur âfât şâb-ı 'aqla
Olur feyz-i 'inâyet dillere aş
- 6 Şemâ 'ildir bu söz ehl-i kemâle
Hamâ 'ildir göze sürme gibi kaç
- 7 Şarâb-ı 'aşk olup kalbiñ şifâsı
İçenlerdir bu gün Hüsniye yoldaş

(42b)

160

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Ben şanırdım cümle halk maḥrem-i dil-dâr imiş
Kimi yâre âşinâ kimisi ağıâr imiş

- 2 Her-kesiñ kalbiñde Hâk omuş bir türlü seba*
Cümleniñ bir hâl ile tesellisi var imiş
- 3 Tasim olan ezelde ısmet ü lem-yezelde*
Cümlesi zâhir olup bunda âşikâr imiş
- 4 anı ibret gözünü aç göresin yüzünü
Bildiñ ise özünü âlem saña yâr imiş
- 5 Dünyâdediğın fâniyü'd-dâr niçe biğ cânı
Sen geniş şınma anı gâyet yolu târ imiş
- 6 Tutan mür id etegin zâyi  etmez emegin
Sırr-ı Hudâdediğın gizli bir esrâr imiş
- 7 Gel H sn den şor haber ile yüzün m nevver
Tariat ire g her m rşide irâr imiş

161

Mef   l n Mef   l n Mef   l n Mef   l n

- 1 Erenler destini her kim tutar c na olur ardaş
Tariat r hına bende olur var kimde atlı baş
- 2 Tutanlar silk-i irf nı olurlar c mleden f n 
Verir c n n iin c n  ve-l kin eylemez sır f ş

- 3 Geçip mâl ü menâlerinden dahı ʿilm ü kemâlinden
Olur yârin cemâlinden ledünni ʿilmine naqqâş
- 4 Vücûd lâyı nefî edip bulur mevcûd-ı illâyı
Erip tevḥîd-i şarfa ehl-i ʿirfâna olur sırdaş
- 5 Erenler sırr-ı Mevlâ 'ya erişir kıadr-i a'âlâya
Çıkanlar Tûr-ı ma'ânâya olur Hızır ile yoldaş
- 6 Bu esrâra olan maḥrem eder zevk ü şafâher dem
Olup cân u gönül ḥarem anıdır menzil ü bektaş
- 7 Koşanlar verd-i dildârı olur şubḥ u mesâ zârı
Dilersen Ḥüsniyâyâri aqıt iki gözünden yaş

162

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- 1 Lebleriniñ lezzetini kıand-i şeker bilmez imiş
Ruhlarınıñ güllerini ğonce-i ter bilmez imiş
- 2 ʿÂşık-ı şûrideleriñ nâlişi her yerde dilâ
Şevk-i gülistân ile ol fark-ı şecer bilmez imiş
- 3 Şemʿ-i cemâliñe seniñ kıanğı gönül düşdü şehâ
Yanmağa pervâne gibi ḥavf-ı ḥazer bilmez imiş
- 4 Baḥr ü berri gezmek için Hızır ile İlyâ ş gerek
Hızır ile İlyâsı bulan baḥr ile ber bilmez imiş

- (43a)
- 5 Ma'rifetin gencine kim mâlik olur ise seniñ
Cevher ü bî- kıymet olup dürr ü güher bilmez imiş
- 6 Zâ kir olan şâ m ü seher zikriñ eder ey şanemâ
Zıkr-i müdâ ma erişen şâ m ü seher bilmez imiş
- 7 Hüsni-yi bî- çâre seniñ hüsünüğe hayrân olalı
Her ne yaña kılsa nazâr ğayrı nazâr bilmez imiş

163

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Sâlik-i Nağşî'ye himmetle verirler perveriş
Dergeh ü nağş içre hizmetle verirler perveriş
- 2 Râh-ı 'irfândır bu yola ehl-i ğabâ vet istemez
Men 'aref dersinde diğkatle verirler perveriş
- 3 Bildirirler nefsi tâ kim Hâk'â 'ârif olasın
Her nefes zikre 'azîmet ile verirler perveriş
- 4 Mâ -sivâdan göz yumup nağş eyleye mir'âtını
Şubh-dem çeşm-i başiretle verirler perveriş
- 5 Kâlbine â gâh olup nefy vü havâ tır eyleye
Zıkr-i kâlbide hâlâ vetle verirler perveriş
- 6 Mâ -sivâ hubbu derûna dolsa bulmaz incilâ
Dem-be-dem gönülde şafvetle verirler perveriş

7 Hüsniyâbâb-ı rıâyı bekleyen  aşıklara
Hem tevekk l hem  anâ  atle verirler perveriş

164

M fte il n M fte il n M fte il n M fte il n

1 Zevk-i tecell ye eren lu f-ı H kk'a mazhar imiş
Mazhar olan lu f-ı H kk'a  ali'i sa d a ter imiş

2 Her ne ya a kılsa naz r H k y z ne to ru ba ar
Arz   sem şems   kamer dopdolu hep dil-ber imiş

3 Kim ki a ar c n g z n  seyr eder ol H k y z n 
Kim g zeder y r izini iki cih nda arar imiş

4 Bade-i  aŐk  kim i er zevk ile  umm n  ge er
L 'l 'i merc n  se er v  kf her gevher imiş

5 Gel bu g n l   lemine hem-dem olup ma remine
Cem  olup  ayn-ı cem'ine c  m-ı Cem'i kevşer imiş

6 Dem ile devr n bu durur  arife seyr n budurur
B lb l   g lŐ n budurur her  i egi  anber imiş

7 Sebzeleri hep g l olur bendeleri b lb l olur
H ydar'a her kim  ul olur vaŐfı anı  Kanber imiş

8 H k yolu anı  yoludur kim bulur anı velidir
   kil odur hem delidir c mle a a    ker imiş

- 9 Ehl-i diliñ bir gülü var hem küleñ bülbülü var
Hüsni gibi bir kulu var himmet aña reh-ber imiş

165

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 Göñül câ m-ı muhabbetle kanarmış
Şabâ gibi karar etmez dönermiş
- 2 Semâ 'ı aşka girip 'âşıkâne
Dem-â -dem sâğar-ı 'aşkı şunarmış
- 3 İçenler mest olup ayılmaz aşlâ
Anıñ her işini Mevlâ onarmış
- 4 İki 'âlemde kalmaz bir ümîdi
Dün ü gün nâr-ı 'aşk ile yanarmış
- (43b) 5 Muhabbet gülsitânıdır tarîkat
Gelip bülbül olan aña konarmış
- 6 Kayan merdâne 'âşık baş ü câna
Anıñ hem şîşe-i 'ârı şanarmış
- 7 Muhabbet lezzetiñ Hüsni bulanlar
Muhabbet ilini her dem anarmış

Müfte°ilün Müfte°ilün

- 1 Seyr-i sülûk dedikleri
Mürşidine hıızmet imiş
Mâl ile mülk dedikleri
Sâlike hep himmet imiş
- 2 Kâr ü cihân renc ü elem
Fâni diye ıonmuş°alem
Her ne ki naış etdi ıalem
Levh-i ıader hüccet imiş
- 3 Eyle tedârik saıa sen
Sa°y edüben nefsi yen
°âkıil olup deme ki ben
Benlik ise ıaflet imiş
- 4 °Ârif olan nefsi bilir
Şıdı ile Hıaııı'a ıul olur
Zahm dile devâbulur
Merhem-i bî-ııymet imiş
- 5 Naışına gül ile naıar
Aı gözünü gör ne yazar
Muşıaf-ı rûyuıda eşer
Hıatı yedi âyet imiş
- 6 Mertebe-i °âli budur
Ehl-i dılıı hâli budur

°Ârifîñ iķbâli budur
Rûtbe-i bî-gâyet imiş

- 7 Dâ hil olan tarîkate
Vâ şıl olur ma°rifete
Hüsni° eren haķîkate
Ecri anıñ vuşlat imiş

167

Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün

- 1 Dem-â -dem ehl-i diller göñlü tevĥîd ile bend olmuş
Ezelden °aşîķânıñ boynuna tevĥîd kemend olmuş
- 2 Eren tevĥîd-i şırfa mâ -sivâyı selb eder cümle
Haķîķat râhına ş âfî° gidenler behremend olmuş
- 3 Ğazâ -yı ekber eden sâlikânıñ seyfidir tevĥîd
Urup nefsi-i °adûyu ķatlı eden meydân levend olmuş
- 4 Cihân fânî Hudâb âķî° göñüldeñ kıl taleb Haķķ'ı
Tarîķat râhı içre sa°y edenler dil-pesend olmuş
- 5 Nuķûş-ı mâ -sivâyâ aldanıp şarf-ı nüfûs etme
Nefes tutup naşîħat dıñleyenler Naķş-bend olmuş
- 6 Bu meydân-ı muĥabbette ikilik perdesin ķâ k et
Göñül Mışırında birlik eyleyen Yûsuf mânend olmuş
- 7 Kıyıp lâyı vücûd işbât eden illâseni Hüsni°
Erip tevĥîd-i zâta ol ķamuya ser-bülend olmuş

Harfüş-şad

168

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- (44a)
- 1 Açıldı 'ârifâne mekteb-i hâ ş
Oğusun harf-i şâd ma'ânâsın eşhâ ş
  - 2 Bulur 'ârif olan ma'nârumûzuñ
Ne bilsin kal' -ı sîm ü hâ ş-ı raşşâ ş
  - 3 Haķıķat gevheriñ iħrâ c edenler
Olardır baħr ü bi-pâyâna ğavvâ ş
  - 4 Şalâta dâ 'îma her kim erişdi
Şafâ -yı kalbi buldu görmedi yaş
  - 5 Tutanlar şıdķla şiddiķ tarîķiñ
Göñül mir'âtına ķondurmadı pâ ş
  - 6 Ne remz eyler nazār ķıl sûre-i şâd
Bilem derseñ nedir esrâr-ı iħlâ ş
  - 7 Şıfâtıñ maħv eden zât içre Hüsni
Dü 'âlem ħubbunu ķaç' etdi miķrâ ş

7'li Hece Vezni

- 1 Gel ey dil yana yana
Oķu sũre-i ihlâ Ő
Gir ĥatm-ı ĥŕâ cegâna
Oķu sũre-i ihlâ Ő
- 2 Cũmle kelâ m Allah'ıñ
Ĥâ zin ü esrârıdır
Sırrı Őġmaz beyânâ
Oķu sũre-i ihlâ Ő
- 3 İhlâ Ő ile tarĩkat
Râhına kim girmese
Erer kâ mil ĩmâna
Oķu sũre-i ihlâ Ő
- 4 Ebũ Bekirũ'Ő-Őiddĩķĩñ
Tarĩķĩdir bu erkân
°AŐķ ile gir meydâna
Oķu sũre-i ihlâ Ő
- 5 NaķŐ-bendĩ ehliniñ
Ķalbi ĥâliŐ gerekdir
Erip genc ü nihâna
Oķu sũre-i ihlâ Ő
- 6 Rũkn-i â °zam bu yolda
Ĥâtem ĥŕâ cgânıdır

Gel ʿayn ile erkâna
Oķu sûre-i ihlâ ş

- 7 İnşirâ ħ-ı şadr için
Sebʿü'l meşânî gerek
Ĥüsnī durup dīvâne
Oķu sûre-i ihlâ ş

170

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- 1 Ehl-i diller feyzine muhtâ ç cümle ʿâ m ü ħâ ş
Feyz-i himmetle tarîķ-i Ĥaķʿda geçdiler ħavâ ş
- 2 Sâlike ger himmet olmazsa nice yol seyr ede
Kârbân-ı râh-ı Ĥaķķʿa himmet olmuşdur menâ ş
- 3 Ey gönül sen taşra çıkma silk-i ʿirfânı gözet
Gel bu ʿaşķ meydânına ayağını şıdķ ile baş
- 4 Nâr-ı ʿaşķı durma yak bu cismini eyle kebâb
Zer ʿayâr olmak için ħalbiñ erit mişl-i reşâ ş
- 5 Ķıl nazâr pervâneye cânıñ dirîğ etmez niçin
Şemʿ-i ʿaşķa yanmadan bu câna yok çün kim ħalâ ş
- 6 Mürşid-i kâ mil ayağında yüzüñ ħâ k eyle kim
Yevm-i tebli saña Ĥaķ vermeye miñnet ile yâ ş
- 7 Ĥüsniyâ himmet dilersen ħızmet ü ʿirfânı bul
Cân ü başın bezl edip hem gönlüne ħondurma pâ ş

- 1 Bulmağ dilersen Ğağğ'a
Gel şalbiği şıl Ğâlağ
Bulmağ a 'aşğ-ı Ğağğ'a
Gel şalbiği şıl Ğâlağ
- 2 Aldanma bu cihâna
Fânîdir bu zamâna
Ğulluğ tut bu beyâna
Gel şalbiği şıl Ğâlağ
- (44b)
- 3 Ğör bunca kâ milânı
Aldı yüce meydânı
Bulmağ ol 'irfânı
Gel şalbiği şıl Ğâlağ
- 4 Ğaflet yoluna Ğitme
'Ömrünü yoğ a şatma
Riyâlî 'amel etme
Gel şalbiği şıl Ğâlağ
- 5 Kâ miller yolunu tut
Kendi bildigin unut
Yeter sağa bu öğüt
Gel şalbiği şıl Ğâlağ
- 6 Uy mürşid ma'ânaya
Erişesin Mevlâ 'ya

Bakmağıl mâ -sivâya
Gel kalbiñi kıl hâlaş

Harfûz-zad

172

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 'Înâyet eyledi ma'âna Feyyâz
Bu dem nevbet veripdir îada Feyyâz
- 2 Bu harfiñ sırrı bir bañr-ı 'amîkdir
Meger ihsân ede imlâda Feyyâz
- 3 Ziyâ -yı şems-i 'ulyâya nazâr kıl
Mü'essirdir kamu e'âyâda Feyyâz
- 4 Cemâli pertev-i 'aksidir anıñ
Gerek zâhir gerek ihfâda Feyyâz
- 5 Dalâl ehli celâli mazharıdır
Kimi râ hat kodu dünyâda Feyyâz
- 6 Hidâyet ehli aldanmaz sivâya
Kalır mı va' de-i ferdâda Feyyâz
- 7 Geçip zevk ile Hüsni mâ -verâya
Dü 'âlemde erer imdâda Feyyâz

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Gel ey sâlik Hudâ 'ya cümle ef'âlinde kıl tefvîz
Gerek zâhir gerek bâ tın kamu hâlinde kıl tefvîz
- 2 Dilersen ibn-i vaqt olmak taşarrufdan elin kaç' et
Bulursan cümle iş Hakk'ın her ahvâlinde kıl tefvîz
- 3 Çün oldur fâ 'il-i muhtâr iki 'âlemde bî-şübhe
Anın bil cümle tedbîrâtı icmâlinde kıl tefvîz
- 4 Kamu iş nîk ü bed Hakk'ın bilip cân ile râzı ol
Tevekkül eyleyip her kâre ikbâlinde kıl tefvîz
- 5 Nazar kıl dîde-i şefkatle 'âlem halkına cânâ
Kamuya hoş görüp akrân u emşâlinde kıl tefvîz
- 6 Şağın bir kimsenin incitme kalbin sen de incinme
Ed âkıl her kelâ mı Hakk için kâlinde kıl tefvîz
- 7 Kelâ mı bî-garâz nuḡ ile sonra havf u gam çekme
Kemâlin kâl ile fâş etme aqvâlinde kıl tefvîz
- 8 Tarîḡ-i müstaḡim içre girsin câ me-i şabri
Emîn ol dem-be-dem her mâh ile sâlinde kıl tefvîz
- 9 Kefîlidir Hudârizkın verir her yerde ey Hüsni
Gerek şüreb ile nânende gerek şâlinda kıl tefvîz
- (45a)

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Nefsini bilmek imiş dünyâya gelmekden ğaraž
Âdeme ermek imiş dünyâya gelmekden ğaraž
- 2 Şûretâ âdem gelip giden kişi âdem degil
Göñüle girmek imiş dünyâya gelmekden ğaraž
- 3 Gülşen-i 'aşk içre feryâd eyleyip şubh u mesâ
Güllerin dermek imiş dünyâya gelmekden ğaraž
- 4 Cümle varından geçip 'aşk ile cânân yoluna
Cânını vermek imiş dünyâya gelmekden ğaraž
- 5 Râh-ı Hâğ'da reh-nümâ ister varılmaz 'aql ile
Hâğ yüzün görmek imiş dünyâya gelmekden ğaraž
- 6 Terk edip teşvîş-i dünyâ ile 'uğbâya kamu
Kalbinji silmek imiş dünyâya gelmekden ğaraž
- 7 Hayr ile koy bir eşer 'âlemde Hüsni yâd ola
Nâ mı söylenmek imiş dünyâya gelmekden ğaraž

175

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Vech-i mürşidden gelir hep tâlib-i Mevlâ 'ya feyz
Nuğ-ı mürşidden gelir hep sâlik-i 'uğbâya feyz
- 2 Mürşide ermek dilâ 'ayn-ı hidâyetdir saña
Himmetidir mür'idiñ ednâ ile a'lâya feyz

- 3 *Vebteğû*¹⁷ emri bilinmezdi vesîle olmasa
Erişir aından ser-â -pâ zîr ile bâlâya feyz
- 4 Feyz-i ma'ânî isteyen Feyyâz'a yüz tutsun müdâ m
Tâ ki neşr ola bu yüzden zâhir ü ma'nâyâ feyz
- 5 Nefha-i şûr-ı ma'ânî kâ miliğ enfâsıdır
Bul hayât-ı tâ ze esfelden ere'ulyâyâ feyz
- 6 Feyz-i mutlak gün gibi zâhir kamu her zerrede
Zerreden şemse erip kıl kaçreden deryâyâ feyz
- 7 Hüsniyânûş eyleyen leb-rîz-i yâri zevk ile
Aından olur gülşen içre bülbül-i 'eydâyâ feyz

Harfû't-tâ

176

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Erişdi *harf-i tâya* ey dilâ hat
Ne söyler kıl nazâr gel bu yaña hat
- 2 Olupdur her 'ulûmuğ kârbânı
Gelir benden saña senden baña hat
- 3 Temevvüc eyleyip baır-ı ma'ânî
Çıkardı dürr ü gevher bî-behâ hat

---

¹⁷... Allah'a karşı takva sahibi olun ve O'na ulaştıracak vesileyi isteyin...(Maide/35)

- 4 Bu Һarfiy remzini iz'ân edersen
Gelir esrâr-ı tâtâdan saña Һať
- 5 Doğuz Һat dediler nefsiy Һicâbı
Muĸâbil her birinde istivâ Һať
- 6 Kimi zûlmânîdir himmet gerekdir
Kimi nûrânî oldu reh-nümâ Һať
- (45b) 7 Sivâ Һubba göñülden ref' olunca
Olur dildâre Һüsni âşinâ Һať

177

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Ehl-i dil bulur muĸabbetden neşâ t
Dergeh-i 'aşķ içre ülfetden neşâ t
- 2 Gel muĸabbet gûşesinde kıl maĸâ m
Ehl-i 'aşķa oldu 'uzletden neşâ t
- 3 Keşret ehli sırr-ı 'aşķı bilmedi
Bulmamışdır çüñkü Һalvetden neşâ t
- 4 Keşrete aldanmaz 'aşķ efgendesi
Bulsa cânı sırr-ı vahdetden neşâ t
- 5 Ey dilâ etme kelâ m ü 'aşķı fâş
Ol ki bilmez remz-i şoĸbetden neşâ t

6 Cân kulağı  arifiŋ aıĸ gerek
Tâ ki bulsun  albi himmetden neşâ  

7 H sniyâ olmaz tesell   aŝıĸa
Almayınca bezm-i vuŝlatdan neşâ  

178

M stef'il n M stef'il n

1 C  m-ı lebiŋdir  aŝıĸa
Ey dil-ber  veren neşâ  
Ŗehd   ŝekerdir  aŝıĸıŋ
 albine verir inbis   

2 Ol fem kime verirse em
G rmez ebed ol kimse ĸam
G ĸl  olur ŝaha  arem
Cismi olur a a bis   

3 Ol dem durur c na  ay t
Ol dem durur cisme ŝeb t
 Uşş  ĸa ol demdir nec t
Hem oldurur  atlı sem   

4 C n içre ŝaĸla ol demi
T bilesin dem bu demi
Kim oldu y rin ma remi
N  -d na etmez i til   

5 Ol dem dile tiryâ k olur
°Âşık anıyla pâ k olur
Hâk şavmına imsâ k olur
Yok hayrına vezn ü kırâ t

6 Kim oldu şâb-ı ma°nevî
İçdi şarâb-ı ma°nevî
Bu demdir âb-ı ma°nevî
Şankim aqar Nîl ü Fırâ t

7 Seyr eyleyen bu °âlemi
°Âlemde buldu âdemi
Hüsnîniñ olan hem-demi
Münkir'den eyler ihtiyâ t

179

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

1 Dil-berâ hüsnünde her dem okunur âyât-ı haç
Haç-ı rûyuç okuyan Qur°ân'da hem etmez ğalaç

2 Secde-i ebrû eden buldu dü °âlemde necât
Sâ cid ü mescûdu her kim bilmedi etdi ğalaç

3 *Ķâbe kavseyne* işâretdir şehâ ebrûlarıñ
Çeşm-i müjgâniñdir *ev ednâda* ki şâb-ı qaçaç

4 Ruĳlarıñ verd-i ma°âniden verir câna meşâ m
Lebleriñ şahbâsıdır °uşş âqa dârû-yı neşâ t

- (46a)
- 5 Nuṭḡ-ı pâ kin şerḡ eder bu on sekiz biḡ ʿâlemi
Duymadı kimse seniḡ şîrîñ zebânından saḡat
- 6 Ḥadd ü ḡâliḡ târ-mâr eyler ḡurûf-ı ebcedi
Bâḡ-ı vechinde odur menḡûş olan ḡarf-i nuḡat
- 7 Ḥâ k-i pâyiḡ bendesi Ḥüsñî gedâdır ey şehâ
Zâhir ü bâ ṡında vermişdir saḡa ḡöñlüḡ faḡat

180

Mefâ ʿilün Feʿilâtün Mefâ ʿilün Feʿilün

- 1 ʿİlim bir noḡta denildi neden çoḡ oldu nuḡat
Ḥurûfa çüñkü nuḡâ ṡ ile zînet eyledi ḡat
- 2 Ḥurûfa baḡma hecâ ʿilmi ders-i şıbyândır
ʿUlûm-ı ʿaşḡı oḡu bil nedir bu şâb ü ḡatâṡ
- 3 Serâba çoḡ kişiler aldanıp şü bulmadılar
Eger ki ʿâşḡı iseḡ baḡr-ı ʿaşḡı bul hele baṡ
- 4 Ne ḡaʿrı var ne kenârı şü baḡr-ı ʿaşḡıñ kim
Ġıdâsı olmuş anıḡ Nîl ü hem Fırât ile Şat
- 5 Bu kevn-i dâr-ı ḡurûra şaḡın ḡurûr etme
Sürûru az ḡamı çoḡ miḡnet ile dolu faḡat
- 6 Cihâna cümle gelenler iki bölük oldu
Birisi buldu hidâyet birisi ḡıldı ḡalaṡ

- 7 Hidâyete erişen Hüsniyâ olardır kim
Hevâya meyli koyup kıldı nefsezabı ile rabı

Harfü'z-zâ

181

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Dilâbu *harf-i zâdan* cân eder hâz
Degil cân belki hem cânân eder hâz
- 2 Bu harfiñ remzini ey dil nazâr kııl
Mu'ammâsırrına mihmân eder hâz
- 3 Ma'ânîden alır zevk ehli diller
Nice bülbül görüp gülşân eder hâz
- 4 Bezistân-ı ma'ânîde dem-â -dem
Libâs-ı harf için Kur'ân eder hâz
- 5 Zâlûm olma uyup nefis ü hevâya
Melâ metden deme insân eder hâz
- 6 Kemâlat zümre-i insân işidir
Cehâletden yine nâ -dân eder hâz
- 7 Zılâl u cismini tenvîr edersen
Dolar Hüsni göñül 'irfân eder hâz

182

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Rızâbâbında 'âşık̄lar ederler her cefâdan hâz
Çeker ma'sûkunun cevri edenler mübtelâdan hâz
  - 2 Alırsın bir nazarda gönlünü 'uşş âkınıñ cânâ
Kim ola şevkiñ ile etmeyesin dil-rübâdan hâz
  - 3 Bu meydân-ı muhâbbetde açanlar tûb-ı cevğânı
Bulanlar râh-ı maqşûdu eder mi mâ -sivâdan hâz
  - 4 Sürüp esb-i şabâ -reften erişen maqşad-ı şıdka
Bulup ma'flûbunu ol her dem eder âşinâdan hâz
- (46b)
- 5 Görünmez gözüne dünyâ vü 'uqbâ tarh olur dilden
Erişen şehr-i yâre eylemez dâr-ı fenâdan hâz
  - 6 Vişâliñle alıp zevk-i tecellîden tesellîler
Oğuyup dersin aşlı etmez 'ilm-i mâ -cerâdan hâz
  - 7 Bakar mı baş u cânâ bulsa Hüsni vaşl-i cânâna
Erenler 'îd-i vişale eylemez mi cân fedâdan hâz

183

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Gel ey dil kıl nazar sende nedir bu güfte-i elfâz
Gönlümü nuqq eder yoğsa dehân mı zübde-i elfâz

- 2 Göñül kenz-i Hudâ 'dır câ mi^c olmuş niçe esrârı
Bilinmez ^caql ile sırrı nedir bu cilve-i elfâz
- 3 Dehânın sırrını hem bilmedi kimse seniñ cânâ
Nedir nuṭṭ ile nâ ṭık yânedir mecmû^câ -yı elfâz
- 4 Hâḳıḳat gülsitânından gelir bûy-ı ma^cânî kim
Hezârân ^câşıkânı bülbül eder külbe-i elfâz
- 5 Dilâ gel gûş-ı cânın aç saḳadır cümleñ nuṭṭu
Ma^cânî zübdesin fehm et seçilsin şive-i elfâz
- 6 Ma^cânî bâğçesi içre kemâliñ bulsa ger eşcâr
Ne istersen saḳa aḳdan dökülür meyve-i elfâz
- 7 Kelâ mın ḳadrini Hüsni kemâl ehli bilir ancak
Ne bilsin kendiyi bilmez nedir ḳudsiyye-i elfâz

184

Mefâ ^cilün Mefâ ^cilün Mefâ ^cilün Mefâ ^cilün

- 1 Göñüldür ey gözüm seyr-i dil-ârâya olan mâ ³il
Göñüldür dil-ber-i âşûb-ârâdan olan maḳzûz
- 2 Göñüldür ba^cd u ḳurb u cem^c eden sür^catlere vâ şıl
Göñüldür cümle mevcûdâtı ^cilm ile eden maḳfûz
- 3 Göñül bir kenz-i maḳfîdir bilinmez girmeden sırrı
Göñül ehli bilir ancak göñüllerde nedir malḳûz

- 4 Göñül âyîne-yi gîti-nümâdır iki  alemde
Göñüldür Mantıku't-ıayrıñ lisâniyla olan melfûz
- 5 Göñüldür cümleden  alem hüviyet sırrına maħrem
Göñüldür Ĥüsniyâyâr ile hem-dem levħa-i maħfûz

Ĥarfü'l- ayn

185

Mefâ  ilün Mefâ  ilün Fe ulün

- 1 Yine  aynü'l- ayân geldi vaĥâyî 
Rümûzu ĥarf-i  ayniñ oldu şâyî 
- 2 Açıldı  aşĥ ile bezm-i muħabbet
Bu göñlüm ehl-i  aşĥa oldu câ mi 
- 3 Şalâdır gidelim dergâh-ı  aşĥa
Olalım zevĥ ile güftâra sâ mi 
- 4 İĥâ met edelim  aynü'l-cem içre
Olalım şubĥ u dem sücûda râ ki 
- 5  Ulûm-ı *men  arefdir* çüñkü maĥşûd
Ve  allemnâhü sırrı ola v âĥi 
- (47a)
- 6 Bařret  aynı açılıñ cihânda
Bu  ömr ü nâ zenin olmaya iâyî 

7 Ledünnî şehrinin bâbında Hüsni
Ola tâ kim cemâli nûr-ı tâtîc

186

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

1 Göñül meyl-i sivâdan olsa kâ tîc
Olur nûr-ı ma'ârif dilde lâ miç

2 Hicâbı sâlikin hubb u hevâdır
Hevâdan geç bulasın kalb-i vâsiç

3 Göñülde zikr-i dâ 'im bulsa sâlik
Olur zâ kir iken mezkûra kâniç

4 Budur ey dil murâdı ehl-i 'aşkın
Ola zâhir hafî dildâra tâbiç

5 Bulup keşret içinde zevk-i vahdet
Huzûr ile ola her demde râ kiç

6 Cemâlu'llâh olup her yüzde seyrân
Ağa hiç olmaya 'âlemde maniç

7 Ne işlerse ola maqbûl-ı hazret
Budur Hüsni gedâdan cümle v âkiç

187

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

- 1 Ey gönül gel ğ âfil olma mâsivadan kııl vedâ °
°Aql-ı kâ mil kesb edip kevn ü fenâdan kııl vedâ °
- 2 Düş haķıķat râhına her dem hidâyet kııl taleb
Luţf-ı Hakk'a mazhar ol der ü belâdan kııl vedâ °
- 3 °Ârif-i billâh olup aldanma nefsiñ âlına
°Aşķ-ı Mevlâ `ya düşüp meyl-i hevâdan kııl vedâ °
- 4 Çeke hasret yârine senden saña oldur yakın
Sen ba°id olma aña öyle edâdan kııl vedâ °
- 5 Dergeh-i °irfâna gir ol hâ k-i pâ -yı °ârifân
Şoy libâs-ı ğafleti kibr ü riyâdan kııl vedâ °
- 6 Rûz u şeb hizmetde devr eyle tevâ iu° cümleye
Yer gibi yeksân olup halka ezâdan kııl vedâ °
- 7 Hüsniy âķalb-i selîm ol er maķâ m-ı vuşlata
Yâr-ı b âķi bul gönülde mâ -cerâdan kııl vedâ °

188

Mefâ °ilün Mefâ °ilün Fe°ülün

- 1 Nedir ey dil tarîķ-i Hakk'da mâni°
Hevâ -yı nefsine gel olma tâbi°

- (47b)
- 2 Hudâ'nın kullara çok lutfu ammâ
N'edem sen olmadın Hâk nutku sâ mi^c
- 3 Eriş dergeh-i Hâk'a eyle hizmet
Bugünkü fırsatın olmaya zâyî^c
- 4 ^cAmel tohumu ekip bu mezra^câda
Ne ekdiyse ola ^cuqbâda v âkî^c
- 5 Târîkat muhkem işdir ğ âfil olma
Dilersen bulasın meydân-ı vâsî^c
- 6 Bırakma mürşidiñ dâ mânîğ elden
Sağa râh-ı Hudâ'da ola ş âfî^c
- 7 Erişen himmet-i ^câlîye Hüsni
Çalar nefsi ^cadûya seyf-i kâ tî^c

Harfü'l-ğayn

189

Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Fe^cülün

- 1 Nazar kıl *harf-i ğayna* ey yüzü âğ
Kulağ tut ola ma^cni câna iblâğ
- 2 Şerî^cat hâblini muhkem tutarsın
Târîkatde kurarsın kutlu otağ

- 3 Bu demde ma'rifetden ders açıldı
Ma'ânî meclisinden çekme ayâğ
- 4 Hâkıkat bârgâhıñ diler iseñ
Muhabbetden urursun göñlüne dâğ
- 5 Çalış şubh u mesâğaynıñ ola 'ayn
Saña oldum ola dağ üstü hep bâğ
- 6 Dü 'âlemden ğanîdir çünkü Mevlâ
Göñülde bul ğınâ ol sâlim ü şağ
- 7 Ğazâ -yı ekber edip nefse Hüsni
Göñül hikmet dola tâ kim şol u şağ

190

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Tarîkat sırrı cânâşeyh-i kâ milden olur teblîğ
Hâkıkat sırrı cânâşeyh-i vâ şıldan olur teblîğ
- 2 Olur mu mâye-i esrâr-ı Hâkık'a her meges mâlik
Bu iksîr-i 'azîme şeyh-i nâ 'ilden olur teblîğ
- 3 Görüp her mürşidi dil verme meşhûd olmadan sırrı
Sen aña meyl edip hem şeyh-i mâ 'ilden olur teblîğ
- 4 Hâkıkat kenziniñ miftâ hı ancak nuṭṭ-ı 'irfândır
Şaḫın şanma ma'ânî şeyh-i câhilden olur teblîğ

- 5 Dü 'âlem 'ilmini câ mi' olur kâ mil 'ur âfatla
'Ulûm-ı 'ârifânı şeyh-i fâ ıldan olur teblîğ
- 6 Hudâ esrârını bilsin mi cüz-i 'aql ile her-kes
Dilerseñ 'aql-i külli şeyh-i ' âkıldan olur teblîğ
- 7 Tûrâb et yüzünü Hüsni izinde mürşidiñ her dem
Budur nefse 'adâlet şeyh-i 'adilden olur teblîğ

191

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Nâr-ı 'aşk ile yanar dilde çerâğ
Bu derûnum şanki olmuşdur ocağ
- 2 Yandı maıv oldu hele ten zulmeti
Rûşen oldu bu gönülde her bucağ
- 3 Dilden ağıâr u sivâyı şordular
Çünkü aında kırdular yâre otağ
- (48a)
- 4 Kaldırıp dest-i celâliñ luğ ile
Şanki oldu 'âşığa dağ üstü bâğ
- 5 Kalbi pür-nûr eyledi nûr-ı cemâl
Şehr-i dilden eyledi zulmet ferâğ
- 6 Âşiyân kıdsi olup murğ-ı dile
Şol havâ tır kuşları uçsun irâğ

- 7 Zikr-i dildâr etmede şâ m ü seher
Gülsitân ü sîne de berg ü budâğ
- 8 Açılıp şad-berg-i ʿâli gülleri
ʿAndelîbe ıkoğmağ a yoğdur yasağ
- 9 ʿÂrifânıñ ıalbi cennet olmasa
Kim açardı vaşf-ı yâre fem dudağ
- 10 Kendi hüsnüñ medğ için bu dilleri
Şad hezârân lafz ile ııldı belâğ
- 11 Nâ tığ oldur kendi nuğkuñ şerğ eder
Kendi diğler çüñkü anığdır ıulağ
- 12 Tıfl-ı dil açıp belâğat mektebin
ıara ğatı oğuyup hüsnüñde ağ
- 13 Hüsniyâbu sırrı gel fâş etme kim
Bu mağâ mda fehm olunmaz şol u şağ

192

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- 1 Nâr-ı ʿaşğdan sîneğ e ur dâğ dâğ
Tâ ki sîneğde erisin yağ yağ
- 2 Verme râ ğat nefsin i yağ odlara
Yolun üzre ıurmaya tuzâğ zâğ

- 3   °Aşka uy reh-ber ola dâ 'im saña
         °Aşksız olur râh-ı Hâk ırağ rağ
- 4   Kõnsa °aşkdan cânına zerre eşer
         Hâne-i dilde yanar çerâğ râğ
- 5   °Aşk ile buldu kemâl ehli kemâl
         Añlara dağ üstü oldu bâğ bâğ
- 6   Sen de fevt etme bu °ömrün fırsatıñ
         İster iseñ ola yüzün ağ ağ
- 7   Kim maqâ m-ı °aşka erdi Hüsniyâ
         Añda gördü şolu olmuş şağ şağ

Harfü'l-fâ

193

Mefâ °ılün Mefâ °ılün Fe°ülün

- 1   Açıldı *harf-i fâdan* ey dil evş âf
         Saña söyler sözü cânâbu vaşş âf
- 2   Dehân açmaz tehî hâ me bulursun
         Yazılmaz levh-i °irfâna kuru l âf
- 3   Kabûl et Hâk sözü cânâ duyarşañ
         Saña senden kerem kıl eyle inş âf

(48b)

4 Dilersen fırça-ı nâ cî olasın
Kıl imdi mâ -sivâdan kalbiñi ş âf

5 İki yüzde geçer nakd u hayâtıñ
Birisi vech-i maqbûl biri isr âf

6 Eger maqbûl olan vechi bulursañ
Olursun ehl-i aşk içinde eşr âf

7 Fedâdır baş u cânım anja Hüsni
Kim olur nükte-i irfâna şarr âf

194

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1 Sâlikâ gel nâ zenîñ ömrünü etme isr âf
Pul gibi cevher-i enfâsını kıılma itl âf

2 Bey^c edip kendini bir kâ mile eyle bende
Bağlanıp silsile-i Haqq'a gözetme etr âf

3 Baç anıñ naqşı tarikat ile azîmet eyle
Dûzah-ı vechli geçip ol urefâya işn âf

4 Bildire nefsiñi tâ arif-i billâh olasın
Cevher-i aşlını bil kıymetine ol şarr âf

5 İki âlemde ne var sende dağı bil kim var
Gir gönül cennetine bilene nâr u a^cr âf

6 Cezbe-i  aşk ile  Ank  -yı haıat ol kim
Tıfl-i dil k  fv c dunda ousun n n k  f

7  Id-i vaql  erişen c nı verir c n na
H sniy  z hir   b  tnda olardır eşr  f

195

Mef   l n Mef   l n Fe l n

1 Aıldı her kime b b u ma arif
Olur b -Ő bhe erb b u ma arif

2  Ur  f t altı erk n-ı  aŐdır
Odur ma n da esb b u ma arif

3 EliŐ ek cehl ile dolu emelden
DilerseŐ olasın Ő b u ma arif

4 MuŐ  hib olma ink r ehline gel
Olup her demde aŐb b u ma arif

5 Bu   lemdede olan ins n-ı k  mil
İir  irf n ile  b u ma arif

6 Őiy  -yı   lem oldu ehl-i  irf n
D ner aŐlarla dol b u ma arif

7 Erersin menzil-i  irf na H sn 
DoŐar g nl nde meh-t b u ma arif

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Göğülden cümleniñ esrârını yâhû bilir 'ârif
Bu 'âlem halkının hep kârını yâhû bilir 'ârif
  - 2 'Ur âfât menzile maqbûl-ı Hâķ'dır sâlikân içre
Sülûkun menzil ü eṭvârını yâhû bilir 'ârif
  - 3 Hudâ 'irfânı taḫṣîl-i kemâle âlet etmişdir
Kemâliñ cilve-i bâ zârını yâhû bilir 'ârif
- (49a)
- 4 Ne hâ şıldır yerin dâr-ı na'îm olsa belâ 'irfân
'Azâb-ı cehl odur kim nârını yâhû bilir 'ârif
  - 5 Çalış 'irfâna sa'y eyle kemâle ermek istersen
Dü 'âlemde kemâl envârını yâhû bilir 'ârif
  - 6 Hâķîķat boyuna ermek sa'âdetdir niyâ z eyle
Niçindir 'andelîbin zârını yâhû bilir 'ârif
  - 7 Şerî'atle ṭariķat 'ilm ü 'irfâna sebep Hüsni
Hâķîķat ma'rifet güftârını yâhû bilir 'ârif

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Erse 'aşķ 'âlemine sâlik olurdu eşref
Hâķ katında yüce şânîler bulur türlü şeref

- 2   °Aşk ile buldu kemâl °âşık u şâdık cümle
°Aşk ile oldu nebîlerle velîler a°ref
- 3   Hele gel mekteb-i °irfâna oğu °aşk °ilmiñ
Rûz u şeb anı taleb eyle Hudâ 'dan aç kef
- 4   *K âf nûn* emri kamu °aşk ile şâbit oldu
°Aşk ile oldu karâ vü kaderiñ hâ mesi cef
- 5   °Aşk ile buldu vücûd iki cihâ ñda eşyâ
Kimde kim °aşk eñeri olmaya kaldı ecvef
- 6   Kıl nazâr arı u semâ ins ü melek bañr ile ber
°Aşk araranıñ için şavte gelir nây ile def
- 7   Nâr nûr °aşk iledir cennet ü hûr °aşk iledir
Mâr mûr °aşk iledir vahş-ı tuyûr ile şadef
- 8   Gevher-i °aşka behâ olmadı cândan gayrı
Baş u cân verdi anıñcün reh-i °aşk içre selef
- 9   Dem bu dem °aşka eren kalmadı baş ü cânâ
Hüsniyâböyle geçer °aşk yolunu cümle halef

Harfü'l-k âf

198

Mefâ °îlün Mefâ °îlün Fe°ülün

- 1   Gel ey dil *harf-i k âfa* aç gözün bağ
Karîb ol sırrına sevsin seni Hâk

- 2 Yine açıldı kurbiyetden evş âf
Muhabbet ehli aından bula revnağ
- 3 Hudâ 'nın maılab u a'läsı kıldan
Hemân bâ tın 'ulûmu oldu ancak
- 4 Ne remz eder nazâr kı l sûre-i k âf
Bilesin 'âşık u ma'sûk nedir 'aşğ
- 5 İki 'âlem anıçün oldu icâd
Şehâdetdir biri hem ğayb-ı muılağ
- 6 Getirdi ğayb iken bulduı vüçüdu
Ne eşhâd eyleyip kıldıı muhağğak
- 7 Kim oldu k âf-ı dil 'Anğası Hüsni
Odur k âfdan k âfa hükm eden el-Hak

(49b)

199

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Gözüm yaşı revân oldu ağar şâ m ü seher 'âşık
Göñül şem'i uyanmışdır yanar şâ m ü seher 'âşık
- 2 Niçin yanmaya pervâne görünce şem'-i dildârı
Ağa cânıı fedâ etmek arar şâ m ü seher 'âşık
- 3 Gül ü pervâne şabri ihtiyâr et kı lma efgâni
Bu meydân içre cân u baş atar şâ m u seher 'âşık

- 4 Bu  aşkı Şanma kim her b -kesiŶ h li ola Ő hım
Bu bir iŐs n-ı Mevl  'dır  apar Ş  m u seÇer  aşık
- 5 Ezel bezminde  uşŞ  kıŶ yazıldı defteri  ayra
AnıÇ n Şerr-i d ny dan kaÇar Ş  m u seÇer  aşık
- 6 Der nu  aşık ile dolmuş kimiŶ kim y rini bulmuş
Cih nı bir pula Őaymaz  ovar Ş  m u seÇer  aşık
- 7 Yeter  usn  fiŐ n u n leni Őeyd ya d nd rd Ŷ
G list n-ı ma  niye  onar Ş  m u seÇer  aşık

200

F   il t n F   il t n F   il n

- 1 Vech-i  demdir dil   y t-ı  aŐ
AŶda r  yet olunur bil z t-ı  aŐ
- 2 Kim *en b * c r asın n Ş eyledi
Terk edip l yı eder iŐb t-ı  aŐ
- 3 N Ő a-ı vechiŶ durur seb  l-meŐ n
Őaf h  -yı Őadrındadır lezz t-ı  aŐ
- 4 Gel  aŐıŐat  iblesinde  ıl nam  z
Sa y  ıl fevt olmaya o  at-ı  aŐ
- 5 Cehlini  oy oŐu *ders-i men  aref*
Bulasın  irf n ile cenn t-ı  aŐ

6 Bir maqâ ma eresin havf olmaya
Her  amelde buluna niyyât-ı Hâk

7 Hüsniyânaqqâşı sen naqşında gör
Zâhir ü bâ tın odur mir³ât-ı H âk

201

Fâ  ilâtün Fâ  ilâtün

1 Şûretine kıлма nazâr
Seyret ile hâline bağ
Bülbül isen gel ey gönül
Gülşeniñ dalına bağ

2  Âşık isen eyle figân
Oldurur  uşş âka nişân
Ol güzeli görseñ  ayân
Ruğlarının alana bağ

3 Açılan ol gülleri gör
Zâr eden bülbülleri gör
Sâde şeker dilleri gör
Lebleriniñ balına bağ

4 Ol güzeliñ ismi güzel
Kendi güzel cismi güzel
Ĝâyet ile resmi güzel
Hüsn ile eşkâline bağ

5 Kâ meti Tûbâ 'ya mânend
Ruğları zîbâya mânend

Kıymeti dībâya mânend
Giydigi hûb şâlina baq

- (50a)
- 6 Çekme cihânıñ ğamını
°Ârif iseñ sür demini
Farq et iyiyi kemini
°İbret ile qalana baq
- 7 Hüsni-i bî-çâreyi gör
Raħm edüben hâlini şor
Dost yoluna başını qor
°Âşıkıñ iqbâline baq

202

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

- 1 Şehr-i dilde oldu ihyâşimdi nev-kâşân-ı °aşq
Mesned-i °aşqa cülûs etdi şehâsulţân-ı °aşq
- 2 Ol sebebden cûşa geldi Nîl °aşkıñ seyl eder
Nûş eden râh-ı muħabbetde bulur dermân-ı °aşq
- 3 Kenz-i °aşkıñ sırr-ı miftâ ħın bilen gelsin beri
Çünkü şimdi bizdedir ol mâye-i erkân-ı °aşq
- 4 Cism-i terkîb-i °anâ şır oldu mir°ât-ı cemâl
Andan oldu cân içinde mesken-i cânân-ı °aşq
- 5 Resm-i âyîn-i tarîkat eyledi ta°mîr dil
Maħv iken oldu vücûdum dergeh-i merdân-ı °aşq

- 6 Nüşa-ı kübrâya ta'lim eylemekdir kârımız
Ders alanlar buldu bizden şöhret-i imâna aşk
- 7 Fesh-i cümle-i mezâhir hem haqîkat naqşını
Birlik ile ikilikden qalmışım uryân-ı aşk
- 8 Bilmezem mâ î vü müstaqbel bu dem hâl içreyim
Noқта-ı sırrımda dâ'im devridir devrân-ı aşk
- 9 Şehr-i aşkıñ bâbına bevâb olup dil-besteyim
Hüsniyâhep mâ -sivâyâ eyledim qurbân-ı aşk

203

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Kibriyânıñ atâsı çokdur çok
Ehl-i derde devâsı çokdur çok
Âşıkıñ derdi çok ise gamı yok
Çünkü yârıñ şifâsı çokdur çok
- 2 Geliniz râh-ı Haqq'a azm edelim
Gece gündüze qatıp gidelim
Fâni dünyâ muhabbetiñ n'edelim
Dâr-ı b âki şafâsı çokdur çok
- 3 Bu cihânıñ sürûru az gamı çok
Ol sebebden iyisi az kemi çok
Dirhemi yoksa âşıkıñ demi çok
Münkiriñ dilde yası çokdur çok

4   Baḳma bu ʿâlemiñ iyi kemine
İʿtimâd etme zevḳ ile ğamına
Zîra tiry âḳi degmeye semene
Râ ḫatından ezâsı çoḳdur çoḳ

5   Ḳîl ü ḳâl ʿâşıkıñ nedâ metidir
Maʿrifet ʿârifîñ selâ metidir
Gözyaşı bil ki ʿaşḳ ʿalâ metidir
Dürr ü zerden behâsı çoḳdur çoḳ

6   Ehl-i dil baş ü câna ḳayd etmez
Zulmet-i nefsi rûḫa keyd etmez
Ṭayr u ḫaşsı olanı şayd etmez
Murğ-ı cânıñ edâsı çoḳdur çoḳ

(50b)

7   Menzil-i ʿaşḳı boylar ʿâşıklar
Ḳalb-ı ʿuşşâ kî tuylar ʿâşıklar
Mantıku'ṭ-ṭayrı söyler ʿâşıklar
Sözleriñ ihtifâsı çoḳdur çoḳ

8   Anlayan bu rumûzu maʿnâyı
Terk edip ḳoydu ğayrı sevdâyı
Mecnûn oldu bulunca Leylâ 'yı
Dem-be-dem merḫabâsı çoḳdur çoḳ

9   ʿAşḳ-ı yâre erince bir ʿâşık
Defter-i ʿaşḳa yazılır şâdık

Hüsniyâ ʿaşka biñde bir lâyıķ
Gerçi kim mübtelâsı çoķdur çoķ

204

Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün

- 1 ʿâķıl ermez bu düzen-kâr-ı Hudâ ’dır el-Haķ
Zerreden şemse deġin var-ı Hudâ ’dır el-Haķ
- 2 Kâ ’inâtıñ eşeri olmaz idi olmasa ʿaşķ
Tâlib-i ʿaşķ olan ahyâr-ı Hudâ ’dır el-Haķ
- 3 ʿAşķ-ı Haķ’dır iki ʿâlemde hemîn ser-mâye
ʿÂşıkıñ maķşadı dîdâr-ı Hudâ ’dır el-Haķ
- 4 Mâ -sivâ meşġalesin terk edelim keşretde
Vaħdetiñ menzile esrâr-ı Hudâ ’dır el-Haķ
- 5 Zâhidiñ ʿaķlı ebed ermedi bu esrâra
ʿÂrife men ʿaref iķrâr-ı Hudâ ’dır el-Haķ
- 6 Kûşe-i ʿaşķı dilâbekleyelim şâ m ü seher
ʿAndelîbiñ yeri gülzâr-ı Hudâ ’dır el-Haķ
- 7 Hüsniyâġayra heves ķalmadı maʿşûķ dileyen
ʿÂşıkıñ her demi efkâr-ı Hudâ ’dır el-Haķ

- 1 Göñüldür maḥzen-i 'aşk-ı Îlâhî
 Hüve'l-'âşık hüve'l-ma'şûk hüve'l-'aşk
 Göñüldür menba'°-i feyz-i Îlahî
 Hüve'l-'âşık hüve'l-ma'şûk hüve'l-'aşk
- 2 Göñüldür tâ'at-ı Hâḳḳ'a mesâ cid
 Göñülden ma'daya olma sâ cid
 Gerek râ ki' gerek ḳâ'idle 'âbid
 Hüve'l-'âşık hüve'l-ma'şûk hüve'l-'aşk
- 3 Göñülde cümle ḥâcâtı taleb ḳıl
 Göñülde zevḳ lezzâtı taleb ḳıl
 Göñülde vecd-i ḥâlâtı taleb ḳıl
 Hüve'l-'âşık hüve'l-ma'şûk hüve'l-'aşk
- 4 Göñüldür 'âşıkâ 'arş-ı mu'allâ
 Göñüldür 'âlem-i serde muşallâ
 Göñüldür şarḳ u ğarb u zîr ü bâlâ
 Hüve'l-'âşık hüve'l-ma'şûk hüve'l-'aşk
- 5 Girenler 'aşk ile meydân-ı 'aşka
 Olurlar 'andelîb gülşân-ı 'aşka
 Erişir 'aşk ile sultân-ı 'aşka
 Hüve'l-'âşık hüve'l-ma'şûk hüve'l-'aşk

- 6 Olursañ cân u dilden yolda şâdık
Olursun zümre-i 'irfâna lâyıķ
Şaķınma cânını cânâna 'âşık
Hüve'l-'âşık hüve'l-ma'şûķ hüve'l-'aşķ
- 7 Gönül ehline bu cânım fedâdır
Gönüldeñ gönüle biñ merhabâdır
Gönüldeñ mâ 'id için hebâdır
Hüve'l-'âşık hüve'l-ma'şûķ hüve'l-'aşķ
- 8 Gönül ehli iseñ tiz gel bu yana
Kul ile kendiñi kalbiñ bu yana
Kani 'âşıkğa gâfletdeñ uyana
Hüve'l-'âşık hüve'l-ma'şûķ hüve'l-'aşķ

(51a)

- 9 Bu yolda bir gönül aldıñ deste
Erersin Hüsniyâsen dañı dosta
Gönüldeñ erişir dermâna hasta
Hüve'l-'âşık hüve'l-ma'şûķ hüve'l-'aşķ

206

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Ezelden tâ ebed 'aşķ ehliniñ ser-mâyesidir 'aşķ
Maķâ m-ı 'âliye ermek dilerseñ mâyesidir 'aşķ
- 2 Erer 'aşķ ile 'âşıklar maķâ m-ı 'aşķa bî-şübhe
Niçin kim evvel â ħir 'âşıkânıñ dâyesidir 'aşķ

- 3 Dilâ arı u semâ vâtıñ şebâta ser-te-ser ʿaşkıdır
Dü ʿâlem varanıñ varlıgınıñ hem-sâyesidir ʿaşkı
- 4 Kamu ʿaşkı ile erdi erişenler hazret-i Haqq'a
Hudâ ʿindinde zırâ ehl-i ʿaşkıñ pâyesidir ʿaşkı
- 5 Cemîʿ-i enbiyâ vü evliyâ ʿaşkı ehlidir Hüsni
Geniş arş ile kürsî bularıñ ayasıdır ʿaşkı

207

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- 1 Ey göñül kı l nefsi yanından ırak
Düşmeden orta yere ğayrı fir âk
- 2 Hîle vü mekrinden anıñ pek şaķın
Atmasın â ħir seni nâra kayak
- 3 Kendini bir mürşide kul eylegil
Hıdmete dur baş açık yalın ayak
- 4 *Men ʿaref* dersin oķu bil nefsini
Nefsi bilen Rabbiden olmaz uzak
- 5 Çıķar egninden libâs-ı ğafleti
ʿÂrifânıñ giydigi hırķayı taķ
- 6 Dâ m-ı nefse sen seni bend eyleme
ʿAql ile ķurma yoluñ üzre tuzak

7 Bul sırâ t-1 müstaķîmi °ârif ol
Hâķ yolu HÛsnî budur kendinde baķ

208

Mefâ °îlün Mefâ °îlün Mefâ °îlün Mefâ °îlün

1 Cemâliñ nûrudur yârab eden °âlemleri işr âķ
Celâliñ nârı eyler göñlünü °âşıklarınñ ihr âķ

2 Ser-â -ser kaplamışdır luķ u ķahrınñ zîr ü bâlâya
Kimine ķabı olur sârî kimine luķ olur inf âķ

3 Anıñcün Âdem ü Havvâ `ya ķıldınñ cennetinden yâd
İkiniñ arasın bir dâne ķıldı hîle dem ırâķ

4 Gene şol dânededen oldu ikilik °âleme zâhir
Anıñcün Hâbil ü Kâbil biri mât oldu biri ° âķ

5 Yine ol ikilikden geldi Şîte mevhibe Hâķ'dan
Anıñcün ser-te-ser Nûh ķıldı °âlem halkını iğr âķ

6 Süleymân ins ü cine mâlik oldu zâhir ü bâ tın
Anıñcün *len terâne* ¹⁸vaķfı Mûsâ `ya olur el-H âķ

7 Erişdi Meryem'e hem doğdu aņdan bî-peder °İsî
Anıñcün egnine giydi ķaralar giymedi hiç aķ

---

¹⁸ ...Musa: "rabbim bana (kendini) göster, seni göreyim" dedi(Araf/143)

(51b)

- 8 Yine ol ikilik derdi erişdi cism-i Eyyûb'e
Anıçün geldi Loqmân ehl-i derde eyledi tiry âk
- 9 Erişdi çeşm-i Ya'kûb'a kapatdı hasrete anı
Anıçün geldi Yûsuf hüsüne 'âlem kamu müşt âk
- 10 Atıldı nâra İbrâhîm gülistân eyledi Mevlâ
Anıçün İsmâ'îl kurbân olunca kesmedi bıçak
- 11 Yine ol ikiden geldi Muhammed 'âlem-i mülke
Anıçün oldu maĥbûb-ı Hudâ ol kıble-i 'uşş âk
- 12 İkilik şıgmadı anĥa bir oldu şark ĥarb anĥa
Anıçün kendi bir derd oldu yâri durdular ayak
- 13 Yine ol ikiden Şiddık-ı ekber zâhir olmuşdur
'Ömer geldi anıçün 'ayn ü mîme mazĥar oldu bak
- 14 Yine geldi ikilikden üçüncü Şâĥ-ı Zi'n-nûreyn
Anıçün şâĥ-ı merdân oldu 'îr-i ĥazret-i Ĥall âk
- 15 İkilik anĥa bir oldu yine geldi iki anĥan
İmâ minıĥ anıçün ĥasretinden devridir nüh t âk
- 16 İki mengûş-ı 'arş-ı ĥazret-i Raĥmânıdır bunlar
Bularıĥ yüzleri şuyundan oldu kevşer ü ırmaĥ
- 17 Geçenler lâ vü illâdan ikilikden ĥalâ ş oldu
Erip tevĥîd-i zâta bildi Ĥüsni enfüs ü âf âk

Ḥarfü'l-kaf

209

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Nazar kııl *ḥarf-i k âfa* ey özü pâ k
Ne remz eder saña câna kııl idrâ k
- 2 'Înâyet eyleyip Mevlâ -yı hâdî
Erişe menzil-i ma'ânâya süllâ k
- 3 Dü 'âlemde Ḥudâ k âfidir ey dil
Anıdır cism-i cân emvâl ü emlâ k
- 4 Tevâzu' eyleyip bâ y ü gedâya
Yüzün yer gibi dil mânend-i eflâ k
- 5 Dilerseñ olasın insân-ı kâ mil
İzinde mürşidiñ kııl kendini ḥâ k
- 6 Saña reh-ber ola râh-ı Ḥudâ 'da
Varılmaz 'aql ile ol yola ḥâşâ k
- 7 Muḥabbet mihri 'ağd olduḡda Ḥüsni
Olursun maḥrem-i esrâr-ı levlâ k

- 1 Gel beri ey tâlib-i Hâk doğru yoluñ bul Hâk'ıñ
Gir tarîk-i müstaķime sâlikinden ol Hâk'ıñ
- 2 Girme yabanda piyâde esb-i aşka ol süvâr
'Aşk ile bak naķşına ol ķadîmî yol Hâk'ıñ
- 3 *Leyse li'l-insâne illâ mâ -se'â* ¹⁹ buyurdu Hâk
Şol ķadar sa'y eyle tâ kim vereler bul bul Hâk'ıñ
- 4 Dü cihâna mâlik eyler tâlibi naķşın yolu
Kılmaya bâlâ -yı esfel ola sağ u şol Hâk'ıñ

(52a)

- 5 Kendi noķşânın görüp 'aybın gözetme kimsenin
Mâ -sivâya bakma açgıl dîde-i gönül Hâk'ıñ
- 6 Cümle varlık kibriyânın varlığıdır ğayrı yok
'İbret ile kıl nazar hep bây ile yoķsul Hâk'ıñ
- 7 Hüsniyânaķķâşına verdi nuķûş-ı 'âlemi
Hâk'ıñ hâkda hâk Hâk'da gördü cüz ü küll Hâk'ıñ

---

¹⁹ Ve insan için, çalışmasından başka bir şey yoktur(Necm/39).

211

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Sâlik-i luṭf u 'inâyet himmetidir mürşidiñ
İki 'âlemde sa'âdet himmetidir mürşidiñ
- 2 Mürşidiñ nuṭkuñ gözet çıkma izinden taşraya
Ṭâlibe râh-ı hidâyet himmetidir mürşidiñ
- 3 Nuṭḡ-ı mürşid nâr ise atlamaḡ evlâdır aḡa
Âteş içinde selâ met himmetidir mürşidiñ
- 4 Hâḡ nazarla kıl nazar her demde zâtıñ hoş gözet
Açıla çeşm-i başîret himmetidir mürşidiñ
- 5 Cân kulaḡ ile kelâ mıñ diñle 'âşıkıñ eger
Her kelâ mında beşâret himmetidir mürşidiñ
- 6 Gel sözüm mengûş kıl gûş-ı kabûle ey güzel
Zâhir ü bâ tında himmet himmetidir mürşidiñ
- 7 Menzil-i maḡşûda Hüsnī erişenler her zamân
Dest-gîr-i râh-ı vuşlat himmetidir mürşidiñ

212

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Ṭâlib-i râh-ı Hudâ olan kişi
Şâdık-ı ikrâr-ı 'aşḡ olmak gerek
Şubḡ-demde cünbişi her dem işi
Zâ kir-i ezkâr-ı 'aşḡ olmak gerek

- 2   °Aşq-ı Hâk'dır sâlikîñ ser-mâyesi
         °Aşq ile şu°le bulur dil mâyesi
         Sâlikîñ °aşq ile artar pâyesi
         Cümle kârı kâr-ı °aşq olmak gerek
- 3   °Aşka ermekdir sa°âdet şübhesiz
         Hem tükenmez bir °inâyet şübhesiz
         Evveli yok dañı ğâyet şübhesiz
         Evvel ü â ħir var-ı °aşq olmak gerek
- 4   İster iseñ vaşl-ı yâre eresin
         °Âşık ol ma°şûk cemâliñ göresin
         Hem dikensiz gül dilerseñ deresin
         Bülbül-i gülzâr-ı °aşq olmak gerek
- 5   İster iseñ vaşl-i yâre eresin
         Tâleb ol ölmezden evvel ölmege
         Mantıku't-tayrı dilerseñ bilmege
         °Ârif-i güftâr-ı °aşq olmak gerek
- 6   Râh-ı Hâk'ıñ reh-nümâsı °aşq olur
         Hem gönüller dil-rübâsı °aşq olur
(52b) Her kimiñ kim âşinâsı °aşq olur
         Maħrem-i dildâr-ı °aşq olmak gerek
- 7   °Aşq imiş iki cihân içre murâd
         °Aşka eren oldu Hüsni ber-murâd
         İster iseñ qalmayasın nâ -murâd
         Hâ mil-i esrâr-ı °aşq olmak gerek

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Gel ey dil bezm-i 'aşka zaḥm ḳalbine merhem isterseḡ
Rumûz-ı 'aşkı ögren farḳa er 'ayn-ı Cem isterseḡ
- 2 Yaḳın ol bezm-i 'irfâna şarâb-ı 'aşkı nûş eyle
Göñül mey-ḥâne-i 'aşḳ-ı İlâhîdir dem isterseḡ
- 3 Mey-i maḥbûba ta'c n eyler bu sırrı bilmeyen ammâ
Seversin sen de ḥûba 'aşka olmaḳ maḥrem isterseḡ
- 4 Lebiḡden nûş edip âb-ı ḥayâtı 'ömr-i b âḳî bul
İki 'âlemde dil-dâra olasin hem dem isterseḡ
- 5 Hızır âb-ı ḥayâtı zulmet içre eyledi maḥlûb
Sen iç âdem deminden âb-ı kevşer her dem isterseḡ
- 6 Geçiḡ bu mülk-i fânîden eriş mülk-i Süleymân'a
Gel uyma diye cinn parmaḡında ḥâtem isterseḡ
- 7 Erişdi 'andelîb-i 'aşka Ḥüsni güllerin zevki
Gelir bâd-ı şabâdan her seḡer câna şem' isterseḡ

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 'İrfân ararsaḡ ey gözüm gel diḡle 'ârifler sözüḡ
'İrfân odur kim evvelâ anḡlayasin kendi özüḡ

- 2 Her kim ki bildi nefisini ol  arif-i Mevlâ olur
Gel imdi ğayra bağmağıl a g z n  g r kend z n 
- 3 Her kim ki g rse kendisiğ ol bilmedi Mevlâ 'sını
Benlik Őatanın iŐleri temŐilidir  r k   z n 
- 4 Bu derd ile  aŐıklarığ bağrı yanar ey sevdiğim
Bu m Őkili ğall etmege m rŐid gerekdir a g z n 
- 5 K  mil olursa m rŐidiğ g  iŐleriğ  s n olur
V  Őil eder H k 'a seni sa y eyle gece g nd z n 
- 6 Sa yığ eger mebr r ola mesr r olursun    k bet
Her dem bah rsit n olur yaz u Őit  ile g z n 
- 7 Levh-i tecell  naŐ olunca h sn ne  aŐıklarığ
Oldum sev d 'l-vech iken H sn  bey  z olur y z n 

215

M stefil n M stefil n

- 1 Hep bendelikde bulunur
Zevk-i Őaf sı dil-beriiğ
Efgendelikde bulunur
LuŐ u  at sı dil-beriiğ
- 2 V rlik ğic bın   k eden
Őalbi ser bın p  k eden
Yer gibi y z n  h  k eden
Olmaz c d sı dil-beriiğ

3 Kes mâ -sivâdan ülfetiñ
Artırma dünyâ miñnetiñ
Hâ şıl eder her himmetiñ
Çoğdur vefâsı dil-beriñ

(53a)

4 Bir mürşidi kııl dest-gîr
Gel mekteb ü 'irfâna gir
Cân içre ki cânâna er
Ol âşinâsı dil-beriñ

5 Bu yolda kim çekdi ta'ab
Girdi eline her taleb
Zıkr eyle Hakk'ı rûz u şeb
Ol mübtelâsı dil-beriñ

6 Ferdâya şalma işini
Terk et cihân teşvîşini
Uçurmadan cân kuşunu
Ol bir gedâsı dil-beriñ

7 Hüsni Hakk'ıñ bî-çâresi
Oldu cihân â vâresi
Artarsa göñlüñ yâresi
Çoğdur devâsı dil-beriñ

216

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

- 1 Câna yüzün kim görür niķâbını açmasın
Kim girerdi dâr-ı vaşlâ bâbını açmasın
- 2 Cümle mevcûdât seniñ °ilminde mendir haydır
Dersini kim oķur °aşķ kitâbını açmasın
- 3 On sekiz biñ °âlemi adım adım seyr eden
Râ ze-i maķrem olur mey-i hicâbnı açmasın
- 4 Çeng-i °aşķıñ nâ mesin bâd-ı şabâdeminden
Vücûd içre kim duyar rebâbını açmasın
- 5 Luţfuñ refîķ olmasa °uşş âķa ey dost senin
Râh-ı vaşlı kim bulur şavâbını açmasın
- 6 *Mutu ķable en te mutu*²⁰ sırrına mażhar olan
Haşr ü neşri görür mü hisâbını açmasın
- 7 Zeneb-i vücûdu Hüsni keşretde maķv eyleyen
Zevķ-i vahdet bulur mu şevâbını açmasıñ

217

Mef°ülü Mefâ °ilü Mefâ °ilü Fe°ülün

- 1 Efġân ederek bülbül-i nâlâniye döndük
Açılmada hem şolmada gülşâniye döndük

---

²⁰ “Ölmeden önce ölünüz.”

- 2   °Aşk şem°i tutuşdu bu gönül hânesi içre
Ser-tâbe-ķadem yanmada pervâneye döndük
- 3   Bu gönلümü Leylâ -yı muhabbet gelip aldı
Ol fikr ile Mecnûn gibi divâneye döndük
- 4   °Aşk bahrine düşdü dil ü bî-çâremiz ey cân
Ka°rında anıñ vâ ile hayrâniye döndük
- 5   Kevn-i şadefi aldı hele destine ğavvâ ş
Zî-ķiymet olan cevher-i dür-dâneye döndük
- 6   Zeyn oldu bezistân-ı diliñ türlü metâ °ı
Kâlâ -yı ma°rifetle dolu hâneye döndük
- 7   Hüsni° ezeli hem ebedi° bende-i naķşar
Zencir-i zehebde bizi gör yayna döndük

218

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

- (53b)
- 1   Açınca hüsniñ gülleri bülbülleri zâr eyledin
Çünkü gül ile bülbülü sen yoğ iken var eyledin
- 2   Şubh u mesâda ğam degil feryâd ederse °andelib
Pervâneniñ şem°-i cemâl içre yürek nâr eyledin
- 3   °Aşk ehliniñ bezm-i ezelden tâ ebed kârı budur
Kimiñ fir âķ ile kimini vâ şıl-ı yâr eyledin

- 4 Mısr-ı muhabbetde kimiñ sultân edersin kul iken
Kimini hasretde koyup her işiñ efkâr eyledin
- 5 Ba^czı kuluna derd verip dermâna kıldıñ ihtiya ç
Dermân erişip kiminiñ zahmına tîmâr eyledin
- 6 Kimini şaldıñ miñnete kimini şaldık gurbete
Dâr u diyârı terk edip kimini deyyâr eyledin
- 7 ^cAşkıñ cefâsın çekmeden kimse vişâle ermedi
Gönlünü Hüsni neg dañı ^caşka giriftâr eyledin

219

Mefâ ^cilün Mefâ ^cilün Mefâ ^cilün Mefâ ^cilün

- 1 Ererdiñ kadre ey dil sen eger miqdârını bilseñ
İki ^câlemde çekmezdiñ elem güftârını bilseñ
- 2 Sözüñdür bî-behâ gevher anı boncuğ gibi verme
Aña şarr âf olursun lü^olü^o-yi şeh-vârını bilseñ
- 3 Lisân aqlâ m-ı Hağ'dır sen anı şâbet medâd ile
Niçin kim levh-i ^caşkıñ kâtibisin kârını bilseñ
- 4 Kalem ururdu ^cuşş âka açılsın gülsitân olsun
Muhabbet bâğınıñ sen bülbülüsün zârını bilseñ
- 5 Şağın incinme râh-ı ^caşğ içinde hârdan ey dil
Şağ yârân olur ağıâr eger sen yarını bilseñ

- 6 Gönjülden gönjüle yol var muhabbet bâbı açılsa
Erersin maqşad-ı şıdqa eger dil-dârını bilsen
- 7 Bu dâra gelmeden maqşûd-ı Hüsni yâre ermekdir
Olurduk zâ kire mezkûr eger ezkârını bilsen

220

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Demleri revâna çeker bir demi var 'âşıkın
Ėamları handâna çeker hem-demi var 'âşıkın
- 2 Zevk-i dili ehl-i dile söyle deme Ėayrına
Haq sözü efsâna çeker sersemi var 'âşıkın
- 3 'Âşık olan Ėam mı çeker ta'nesine zâhidin
Münkiri uyana çeker perçemi var 'âşıkın
- 4 Derde düşen 'aşk ile dermâna erer şübhesiz
Haste-i Loqmân'a çeker merhemi var 'âşıkın
- 5 Ehl-i diliñ mertebesin 'ârif olan yeg bulur
Her-kesi mîzâna çeker dirhemi var 'âşıkın
- 6 Zâhidi Ėör zühd 'amel yâsını çekmekdedir
Çille-i merdâne çeker mâtemi var 'âşıkın
- 7 Bülbülü feryâda bırağan Ėülşen ise Hüsniyâ
Şem'a-ı pervâne çeker maħremi var 'âşıkın

- (54a)
- 1 Gel ey dil 'aşka uy reh-ber dilerseñ
Olasın 'aşk ile server dilerseñ
  - 2 Kariş gel zümre-i 'uşş âka cânâ
Hakîkatde tutasın yer dilerseñ
  - 3 Olursuñ 'aşk ile yoldaşı Hızır'ıñ
Gezip anıñla baħr u ber dilerseñ
  - 4 Dem-â -dem sa'y kıl 'aşka eresin
Dimagında koķu 'anber dilerseñ
  - 5 Maķâ m-ı 'aşk sülûka intihâdır
Verir ma'sûķa 'âşık ser dilerseñ
  - 6 Bakar mı yol eri baş ile cânâ
Olasın Haydar'a Kanber dilerseñ
  - 7 Göñül beytiñ tav âf eder o demde
Eden sa'y ile ĥacc ekber dilerseñ
  - 8 Niķâbıñ ref' edip dil-dâr-ı ma'nî
'Ayân olur yüzü enver dilerseñ
  - 9 Erenler vuşlat-ı cânâna Hüsni
Olardır 'aşka ermiş er dilerseñ

Harfî'l-lâ m

222

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 Bu dem dil *harf-i lâ ma* oldu vâ şıl
Nazar kııl cân ile şevk ola hâ şıl
- 2 Açıldı nüşha-ı ders-i ma'ânî
Bulur zevk ehl-i dil olursa mâ 'îl
- 3 Muhabbet meclisinden olmağıl dūr
Dilersen olasın insân-ı kâ mil
- 4 Hâkîkat ehlini buldukça cânâ
Su'âl et 'ilm-i Mevlâ 'dan mesâ 'îl
- 5 Şağın ğaflet hicâbından dem-â -dem
Dilâ kendin özüne olma hâ 'îl
- 6 *Elif lâ mîy* rumûzun fehm edenler
Bulurlar ma'nisinde çok feîâ 'îl
- 7 Livâyü'l-hamd ile haşr olmağığın
Olur Hüsni gedâbâbında sâ 'îl

223

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 'Âşıkânın şehri-yâridir gönül
Mesken-i dâr ü diyâridir gönül
- 2 İki 'âlem mazharıdır şübhesiz
Kıbletinin bir dîvâridir gönül
- 3 'Arş-ı Raḥman dediler çün ismine
Zât-ı Mevlâ 'nın civâridir gönül
- 4 Aḡda naḡş olmuş dü 'âlem şûrete
Cümle hey'etler medâridir gönül
- 5 Nice bülbüller aḡa zâr olmasın
Bir açılmış gül'izâridir gönül
- 6 On sekiz biḡ 'âlemi cevân eden
Tâ 'ir-i ḡudsuḡ ḡarâridir gönül

(54b)

- 7 'İlm-i ḡikmet ma'cenidir ḡüsniyâ
Melce-i ilhâ m-ı bâridir gönül

224

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Zâhidâ gel kıble-i 'uşş âḡa istiḡbâl kı
Secde-i ebrû-yı tevḡid içre istiḡlâl kı

- 2 Mâ 'i tûbûdan vuzû al mâ -sivâ -yı zenbine
Gel enîbû cür'asından bir adeh iğbâl kıl
- 3 Kâl u kıl ile olan zühdü kıyıp hâl ehli ol
Men 'aref dersin oğ u semm ü kelâ mın bâl kıl
- 4 Vechi mihrâbında yârin kıl şalâte dâ 'imi
'Ârif ol seb'ü'l-meşâni sırrına mîm dâl kıl
- 5 Çık mu'allim hâneden etme hurûfu târ -mâr
Mekteb-i 'irfâna gel Kur'ân ile a'câl kıl
- 6 Şadriğ i şerh eyle dâ 'im metn-i albe kıl nazâr
Dört kitâbı cem' edip bir noktada icmâl kıl
- 7 Hüsniyâ gel sırr-ı 'aşkı eyleme nâ -ehle fâş
'Ârif-i billâh iseğ nutğ-ı zebânığ lâl kıl

225

Mef'ûlü Fâ 'ilâtü Mefâ 'îlü Fâ 'ilün

- 1 'Aşk bâğçesinde sünbül ü reyhân arar göñül
Cân şevke geldi bülbül-i nâlân arar göñül
- 2 Ezhâr-ı kevne çeşmimiziğ meyli almadı
Zevğ 'âleminde bûy-ı gülistân arar göñül
- 3 Dil zağmı her dem artmada ister tabîbini
Derd-i diliğ devâsına Loğmân arar göñül

- 4 Ya°ķûb- zârı kim bulur efgân ederse de
Zindân içinde Yûsuf-ı Ken°ân arar göñül
- 5 Rıvân edeydi veche Zeliĥâ 'ya bir nazar
Cennetde Şanma ĥûri vü gilmân arar göñül
- 6 °Ârif iki cihâna Şatar bir pul istemez
Bu keşret içre vahdet-i °irfân arar göñül
- 7 Ĥüsni° açıldı Mışr-ı diliĥ bâb-ı devleti
Ĥuds °âleminde ĥükm-i Süleymân arar göñül

226

Mef°ülü Mefâ °ilü Mefâ °ilü Fe°ülün

- 1 Gel °âşık iseĥ °aşık ile sûzân olalım gel
Bulunca anı ĥüzn ile giryân olalım gel
- 2 Terk eyleyelim daĥdaĥa-ı sûr-ı cihânı
Dergâh-ı muĥabbetde giribân olalım gel
- 3 °âķil geĥinip düŐmeyelim dâĥ-ı derûna
Dîvâne revîŐ cümleye yek-sân olalım gel
- 4 Tâ ĥ eyleyelim başımıza ĥilm ü ruâyı
Zâhirde gedâserde Süleymân olalım gel
- (55a)
- 5 Aĥbâb-ı ĥulûŐ ile tutup râh-ı Ĥudâ 'yı
Cân terkin urup vâ Şıl-i cânân olalım gel

- 6 Tefvî-i umûr eyleyelim iki cihânın
Şıdķ ile anın yoluna ķurbân olalım gel
- 7 Hüsni kıoyalım başımızı şeyh eşiginde
Hıdmetde durup himmet-i şâyân olalım gel

227

Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Mestâne-meşreb gösterir
°Aşk ile mest olan göñül
Dīvâne-meşreb gösterir
°Aşk ile mest olan göñül
- 2 Sevdâ -yı Mecnûn'dan geçer
Leylâ -yı meftûndan geçer
Bîgâne-meşreb gösterir
°Aşk ile mest olan göñül
- 3 Tâ ç u ķabâyı istemez
Post u °abâyı istemez
°Uryâna-meşreb gösterir
°Aşk ile mest olan göñül
- 4 Dünyâhevâsın terk eder
Hep mâ -sivâsın terk eder
Yek-sâne-meşreb gösterir
°Aşk ile mest olan göñül

5 Yağmâ eder hep varını
Çor cümle kesb ü kârını
Vîrâne-meşreb gösterir
°Aşk ile mest olan göñül

6 Arzu çeker dil-dârını
Eyler hediye cânını
Çurbâna-meşreb gösterir
°Aşk ile mest olan göñül

7 °Aşk baħrine ğavvâ ş olur
Cevherleriñ kânıñ bulur
Dürdâne-meşreb gösterir
°Aşk ile mest olan göñül

8 Bir kûşede miħmân olur
İqlîm dil-i gülşen olur
Nâlâna-meşreb gösterir
°Aşk ile mest olan göñül

9 °Aşk nârını her dem yaķar
Ĥüsni o nâra cân atar
Pervâne-meşreb gösterir
°Aşk ile mest olan göñül

228

Mef'ûlü Mefâ °îlü Mefâ °îlü Fe°ûlün

1 Ey dil dile gel dil ile dil-dâra nazâr kı
Göñül gözünü açmağıcın yâre nazâr kı

- 2 Dil tıflı doğup cândan eder ʿâlemi gülşen
Sen şâ m u seher bülbül olup zâra nazar kııl
- 3 Her dem aña ver sükker-i zıkr ile gıdâyı
Tâdile gelip şevk ile güftâra nazar kııl
- 4 Biñ türlü lisân ile oğur türlü belâgat
Hep remz-i faşih nutku durur bâra nazar kııl
- 5 Cân gûşunu aç diñle hemân cilve-i yâri
Gâh nâ z u niyâ z gâhî sitem-kâra nazar kııl
- 6 Şâbit-ka-dem ol şıdk-ı rıâ m dursa sende
On iki ʿilim oğunacağ kâre nazar kııl
- 7 ʿÂ mil olup ikrârını taşdığ edegör kim
Bend eyleyerek nağşını ezkâra nazar kııl
- 8 Her şey'in edip aşlını hem künhünü tağkık
Ef'âl ü şifâtındaki aşâra nazar kııl
- (55b)
- 9 Hüsni oğuyup levha-ı dilden nice âyât
Söyle dağı diñle veli esrâra nazar kııl

229

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- 1 Murğ-ı cânıñ âşiyânıdır göñül
Dü cihânıñ bâğ-bânıdır göñül

- 2 Cümle ʿâşıklar anıḡ müşt âkıdır
Bülbülânıḡ gülsitânıdır göḡül
- 3 Aḡdadır miftâ ḡ-ı bâb-ı maʿrifet
Reh-nümâ -yı ʿârifânıdır göḡül
- 4 Oldurur âyîne-i ʿâlem-nümâ
ʿÂşıkânıḡ cilvegânıdır göḡül
- 5 Zevḡ-i cennet aḡdadır ʿâriflere
ʿÂrifânıḡ hem cinânıdır göḡül
- 6 Kimse bilmez aşlını anıḡ nedir
Zât-ı Ḥaḡḡ'ıḡ bir nişânıdır göḡül
- 7 Câna cânân aḡda olmuşdur nihân
Şûretiḡ içinde cânıdır göḡül
- 8 ʿArş-ı Raḡmân'dır müsemmâsı anıḡ
Bî-cihet Ḥaḡḡ'ıḡ mekânıdır göḡül
- 9 Etdi Meryem'den tevellüd Ḥüsniyâ
Bî-peder doğmuş civânıdır göḡül

230

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Coşdu yine deryâ -yı dil ḡarḡ oldu tende âb u ḡîl
Bir ân içinde ân olup yoḡdur ḡisâb-ı ay u yıl

- 2 Her demde devrân eyleyen devrânı bir demde görür
Dem bu demin sırrın bilen bulur cemâl içre cemîl
- 3 Mâ î vü müstaķbel hevâsın terk eder °arif olan
Dünyâ vü °uķbâdahı °inde anıñ şey°-i ķalîl
- 4 Aķvâl-ı halkı hâl içinde seyridir çeşm-i başîr
Aşâr ü esmânuñ bulur ef°âline kimdir vekîl
- 5 Af âķ ü enfüs *men °aref*sırrın bilende cem° olur
Farķa eren kâ mil bulur her ķaķrede deryâ -yı Nîl
- 6 Fânûs-ı °âlem bir fener mişli döner şem°a yanar
İki cihân halkı aña pervâne-veş oldu fitîl
- 7 Maķv oldu yandı bâl ü perr °aşķ nârına olmaz siper
Cân baķrine ten oldu berr her yana açıldı sebîl
- 8 °Âlem ķamu °ayn-ı serâb bir renk ile giymiş şiyâb
°Aşķ baķriniñ mevci ķamu bir noķtaya oldu delîl
- 9 Her noķtanıñ ma°nâsı ģarf ile bilindi ser-te-ser
Ĥüsni şoyundu mâ -sivâdan egnine giydi yeşil

231

Mef°ülü Fâ °ilâtü Mefâ °îlü Fâ °ilün

- 1 Geldiñ bu °âleme gözüm aldın mı bir göñül
İķlîm-i °aşķı gezmege şaldın mı bir göñül

- (56a) 2 Dünyâhevâsı kapılıp almış civârını
Hıbb-ı sivâyı terk ile kıldın mı gönül
- 3 İki gönül bir olmağa hayli hüner gerek
Nâ mûs u 'ârı taşlara çaldın mı bir gönül
- 4 İki cihâna mâlik eder 'aşk-ı Hâk seni
Deryâ -yı 'aşka 'aşk ile daldın mı bir gönül
- 5 Hüsni sağa sorarsa n'edersin vesîleden
Bir mürşide gönül verip aldın mı bir gönül

232

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 *Enîbû* cür'asın nûş etmeyen 'irfânı yokdur bil
Eger bülbül gibi zâr etse de gülşânı yokdur bil
- 2 Ne deñli mâlik olsa pâye-i iqbâl-i dünyâya
Haķıķat içre 'arifler katında şânı yokdur bil
- 3 Beķâsı yok cihânıñ kande kaldı devlet ü câhı
Ne deñli 'ömr ü mâlın çok ise İnânı yokdur bil
- 4 Yakın ol meclis-i 'irfâna destûr al erenlerden
Seni bir manşiba er göreler vîrânı yokdur bil
- 5 İki 'âlemde maķşûd-ı Hudâ ancak erenlerdir
Anıñçün anlarıñ cânân yolunda cânı yokdur bil

- 6 Tārīkat içre ʿâşıklar geçerler baş ile cândan
Bu yolda baş u cânı vermeyen cânânı yokdur bil
- 7 Görüp meydâna Hüsni merd olanlar ʿazm-ı râh oldu
Tārīkat münkiri olanları meydânı yokdur bil

233

Mefʿûlü Fâ ʿilâtü Mefâ ʿilü Fâ ʿilün

- 1 ʿAşkın şarâbın içmege kınamaz mısın göñül
Meclisde câ m-ı ʿaşk ile dönmez misin göñül
- 2 ʿAşkların hayâtı sebâtı degil misin
Dostun yolunda cânı şakınmaz mısın göñül
- 3 Sen bir Hümâ -yı pâdişah-ı lâ -mekânısın
Yâ âşiyân-ı ʿâşkı anmaz mısın göñül
- 4 Çıkdın semâ -yı şadr-ı muʿallâya hiledir
Ecsâ m-ı arza bir dahı inmez misin göñül
- 5 Pervâ z edip bu ʿâlemi cevlândasın ʿaceb
Seyrân edersin ancak uşanmaz mısın göñül
- 6 Pervâne mişli kendini şaldıkça ey güzel
Ol şemʿa-ı muḥabbete yanmaz mısın göñül
- 7 Yandım yaıldım ʿaşk ile ben nâr-ı firKate
Sen yanmadan bu nâra inanmaz mısın göñül

8 Bu keşretin libâsını giydiñ ise velî
Vuşlat şebinde cümle şoyunmaz mısın göñül

9 Gülzâr-ı bâğ-ı ma^crifetin bûyun almağa
Hüsni^ñ gibi o gülşene konmaz mısın göñül

(56b)

234

Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün Fâ^cilâtün

1 Debdebe-i ^caşk iledir saltanat-ı ehl-i kemâl
Mertebe-i ^caşk iledir meymenet-i ehl-i kemâl

2 Eremedi kimse şehâ^c aql ile ^caşk menziline
Mevhibe-i ^caşk iledir menzilet-i ehl-i kemâl

3 Mantık-ı ^caşkı ^cilim ile kimse cihânda bilmedi
Menkabe-i ^caşk iledir ma^crifet-i ehl-i kemâl

4 ^cAşk harâret ile yanıp âb-ı şif âkılta taleb
Meşrebe-i ^caşk iledir menfa^cat-ı ehl-i kemâl

5 Meyl-i hevâ eylemedi kañğı işe kılsa şürû^c
Tecrübe-i ^caşk iledir meşveret-i ehl-i kemâl

6 ^cAşka yanan ^caşıka külhân ise de gülşen olur
Şâ^cibe-i ^caşk iledir meskenet-i ehl-i kemâl

7 Havf u recânın eşeri kalmadı Hüsni^ñ'de dilâ
Câ zibe-i ^caşk iledir ünsiyet-i ehl-i kemâl

235

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

- 1 Pervâ z eder bu 'âlemi durmaz Hümâ gönül
Zevk ile buldu cümlede neşv ü nümâ gönül
- 2 Âdemle çünkü 'âlemi Hâk rûşen eyledi
'Âlemde oldu Âdem ile rûşenâ gönül
- 3 Geldiñ cihâna 'aşkı taleb etmege gözüm
Ma'sûka kıldı 'âşıkını mübtelâ gönül
- 4 Ehl-i gönül bilir bu cihânda gönül nedir
Duydum bu sırrı dedi başa âşinâ gönül
- 5 İki gönül bir olsa olur cân u tende bir
Ten cân ile bir olsa saña merhabâ gönül
- 6 Hem bilmedi meikle beşer sırrını anıñ
Genc-i hafîdir 'aşk ile çün ihtifâ gönül
- 7 Her şeye mâ -sivâ şıgar illâ gönül degil
Hüsnî odur ki Hâk'la kılar iktifâ gönül

236

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gel ey dil her umûruñ Hâk'a işmarla tevekkül kııl
Ruâya her işinde qalbi çenberle tevekkül kııl

- 2 Uyup ʿaqlına aldanma ʿkul ile mürşide kendiñ
Ṭarīkat rāhına ʿazm ile reh-berle tevekkül ʿıl
- 3 Hudâ ’nıñ zıkrını taʿlīm edip esmâyı bildirsın
Anıñ ism ü müsemmasını ez-berle tevekkül ʿıl
- 4 Düşüben meyl-i dünyâya hevânıñ olma mağlûbu
Göñül zıkr ile her dem ʿalbiñ enverle tevekkül ʿıl
- 5 Seniñ dünyâdediğın sīm ile zerden ʿibâretdir
Ṭarīkatle her aʿmâliñ mücevherle tevekkül ʿıl
- 6 Bağıp ezhâr-ı kevne bülbül-âsâ âh u zâr etme
Muʿaṭṭar ola cânıñ misk-i ʿanberle tevekkül ʿıl
- 7 Erenler her kime Hüsni ederse zerrece himmet
Olur maṭlûbuna vâ şıl erenlerle tevekkül ʿıl

Ḥarfü’l-mīm

237

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Feʿûlün

- 1 Açıldı *ḥarf-i mīmij* zıkrı bu dem
Bu maʿnâdır göñül derdine merhem
- 2 Gülistân-ı ḥaḳıḳat ʿandelîbi
Alır bûy-ı şifâ açdıḳça gül-fem
- 3 Seḫer bezminde eflâ k-ı maʿânî
Şaçar dil bâğına luṭf ile şebnem

- 4 Hıyât-ı tâ ze bulup ehl-i diller
Kamu °uşş âk ola şâdân u hurrem
- 5 Muhammed Muştafâ Hakk'ı İlâhî
Muhabbet bâbıñ aç dillerde her dem
- 6 Çün oldur mülk-i °aŝkıñ pâdiŝâhı
Anıñ ŝavmı için imsâ k olur dem
- 7 Hudâ 'ya çünkü maĥbûb oldu Hüsnî
Anıñçün oldu °âlem geldi âdem

238

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

- 1 Raĥmetiñ deryâsına yoĥdur nihâyet yâ Kerîm
°Â ŝi mücrim kullarına kıl hidâyet yâ Kerîm
- 2 On sekiz biñ °âlemiñ sen ĥallaķısın şübhe yoĥ
Zât-ı pâ kin şânidir luĥ u °adâlet yâ Kerîm
- 3 Evvel ü â ĥir hidâyet senden olur kullara
Hem Kerîmsin hem Raĥîm şâ ĥib-icâbet yâ Kerîm
- 4 Zâhir ü bâ ĥın kamunuñ kâ iyyü'l-ĥâ câtısın
Müstecâbü'd-da°vadır ĥükmünde °âdet yâ Kerîm
- 5 Baĥr-ı luĥfuñ ĥatresinden olsa câri°âleme
Cümle eşy âfeyı-yâb olur tamâ met yâ Kerîm

6 Zerre mişlidir  ibâdın cümle ecsâ miyyeti
Şems-i h sn nden eder dâ  im sirâyet yâ Ker m

7 Z hd-i a m linden    ciz oldu H sn  kemterin
Dem-be-dem bekler  apın ister  in yet yâ Ker m

239

M stef l n M stef l n

1 C n  t r k-i Na ş-bend
Haz  şır  t-1 m stak m
Gel olalım na ş i re bend
Haz  şır  t-1 m stak m

2 M r sid y z n mir  t eden
Cismi  a a  l t eden
Boynuna ururlar kemend
Haz  şır  t-1 m stak m

3 Kim ba lanır bu zincire
Tesl m eder kendin p re
Olur bu yolda dil-pesend
Haz  şır  t-1 m stak m

4 H bs-1 nefesle z kr eder
 albi de H k '1 fikri der
R h  verir s kkerle  and
Haz  şır  t-1 m stak m

- 5   Başmaz cihân teşvişine
Her dem başar Hâķ içine
Olur gnlde encmend
Hazâ şırâ ı-ı mstaķım
- 6   Her ne yağa başsa gz
Zâhir olur Leylâyz
Her kim olur Mecnn mânend
Hazâ şırâ ı-ı mstaķım
- (57b)
- 7   Hsni şarık-i hâ cegân
Hâķķ'ıy yolunda râygân
İki cihânda ser-blend
Hazâ şırâ ı-ı mstaķım

240

Mefl Mefâln Mefâln

- 1   Gel dergeh-i Naķřıyyete ey cânım
Gir mescid-i pr-himmete cânânım
El bağlaya dur hıdmete ey cânım
Ver benligi maķviyyete cânânım
Er cemle cemıyyete ey cânım
Baş pâyını farķıyyete cânânım
- 2   Aldanma bu dnyâhevesi boşdur
Beş on gn olur şoğrası naķv şebdir
Gel zn bil Hâķ ile buluşdur
Pervâne ol ařķ şemini tutuşdur
Er cemle cemıyyete cânım
Baş pâyını farķıyyete cânânım

- 3 Bu  alem-i f n ide elem  ekme
Beyh de yere seyr-i  adem  ekme
Dem bu demi bil  ayrıya dem  ekme
Dersini H d  'dan o u  am  ekme
Er cem le cem iyyete c nım
Baş p yını far iyyete c n nım
- 4 Nefsine riy  iet yolunu g ster
 Aqlına na ih t yolunu g ster
G gl ne  ar  fet yolunu g ster
Sırrına le   fet yolunu g ster
Er cem le cem iyyete c nım
Baş p yını far iyyete c n nım
- 5 H sn  reh-i erk na erem derse 
Hem  ilmle  irf na erem derse 
Ya k b gibi Ken an'a erem derse 
Ver c nı ı c n na erem derse 
Er cem le cem iyyete c nım
Baş p yını far iyyete c n nım
241
F   il t n F   il t n F   il n
- 1  A k oca ında pi er her  ab -ı h  m
Nice  te de pi er her bir  a  m
- 2 S m   zer  al olmadan k r eylemez
H rr olur mu olmadan bir kes  ul  m

- 3 Mekteb-i  aşka gel ey zâhid bugün
K alma ferd aya olursun inhid a m
- 4  Aşk kit bından okur  arif olan
Bulunur ders-i H ud a 'da c mle k a m
- 5  Akl-ı n  aķıř k il   k ale aldanır
 Akl-ı k a mil menziliŋ eyler h it a m
- 6 M a -ver a -yı  aşka yoĝ  aķlıŋ yolu
   aķil oldur n' id g  bildi mer a m
- 7 Gel tariķe meclis-i  irf anı bul
Bir  ilim var aŋda bilmez h a ř u   a m
- 8 Reh-ber-i ma n aya her kim uymadı
Iĝmedi s  aķi elinden dolu c a m
- 9  Aşk yolunda kim ola ş abit-ķadem
  lemi seyr n eder H usn i m d a m

242

Fe il t n Fe il t n Fe i n

- 1 Gel beri her biri seyr n edelim
 Aşk ile   lemi devr n edelim
- 2 Baķalım  ibret ile   lemde
C mleye h ayr ile iĝs n edelim

- 3 Arayıp yâr-ı vefâdâr-ı beğâ
Koyup ağıârı perîşân edelim
- 4 Düşelim derdine ol dil-dârıñ
Bulalım derdlere dermân edelim
- 5 °Aşk ile sînemizi dâğlayalım
Hüzn ile dîde-i giryân edelim
- 6 Şubh u şâ m eyleyelim efğânı
Bülbüle her yeri gülşân edelim
- 7 Açalım cân gözünü cânânım
Görelim Hâk yüzü îmân edelim
- 8 Koyalım fikr ü sivâyı dilden
Yâri dil-ğânedede mihmân edelim
- 9 Hüsniyâ vuşlat-ı yâre erişip
Cânımız °aşkına kıurbân edelim

(58b)

243

Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün

- 1 Hüsnüñ gülünden ehl-i zevk alır dem-â -dem bûy-ı şem
°Aşkıñla inler °andelîb olup döker dü çeşmi nem
- 2 Zülfüñ hevâsında gezen °aşkıñ meyin nûş etmedi
Mir°ât edenler vechini dâ °im içerler câ m-ı Cem

- 3 Vaşlıñ temenni eyleyen her dem cemâliñ naķş eder
Her ķande baķsa görünür gözlerine rûy-ı şanem
- 4 Şems-i cemâliñ seyridir her zerrede ʿayne'l-yaķın
Keşretde vaħdet eyleyip her pür olur bâĝ-ı İrem
- 5 ʿÂşık olanlar ħüsnuñe zikriñ eder her bir nefes
Zâ kirleriñ ķalbi olur mezkûr için gizli ħarem
- 6 Câmı verip cânân alır yârı bulup yârân olur
Maĥv-ı fenâda fân olup yârdan görür türlü kerem
- 7 İki cihân sevdâsını dilden siler ʿârif olan
Eyler ķaleb dil-dâr-ı vaşlı Ĥüsniyâ kâ mil bu dem

244

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün

- 1 Bu göñlüm içre cânım cân içinde eglenir göñlüm
Dil ü cânım daĥı cânân içinde eglenir göñlüm
- 2 Göñöldür âşiyân-ı murĝ-ı lâhût iki ʿâlemde
Maķâ m-ı ķuds-ı ʿâlîşân içinde eglenir göñlüm
- 3 Ser-â -pâ zîr ü bâlâyı ihâ ta eyleyen oldur
Anıñ seyrindeyim devrân içinde eglenir göñlüm
- 4 Temâşâ -yı cemâlidir göñül eglencesi dâ ʿim
Anıñçün dem-be-dem ħûbân içinde eglenir göñlüm

- 5 Odur çün 'aşık u ma'şûk anıñ 'aşkı şafâsından
Muhabbet 'âlemiñ seyrân içinde eglenir göñlüm
- 6 Ne ğamdır bülbül-i şûrîdeniñ feryâd ile zârı
Açılmış gülşen-i ħandân içinde eglenir göñlüm
- 7 Anıñ bûy-ı nesîminden bahârsitân olur 'âlem
Hezârân bâğ ile bostân içinde eglenir göñlüm
- 8 Düşen deryâ -yı 'aşka dürr-i şeh-vâre olur mâlik
Bahâsız gevher-i 'irfân içinde eglenir göñlüm
- 9 Tarîk-i 'aşk içinde başını toğ eyler 'âşıklar
Dem-â -dem Hüsniyâ meydân içinde eglenir göñlüm

245

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 'Aşkıñ ile yandı göñül ey şanem
Artmada günden güne derd ü elem
- 2 'Aşka düşen baş ile cândan geçer
Varlığı cânânıñ olur lâ -cerem
- 3 'Aşk yolunuñ derd ü belâsın çeken
İki cihân içre olur muhterem
- 4 'Aşık olan 'aşk ile hep fahr eder
Anıñ için aşlımı yağıdı kerem

- (59a)
- 5 Atmaya pervâne nice şem^c-i cân
Çün görüne gözüne bâğ-ı İrem
- 6 Kâṭreyi gör bahre nice ^cazm eder
Zerreye nice güneş olur ḥarem
- 7 ^cAşk iledir varlığı bu ^câlemin
Bâde-i ^caşk ile dolar câ m-ı Cem
- 8 Nûş eden ol câ mı ayılmaz ebed
Şubḥ u mesâ olur iki dîde nem
- 9 Bezm-i ezel ^caşka eren Ḥüsniyâ
Yanmadadır ^caşk ile ol dem bu dem

246

Fâ ^cilâtün Fâ ^cilâtün Fâ ^cilün

- 1 Gel cemâl-i yâri seyrân edelim
Dîdeler ^caşk ile giryân edelim
- 2 Mâ -sivâ meyli bizi aldamasın
Her nefesde zıkr-i Sübhân edelim
- 3 ^cAşk ile vüs^cat bula dil ḥânesi
Açılıp bir ^câlî meydân edelim
- 4 ^cAndelîb-i ^caşk olalım şubḥ-dem
Her yeri bâğ u gülistân edelim

5 Murg-ı ʿaşka âşiyân ola göñül
Añı her elfâ za şâyân edelim

6 *İllâlâ*bend eyleyip ʿuşş âķla
Bî-tevaķķuf ʿazm-ı cânân edelim

7 Bezm-i ʿaşka kim gelirse Hüsniyâ
Her birine türlü ihsân edelim

247

Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün

1 Haţţ-ı rûyuñla meyi ʿuşş âķı oķutduñ bilmem
Çeşm-i ebrûñla meyi hükümü yürütdüñ bilmem

2 Hüsnuñe iki cihân halkı seniñ hayrândır
Kañğı efsûn ile bu ʿâlemi tutduñ bilmem

3 Hele ben bildigimi cümle unuttum gitdi
Bir nigâh ile ķamu ʿilmimi yutduñ bilmem

4 Saña bu maʿrifeti öğreden üstâduñ kim
Bu ķadar şanʿatı kimiñle geri tepdiñ bilmem

5 Vaşlınuñ kıymetine olmaya cânndan ğayrı
Şabra t âķat mı gelir ķalbi çürütdüñ bilmem

6 Dil-beriuñ nâ z iledir ʿâşıkā kârı ammâ
Şecer-i luţfu kökünden mi ķurutduñ bilmem

- 7 Hüsniy âkaṭ^c-i ümid etme kerem Hakk'ındır
Yoḥsa lâ -teḫnaṭ²¹ emrini unuttuḡ bilmem

248

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

- 1 Hüsñüḡ kıymetini sen baḡa şor ben bilirim
Naḫd-ı cân etmeḡe cânânıma rüşen bilirim
- 2 ^cAşıkıḡ yanası var ^carı edecek dil-dâra
O ḡadar ḡabbe bulunur cân ile bir ten bilirim
- (59b) 3 Bî-bedelsin iki ^câlemde nazîriḡ yoḡdur
Kime şordumsa dedi cümleden aḡsen bilirim
- 4 Hâl ü ḡaddiḡ ne ḡadar ḡüsñüḡ tezyîn etmiş
Buḡlar ile ḡaṭṭ-ı vechini müzeyyen bilirim
- 5 Bülbülüm bir güle kim zâr ederim şubḡ u mesâ
Ebedî şolmayacaḡ ḡüsñüḡ güleşen bilirim
- 6 ^cAşıkıḡ ile baḡa her yerler olur seyrâḡâḡ
^cAşksız cennet olursa daḡı külḡan bilirim
- 7 Hüsniyâdoḡru sözü söyle ki yâre şordum
Neden ^caşık bilinir dedi sözünden bilirim

---

²¹ Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin...(Zümer/53).

249

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 İlahî zâhir ü bâ tın bilirsin sırr u pinhânım
Ne hâ cetdir saña 'arz edem ahvâl-i perîşânım
- 2 Hayâl-i 'aşk ile dil mest-i dâ 'imde olup hayrân
Cemâliñ gülşeninde şubh-dem mânend-i nâlânım
- 3 Bilişmiş bilmek ister dil görüşmüş görmek ister dil
Buluşmuş bulmak ister dil nedir yâ cism ile cânım
- 4 Görenler 'âlem-i şûretde seyret hâlimi bilmez
Gören bilen yine sensin benim cân içre cânânım
- 5 Dü 'âlemde kamu varım seniñdir dâr u deyyârım
Reh-i 'aşkında sayyâdım bilinmez lîk cevânım
- 6 Karârım kalmayıp pervâne gönlüm şem'ci cân atdı
Nedir pervâne vü şem'ci yanar hem çıkmaz efgânım
- 7 Bu keşret 'âlemi vahdetde ğarķ olmuş görür Hüsni
O zevķ ile benim keşretde vahdet oldu seyrânım

250

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Cümle varım kabza-ı dest-i İlâhîdir benim
Dest-gîrim iki 'âlem pâdişâhıdır benim

- 2   °Âlem-i şûretde her kim görse ednâ zanneder
Lîk bilmez sırrımı anıñ penâhıdır benim
- 3   Şöhret-i tâ c u kabâdan geçmişim ben zâhirâ
Giydigim bâ tında çün devlet külâhıdır benim
- 4   Arz-ı cismim hâ k-i pâ-y-ı °âlem olmuş gam degil
Âsumân-ı dilde çünkim bedr-i mâhîdir benim
- 5   Bulmuşum keşretde vahdet menziliñ her kûşede
Bâl-i himmet başım üzre tûğ-ı şâhîdir benim
- 6   Bâğ-ı kudsîde dem-â -dem murğ-ı dil pervâ z eder
Menzil-i °aşk içre cevlânım kemâhîdir benim
- 7   Hüsniyâbir menzil içre ehl-i dil etmez karar
°Ârifânıñ her nefesde °azm-ı râhıdır benim

251

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün

- (60a)
- 1   Men ezelden hÿâ cegân-ı Naşş-bende geldim
Bağlı zencîr zehebde bir deli-veş bende geldim
- 2   Kayd-ı bendim gerçi °aşk ile velî â zâdeyim kim
Bülbül-i şûrîde-âsâ mevsim-i gülşende geldim
- 3   °Âlem-i serde sefer kıldım nihâyetsiz mes âfet
Şanki câna zevk ile ol yolları üç günde geldim

- 4 Esb-i  aşk ile dolaşdım  âlemi uçdan bir uca
Öyle bir seyyâ h-ı  âlem bendegâhı sende geldim
- 5 Yoğ idi zâtımdan  âlemde e er bilmezdi kimse
Keşret içre zevk-i vahdet bulmağa bu tende geldim
- 6  Âlemin h zn ü gamından kalb-i  uşş âka ne gamdır
Çünkü dil-dârın gam-ı h zne ile efgende geldim
- 7 *Mûtu kable en temûtû* sırrına mazhar olunca
Yoğ gamım mevt-i mecâ za H sniyâ çün zinde geldim

252

Mef l  Mefâ   l  Mefâ   l  Fe  l n

- 1 Bu  âleme geldim yine bir g n ge esiyim
B âk  iline d r-ı fen dan g cesiyim
- 2 Bir b deyi n ş eylemişim mevtin  n nde
Bir dahı dolu anın elinden i esiyim
- 3 K r tma beni n r-ı cehennem ile v   iz
 Aşk n r  ile ben ni e arı se esiyim
- 4 Gel n şha-i  aşkı o u bil n r ile n ru
Ne c nk  bu g n t libe serler a asıyam
- 5 Fevt eyleme H sn  bu g zel fırsatı elden
Bir murg-ı H m yım ki kanar hem u asıyam

253

Mef'ûlü Mefâ 'îlü Mefâ 'îlü Fe'ûlün

- 1 Cân gözün açıp 'aşk ile dil-dârımı gördüm
Ağyârlığımı terk edüben yârımı gördüm
- 2 'Aşk bâğçesiniñ gülleriniñ bûyu erişdi
Esdikçe seher yelleri 'atârımı gördüm
- 3 Bülbül ne bilir ehl-i diliñ zârı nedendir
Pervâneye şem' içre yağan nârımı gördüm
- 4 Zâhid bu kadar tâ 'ata 'usret çeker ammâ
Her dem gönül içre olan ezkârımı gördüm
- 5 Mümkünü saña söyleyem etvârını 'aşkıñ
Şayd etdi gönül murğunu tayyârımı gördüm
- 6 Şahbâ -yı lebiñden bize bir bâde içirdi
Mestâne olup cilve-i bâ zârımı gördüm
- 7 Hüsni gibi biñ kemter erer bir nazarında
Ol 'âlî-nazar nuḡk durur bârımı gördüm

254

Mef'ûlü Mefâ 'îlü Mefâ 'îlü Fe'ûlün

- 1 Vaşf etmege dil-dârı sözüm kalmadı şâhım
Hem tâ c u külâhında gözüm kalmadı şâhım

(60b) 2 Hep varımı yolunda nişâr eylemişem kim
°Uryân olup egnimde bezim kalmadı şâhım

3 Çün bâd-ı şabâ esdi kâmusuñ yele verdi
Harman idi şavruıldı tozum kalmadı şâhım

4 İlyâs oluban °aşk ile deryâları yüzdüm
Hızr ile karalarda izim kalmadı şâhım

5 °Aşkıñ beni çün şâyî° eder °âleme Hüsni
Divân huiûrunda yüzüm kalmadı şâhım

255

Müstef°ilün Müstef°ilün Müstef°ilün Müstef°ilün

1 Cânân iliñ arzu çeker bî-çâre göñlüm dem-be-dem
Bulmaz tesellî dâr-ı dünyâ olsa ger bâğ-ı İrem

2 Bezm-i ezelde nûş eden câ m-ı muhabbet cür°asın
Añlar olup mest-i ebed görmez dü °âlemde elem

3 İki cihân °ibret-nümâdır °âşık-ı şâdıqlara
Her zerre şemse remz eder her kañre bañr-ı câ m-ı Cem

4 Esmâsına °ârif olan â şârına kıldı nazâr
Türlü tecellî her nefesde seyr eder °âlemde hem

5 Her ne yaña kılsa nazâr oldur kâmada cilveger
°Aşk °âlemiñ seyrân eden câna verir cânâna em

6 Yâriñ cemâli gülşenidir ʿâşıkı nâlân eden
Hûri cânânı n'eylesin Hâk' a eren kâ mil bu dem

7 ʿAnber-feşân olan n'eder misk-i Hôtân'ı Hüsniyâ
Eyler mu'at'ar cân damağın bûy-ı vaşlı olsa şem

Harfü'l-nûn

256

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Feʿûlün

1 Nazar kııl *harf-i nûna* ey muhib cân
Bu ma'âdan bulasın kurb-ı cânân

2 Gidilmez ʿaql ile râh-ı Hudâ 'ya
Gerekdir reh-ber ol kâ mil insân

3 Hudâ 'dır *k âf u nûnuşâ* hibi çün
İki ʿâlem anıñ emrinde yek-sân

4 Şerîki yok yed-i kudret anıñdır
Nazîri yok odur bî-miśl-i sul'ân

5 Melekler ʿâ ciz anıñ hikmetinden
ʿAqıllar kudretinde kaldı hayrân

6 Kime dilerse fazlıñ eyler a'â
Eder ʿaşğ gülşeninde anı nâlân

7 Erişir menzil-i ʿulyâya Hüsni
Olunca reh-nümâtevfiḳ-i Yezdân

257

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

1 Vech-i Hâḳḳ'ı isteyen mürşid yüzünde gözlesin
Şümme vechu'llâh odur anı özünde gözlesin

2 Mâ -sivâdan göz yumup nâ zar ola mir'âtına
Naḳş-ı pîri gecesinde gündüzünde gözlesin

3 *Len terâni*vaḳfı ʿayn-ı zâhire çekdi niḳâb
ʿAyn-ı zâhir görmez aḳı kalb gözünde gözlesin

(61a)

4 ʿAyn-ı zâhirle baḳan aʿmâ -yı fi'd-dârın olur
Ḳalb gözünü açmaḡa mürşid izinde gözlesin

5 Ḳâl ü ḳîli terk edip *dersin ʿarefdan* oḡuyan
ʿİlm-i Hâḳḳ'ı pîriniḡ her bir sözünde gözlesin

6 Oldurur câna dü ʿâlemde şırâ ḡ-ı müstaḳîm
Ḳurtulup yol yoḡuşundan hep düzünde gözlesin

7 *Ḳâbe ḳavseyne* eren Naḳş-bende erdi Hüsniyâ
Sırr-ı *ev ednâyı* hem izi vü tozunda gözlesin

258

Mefâ ʿilün Mefâ ʿilün Mefâ ʿilün Mefâ ʿilün

1 Benim maḳşûdum ʿâlemde degil hûrî melek ḡilmân
Mekânıḡ bulsa ol yâriniḡ açamaz bâbını rıḡvân

- 2 Degil dünyâda kim halkıñ erişe ʿaql u idrâ kı
Degil ʿuqbâda kim terk edelim yolunda baş u cân
- 3 Ne dünyâda ne ʿuqbâda ne esfelde ne bâlâda
Açıldı ʿarş-ı aʿlâda anıñ ʿuşş âķına meydân
- 4 Bilenler cân gözün açdı bulup yârin aña kaçdı
Görüp her zerrede seçdi kamu ʿâlem dolu cânân
- 5 Baķıp her yerde ol yâri görenler etdi iķrârı
Ne bilsin gizli esrârı göñülde bulmayan mihmân
- 6 Göñöldür mesken ol yâra tecelli-hâne dil-dâra
Düş oldu şubh-dem zâra bu gülşende niçe nâlân
- 7 Duyanlar sırrın ol yârin ķodu nâ mûs ile ʿârın
Anıñla etdi bâ zârın bu dem Hüsni olan ʿirfân

259

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- 1 Görmek ister gözlerim dîdâr-ı yâri her zamân
Duymaķ ister gûş-ı cân güftâr-ı yâri her zamân
- 2 Cân ü dil bulmaz tesellî bir nefes dil-dârsız
Hoş gelir çekmek baña efkâr-ı yâri her zamân
- 3 ʿAndelîb-i ʿaşķ olan şubh u mesâ efgân eder
Koķmaķ ister murğ-ı dil gülzâr-ı yâri her zamân

- 4   °Âşıkıñ ma°şûka va°didir celâlindeñ cemâl
Bu muhabbetle çeker ezkâr-ı yâri her zamân
- 5   Luţf u kahrıñ mazharıdır ey dilânûr ile nâr
Nâra yan kim bulasın envâr-ı yâri her zamân
- 6   Cevr-i yârı çekmeyen lâyıķ olur mu vuşlata
Düşmeyen °aşka sever aġyâr-ı yârı her zamân
- 7   Hüsniyâ iki cihânıñ vârlığı °aşķ iledir
°Aşka eren seyr eder bâ zâr-ı yârı her zamân

260

Mefâ °ilün Mefâ °ilün Fe°ülün

- 1   İçenler câ m-ı °aşkı yâr elinden
İçer mi ġayrı dem aġyâr elinden
- 2   Olan ġülşân-ı °aşkıñ °andelîbi
Kaçar mı hâr için ġülzâr elinden
- (61b)
- 3   Vişâl-i yârı arzu eyleyenler
Yanar pervâne gibi nâr elinden
- 4   Taġammül eyleyen cevrine yârıñ
Şikâyet eylemez mekkâr elinden
- 5   Ene'l-Ĥaķ sırrına Hüsni erenler
Verir cânı kaçamaz dâr elinden

261

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Dergeh-i naqş içre sâlik cân verir naqqâş için
Şıdķ ile bel bağlayıp bağmaz velî cân baş için
- 2 Cismini her işde hâdim eyleyip hıdmet kılar
Qalbiñi hem mürşide teslîm eder dîndaş için
- 3 Hem sözünden hem gözünden hem özünden kıt alıp
Zıkr ü fikri Hâķ olanlar kıyd eder mi aş için
- 4 Bir ayak bağmaz izinden taşra Hâķ tâlibleri
Tekye-i şıdķ-ı ruâyı bekleyen yoldaş için
- 5 Hâķ erenlerdir refîķi sâlik-i şadıķların
Lakin ehlu'llâh ruâ vermez bu sırrı fâş için
- 6 Cân içinde bekle sırr-ı Hâķķ'ı ger duyduñ ise
Câhil ü nâ -dâna etme çeşm-i im âķaş için
- 7 Gel beri bâb-ı tevekkülde muķîm ol Hüsniyâ
Hâķ vişâlidir mük âfâtı iki göz yaş için

262

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Aldım haber bâd-ı şabâdan sevdiğim dil-dâr için
Bülbül gibi feryâda düşdüñ şubħ-dem gülzâr için

- 2 Bûy-ı muhabbet doğunup kâr eyledi bu cânıma
Erdi leť âfet bâĝ-ı dilde açılan ezhâr için
- 3 Şevķi erişdi sem'ime uyandı 'aşķıñ şem'ası
Pervâneleler atmaz mı cân dilde yanan ol nâr için
- 4 Nâr-ı muhabbet her kime doğunsa anı maħv eder
Maħv-ı fenâya ermeden yol var mı b âķı yâr için
- 5 Yâr-ı beķâyı kim bulur erişdi zevķ-i dâ 'ime
Aĝyâr elinden ķurtulup ĝam yer mi fânî dâr için
- 6 Dâr-ı fenâya aldanır mı tâlib-i Mevlâ olan
Gel 'aşķ ile Hâķ yoluna ey sevdiğim dîdâr için
- 7 HÛsnî dü 'âlemden geçer dil-dâra kim müşt âķ olur
Münkişlere dünyâyeter cennet daĝı ebrâr için

263

Mef'ûlü Mefâ 'îlü Mefâ 'îlü Fe'ûlün

- 1 Aldıñ mı ĥaber bâd-ı şabâyâr-ı vefâdan
Gördüñ mü eşer nâ zile dil-dâr-ı vefâdan
- 2 Her kûşeyi seyrân ede gör baħr ile berde
Tâ kim duyasin dâr ile deyyâr-ı vefâdan
- 3 Hiç durma gözüm zîr ile bâlâyı dolaş baķ
Her zerreye şor ol yüzü envâr-ı vefâdan

(62a)

- 4 Zülfü teliniñ bir ucunu görseñ o yâriñ
°Âlem dolusu şive-i reftâr-ı vefâdan
- 5 Hüsünüñ gülünüñ bûyu eger câna doķunsa
Efgâna düşer bülbül-i gülzâr-ı vefâdan
- 6 Şirîn lebinin dâdını Ferhâd olan aņlar
Ol nâ zik-i fem tûti-i güftâr-ı vefâdan
- 7 Bîgâneler içinde hele şorma kerem kıl
Ol serv-i sehî kâ met-i ruhsâr-ı vefâdan
- 8 Anıñ yoluna cân ü cihân cümle fedâdır
Va°dinde midir etdiği ikrâr-ı vefâdan
- 9 Yol ver bize °azm eyleyelim semtine yâriñ
Hüsni° edelim cân ile bâ zâr-ı vefâdan

264

Mefâ °ilün Fe°ilâtün Mefâ °ilün Fe°ilün

- 1 Rıâyı boynuna taķsın rıâda dâ °im olan
°Aşâyı deste alır i°tinâda dâ °im olan
- 2 Giyer mi hırķayı cismiñ hevâsı kâ °im olan
Anıñla faħr ede şavm-ı sivâda dâ °im olan
- 3 Kemer kuşandı dilânefsine rıyâ iet eden
Gıdâ -yı rûh bula zıkr-i Hudâ °da dâ °im olan

- 4 Pâleᅡg-i  aşkı bulan anber  miş l oldu
Viş l-i y ri bulur iltic da d   im olan
- 5 H k k t erleri na l n-i  aşkı p ş etdi
T r k-i y re giydir m btel da d   im olan
- 6 Ge irdi parmağına h tem-i S leym n'ı
İki cih n Őhidir  şin da d   im olan
- 7 Őal t-ı urba eren buldu dilde tesell  mi
H u r H k iledir itid d   im olan
- 8  Aceb elest demi c na durur mu h  tırda
O dem bu dem dedi * l u bel da*²² d   im olan
- 9 Kimiņ başında ona t  c-ı vaħdet ey H sni
D    lem  ilmiņ our *ħarf-i b da* d   im olan

265

M stef il n M stef il n M stef il n M stef il n

- 1  Ařkıņ Őer bıdır beni mest ne Ő ret g steren
H sn ndeki ħaıııdurur ħayr na Ő ret g steren
- 2 Leyl  -yı z lf ıı ħalk -ı  aşka bu g nl m bağladı
Mecn n gibi oldur beni d v ne Ő ret g steren

---

²² (Allah  Teal  Ő yle buyurdu): “Ben, sizin Rabbiniz değil miyim?” Dediler ki: “Evet, (Sen, bizim Rabbinizsin), biz Şahit olduk.”(Araf/172).

- 3 Yüzden niķâbıñ açmasıñ gıtmez idi gözden hicâb
Rûy-ı hayâliñdir seniñ yârâna şûret gösteren
- 4 İki cihânda  aşıkâ şevkiñ gibi ni met mi var
Hüsniñ gülüdür  aşık-ı nâlâna şûret gösteren
- 5 Nûr-ı cemâliñdir muhabbet  âlemiñ tenvîr eden
Nâr-ı celâliñdir yakıp vîrâne şûret gösteren
- 6 Luţfuñ ile buldu muhabbet râhını  arif olan
Münkirleri ķahrıñ durur bigâne şûret gösteren
- (62b)
- 7 Bezm-i ezel ķondu sa adet tâ cı şem iñ başına
Ol dem bu demdir Hüsniyâ pervâne şûret gösteren

266

Mefâ  il n Mefâ  il n

- 1 Çok oldu cürm ü  isyânım
Göñül maħz n ciger p r-h n
Nedir yâböyle tuğyanım
Göñül maħz n ciger p r-h n
- 2 Hevâ -yı nefse meşğ l z
Anıñla şanki maķb luz
Bilirken ģazrete ķuluz
Göñül maħz n ciger p r-h n

3 Seniñdir dīn ü ĩmānım
Seniñdir cism ile cānım
Erişdir derde dermānım
Göñül maḥzūn ciger pür-ḥūn

4 Çü sensin evvel ü â ḥir
Çü sensin bâ ṭın u zâhir
Çü sensin her işe ḳâdir
Göñül maḥzūn ciger pür-ḥūn

5 Ḳoma ğafletde â ğâh et
°Ur âfât mülküne şâh et
Mekânım °âli dergâh et
Göñül maḥzūn ciger pür-ḥūn

6 Saḡa ṭâlib olan cānlar
Umarlar senden iḥsānlar
Aḳıtıp dīdeden ḳanlar
Göñül maḥzūn ciger pür-ḥūn

7 Bu Ḥüsni kemteriñ ḳıl şâd
Ola zikriñ ile mu°tâd
Eger ḳılmaz iseñ â zâd
Göñül maḥzūn ciger pür-ḥūn

267

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

1 Ehl-i °aşḳa ne güzel şehri vefâdır Ramaiân
Zâhir ü bâ ṭını hem zevḳ-i şafâdır Ramaiân
Ramaiânıñ şerifi ḳaplar iki °âlemi çün

Ehl-i dil zümresine maḥz-ı ʿaṭâdır Ramaiân

2 Zıkr ü tesbîhi güzel şavm ile tâ ʿatı güzel
Hem terâ vîhi güzel hem de cemâ ʿatı güzel
Cümle evḳatı güzel cümle ʿibâdâtı güzel
Hem saḥûr vaḳti eser bâd-ı şabâdır Ramaiân

3 Feyz-i Hâḳ cümle ʿibâda erişir bu ayda
Çünkü devr ile gelir ḥükmü şitâ vü yazda
Nazarıñ ḳalmayacaḳ necm ile şems ü ayda
Ehl-i ʿaşḳa o zamân mâh-ı liḳâdır Ramaiân

4 İltifât eylemeyip ḳaç-ı ʿalâyıḳ edesin
Enbiyâ ile velîler yoluna hem gidesin
Mâ -sivâ şavmına imsakta ezân işidesin
Vaḳt-i iftâra saña ḥûn-ı Hudâ 'dır Ramaiân

5 Ḥasenât defterini leyl-i Berâtda yaza Hâḳ
Verile leyle-i Ḳadr içre saña türlü sebaḳ
Ey gönül maḡfiret olduñ Ramaiânda muṭlaḳ
Derd-i ʿisyâna devâ üzre devâdır Ramaiân

6 Kim bilir ḳadrini bu şehriñ erişir ḳadre
Ḳurtulup zılm-ı leyâliden erer hem bedre
Çıḳmaḳ ister iseñ ey dil eger ʿâlî şadre
Kibriyâ şavmına bezm-i ʿurefâdır Ramaiân

7 Çünkü Ḳurʾân-ı ʿazîm oldu bu ayda nâ zil
Şerifi çoḳdur olur cümle murâdlar ḥâ şıl

(63a)

Hüsniyâ olmak için °îd-i vişâle vâ şıl
Müstecâb olmağa bil vaqt-i du°âdır Ramaiân

268

Müstef°ilün Müstef°ilün

- 1 Ahvâl-i °aşkı bilmedi
°Aşka giriftâr olmayan
Kılbînde pası silmedi
°Aşka giriftâr olmayan
- 2 Dil-dâra kim °aşık olur
İki cihân zevkîn bulur
Bilmez niçin gider gelir
°Aşka giriftâr olmayan
- 3 °Âlemde mevcûd °aşk imiş
°Uşş âka mev°ûd °aşk imiş
Bilmez ki maşşûd °aşk imiş
°Aşka giriftâr olmayan
- 4 Gel °aşk ile gir bu yola
Başınma hem sağ ü şola
Zîrâ ki degmez bir pula
°Aşka giriftâr olmayan
- 5 °Aşka eren merdânedir
Gülşenlere nâlânedir
°Aşk ehline bî-gânedir
°Aşka giriftâr olmayan

6   °Âşık gerek şâdık ola
         °Aşk nârına yanık ola
         Vaşlâ kaçan lâyıķ ola
         °Aşķa giriftâr olmayan

7   Hüsni bilenler âdemi
         Bildi nedir °aşķıñ demi
         °Uşş âķın olmaz hem demi
         °Aşķa giriftâr olmayan

269

Mef°ülü Mefâ °ilün Fe°ülün

1   Şahbâ -yı lebiñden dil-dârıñ
         Bir bâde iķen °âşık gelsin
         Bir kere elinden ol yârıñ
         Bir bâde iķen °âşık gelsin

2   Bir cür°asını görse zâhid
         Hayrân olup olurdu °âbid
         Şubh u dem olan Hâķķ'a sâ cid
         Bir bâde iķen °âşık gelsin

3   °Aşķ meclisini görse şüfi
         °Aķlı gidip olurdu ş âfi
         Kendisine eden inş âfi
         Bir bâde iķen °âşık gelsin

4   °Aşķın meyini gel şun s âķĩ
Mestâne ebed ķıl °uşş âķı
Her kim ki diler yâr-i b âķĩ
Bir bâde ićen °âşık gelsin

5   Meclisde dönerler °âşıklar
°Aşķ câ mı şunarlar °âşıklar
Hüsniye ķanarlar °âşıklar
Bir bâde ićen °âşık gelsin

270

11'li Hece Ölçüsü

1   Mest etdi gönlümü şahbâ -yı lebiñ
Mestânelenmişim °aşķın elinden
Bulunsun çâresi bu zaķm-ı ķalbiñ
Hicrânelenmişim °aşķın elinden

(63b)

2   Zâhir ü bâ tında sensin İmânım
Yoķdur İmânımda şekk ü gümânım
Geçmeyen bîhûde vaķt u zamânım
Bîgânelenmişim °aşķın elinden

3   El tıutup iķrâra dince belli*
Dolaşdı boynuma zülfünüñ teli
Mecnûn gibi deyip Hû Leyli Leyli
Divânelenmişim °aşķın elinden

4 Hüsniñ gülşeninde ʿandelīb oldum
Hayli dem hasretten şararıp şoldum
Cemâliñ şemʿine yanmağa geldim
Pervânelenmişim ʿaşkıñ elinden

5 Nuṭṭ-ı kevşerinden içir şarâbı
Levh-i cemâlinden feth et hicâbı
Kenz-i vişâliniñ açılıñ bâbı
Hayrânanlanmışım ʿaşkıñ elinden

6 Evvel â hir sensin cânımıñ cânı
Vücûdum mülkünüñ hem Süleymân'ı
ʿİd-i vişâline vereyim cânı
Ḳurbânanlanmışım ʿaşkıñ elinden

7 Nûr-ı hüsniñ gibi enver bulunmaz
Zevḳ-i ʿaşkıñ gibi cevher bulunmaz
Hüsniñ ḳulun gibi kemter bulunmaz
Vîrânelenmişim ʿaşkıñ elinden

271

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün

1 Bu dil şâdân ola mı bilmezem yâriniñ ḳudûmundan
Müzeyyen ola mı sine semâ gibi nücûmundan

2 Ne hâ şıl keşt zâr-ı ʿâlî-ḥürrem dolaşmaḳdan
Muḥabbet kûşesinde var iken yâriniñ ğumûmundan

3 Göñüldeñ ḳıl taleb Ḥaḳḳ'ı geçip maṭlûb-ı dünyâdan
Halâ ş et kendini ḳurtar bu fâniniñ lüzûmundan

- 4 Ne deñli sa^cy edersenñ avcuna ermez eliñ aşlâ
Gel imdi mekteb-i ^caşka oñu ^caşkıñ ^culûmundan
- 5 Açıp cân gözünü bir bağ kamuyu câ mi^c olmuş Hâğ
Çün oldur B âķī vü Muñlağ cihânıñ geç rüsûmundan
- 6 Rüsûm-ı ^cağl ile çoğ kimseler sa^cy etdi ^câlemde
Vefâsın görmedi kimse fenânıñ şerr ü şûmundan
- 7 Vişâl-i yâri Hüsni^î isteyen pervâne-meşrebirdir
Şaķınmaz cânını ^caşık olan ma^cşûku mûmundan

272

Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün

(64a)

- 1 Gel ey dil mekteb-i ^caşka oñu göñlün kitâb olsun
Kamu cehliñ dönüp ^cilme hañâlâlar hep şevâb olsun
- 2 Yüzün benden yaña tutgıl kelâ mım cân ile diñle
Su³âliñ bil ki her dilden saña ş âfî cevâb olsun
- 3 Nefes tut kaçreñi maħv et enâniyyet yoluñ tutma
Koma hağka tevâ iu^cla yüzün yerde türâb olsun
- 4 Kemâl ehlini gördükçe aña noğşânıñ ^carz eyle
Ola ki erişe himmet kamu cürmün şevâb olsun
- 5 Menâ zil kaç^cına sa^cy et ma^cârif kûşesin bekle
Gözünden ref^c olup perde hiçâblar bî- hiçâb olsun

6 İki   lemlde H sni'nin budur maq  du Mevl 'dan
A ilsin  a ıka derg h-ı vu lat feth-i b b olsun

273

Mef   il n Mef   il n Mef   il n Mef   il n

1 Gel ey dil ver haber  a ıı ba a sen m  -ver sından
G j l bulmaz teselli   lemin  un    er sından

2 Bu  a ıı hadd u p y nı bulunmaz ba r-ı  umm ndır
Y r    l ey g j l havf eyleme a  u  arasından

3 Mu abbet  ehrine   h olmak istersen  a ı atde
Vef  umma mec  z    lemin  ehr    arasından

4 Mu abbet ehline gel   in  ol  alma b -g ne
Alam derse  dem-  -dem ehl-i  a ıı mer ab sından

5 Yeter ta m r-i cism etdi  bu f n  d r-ı mi netde
G j l  b dına ba  H sniy bul r    id sından

274

Fe il t n Fe il t n Fe il n

1 Ey g j l cevr   cef y  terk et
Sen benim y r-ı vef d rimsin
Bu  adar t rl  ez y  terk et
Derdime h sn   dev d rimsin

- 2   Seniñ ʿaşkıñla olursam nâlân
Açılır sende hezârân gülşân
Beni gel eyleme her dem giryân
Zahmıma merhem uran yârimsin
- 3   Seniñ ʿaşkıñ beni giryân etse
Gözlerim yaşını cûyân etse
Cigerim nâr ile büryân etse
Gene sen derde şifâdârımsın
- 4   Seniñ ʿaşkıñla döner bu eflâ k
Seniñ için olur ʿâlem ğam-nâ k
Eyleme gözlerimi gel nem-nâ k
Çünkü sen mûnis-i efkârımsın
- 5   Gün doğar nûr-ı cemâliñdendir
Ay ise nâr-ı celâliñdendir
Kevkeb ü burcu nevâliñdendir
Cümle ʿâlemde olan varımsın
- 6   Kaṭreyim baḥr-ı kemâliñ içre
Zerreyim nûr-ı cemâliñ içre
(64b) Yağma gel nâr-ı celâliñ içre
Ḥâne-i dilde yanan nârımsın
- 7   Ehl-i dil ʿaşka erer şevkiñle
Ehl-i ʿaşk vaşlâ erer zevkiñle
Ehl-i cemʿ cemʿa erer farkıñla
Ḳoma firḳatde kerem-kârımsın

8 Ezeli yok ebede inkârım
Yoluna şıdķ iledir ikrârım
Baş u cân ile fedâdır varım
Sen benim maḥrem-i esrârımsın

9 Hüsniyâbezm-i ezel bendendir
°Aşķ ile tâ ebed efgendendir
Bu muḥabbet saña hep sendendir
Sen benim cân u cihândârımsın

Ḥarfü'l-vâ v

275

Mefâ °ilün Mefâ °ilün Fe°ülün

1 Gel ey dil *ḥarf-i vâ vîḡ* dersin oķu
Bu ma°nâdan dimâġıḡ bula ḥoş bû

2 Açılsın cân ķulaġı diḡle şâhım
Nedir bu Mantıķu't-ṭayr etdigi ġû

3 Ḳasem kıl mâ -sivâdan meylini kes
Bulup sevdâ -yı Ḥaķķ'ı ġayrı ķo

4 Şevâba °aṭf edip zeneb vücûdu
Geçip lâ perdesin illâya de Hû

5 Cihât-ı sittden °ârîdir Te°âlâ
Anıḡla her mekân her aḡda memlû

- 6 Muhîṭ oldur cemî^c-i kâ 'inâta
Basîṭ oldur vücûd ü câna yâhû
- 7 Erenler şümm-i vechu'llâh-ı Hüsni
Olur her bir nazâr seyrânı hûb-rû

276

10'lu Hece Ölçüsü

- 1 Geliş erenler yoluna yâhû
Cümle hâ cetler bilene yâhû
- 2 Şıdk ile 'azm-ı râh-ı Mevlâ ol
Derdlere dermân bulana yâhû
- 3 Havf etme râh-ı selâ metdir bu
Zarar gelmez bir kılına yâhû
- 4 Erenlerin yolu Hudâyoludur*
Farz edipdir her kuluna yâhû
- 5 Bu yola baş eger iseñ cânâ
Bakınma sağ u soluna yâhû
- 6 Cümle a'mâlını hayr eyleye Haq*
Şerlerin kaydını siline yâhû
- 7 Kalb-i hâliş olur iseñ bunda
Gör neler ihsân oluna yâhû

(65a)

- 8 Gönlüne Hâk nazar eder yoḥsa
Baḳmaz aṭlaslâ çûluna yâhû
- 9 Mâlik ol gevher-i ma'ânîye
Dehriḡ aldanma puluna yâhû
- 10 Zâḡ gibi ḳonma her bir eṣcâra
Bûlbûl ol dostuḡ gûlüne yâhû
- 11 Hûsniyâ kâr-ı 'aşḳı fevt etme
Baḳ murâdiḡ ḥuṣûluna yâhû

277

Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Şâhbâ -yı 'aşḳı içmege
Meydâna gel yâhû diye
Ol semt-i yâre göçmege
Mestâne gel yâhû diye
- 2 Ḳoy mâ -sivâsevdâsını
Terk et cihân ḡavgâsını
Pâ k et derûnuḡ pasını
Uṣlana gel yâhû diye
- 3 Tut mürşidiḡ dâ mânını
Eyle ed âfermânını
Bezl eyle mâl u cânını
Ḳurbâna gel yâhû diye

- 4 Vuşlat dilersen çazrete
Mürşidden eriş himmete
Yalın ayak dur hıdmete
Merdâne gel yâhû diye
- 5 °Aql ile alınmaz bu yol
Nefsi bulup Haqq'a kul ol
Mü'minler içre maqbûl ol
°İrfâna gel yâhû diye
- 6 Aldanma nefsiñ âline
Dayanma mülk ü mâlına
Her dem nazar kıll hâline
İhsâna gel yâhû diye
- 7 Geç bu hevâdan Hû'ya gel
Bülbül gibi gül-bûya gel
Mürşid sözüne uya gel
İz°âna gel yâhû diye
- 8 °Ârifler ile hem-dem ol
Kâ miller içre maħrem ol
Cân u dil ile hürrem ol
Cânâna gel yâhû diye
- 9 Hüsni için °aşk âbını
Açdı haqıkat bâbını
Bulup gönül aħbâbını
Mihmâna gel yâhû diye

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Günâhım çok durur gâyet habîbim Hû şefî'im Hû
Başa lutfuñla kıl rahmet rahîmim Hû şefî'im Hû
- 2 Reh-i 'aşkında geçdim külli varmadan saña geldim
Kerem kıl eylegil şefkat kerîmim Hû şefî'im Hû
- 3 Giriftâr oldu cân derde diler dermânı cânânım
'Aṭ âkıl merhem-i vuşlat ṭabîbim Hû şefî'im Hû
- 4 Ezel bezminde yazdın levhine naḥn u ḳasemnâ
Ebede erişe nevbet naşîbim Hû şefî'im Hû
- 5 İçirdin câ m-i 'aşkı dest-i lutfuñ ile 'uşş âḳa
Göñül mestânedir gâyet mu'înim Hû şefî'im Hû
- 6 Hidâyetle nazar kıl göñlüme ḥikmet ḳapısın aç
Dü 'âlemde ola devlet yaḳînim Hû şefî'im Hû
- 7 Dem-â -dem Ḥüsniyâ eyler niyâ z içre temennâ kim
Erişdir her nefes himmet 'azîzim Hû şefî'im Hû

(65b)

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Ser-i kûyunda dildârıñ dil ü cânım fedâyâhû
Ġubâr-ı ḥâ k-i pâya olmadır câna şafâyâhû

- 2 Açılmış bâğ-ı hüsnuñde gül ü reyhân-ı °âlî kim
Meşâ m-ı bûyudur ervâ h-ı °uşş âka gıdâyâhû
- 3 Eder zülfü tecellîsi dil ü °âşıkları şeydâ
Hümâ pervâ z eder dil murğuş oldum bî-nevâyâhû
- 4 Bu meydân-ı muhabbet içre baş ü câna kayd olmaz
Bulanlar vaşl-i cânânı n'ederler mâ -sivâyâhû
- 5 Çekip kuhl-i Şifâhân'ı iki dîde olur bînâ
Görür vech-i dil-ârâyı olanlar âşinâyâhû
- 6 Şalât-ı kurb-ı vusţada bulup ebrû-yı tevĥîdi
Sücûd-ı ma°nevî içre olur ĥamd u şenâyâhû
- 7 Sa°âdet kevkebi Ĥüsni doğunca bâb-ı °irfâna
Tutar yüz dergeh-i dil-dâra her dem bu gedâyâhû

280

14'lü Hece Ölçüsü

- 1 °Aşķ ehliniñ etvârı dîvâne gibi yâhû
İçip mey-i dil-dârı mestâne gibi yâhû
- 2 Şûretde gedâlardır sîretleri dânalâr
Ma°nâyüzünü görseñ şâhâne gibi yâhû
- 3 Ehl-i dil olan °âşık bu yolda olur şâdıķ
°Aşķ şem°ine yanmaķda pervâne gibi yâhû

- 4 Yârin yoluna ey cân cân ver bulasın cânân
Gir °aşk ile meydâna merdâne gibi yâhû
- 5 Dil bâğçesin ihy âkıl tâ kim açıla güller
Şâ m u seher efgân et nâlâne gibi yâhû
- 6 Nefsîñ ile cihâd eyle iklîm-i dil açılsın
Agyâra gören dâ °im şîrâne gibi yâhû
- 7 Hüsni ezeli kimde °aşkıñ eşeri olsa
Kendin eder °âlemde vîrâne gibi yâhû

281

Mefâ °îlün Mefâ °îlün Mefâ °îlün Mefâ °îlün

- 1 Tav âf u seyr eden ilhâ mı anlar hâ ç eder yâhû
Gören mir°ât-ı dilde yârini mi°râ ç eder yâhû
- 2 Sezâ -vâr olmak ister kim ki câna bezm-i °irfâna
Erenler nuçkunu ol başı üzre tâ ç eder yâhû
- 3 Riyâ îât-ı ma°ânî puta sende kâl olan kimse
Özü ş âfi güherdir nefsini hem aç eder yâhû
- 4 Ne bilsin derd-i yâri çekmeyen dârû-yı şîhhat ne
Etibbâdan egerçe derdine °îlâ ç eder yâhû
- 5 Haķîkât ehli Hüsni ma°nevi şâ hib-gınâlardır
Gene bu °âlem içre kendisin muhtâ ç eder yâhû

282

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- (66a)
- 1 'Aceb 'ayyâr-ı 'âlemdir cihân dedikleri câ zû
Şağın aldanma ey göñlüm vefâsızdır bilirsin bu
  - 2 Niçe cânlar aña geldi yüzüne çoğunuñ güldü
Göñül çok ağla hem az gül bu fânîden eliñ gel yu
  - 3 Bakıp ağ u karaya anlayıp kalma tarîķinden
Gözün naķş-ı sivâdın yum bakıp naķķâşa gör hûb-rû
  - 4 Bilirsin vech-i b âķî Hâķ yüzüdür ġayrılar fânî
'Înâyet iste Mevlâ 'dan tekâsül etme ey uşlu
  - 5 Kâbûl et derd-i yâri şihhat isterseñ dü 'âlemde
Şağın kaķ'-ı ümîd etme erişir merhem-i dârû
  - 6 Erenler zillet-i yâr ile buldu 'izzet-i b âķî
Tükenmez devlete erdi kılanlar ġazrete tapu
  - 7 Eliñ aç bâb-ı ġâ cetde niyâ z et Hüsniyâher dem
'Aķâsı maġz-ı luţfundan erişir gerçi kim yâhû

283

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Hâķķ'ı isterseñ gel ey zâhid beri
Zühd-i 'aķl ile varılmaz ileri

- 2 °Aklı kâ mil mürşide ver himmet al
Esb-i himmetle yürü alma geri
- 3 uş dağı umaz ulağız olmadan
Hem refisiz yola dinlemez yürü
- 4 Zellesi °afüvvine bâ °iş âdemiğ
Geldi Hind'den Mekke'ye yüzü şolu
- 5 Nûğ dağı ğar olmadan buldu necât
Keşti-yi emâna girdi ol ulu
- 6 ûr-ı Sınâ 'da kelâ m etmek için
Hır'a erdi oldu Mûsâsevgili
- 7 Reh-ber olunca Resûl'e ğaber Cebrâ 'il
Dökdüğü dem oldu ğurmâ meyveli
- 8 Sâlike himmet olursa dest-đir
Her yolu âsân olur hem necetli
- 9 Hûsniyâ piriğ izinden olma dûr
Ħaqq'ı zıkr et her nefesde Hû deyü

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün

- 1 'Aşk ile gel Hû diyelim
Zâhirî Hû bâ tînî Hû
Şevk ile yâhû diyelim
Zâhirî Hû bâ tînî Hû
- 2 Meclis-i 'aşk özge edâ
Zîkr-i Hudârûha gîdâ
Hû diyelim şubh u mesâ
Zâhirî Hû bâ tînî Hû
- 3 Def' ola her teşvîşimiz
Zîkr ola her dem işimiz
Arta müdâ m cünbişimiz
Zâhirî Hû bâ tînî Hû
- 4 Menzil-i Hû'ya varalım
Bülbül olup gül derelim
Vech-i Hudâ 'yı görelim
Zâhirî Hû bâ tînî Hû
- 5 İki cihân Hû'da döner
Hû'dan iner Hû'ya biner
Arı u semâşems ü kamer
Zâhirî Hû bâ tînî Hû
- 6 Hû'dan alır feyz-i kamu
'Aşk iledir cümlesi Hû

Evveli Hû â ħiri Hû
Zâhiri Hû bâ ħini Hû

(66b)

- 7 Hüsni bulan kalb-ı şafâ
Hû'da bulur derde şifâ
Zikri budur sırr ü hafâ
Zâhiri Hû bâ ħini Hû

Ḥarfü'l-hâ

285

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Gel ey dil bir nazâr kıl *ḥârf-i hâya*
Rumûzuñ fehm edip el aç du'âya
- 2 Hevâdan geç erip esrâr-ı Hû'ya
Bulam dersen iki 'âlemde pâyê
- 3 Şağın nefse uyup düşme helâ kim
Bu 'ömr ü 'izzeti verme hebâya
- 4 Başında tâ ç edip şer'î şerîfi
Ṭarîkatden dahı ahz ile mâye
- 5 Olup bir mürşid-i kâ zil mürîdi
Bulasın sâyesinde kutlu sâye

6 Leṭâ 'if ḥamseyi seyr edesin hem
Seni himmetle erdire Ḥudâ 'ya

7 Olasın Ḥüsniyâ esrâra maḥrem
Ede baḥr u beri sırrıñ vaḳâya

286

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fe'ülün

1 Dilâ gel 'ömrünü verme hebâya
Çalış ḳul ol ṭarîḳ-i Muṣṭafâ 'ya

2 Tefekkür ḳıl niçin geldiñ cihâna
'Aceb gitmez misin dâr-ı beḳâya

3 Ne ḥüsnüñ seyr edip dünyâya ṭapdıñ
Ne zevḳinden sürüp erdiñ şafâya

4 Şebâtıñ mı görüp aña dayandıñ
Beḳâsın mı duyup düşdüñ hevâya

5 Seni nefsiñle Ḥaḳ şaldı cihâda
Silâ ḥlar mı ḳuşandıñ ol ğazâya

6 Seni maġbûn eden nefis ü hevâdır
Erişdi mi eliñ yoḥsa semâya

7 Elinde var iken fırsat mürîd ol
Ḳul ol bir mürşide ihzâyla mâye

- 8 Seni senden beyân etsin saña ol
Bulasın sâlikân içinde pâye
- 9 Açıkdır leşker-i ʿaşkıñ livâsı
Gel imdi sen dağı bul ağıda sâye
- 10 Dü ʿâlemden ʿarîkat oldu maqşûd
Ağı emr etdi Hağ bay u gedâya
- 11 Degil öz başına ʿâlemde kimse
Ulaşdır kendini bir reh-nümâyâ
- 12 Saña rehber ola iki cihânda
Varılmaz ʿağl ile râh-ı Hudâ ʿya
- 13 Bilip nefsiñ olasın Hağğʼa ʿârif
Erişe zulmet-i cehliñ şabâyâ
- (67a)
- 14 Açılsın perde-i keşret gözünden
Eresin vahdet içre Hağ-nümâyâ
- 15 Budur câna ʿarîk-i silk-i ʿirfân
Bunuñcün gelmişiz dâr-ı fenâyâ
- 16 Erişip cennet ü ʿirfâna girdi
Boyun veren bu erkânı edâyâ
- 17 ʿarîkat kıymetiñ zâhid bilir mi
Çün aldanmış gezer bey ʿ ü şerâyâ

- 18 Olanlar °ârif-i billâha bende
Koyar mı naqd-ı enfâsıñ aiâya
- 19 Görenler naqş ile vech-i murâdı
Bakar mı keşret içre mâ -sivâya
- 20 Tarih-i Hakk'a her kim °ârif oldu
Ebed aldanmadı naqş u sivâya
- 21 Bu yolda hem-dem olup °âşıkâne
Açalım dest-i hâ câ tı du°âya
- 22 Erenler dest-gır ola dem-â -dem
Muhabbet ehli olan mübtelâya
- 23 Sa°âdetdir iki °âlemde Hüsni
Erişmek râh-ı Mevlâ 'da ruâya

287

Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilün

- 1 Açalım hâ cet eliñ maqlab-ı ehlu'llâha
Girelim himmet ile mezheb-i ehlu'llâha
- 2 Yazalar hayr ile hep defter-i a°mâlimizi
°Arz-ı hâ cât edelim mekteb-i ehlu'llâha
- 3 Varalım mâye-i °irfân ile râh-ı Hakk'a
Baş-ı eyyâ m edelim hep şeb-i ehlu'llâha

- 4 Dil alıp dil verelim vuşlat-ı yâre erelim
Tenimiz cân edelim maķleb-i ehlu'llâha
- 5 Zâhidiñ 'aķlı erişmez ebedi bu kâre
Ne ķadar ķılsa nazır meşreb-i ehlu'llâha
- 6 Râh-ı 'irfâna hidâyetle varır 'âşıklar
Bâb-ı Hâķ'da erişir kevkeb-i ehlu'llâha
- 7 Erişip zevķ-i tecellîye bulur bûy-ı nesîm
Hüsnîy âfem doķunursa leb-i ehlu'llâha

288

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 Şehâdüşdü gönül girdâb-ı 'aşķa
Ne ķa'ır var ne sâ ħil-i âb-ı 'aşķa
- 2 Aŗa ġavvâ ş olan merdâne 'âşık
Cevâhir zeyn eder aķbâb-ı 'aşķa
- 3 Bulunmaz gevher-i 'aşķıñ bahâsı
İki 'âlem deġer erbâb-ı 'aşķa
- 4 Tecellî-yi cemâle erişenler
Olurlar muķtedâ mihrâb-ı 'aşķa
- (67b)
- 5 Şalât dâ 'im eyler her nefesde
Müşâ ħib kim olur aşķâb-ı 'aşķa

- 6 Olur k âf-1 kanâ °at âşinâsı
Şeb ü zulmet erer meh-tâb-1 °aşka
- 7 Olur nâ z u niyâ za mâlik ol dem
Mücîbü'd-da °vadır icâb-1 °aşka
- 8 Dimâg-1 cânını eyler muţayyeb
Olur vâ şıl o dem gül-âb-1 °aşka
- 9 Semâ -yı dilde cevlân eden olur
Doğa Hüsni kevâ kib bâb-1 °aşka

289

Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilün

- 1 Sâlike lâ zım olan °ayn ile erkânında
Cân u baş ile dura dergehi meydânında
- 2 Tutuşup elele °azm eyleye râh-1 Hâk'â
Her zamân hâ ır ola mürşîdiniñ yanında
- 3 Baş egip her sözünü Hâk ile zâhir bâ tın
Şıdk ile hıdmet edip hem dura dîvânında
- 4 Gözün ayırmaya naşşından anıñ şubh u mesâ
Dâ °imârâbîta-1 şeyhi tuta cânında
- 5 Zıkr-i kalbi ola her bir nefesinde kârı
Kömaya zerre siv âfikri gönül kânında

- 6 Pâ k olup kalbi anıñ cümle havâ tırlardan
Dilden ağıyârı koyup yâr ola mihmânında
- 7 Mevc ura °ilm-i ledün bahri göñülden dâ °im
Ke°f olup arz u semâ açıla seyrânında
- 8 °İlmine maħrem ola iki cihânıñ ol dem
Hayrû'l-ümmet dīn ile tâ kim anıñ şânında
- 9 Hüsniyâ hıdmet ile menzil alır °âşıklar
Hâdim ol sen de yürü sâye-i pīrânında

290

Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün Mefâ °ilün

- 1 Tarīķ-i bezm-i °irfândır temâşâ -y1 °ibâdü'llâh
Semâ -y1 dilde cevlandı süreyyâ -y1 °ibâdü'llâh
- 2 Muħabbet dergehinde cem° olan yârân-ı şâdıklar
Kamusu cümle bir cândır eħibbâ -y1 °ibâdü'llâh
- 3 Ma°ânī menzili şanma tedâbirle olur hâ şıl
Hudâ 'dan maħz-ı iħsândır tecellâ -y1 °ibâdü'llâh
- 4 Gerekdir himmet-i °âlī erişe sâlik-i Hâķķ'a
Sülûku ol dem âsândır tesellâ -y1 °ibâdü'llâh
- 5 Göñül şafvet bulur himmetle her dem râh-ı °aşķ içre
Devâ m-ı zıkr-i seccândır temennâ -y1 °ibâdü'llâh

6 Şalât-ı ehl-i kurbu naqşı mir³âtında kim buldu
Sücûd-i vech-i Raḥmândır muşallâ -yî ‘ibâdü’llâh

7 Olursa Hüsniyâtevfîk-i Ḥaḳ ‘abdiñ eger yâri
(68a) Aña her yanı seyrânda tevellâ -yî ‘ibâdü’llâh

291

11’li Hece Ölçüsü

1 Ğaflet ile ‘ömür sürme cihânda
Qalmayasın â ħir baḥr u yabânda

2 Ser-mâye-i ‘ömrünj tâ ‘ata şarf et
Naqd-ı enfâsı ḥarc etme ziyânda

3 ‘Âşıklar ile dûr otur dem-â -dem
Tâ kim ola yerin ḳutlu mekânda

4 Zencîr-i zehebde ḳayd u bend ol
İsmiñ yâd ola nâ m-ı ħ^vâ cegânda

5 ‘Uşş âḳ ile ḥaşr olasın dilerseñ
Zîkr-i Ḥudâ ’ya meşğûl ol her ânda

6 Efkâr-ı mâ -sivâyı ḳoyma dilde
Tâ kim dola esrâr ol ulu kanda

7 Ḥaḳ râhını gel Hüsni’ye şor ey dil
Reh-berin ola zâhir ü nihânda

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 İlâhî bakma yüzüm kıarasına
Dev âkıll zahm-ı sînem yarasına
- 2 Seniğ dîdârına müşt âk olanığ
Seniğ lutfundan artık çâresine
- 3 Bu nefsiğ askerî her bir taraftan
Hücûm eyler göñül bî-çâresine
- 4 Erişdir ş âfiye bulsun beķâyı
Zebûn etdirme nefis ammâresine
- 5 Halâ ş et kalbim ağıâr-ı sivâdan
Karışam hâ cegânığ arasına
- 6 Beni bu zümre-i ihlâs içinde
Perîşân eyleme â vâresine
- 7 Amelde n âķışam niyyette hâliş
Dayanıp nuşretiğ dîvâresine
- 8 Ne aķlım var ne nâ mûsum ne fikrim
Yanar aşķıđla her dem nâresine
- 9 Bu Hüsni acz-ı fî'd-dârına düşdü
Ulaşdır aķl gel deyyâresine

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 Tutuşdu dil yanar bir nâr içinde
Söyünmez atsalar ebhâr içinde
- 2 O nârın haddi yok pâyânı yokdur
Yanar her-kes aña bir kâr içinde
- 3 Yanar bu 'âlemiñ her kûşesinde
Nişânı yok velî bâ zâr içinde
- 4 Anıñcün nâr-ı Nemrûd'a atıldı
Kodu İbrâhîm'i gülzâr içinde
- (68b)
- 5 Hızır anıñ ile buldu hayâtı
Erer imdâda her nâ -çâr içinde
- 6 O nâr ile tutuşdu Tûr'da Mûsâ
Kelâ m eyler idi eşhâr içinde
- 7 Ol âteşdir dem ü 'Îsâ 'ya bâ 'iş
Erişdi Meryem'e envâr içinde
- 8 Anıñla âhını mum etdi dâ ver
Süleymân hüküm ederdi dâr içinde
- 9 Anıñla Yûsuf oldu Mısr'a sultân
Anıñcün kaldı Ya'kûb zâr içinde

- 10 Doğundu yağıdı Eyyûb'ı ser-â -ser
Niçe dem kaynadı efkâr içinde
- 11 Anıñla şâh günün etdi Mi'ra c
Erişdi vuşlata esrâr içinde
- 12 'Ali anıñla şaldı Zülfekâr'ı
Dinledi lafda ebrâr içinde
- 13 'Aceb 'aşk-ı haqıķat midir ol nâr
Yanar Hüsni anıñ her bâr içinde

294

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Dilâ 'aşk ile her-kes düşdü bir sevdâya 'âlemde
Dilâ 'aşk iledir nûr-ı muhabbet kalb-ı âdemde
- 2 İhâ tâ eylemişdir 'aşk ser-â -pâ zîr ü bâlâya
Dem-â -dem devr eder çarh-ı felek 'aşk ile sâyemde
- 3 Ezel bezminde 'aşkıñ câ mını şundu bize s âķi
Anıñçün tâ ebed mestâneyim bu mülk-i hâşemde
- 4 Hem 'aşkıñ bir demi câna muķâbildir bu devrâna
Döner leb-riz-i 'aşk ile dolu peymâne bâdemde
- 5 Cemâlî zevķidir Hüsni şafâlar veren 'uşş âķa
Göñüller bendidir zülf-i celâle bezm-i mâtemde

- 1   Kamer devrinde kim erse hilâle
Erişir ol kişi bedr ü kemâle
- 2   Olup 'âşık iken himmetle ma'sûk
Ağa tevfiq-i Hâk olur havâle
- 3   Mağâ m-ı 'aşka bir demde erişir
O menzilde erer bûy-ı vişâle
- 4   Erip ef'âl-i Hâk'dan çün tecellî
Eder her fi'li Mevlâ 'ya ihâle
- 5   Bulur kim cümle işler Hâk'ın imiş
Durup teslimde düşmez kıl ü kâle
- 6   Erişip menzile 'ayne'l-yaķîne
Temeşşül 'âlemi döner mişâle
- 7   Yeler her-kes bu zevk-i ittişâlî
Velî biğden biri ermez bu hâle
- 8   Bu bâbda nice 'âķiller olur mât
Erilmez 'aķl ile düşme su'âle
- 9   Budur evvel mağâ mı zevkiyâtın
Celâli tiz döner Hüsni cemâle

(69a)

296

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Ben oldum râh-ı aşkıñ mübtelâsı yâresûlu'llâh
Ben oldum gülşen-i hüsñüñ nevâsı yâresûlu'llâh
- 2 Seniñ rûy-ı cemâliñ mişli yoğdur iki 'âlemde
Cemâliñ nûrudur dedim cilâsı yâresûlu'llâh
- 3 Göñül her bir nefesde ravza-ı hüsñüñ tav âf eyler
Ki sensin ehl-i diller âşinâsı yâresûlu'llâh
- 4 Saña ermektedir Hakk'ıñ vişâli râh-ı aşk içre
Çü sensin 'âşıkânıñ reh-nümâsı yâresûlu'llâh
- 5 Buyurdun menn-rânı nuğkunu 'uşş âka bî-şübhe
Seni görmektedir Hakk'ıñ nümâsı yâresûlu'llâh
- 6 Kamu halkasını rahmet yaratdı Hâiret-i Mevlâ
Kerem senden diler bay u gedâsı yâresûlu'llâh

Şefâ 'at bâbımı bekler bu Hüsni

297

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Kapıñ dârü's-şifâdır ehl-i derde yâresûlu'llâh
Bulunmaz böyle merhem bañr u berde yâresûlu'llâh
- 2 Ğariğ-ı bañr-ı işyânım kapıña gelmişem 'â ciz
Yerim yoğ cürm ile zîr ü zeberde yâresûlu'llâh

- 3 Ne deñli cürm ile dergâhına yüz sürse bir kimse
Erişir mağfiret geldi haberde yâresûlu'llâh
- 4 Beşâretle dediñ manzâr-ı kabrı çünkü ey sultân
Sezâdır kayd ola bu müjde serde yâresûlu'llâh
- 5 Mekânıñ lâ -mekânı âşiyânıñ kudsi °âlîken
Şefâ °at etmege kaldıñ bu yerde yâresûlu'llâh
- 6 Ne devletdir seniñ dergâhına °arz eylemek hâ cât
°Aţ âkıl hayr-ı mañzî koyma şerde yâresûlu'llâh
- 7 Çü sensin kıblegâhı iki °âlem halkınıñ ey şâh
°Înâyet kıl açılsın gözde perde yâresûlu'llâh
- 8 Saña ins ü melek bende seniñle fahr eder Mevlâ
Manendiñ yoğ melâ °ikle beşerde yâresûlu'llâh
- 9 Recâ eder bunu Hüsni gedâ zât-ı şerîfinden
Livâyü'l-ğamd ile olsun siperde yâresûlu'llâh

298

Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilâtün Fe°ilün

- 1 Bendedir cürm ü haţâ °afv u °inâyet sende
Bendedir havf u recâluţf u °adâlet sende
- 2 Bendedir hüzn ü elem sende sürûr u handân
Bendedir fahr u fenâ cûd u sehâ vet sende

(69b)

- 3 Bendedir şubh u mesâ ʿaşk ile nâlân olmak
Bezm-i gülşân-ı haqîkatde saʿâdet sende
- 4 Bendedir zaḥm-ı dile merhem-i vaşl ümmîdi
Ehl-i ʿaşka verilen fazl-ı hidâyet sende
- 5 Bendedir zâhir ü bâ tında gedâ kemterlik
Evvel ü â hîr kerem ü şân mehâbet sende
- 6 Bendedir ʿacz ile râhında perişân aḥvâl
Reh-ber-i cümle ḥalâyıksın irâdet sende
- 7 Hüsniyâ kemteriniñ tut elini ey şâhım
Bendedir cümle duʿâ maḥfil-i ḥâ cet sende

299

Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün

- 1 Yüz süren dest-i yemîn Allâh'a
Erişir menzil-i eyval'laha
- 2 Yüzünü yer gibi yeksân eyler
Ḳalbi anıñ döner ʿarşu'l-lâh'a
- 3 Ḳademi başdığı yer kîmyâdır
El ile tutduğun iletir şâha
- 4 Açılır çeşm-i başîret anıda
Hep alır ʿâlemi seyrângâha

- 5 Nazarı şark ile ğarbe erişir
Seyr ile hâ ceti kıalmaz râha
- 6 Kirpigi oklarını atsa eger
Uğradır  âlemi derd ü âha
- 7 Kaşı mihrâbına kim secde eder
Ne yaña dönse kılar Allâh'a
- 8 Cümle hâ câtı erer maqbûla
Yüzünü tutsa kevâ kib mâha
- 9 Hüsniyâbâb-ı rıâyı bekle
Ermek ister iseñ  âli câha
- 300
Fe ilâtün Fe ilâtün Fe ilün
- 1 Ey gönül  âşık iseñ dil-dâra
Rûz u şeb  aşk ile yalvar yâre
- 2 Düşme bu meşgale-i dünyâya
Yola gel olma şaķın â vâre
- 3 Zıkr-i Hâķ dâ  im ola mu tâdıñ
Her nefes sa y ede gör ezkâra

- 4 Var iken fırsatıñ elde cânâ
Göñlünüñ derdine bağ bir çâre
- 5 Cân gözün aç göresin cânâna
Bülbül-âsâ eresin gül-zâra
- 6 Ola kim Hâğ ede ıalbiñ Ő âfi
Seni mağrem kıla çok esrâra
- 7 Olasın iki cihânda Şâdân
Eresin tâ ki tükenmez vara
- 8 Der-miyân et etegin hıdmetde
Şıdđ ile sa^cy ede gör bu kâra

(70a)

- 9 Hüsniyâsa^cy ile menzil alınır
Sa^cy ile erdi eren Ğaffâr'a

301

Mef^cûlü Mefâ^cîlü Mefâ^cîlü Fe^cûlün

- 1 Dünyâya göñül bađlımıñ hâlini Şorma
^cUğbâyı dağı bilmezini ağvâlini Şorma
- 2 Dilden iki ^câlem Hû sen selb eder ^câşık
Ağlar ki ğınâ Şâ hibidir mâlini Şorma
- 3 Tağlîd ile ^cârif geçinen ehl-i riyâdır
Tađkıķe eren kâ miliñ emşâlini Şorma

- 4 Abdâl-ı İlâhî ki geçer tâ c u kabâdan
°Uryân-ı haķîķat olanıñ şâlinı şorma
- 5 Kevnine eden ķabza-ı destinde taşarruf
Dehriñ o Süleymân'ıdır iķbâlini şorma
- 6 Ol cân ki erer *sırr-ı elif mîme* °azîzim
Şol kisve-i ma°nâ giyeniñ dalını şorma
- 7 Hüsni ezeli mazhar olan luţf-ı Hudâ 'ya
Erdi ebedî devlete kim fâlinı şorma
302
Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün
- 1 Her ne yaña baksa gözüm yâr ile
Cennet olur ru'yet-i dil-dâr ile
- 2 Bâġ-ı cinândır bu göñül hânesi
Bülbül öter şubh u mesâ zâr ile
- 3 Şemme-i cânâ erişir bûy-ı °aşķ
Bâd-ı şabâ esdigi eshâr ile
- 4 Çünkü damaġa doķunur lezzeti
N'eyleyem sükker-i gül-nâr ile
- 5 Dolsa cihân dil-ber ile ser-te-ser
Görünür ol yine bu etvâr ile

- 6 Cümle anıñ naqşınıñ â şâridir
Zâhir ü bâ tın bilinir var ile
- 7 Olmasa anıñ yüzünüñ şu^clesi
Şems ü kamer doğmaya envâr ile
- 8 Zevk-i cinân vechiniñ envârıdır
Hasretidir halkı yağan nâr ile
- 9 İki cihân şâhı olan Hüsniyâ
Urdu niğâb yârine ağıâr ile

303

Mef^cülü Mefâ^cîlü Mef^cülü Mefâ^cîlün

- 1 Gel gülşen-i pür ^caşka ey bülbül-i nâlâna
Gel şubh u mesâşevke ^caşk ile düş efgâna
- 2 Terk et geceler h^vâbı seyret yüzü mehtâba
Açıla göñül bâbı hâ ır ola mihmâna
- 3 Vaqt-i seheri gözle cân içre sırrı gizle
Yârin yolunu izle qarış ulu kervâna
- (70b)
- 4 Aldanma bu dünyâya düşme kuru sevdâya
Bî^catla alıp mâya gir cennet ü ^cirfâna
- 5 Mürşidle alan menzil irşâda olur vâ şıl
Cân içre bulur hâ şıl maqşûdunu cânâna

6 Dil olsa eger ş âfi her derde Hudâ k âfi
Kıl kendine inş âfi gel  aşk ile meydâna

7 Bezm-i ezeli yâriñ etdi ulu bâ zârıñ
Hüsnī gele dil-dârıñ ma mûr ola dilhâne

304

Mefâ  il n Mefâ  il n Fe  l n

1 Gel ey dil h  b-ı ğafletden ol â ğâh
Seher vağtı niyâ za başla her ğâh

2 Seherde açılır g l şanı  aşkıñ
Uyan b lb l gibi kıl zâr ile âh

3 Geçip nefsiñ hicâb-ı zulmetinden
Seher zikrine  albiñ ol dergâh

4 Seherde murġ-ı dil başlar kelâ ma
Seher vağtı gedâlar hep olur şâh

5 Gecelerde hab r ol yâr ilinden
Seher vağtı bulasın vuşlata râh

6 Seherdir c mle o  at i re ma b l
Anı fevt eylemek lâyıġ mı eyvâh

7 Doġar H snī seherde şems-i raġmet
Seher vağtı g r n r ol y z  mâh

305

Mef'ûlü Mefâ 'îlü Mefâ 'îlü Fe'ûlün

- 1 Mâtem çekesin bakma hemân mâtemi iste
Bakma ki Süleymân olasin hâtemi iste
- 2 K̄o geçmişî düşme gelecek kaydına cânâ
Ger 'ârif iseñ sür demini bu demi iste
- 3 Aldanma şağın zevk ü sürûruna fenânıñ
Gel 'âlem-i b âķide ki hüzn ü ğamı iste
- 4 Sen k̄ande göñül âdem olursañ bu gidişle
'Aşk yolunu tut mertebe-i âdemi iste
- 5 Her şûret-i bî-câna denilmez begim âdem
Âdem olanıñ âdem olur hem-demi iste
- 6 Her sîne şağın maħrem-i esrâr-ı Hâķ olmaz
Esrâra eriş sırrına bir maħremi iste
- 7 Hüsni reh-i 'aşk içre olup derde giriftâr
Derdine devâ eyleyecek merhemi iste

306

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 K̄omaya ģasretle bu sîne çâ k ola
Merhem-i vaşlıñ aña tiryâ k ola

(71a)

- 2 Firķatiñ derdi devâ eder taleb
Vuşlatıñla tâ ki sîne pâ k ola
- 3 Âlem-i esfelde ķoyma âşıkı
Luţfuñ ile menzili eflâ k ola
- 4 Âşıkā bir sîne ister kim müdâ m
Cism-i cân cânânıma emlâ k ola
- 5 Her nefes zıkrıñ ede cân ü gönül
Her nazarda dideler bî-nâ k ola
- 6 Derd-i hâsretle yanalım dem-be-dem
Görme lâyıķ bu gönül ğam-nâ k ola
- 7 Ehl-i âşkıñ Hüsniyâ kârı budur
Âşķ yolunda yüzü yerde hâ k ola

307

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

- 1 İki gömlek yaraşır sevdicigim ser beline
İkilikden geçilip cümlesini bir bilene
- 2 Şarf eder bezm-i muħabbetde nüķûd-ı vaķtıñ
Ĝam-ı ferdâne gerek her demi hâ ır bilene
- 3 Ârifıñ nuţķuna baķ cevher-i bî-ķıymetdir
Kenz-i ma^cnâbulunur nuţķu mü⁹eşsir bilene

4 Ğ âfirü'z-zenbi bilen erdi begim lâ -havfa
Yâr olur °avn-ı Hudâ cümle maķâ mdir bilene

5 °Ârifîñ ķadrini çün °ârif olanlar bildi
Bendelikde bulunur mertebe-i ħür bilene

6 Güherîñ ķâdrini cânâna bilir ehl-i belâş
La°l-i deryâna gelir yüzmeķ içindir bilene

7 Ğüsniyâ ħırķaya çek başını öpsem ol kim
İĥtişâr ile sözüñ ĥâ ceti yoķdur bilene

308

Mefâ °îlün Mefâ °îlün Mefâ °îlün Mefâ °îlün

1 Saña bende olan â zâdelik ister mi bâbında
Ğulâ m olsun kim ister ħür ola °âlî cenâbında

2 Yüzüñ levĥinde her dem oķusun âyât-ı aĥbârı
N°eder şarf ile naĥvi °ilm oķuyan °aşķ kitâbında

3 Ğaķîķat ehline °ilm-i ledünni Ğaķ °aķâsıdır
Arı nâ °il olan bildi su°âl olmaz cevâbında

4 Vişâliñ eyleyen arzû geķer ħavf u recâsından
Ne dünyânıñ metâ °ında ne °uķbânıñ ĥesâbında

5 Görür ĥaşr ile neşri bunda cânâ ehl-i Ğaķ kimse
Esîr-i nefis olanlar ķaldılar dünyâ ĥicâbında

6 Göñül bend eyleyen Mecnûn gibisin zülf-i Leylâ 'ya
Çözülmez dağ u şahrâya döner 'aşkıñ dolâbında

7 Hâķîķat ehli Hüsni etdigi cümle 'ibâdetler
Eder Hâķķ'ıñ rıâsı çün degil anıñ şevâbında

309

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

1 Göñül çöz kaydını cürm ü şevâbıñ bende ol yâre
Eger â zâdelik ister isen efgende ol yâre

(71b)

2 Niceler zühd-i a'cûl ile vaşl-i yâre 'azm etdi
Kamusu yolda geç kaldı sen er erkende ol yâre

3 Tekâsül merkebinden in binip esb-i şabâ -refte
Olaydı reh-nümâtevfiķ eridiñ sen de ol yâre

4 Uçagör bâl-i himmetle bu yolda ey göñül yoħsa
Ne sende sa'y-ı ğayret var ne t'âķat bende ol yâre

5 'Înâyet iste Mevlâ 'dan ne hâ şıl kuru germiyet
Geçip hüzn-i melâletden varagör ğande ol yâre

6 Baķınma sağ şol elden koma peymâne-i 'aşkı
Ħayât-ı b âķiye er kim gidesin zinde ol yâre

7 Sürûr u zevķ ile mi'câ c-ı rûĥânî eden Hüsni
Hâķîķât bülbülü oldur kınar gülşende ol yâre

310

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Gözüm durmaz döner kıble-nümâ veş semt-i dil-dâre
Görünür her yañadan gözüme ol rûy-ı meh-pâre
- 2 Vişâliñ arzusunda himmet-i bâlâ eder göñlüm
Velî taqđire söz geçmek yine añdan olur çâre
- 3 Bu râh içre niçe 'âşıklarıñ bağı kebâb olmuş
Döner tenevvür 'aşk içre yanar ser-tâ -kadem nâra
- 4 Ezelden tâ ebed 'âşık olan pervâne meşrebirdir
Atar cânıñ görünce şem'a-ı cânânı bî-çâre
- 5 'Înâyetdir 'ubûr etmek tarîk-i 'aşk ile ey dil
Niçe 'âkılleriñ zîrâ erişmez 'aqlı bu kâre
- 6 Ene'l-Ĥaqq'ıñ çerâğından dü 'âlem rûşen olmuşdur
Yanında zerredir şems kamer nisbet ol envâre
- 7 İki 'âlemde Ĥüsni birleyen Ĥaqq'ı erenlerdir
Erenler yüzü şuyundan necât erer günâh-kâra

311

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Muĥabbet bâbı açıqdır dem-â -dem ehl-i 'irfâna
Muĥabbet bezmine gelseñ şalâdır cümle yârâna

- 2 Bu meydân-ı muhâbbet bezm-i hâ ş-ı sırr-ı vahdetdir
Aña ʿuşş âk olur mahrem şığışmaz bunda bigâne
- 3 Vücûdum mülküne şâh olmuşam zevk-i muhâbbetle
Sürûr-ı meymenet â şâr mı veremem Süleymân'a
- 4 Sezâ vâ-ı vişâl olmak değil her bî-kesin kârı
Bu yolda baş u cânâ bakmayanlar erdi cânâna
- 5 Ser-â -pâ tañ mıdır destim erişse zîr ü bâlâya
Cemâl-i yâri seyr eyler gözüm bakdıkça her yana
- 6 Kâmu ağıyâr-ı yâriñ arasında gerçi ednâyım
Getirmez şive-i reftârıma ammâ elem şâna
- 7 Muhâbbet şem'ine yanmağda gönlüm oldu bî-pervâ
Değil gülşende bülbül bilse hâlîm belki pervâne
- 8 Mey-i engûra el şunmaz ezel mestânesi zîrâ
Durur sagâr be-kef s âkî şunar her demde peymâne
- (72a)
- 9 Göñül yâr ile yâr oldu ne gâ m ağıyâr ola ʿâlem
Bulan ʿuşş âka Hüsni vahdeti keşretde pervâne

312

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün

- 1 Muhâbbet göklerinde doğdu be-ħatm-sa'd-aħterle
Münevver oldu cism ü cân ser-â -pâşevk-i zîverle
Açıldı bâb-ı zevk ey dil bu deme vaşl-i dil-berle

Mül âkî olduğum günden beri ol rûy-ı enverle
Ser-â -ser doldu dil genci o anda la'l u gevherle

- 2 Ma'ârif ehlini bulmak hünerdir çün zamânında
Hakîkat maḥremi çünkim olur şâbit mekânında
Düşen deryâ -yı aşka mevci cârîdir lisânında
Niçe biḡ dürr ile gevher eder efşân dehânında
Muraşsa eyleyip nazm-ı şerîfiñ sîm ü pür-zerl
- 3 Sezâdır sâlikâne destîḡ ol zâtıñ ede taḡbîl
Ruâsın gözleyip her hıdmetinde eyleye ta'dîl
Kemâl ehli durur zîrâ maḡâ mâtu edip tekmiñ
Haḡâyıḡ ilmîni birer okuyup eylemiş taḡşîl
Ezel bezminde ders almış ber-a-ber Şeyḡ-i Ekberle
- 4 Haḡîkatden murâd insân-ı kâ mildir dü 'âlemde
Künûz-ı ilm-i esrârı Hudâ çün ḡoymuş âdemde
Hidâyetden naşîb aldıḡsa cânâbezm-i aḡdemde
Yaḡılmaz kim verir iḡrâr erer menzîle bir demde
Bulur bir ânda biḡ kimse murâdıñ böyle reh-berle
- 5 Kelâ mıḡ deḡilen cân u göḡülde şevḡ eder ḡâsıl
Eşigın bekle Mevlâ 'ya dilerseḡ olasın vâ şıl
Görenler böyle zâtıñ vechini cândan olur mâ 'il
Cihânda biḡde bir seyyâ ḡ gezip ancaḡ ola nâ 'il
Ne devlet ne sa'âdetdir ḡavuşmaḡ böyle bir erle

6 Dilersen Һazrete vuşlat erenler şâhına yüz sür
Gece gündüz Һuiûr-ı Һalb ile Allâh'ına yüz sür
Eger  irfân iseñ her dem göñül â gâhına yüz sür
Murâdın Һağ ise ey dil varup dergâhına yüz sür
Ede gör Һızmet el himmet görüş bu pîr-i perverle

7 Reh-i  aşka gidesin Һüsniyâ var dest-gîriñle
Refîk olsun saña tevfiğ-i Bârî her dem anıñla
Gözün yum mâ -sivâdan nağş et anı çeşm-i Һalbiñle
Teveccüh eyleyip şâdî Һulağ tut pendini diñle
O zâtın nuğkunu fehm et tekâsül etme ez-berle

(72b)

313

Fâ  ilâtün Fâ  ilâtün Fâ  ilâtün Fâ  ilün

1 Evvel ü â Һir bilinmezdi bir âyâ   olmasa
İntihâya kimse ermezdi nihâyet olmasa

2 Ma rifet bâbı açılmazdı Һağîğat ehline
Sâlike miftâ Һ-ı himmetle  inâyâ   olmasa

3 Nefs-i marziyye bulur mu ş âfiye menzilleriñ
Meyl ederdi esfele  âlî mağâ mât olmasa

4 Ru yet-i dil-dâra kimse vâ şıl olmaz ey gözüm
Ger Һağîğat dergehinde nağş-ı mir at olmasa

5 Bağş olur  ilm-i ledün her tâlibâna şübhesiz
 İlm-i zâhir ihtil âf üzre rivâyet olmasa

- 6 Vâ şıl olmaz maṭlab u maḳşûda bir kimse eger
Ṭâlibe erbâb-ı himmetden işârât olmasa
- 7 Nâ ʿil-i ḥâ cât olur şanma dilâ ehl-i niyâ z
Ehl-i Ḥaḳḳ'ı ravza-ı pâ kî ziyârât olmasa
- 8 Ṭâ ʿat-ı ihlâ şa erişmez ʿilm ile a ʿmâl ile
Cânib-i Ḥaḳ'dan eger fey-ı-i mük âfât olmasa
- 9 Zühd-i zâhirle erilmaz vaşl-ı Ḥaḳḳ'a Ḥüsniyâ
Ger ṭarîḳat ehline râh-ı hidâyâ ṭ olmasa

314

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- 1 Sevilir meclis-i ʿirfânda kişi cân olsa
Baḳmayıp baş ile cân arzusu cânân olsa
- 2 Ğayrete gelse eger bilse nedir maḳşûdu
Cehli terk eylese hem ḳâbil-i ʿirfân olsa
- 3 Oḳusa mekteb-i ʿirfânda ʿulûm-ı aşlı
Zümre-i ehl-i muḥabbet ile ihvân olsa
- 4 Nâ ʿil-i sırr-ı ṭarîḳât olur elbet sâlik
Her umûrunda anıḡ diḳḳat-i erkân olsa
- 5 Baḡçe-i ma ʿrifetiḡ bülbülü olsaḡ ey dil
Ne güzeldir kişiniḡ meskeni gülşân olsa

- 6 Kırtulup çün çerâ -i dağdağasından dervîş
Hem derûnunda havâ ırda perişân olsa
- 7 Cân dimâğına gelir bûy-ı muhabbet her dem
Ma° rifet bâğçesiniğ gülleri handân olsa
- 8 Erişir himmet-i pîrân-ı erenler oldum
Şıdık ile mürşidiniğ yoluna kıurbân olsa
- 9 Tûb-ı cevğânı atar sâlik-i şâdık Hüsni
Açılıp her tarafı bir ulu meydân olsa

315

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

- 1 Ehl-i dil pervâne-meşrebirdir yanar °aşk şem°ine
Yanmasın mı *irci°* emri erince sem°ine
- 2 Sen de gel cânân yolunda cânı ver etme hâzer
Çünkü bir gün istenir kıâdir degilsin men°ine
- 3 Tut reh-i °irfânı cânâ er maķâ m-ı °âliye
Esfele meyl etme himmet kııl hiçâbuğ ref°ine
- 4 Deşt-i ğafletde gezip çekme bu hicrân cev°ini
Esb-i °aşkı sür eresin hÿân-ı vaşlığ seb°ine
- 5 °Âşık-ı şâdık gerek bu yolda menzil almağâ
Hayli âlât-ı cihâd ister °adûnuğ def°ine

(73a)

6 Nefs-i bed-kârın gözüm her yana erer pençesi
Er gerek cân ile bâ zâr ede anıñ beycine

7 cÂrif-i billâh olan kıldı tedârik Hüsniyâ
Koydu dünyâ meylini bağıdı muhabbet cemcine

316

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

1 Yâr olalı câşkıñ baña bilmem ne hâlim yâ İlâh
Her dem niyâ zım bu saña c'afv et vebâlim yâ İlâh

2 Şubh u mesâ eyler temennî bûy-ı vaşlıñ bu göñül
Hüsniñ gülistânında men(?) bülbül-i mişâlim yâ İlâh

3 c'Âşkıñ yolunda murğ-ı cân c'azm eyleyip cânânına
Pervâ z eder luţfuñ ile aç perr ü bâlim yâ İlâh

4 Sen zâhir ü bâ tında halkıñ kâ iyü'l-hâ câtısın
Şâd eyleyip bu göñlümü def' et melâlim yâ İlâh

5 Zevk-i vişâliñden c'azîz ehl-i dile lezzet mi var
Devlet dü c'âlemde baña arta kemâlim yâ İlâh

6 İki cihânda rû-sefîl etme beni eyle c'atâ
Burc-ı sa'âdetden doğa her dem hilâlim yâ İlâh

7 Hüsniñ dem-â -dem muntazardır naşsınıñ seyrânına
Eyle hidâyet açıla çeşm-i hayâlim yâ İlâh

Lâ mü'l-Elif

317

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 Nazar kııl *lâ m elifde* gör nedir lâ
Gidince l âğalır maqşûduñ illâ
- 2 Muqaddem hem mu'aşşar yoğ Hudâ 'ya
Hem evveldir hem â ħir zât-ı Mevlâ
- 3 Bu mevcûdâtı İcâd etdi ancağ
Bilinsin nüşha-i vechinde imlâ
- 4 Temîz eyleyip 'ağlı yaratdı
Ola varlığına bir hân u evlâ
- 5 Kim oldur naqş-ı mir'âtı qamunuñ
Muĥîţ oldur anıñdır zîr ü bâlâ
- 6 Nihâyet yoğ kemâl ü qudreti çoğ
Kimisiñ kııldı esfel kimiñ a'lå
- 7 Qamu varlığ saña dersin añasın
Odur mevcûd olan Ĥüsni gedâla

Harfî'l-yâ

318

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- (73b)
- 1 Hürûfâta *elifden* bed' olundu
Erişdi *harf-i yâya* dek bilindi
  - 2 Nazar kıl aç başiret çeşmiñ ey dil
Bu ma'nâlar muhabbetle bulundu
  - 3 Muhabbetle eriş 'aql ü kemâle
Muhabbetden cemî'i 'ilm alındı
  - 4 Muhabbetle yaratıldı dü 'âlem
Muğill ü hâdî iki fırka bulundu
  - 5 Hidâyetden naşibiñ aħz edenler
Zünûb ü defteri anıñ silindi
  - 6 Dalâletdir hicâbı râh-ı Hâk'ıñ
Anıñçün bağrı 'uşş âk'ıñ delindi
  - 7 Eren esrâr-ı Kur'ân'a hürûfdan
Oğundu Hüsniyâ hâtemi kılındı

319

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nâr-ı aşğa yandı göñlüm olmuşam bî-cân gibi
Küllî maħv oldu vücûdum şöyle kim büryân gibi

- 2 Cümle varım ʿaṭf edip cânânıma kıldım caba
Baş uzatdım ʿîd-i vişaliñ beklerim ʿqurbân gibi
- 3 Kalmadı zerre gönülde meyl-i ḥubb-ı mâ -sivâ
Ḥâne-i dil oldu ʿârî açılıp meydân gibi
- 4 Bir tecellî eyleyip ʿaqlım perîşân eyleli
Şöyle meczûbum ezelden tâ ebed sekrân gibi
- 5 Gerçi ʿaqlım dağılıp meftûn-ı ʿaşk oldum velî
Yâ maḳâ m-ı ʿaşk içinde var mıdır ʿirfân gibi
- 6 Cilvegerdir cümle eşyâbüy-ı yâri remz eder
Gülsitân-ı ʿaşka ʿâlem oldular nâlân gibi
- 7 Menzil-i ʿaşk içre Ḥüsni bekle bâb-ı ḥıdmeti
ʿîd-i maḳza mesken olmaz dergeh-i pîrân gibi

320

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- 1 Bülbül-i şûrîdeyi gör güllere iltimâsını
Şubḥ u mesâ anıñ için nişâr eder şadâsını
- 2 Cümle tıyûra kıl nazar her biri zâr eder velî
Hiç birisini tutmadı nâle-i ʿaşk edâsını

- 3 Gülşen-i ʿaşka ereniñ zârı kesilmez ebedi
Çünkü bulur anıñ ile rûhunıñ ol ğıdâsını
- 4 Cânla başa kayd eden eremedi bu gülşene
Cânını cânâna veren bildi anıñ şafâsını
- 5 ʿÂşık-ı zâr ğam degil cevriñi çekse yârânıñ
Ermedi çün vişâline çekmedi kim cefâsını
- 6 ʿAşk yolunuñ cefâsına katline gör gel ey göñül
ʿÂdet odur derdi çeken bulur anıñ devâsını
- 7 Hüsni saña budur sözüm kesme fiġân vâhını
Nâ z eder ne niyâ zla gel bulasın vefâsını

321

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- (74a) 1 Bu gedâdır râh-ı Hâkķ'ıñ kemteri
Cânlarıñ hem Hâkķ yolunda reh-beri
Her kim uydu reh-nümâ -yı bâ tına
Añlayan oldur reh-i peyġamberi
- 2 Şerʿ ile her işte eyle ihtimâ m
Kavl-ı pâ k-ı Muştafâ 'dır ey hümâ m
Gel tarîķât râhına eyle devâ m
Fî'l-i faħr-ı enbiyâdır ey peri
- 3 Erdiren Hâkķ'a tarîķat râhıdır
Bu yoluñ münkir olan güm-râhıdır
Her işi dervişıñ eyvâ 'llahıdır

Her kim ey-v'allah eder gelsin beri

4 K alma yolda Şehr-i  irf ana yetiŐ
 Andel b- s  g list na yetiŐ
Hem t kenmez ulu iŐs na yetiŐ
Hem-dem ola saŐa b  t n erleri

5 Her kime ola erenler reh-n m 
Dest-g r ola aŐa her dem H d 
Meclis-i  irf ana gel k lma c d 
Gir bu yolda k l fed  c n u seri

6  ilm urur kim bilene  ilme'l-yaŐ n
R yet oldur g r ne  ayne'l-yaŐ n
Vuşlat oldur bulana haŐke'l-yaŐ n
FarŐ ola iken cih n  dil-beri

7 G z m d r ol kim bu y z  g zlemez
G rse aŐı kimdir ol kim  z lmez
Bulsa dild rını kimdir gezilmez
H sniy  H aŐ sırrı c ndan iÇeri

322

M stef il n M stef il n M stef il n M stef il n

1 Hev  ile bulmuş erenler perr   b l-i himmeti
Hev  ile bulmuş erenler  Őiy n-ı devleti

2 D neye meyl eylemezler  AnŐ  -Őifat-ı s kker n
Hev  ile bulmuş erenler   n g d  -yı vaŐdeti

- 3 Devlet-i dünyâyı  aşık verseler almaz niçin
Hevâ ile bulmuş erenler kûşesinde râ hatı
- 4 Ha ı-cismâniyyeti söyler göñülden ehl-i dil
Hevâ ile bulmuş erenler Hûda rûhâniyyeti
- 5 Ba r-ı hûya ğârķ olupdur iki  âlem-i bî-gümân
Hevâ ile bulmuş erenler sâ hil-i cem iyyeti
- 6 Keşret-i emvâ ca aldanmaz velî kâ mil olan
Hevâ ile bulmuş erenler keşret içre halveti
- 7 Hevâ ile geldi gelenler hevâ ile hem geçdiler
Hevâ ile bulmuş erenler bunca şân u şöhreti
- 8 Gel beri ey tâleb-i Ha  er ma â m-ı hûya kim
Hevâ ile bulmuş erenler menzil-i ferdiyeti
- 9 Hû dedikçe Hüsniy âferyâdıñ aĝdır göñül
Hevâ ile bulmuş erenler Ha  katında ref eti

(74b)

323

Mefâ  il n Mefâ  il n Mefâ  il n Mefâ  il n

- 1 Dilâderyâ -yı  aşkı l cce-i dalga bulandırdı
A arken âb-ı ş âfî rengini anıñ boyandırdı
Ha ıķat semtine  azm etmek i in bu dil-i nâ - âr
Ser-â -pâ keşti-yi  albi bu girdâba dolandırdı
- 2 Tarîķ-i aşķ ile câna göñül hayretde  almışdır
Fir a  u hicr dildâr ile hem mi netde  almışdır

Ümîd-i vaşl-i yâr ile hemân gayretde kalmışdır
Çekilmez intizârı külli varmadan uşandırdı

3 Sürûr-ı bâ g-ı dehrîñ kalmadı dilde nazargâhı
Şemîm-i verd için şeydâ gibi kılsam neyle âhı
Bu gülşân-ı muhabbet içre ey dil görsen ol şâhı
Anıñ nûr-ı cemâli kürre-i mâhı utandırdı

4 Eger settâre-i bahtım tûlû^c eylerse ^câlemde
Eder mi ^câşıkı hâsret koyar mı hicr-i mâtemde
Nedendir nûş olan peymâneler er ây-ı bâdemde
Ne deñli ^câşıkânı âb-ı hayvânile kandırdı

5 Göñül şâhbâ -yı ^câşkı nûş edip mestânelenmişdir
Ser-â -pâ çarh-ı gerdûnuñ elinden dânelenmişdir
Cemâliñ şem^cine Hüsni gedâ pervânelenmişdir
Velî külli medâr-ı nâ mdârim nâra yandırdı

324

Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün

1 Dilâsırr-ı Hudâ Tûr-ı tecellâyı tutuşturdu
Kelâ ma her seher zevk ile Mûsâ 'yı tutuşturdu

2 Muhiţ-i kudret-i feyz-i İlâhîdir bu mevcûdât
Yaratdı bî-peder Meryem ile ^cÎsâ 'yı tutuşturdu

- 3 Gezip bahreyn-i  aşkı cevheriñ kânıñ bilir İlyâs
Eder nâ -çâre himmet Hıır'a esmâyı tutuşturdu
- 4 Fir âķ-ı yâr ile  uryân olup yâhû dedi Mecnûn
Ser-i dâğ üzre durup  aşķa Leylâ 'yı tutuşturdu
- 5 Bahâr eyyâ mını gör kim viřâliñ  arz eder bir bir
Belâ -keş  andelîbe verd-i hamrâyı tutuşturdu
- 6 Yoğ iken kün fekânıñ zerre-veş nâ m ü nişânından
Sebebdir nûr-ı hâtem kenz-i Mevlâ 'yı tutuşturdu
- 7 Yağar Ya ķûb gibi hicr ile Hüsni nâr-ı firķatde
Cemâl-i Yusuf-ı Ken ana sevdâyı tutuşturdu

325

Mefâ  ilün Mefâ  ilün Mefâ  ilün Mefâ  ilün

- 1 Gel ey dil  aşķa tâlib ol duyasın sırr u nihânı
Gel  uşş âķa meşâ hib ol bulasın kâ mil insânı
- 2 Hevâda  ömrü şarf etme ķulağuz yola gitme
Ķulûb-ı halkı incitme yaķarsın beyt-i Raħmânı
- 3 Tarîķat râhına tîz gel seni men  etmesin engel
Ķamu müşkiller olur ĥall oķursañ  ilm ü  irfânı
- (75a)
- 4 Sağa  ibret yeter cânâdiliñ söyler gözün bînâ
Gerek zâhir gerek ma nâ Hudâ 'nıñ türlü işsâmı

- 5 Seni sağa beyân eyler kamu diller anı söyler
Bilenler nefsinı neyler cihânda nâ m ile şânı
- 6 Hâķıķatde bulan izzet bulur ol ma nevi cennet
Olanlar nâ il-i vuşlat n ederler hûr u ğilmânı
- 7 Erenler vaşl-i dildâra düşer bülbül gibi zâra
Atıldı Hüsniyânâra görenler ol gülistânı

326

Fâ ilâtün Fâ ilâtün Fâ ilün

- 1 Necm-i aşķ bir kevkeb ü şevķi iki
Bir eden şevķi bulur aşķı iki
- 2 Aşķ ile bes fark olur cem ü l-cem
İkisi birdir velî farkı iki
- 3 Farķa eren buldu hayret menzilin
Mağrıbını bir görür şarkı iki
- 4 Bir maķâ m-ı âlîdir bu zevķiyât
Zâhiri bir görünür zevķi iki
- 5 İki âlem dopdolu dil-ber velî
Aşķı bir şanma ma şûķu iki
- 6 Baħr-ı aşķa hıç nihâyet yok durur
Gerçi bir girdâbı var ğarkı iki

7 Hüsniyâ gel dinle  aşk etvârını
Bir kulağ ur duyasin nu ku iki

327

Müstef il n M stef il n M stef il n M stef il n

1 Decc l-i nefsiņ boynuma ur t ğ-i tev h di  atı
Mehd -yi  adliņ erişip bul  azrete  urbiyeti

2 Cebrle ise  aqlıņ eger uyma anıņ tedb rine
Uy reh-ber-i  aşka g z m bul n r  -i  irf niyeti

3  s nefes ol dirilip  aşr ile neşri bunda g r
Dil- h ne sende  urula  ışt s-ı m z niyeti

4 Dersin  arefden o uyup  ayr ile şer ma l m ola
Zeneb v c duņ ma v olup birlik ola eşniyeti

5 Her dem şir  t-ı m sta im  zre olup ş bit- adem
Geç d za -ı  ubb-ı siv dan bul cin n-ı  uzleti

6 şağ u şola  ılma nazar bağ nağşına nağ aşı g r
Senden sağa edip sefer eyle g nj lde  alveti

7 Keşretde va det menziliņ bulma dır   lemde h ner
Yoşsa ne  a şıl bu cih niņ  h ne ma m riyeti

8 İki cih niņ varını  arz etse  ul Mevl   sına
 alb-ı sel m olmaz ise bulmaz g nj l cem iyyeti

(75b)

9 Cism ile cân ma^cmûr ola başdan ayağa nûr ola
Hüsni^î dahı mesrûr ola erince yârini vuşlatı

328

Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilâtün Fe^cilün

1 Mürşid elin Hağ eli kim bilir oldur velî
Mürşidin nuğ-ı dili bâğ-ı cinân bülbülü

2 El ele kim tutuşur hâzrete ol eri^{er}
Dost ile ol görüşür kalmaz anın müşkülü

3 Bezm-i ezelde anı gördün ise gel tanı
Ağa fed âkıl cânı her sözüne de belî

4 Çıkma anın izinden göz ayırma yüzünden
Lezzet alan sözünden n'eyleye sükker bâlı

5 Koy yoluna baş u cân sözlerine hep inan
Bülbül olup kıl figân açıla gönlün gülü

6 Hıdmetine şâdık ol himmetine lâyıķ ol
Cândan ağa ^câşık ol bir nefes olma hâli

7 İki cihân devleti mürşidinin vuşlatı
Anın şîrin şoğbeti Hüsni kıldı dili

329

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Fe'ülün

- 1 Cemâliñ seyr eden gözler şolar mı
Cemâle baksa gözler yaş dolar mı
- 2 Vişâl-i gülsitânıñ 'andelîbi
Cemâliñ güllerinden hoşular mı
- 3 Ne ğam 'âşıqlarıñ giryân olursa
Aķan göz yaşları hep inciler mi
- 4 Tesellî-yi vişâliñ isteyenler
İki 'âlem şafâsından güler mi
- 5 Göñüller derdiniñ dermânı sensin
O derde ğayrılar dermân kılar mı
- 6 Kerem kıl fażl tevfiķiñ refiķ et
Refiķsiz yolunu kimse diler mi
- 7 Fed âķıl varını Hüsni bu yolda
Vermeyen cânı cânân arzular mı

330

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Kıpdu vücûd merkeziniñ çenberi
Başdı kadem sırra göñül leşkeri

- 2 Dedi kuvâ ile havâs cem^c olup
°Akl-i ma^câşın burada yok yeri
- 3 Sür^cat ile kaçtı hafî kapısın
Çıkdı me^câddan o zamân bir peri
- 4 Dedi havâ tırdan eşer var ise
Koy anı fi'l-cümle yâ hûd dur geri
- 5 Hağ ile bâ tın şıgamaz bir eve
Bâ tılı kor Hağ dileyen °aşk eri
- 6 Şoydu sivâ -yı beşeriyet donuğ
Giydi beyâ ı câ me-i cân peykeri
- 7 Etdi hevâ murğun o dem iki ş âğ
Çıkdı hevâ girdi nevâ içeri

(76a)

- 8 Gördü yatır dilde bu sırr-ı hafî
Tağsağ iki memleketin dil-beri
- 9 Size niğâb örtülü cânân yüzü
Ehl-i rükû^c secdeye koydu seri
- 10 Dâ menine dizlerine yüzüne
Yüz süreniğ oldu Hudâreh-beri
- 11 Şadrını şerh eylediler Hüsniyâ
°Asrı kıyıp seyr ile geç ileri

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Göñül şehrinde 'aşıklar bulurlar vaşl-ı cânânı
Anıçün oldu göñlü 'ârifânıñ 'arş-ı Raḥmânı
- 2 Erişir oḥu Ḥaḳ cümle beni vü mürsele aḡdan
Emîn-i peyk-i ḥazret aḡda oḡur 'ilm-i Ḳur'ân'ı
- 3 Göñüldür menba' -ı esrâr-ı ḥikmet zâhir ü bâ tın
Göñüldür mecma' -i 'ilm-i ledünniniñ kütübgânı
- 4 Ezel bezminde 'uşş âḳıñ göñüldür kıble-i zâ tı
Egerçi şûretâ iḳbâl ederler kıble-i şâni
- 5 Göñül sırrın bilenler hep olurlar vâ şıl-i dildâr
Ḥaberdâr olmayanlar etdiler dîn içre tuḡyânı
- 6 Göñüldür 'âlemin cânâ ḥayât ü fevtine bâ 'iş
Gelen giden odur n'eylersin aḡdan ḡayrı bir cânı
- 7 Ḥayât iḳlîminiñ şâhı göñüldür şehri-i cisminde
Uzatma 'aḳlıñ ermezse su'âl et ehline aḡı
- 8 Ser-â -ser ḳaplamışdır zîr ü bâlâyı anıñ mevci
Odur deryâ -yı 'aşḳ aşlâbulunmaz ḥadd u pâyanı
- 9 Aḡa ḡâ vâ ş olan Ḥüsni olur bir cevhere mâlik
Bahâsı kimse bilmez iki 'âlemde gezer şânı

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Gel ey dil geç hevâlardan dedikçe ol havâlandı
Sivâdan geç şarıl yâre dedikçe mâ -sivâlandı
- 2 Nedir ol mâ -sivâ güm-râha dildâra hicâb olmuş
Geçince ol hicâbı her yola dil âşinâlandı
- 3 Hicâb-ı keşret içre hâyla dem geşt ü güzâr etdim
Be-hamdu'llâh'a ki 'aşk ile gönül beyti iyâlandı
- 4 Fir âk u hicr-i yâr ile niçe dem ehl-i derd oldum
Vişâliñ merhemi erdi gönül zaḥmı devâlandı
- 5 Gezerdim aç u tok 'âlemde kuvvet 'aşkı bilmezdim
Erişdi h'ân-ı himmet zevk ile cânım gıdâlandı
- 6 Yanar pervâneler gördükçe şem'î-yâri bî-eşvât
Geçer tîz bülbülün gülşende vaḫti çün şadâlandı
- 7 Ne ğam et hem tâ c ile taḫtın terk ede 'uşş âk
'Ayıb tutman bu 'âlemde niçin Hüsni gedâlandı

(76b)

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün

- 1 Pişip 'aşk-ı haḫîḫat ile bu gönüm kebâb oldu
Anıçündür kamu ḫalka yüzüm yerde türâb oldu

- 2 Kaçardım cürm ü ʿisyânı duyarsam halk-ı ʿâlemde
Yağın bildim firâr etdiceğim cürmüm şevâb oldu
- 3 Hatâ vü sehv ile yolda yürürdüm reh-nümâsız ben
Erişdim dest-gîre yollarım cümle şevâb oldu
- 4 Kemâl ehlini gördükçe hicâb eylerdim ʿaczimden
Erişdim şimdi bir ʿacze benim ʿaczim yabâb oldu
- 5 Yapıldı dîn ü İmânım dilâ miʿmâr-ı ʿaşk ile
Yağıldı kalʿa-ı küfrüm harâbândır harâb oldu
- 6 Ne hıffet vardır ʿaqlımda ne fikrimde hâlel ammâ
Bilişden bilmezim hâlim ne hâle inşilâb oldu
- 7 Anıçün mescid ü mey-hâneyi farq etmem ʿâlemde
Göğül şehri açıldı Hüsniyâher yanı bâb oldu

334

Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün

- 1 ʿAşk yoluñ dildâra şordum râh-ı ekberdir dedi
Râh-ı ʿaşkıñ zâdını şordum mükerrerdirdedi
- 2 ʿAşk ile çok ʿâşıkân erdi murâda ey güzel
Niçedir ʿaşk ʿâlemi ol gizli bir yerdir dedi
- 3 Enbiyâ vü evliyânıñ reh-nümâsı ʿaşk imiş
Niçedir ʿaşka erişmek erişen erdir dedi

- 4 Olmasa tevfiķiñ °uşş âķa refiķ kim yol vara
Her kime tevfiķ olur bu yolda reh-berdir dedi
- 5 °Aŝķ ile ma°mûr olur vîrân gönüller dem-be-dem
°Aŝķ ile ihyâ olanlar pîr-i perverdir dedi
- 6 Gel gönül °aŝķı taleb kııl °aŝķı öğren °aŝķ oķu
°İlm-i °aŝķı oķuyan kimdir erenlerdir dedi
- 7 Kim ki bu °âlemde °aŝķa münkir oldu şübhesiz
Ol kişi iki cihânda çeşm-i bî-ferdir dedi
- 8 °Aŝķ ile geldi vücûda ser-te-ser bu kâ °inât
Cümle °âlem vezn olunsa °aŝķ-ı ikŝirdir dedi
- 9 °Aŝķa ermekdir sa°âdet iki °âlemde dilâ
°Aŝķ ile cennet daķı dûzaķ ber-a-berdir dedi
- 10 Kim ki °aŝķ ile gözünden aķıdır ķan ile yaş
Anlarıñ her ķaķresi lü°lü°-i gevherdir dedi
- 11 °Aŝķ ile şâ hib ğınâdır ehl-i °aŝķıñ cümlesi
Anlar içinde gedâ Hüsni°-yi kemterdir dedi

335

Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilâtün Fâ °ilün

- 1 Vaŝfına alsam ķalem °â ciz ķalır taķrîrini
Ķaņĝı dillerdir ki yârîñ söyleye taķrîrini

(77a)

- 2 Bende ʿâ ciz hâ me ʿâ ciz kâğıd ʿâ ciz hem midâd
Kudretiñdir naqş eden her cümleñiñ taşvîrini
- 3 Dîde-i kâlbe iki ʿâlemde sensin görünen
Nerde var öyle muʿabbir kim bile taʿbîrini
- 4 Metn-i hüsnüñ şerhidir bu kâ ʿinâtıñ cümlesi
Sen bilirsñ hüsnüñ âyâtıñıñ tefsîrini
- 5 Türlü işler hikmete mebnî gelip zâhir olur
Hiç biri çıkmaz izinden yañılıp tedbîrini
- 6 Cümle mevcûduñ zuhûru aşlına bir hânmiş
Cümle maqşûduñ huşûlu bildirir taqđîrini
- 7 Kısmet ü rûz-ı ezel her-kes naşîbiñ aldılar
Hüsniyâ ʿâşık dahı ister gönül taʿmîrini

336

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün

- 1 Hârâb-ı ʿaşk olan dil Hâk elindendir ʿimârâtı
Anıñcün ehl-i diller geçdiler cümle maqâ mâtı
- 2 Ne mâ zî hod ne müstaqbel ne hâle iʿtimâd eyler
Nedir Hâk ʿa ʿazîmet eyleyen yolda iğâ mâtı
- 3 Hâkîkat ehlini fânî ʿalâyıq ede mi maçcûb
Geçip her biri hiçâbı terk eder cümle hayâlâtı

- 4 Bulup keşretde vahdet zevkını tenhâyürür her dem
Bilinmez ʿaql ile anıñ nedir hâl ü kirâ mâtı
- 5 *Ledüni ʿilmine* mazhar olan erdi bu esrâra
Hudâ ’nıñ mahz-ı luṭfundan bulur cümle kemâlâtı
- 6 Görenler Hâk ile halkı bulur mevcûdu illa’llâh
Bu Nakşbend olanlar seyri derler ʿaks-ı mir’âtı
- 7 Şifâtıñ mahv eden zât içre Hüsni erdi Mevlâ ’ya
Geçip dünyâ vü ʿukbâdan bulur hâl içre hâlâtı
- 337
...*
- 1 ʿÂşık-ı bî-çâreye yâr etdi kerem kerem gibi
Hâne-i dil oldu bu kevn ʿaşka harem harem gibi
- 2 Vuşlatınıñ arzusuna düşmüş idi göñül şehâ
Cân u derûn dolmuşdu derd verem verem gibi
- 3 Haste-i ʿaşk olanların devâsı dost elindedir
Bir gün olup ʿatâ eder luṭf himem himem gibi
- 4 Yâre göñül ver ey göñül gâyra muḥabbet eyleme
Bağma cihân toludurur renc ü elem elem gibi
- 5 Nakşına bende ol ki sen bende-i Nakş-bendisin
Bezm-i ezelde çün saña yazdı kalem kalem gibi
- 6 Kûşe-i ʿaşka ol nişin ʿaşk ile bul ins devâ m
Gezme yeter Şâ m ü Yemen Hind ü ʿAcem ʿAcem gibi

7 Yâr eşiginde Hüsniyâbülbül olup zâr edegör
Bâğçe-i dil gülşen ola bâğ aram aram gibi

338

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

1 Olanlar mazhar-ı 'aşk-ı Hudâbuldu kemâlâtı
Çodu mâ ü vü müstağbel bulup hâl içre hâlâtı

2 Göñülden mâ -sivâ efkârını selb eyleyip cümle
Muhabbetle müzeyyen eyledi her demde evkâtı

(77b)

3 Gehî ol şûret-i Leylâ 'da Mecnûn'a eder cilve
Giyip Mecnûn libâsın gâhî Leylâ oldu mir'âtı

4 Gehî bülbül gibi gülşende feryâd ü figân eyler
Gehî gül gibi bûyundan erişir câna lezzâtı

5 Gehî pervâne-veş şem^c-i dil-ârâya atar cânıñ
Gehî bir şem^cdir pervâneler eyler ziyârâtı

6 Gehî lutf-ı 'amîm eyler kamu erbâb-ı hâ câ ta
Gehî 'arz-ı niyâ z eyler dolaşıp ehl-i sâdâtı

7 Hâkîkat ehli Hüsni kenz-i maḥfiye olur mâlik
Egerçi bâb-ı hâ cette nişâr eyler münâ câ tı

339

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

- 1 Levh-i maḥfûzuḡ bilir aḥvâlini kâtibleri
Kâr-ı Ḥaḳḳ'ıḡ cümle işde var durur nâ 'ibleri
- 2 Cümle iş Ḥaḳḳ'ıḡdır ey dil ḥikmet ile işlenir
Bilmez ammâsırr-ı taḳdîri cihân ḡâlibleri
- 3 Âlet olmuşdur Ḥudâ 'ya cümle eşyâser-te-ser
Her işi yerli yerinde işledir şâ ḥibleri
- 4 Almaz °aḳlı °âḳiliḡ °ilmi erişmez vâ °izḡ
Bu ḥesâb-ı ma°nevîniḡ gizlidir ḥâsibleri
- 5 °Ârifḡ °irfânıdır miftâ ḡ-ı bâb-ı ma°rifet
Kesb ile bitmez °aḡa -yı maḡz eder vâhibleri
- 6 Ne sebebdır kâr-ı °âlem ikiden ḡâlî degil
Zâhidi mescide gör put-ḡânedede râhibleri
- 7 Küfr ü İmân perdedir °âşıḳlara çün Ḥüsniyâ
Hep ḥicâbı geçdiler fetḡ oldu her cânibleri

340

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Ehl-i muḡabbet kimseler her dem sever Ḥaḳ şoḡbeti
Gel edelim ehl-i muḡabbetle dem-â -dem ülfeti

- 2 Cnkim d lemden murd oldu muabbet sevdiğim
Fevt olmasın evatımız ıılalım aña dikkti
- 3 Girdiğ tarıkt rhına dşdğ muabbet chına
Ehl-i diliğ â g hına kim eylemez nsiyyeti
- 4 Biz şıkız cn isteriz cn ire cnn isteriz
Gğlde mihmn isteriz Şemse dne mhiyyeti
- 5 Dil-hnesi mamr ola zlmet gide pr-nr ola
Ehl-i gğl mesrr ola erip erenler himmeti
- 6 Gelsin muabbet birliğe cnlar fed ol dirliğe
Her kim erişdi erliğe buldu Hd 'dan nuşreti
- 7 Buldu muabbet ilini tutdu erenler yolunu
Sultn eder her ıulunu kim adı bb-ı devleti
- 8 Cmle muabbetden biter gl aılır blbl ter
Şbh u mesbu eşm-i ter keşretde gzler vadeti
- 9 Vadet bulanlar yr ile ıalmaz işi ağyr ile
Her bir nefes dildr ile eder gğlde halveti
- (78a)
- 10 Yr ile b zr eyleyen oldur yoğu var eyleyen
Ser-myeden kr eyleyen bulur Ėesbsız cenneti
- 11 Cennet dil  irfnmış anığ yolu erknmış
Hk sevdiği İmnmış mrşidden etmek batı

- 12 Kim tutdu mürşid destini buldu haqîkat dostunu
Yaydı muhabbet postunu aḥbâb ede cem'iyeti
- 13 Bu bir cevâb-ı ş âfidir bize muhabbet k âfidir
Dervîşe şeyḫi v âfidir olursa teslimiyeti
- 14 İkrâr bire birdir Hudâ ḥıdmet biḡe olur edâ
Göñül kuşu eyler nidâbuldum bir ehl-i 'izzeti
- 15 Şûfiyyede var bir diler olmuş muhabbetde emîr
Olsun erenler dest-gîr erte dem-â -dem şöḫreti
- 16 Haq anı zî-şân eylemiş hem ehl-i 'irfân eylemiş
Mürşidden iḫsân eylemiş içmiş muhabbet şerbeti
- 17 Ḥüsnî bulanlar Haq yolun söyler dem-â -dem kuş dilin
Ma' mûr eder göñül ilin her dem muhabbet lezzet

341

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Gel gel muhabbet bezmine cânâseverseḡ gör bizi
Sehv etme ḥâ ırđan dem-â -dem kıl ziyâret şor bizi
- 2 Medḫ ü şen âḡıl râḫ-ı Mevlâ 'da olan 'âşıkḫarı
Ġam çekmeziz kim zemmeder 'isyânımızdan pür-nûru
- 3 Bizler ġubâr-ı ḥâ k-i pâyı ehl-i 'aşkıız şöyle kim
Ġâḫ 'aşḡ ile vîrân olup ġâḫ 'aşḡ eder ma' mûr bizi

- 4   °Aşk ile kıldık mâ -sivâdan tahliye dil-hânesin
Yok şübhemiz bir gün olur Hâk dâr-ı vaşle kor bizi
- 5   Vuşlat yolunda çok ta°ab çekdiñ emek şarf eylediñ
Lâyık budur kıalmaya vaşlından o dil-berdir bizi
- 6   Gezdiñ Süleymân mülkünü biz bâ tınâseyr eyledik
Zâhirde gerçi halk-ı °âlem şandılar bir mûr bizi
- 7   Biz dâr-ı °aşkıñ °aşk ile ber-dâriyız bezm-i ezel
Görse bu demde Hüsniyâbilmez ola Manşûr bizi

342

Müstef°ilün Müstef°ilün Müstef°ilün Müstef°ilün

- 1   Deryâ -yı °aşk cûş eyleyip ğark eyledi şehr-i dili
Uçdu göñül hâmmâ mesi °azm eyledi kıudsî ili
- 2   Câ m-ı lebiñden kevşer-i °aşkı ezel nûş etmişiz
Mest ü ebed olduğ bizi gör n°eyledi kıudret eli
- 3   Bâğ-ı gülistân oldu °âlem-i °aşk ile başdan başa
Cânlar mu°athtar olmağa feryâd eder cân bülbülü
- 4   Zâr etmesin mi °aşk ile bu yolda °uşş âk ey göñül
T âkât gelir mi her seher esdikçe bu °aşkıñ yeli
- 5   °Âşıkların °aklı perişân olduğñ °ayb eyleme
Mecnûn'u çün bend eylemiş ol zülf-i Leylâ 'nıñ teli

(78b)

- 6 Mir³ât-ı albi Ő âfi ıl cân gözün aç eyle nazar
Gör muŐhaf-ı vech-i dil-ârâda neler var yazılı
- 7 Bir bir ou her bir varakdan ders-i aşkı Hüsniyâ
Bar-ı muı ol Nîl u Ceyhûn u Fırât desin belî
- 343
Fâ ilâtün Fâ ilâtün Fâ ilâtün Fâ ilün
- 1 Bu cihânı izz ü câhı ayŐ u nûŐu devleti
Bir hayâl-ı zıll durur eyler işâret avdeti
- 2 Her gelen gitmek yolunda oldu gûyâbir nişân
Gösterir ammâ kemâl ehli tari-i vuşlatı
- 3 Cümle kâ miller bu yoldan geçdi dâr-ı b âıye
Buldular vahdet yolu terk etdiler üŐniyyeti
- 4 Lîk gitdik de cihândan mürşidim Şeyh Zülfiâr
Bendesî Hüsni gedâyı yadı anı hasreti
- 5 Cem^c olup cümle erenler hûsn ü hatemine anı
Yazdılar ser-alka-yı udsiyyede ol azreti
- 6 *Küll-i Őe²yin hâlik* emrine ıldı imtiŐâl*
Âlem-i ervâ a utu oydu dâr-ı mineti
- 7 Geldi üçlerden biri yazdı mücevher târii
Bi iki yüz altmış üçte v âi^c oldu rileti

- 1 Bu mülkün mâlikidir Hâzret-i Mevlâ 'yı bildiñ mi
Veriben mâ -sivâyı lâ 'ya hem illâ 'yı bildiñ mi
- 2 Nedir bu mülk-i fânîye gelip gitmekligin aşlı
Fenâ içre fenâda menzil-i me'vâyı bildiñ mi
- 3 Hevâ -yı nefsinin terk et maķâ m-ı Hû'ya 'azm eyle
Bilesin iştiĥâ -yı rûĥ nedir ĥûrâyı bildiñ mi
- 4 Bu 'aķl-i ķâ şriñ tedbîrini ver ķâ mil insâna
Erişir 'aķl-i şuġrâdan saña kübrâyı bildiñ mi
- 5 Kemâlât ehliniñ 'aķlı şıġşmaz ķâ 'inât içre
Budur en'â m-ı Bârî kevşer-i Tûbâ 'yı bildiñ mi
- 6 Ledünni 'ilmine mażhar olan cümle velîlerdir
Geçip ķ âf-ı ķanâ 'atde duran 'Anķâyı bildiñ mi
- 7 Nedir dûzaĥ nedir cennet nedir berzaĥ nedir vuşlat
Nedir Hâķķ'a 'ibâdet 'urvetü'l-vuşķâyı bildiñ mi
- 8 Nedir Ferhâd ile Şîrîn ki daġı delmek isterdi
Nedir Kays'ıñ arayıp sevdiġi Leylâ 'yı bildiñ mi
- 9 Nedir Yûsuf Züleyĥâ Mışr'a mâlik oldular câna
Velîler şâhıdır Hâydar ile Zehrâ 'yı bildiñ mi

- 10 Nedir mi^crâ c-ı sulţânî o rûhânî o cismânî
Dolaşdı âsumânı leyletü'l-isrâyı bildiğ mi
- 11 Nedir dünyânedir ^cuqbânedir Âdem nedir Havvâ
Nedir bu dağ u şahr ister olan deryâyı bildiğ mi
- 12 Nedir evvel nedir â hîr nedir bâ tın nedir zâhir
Nedir mü'minle k âfir şûret-i ma^cnâyı bildiğ mi
- (79a) 13 Erenler kâbe kavseyne geçer her menzili Hüsni
Velî ol kâbe kâ vseyn içre “ev ednâ ”yı bildiğ mi

345

Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün Mefâ ^cîlün

- 1 Şarâb-ı ^caşkı nûş etdi gönül mest-i müdâ m oldu
Gözüm her ne yağa bağıdı kızardı ^cayn-ı câ m oldu
- 2 Gözünden kan u yaş akmak sezâdır çünkü ^cuşş âkıñ
Ezelden tâ ebed ^caşğ ile bu kâr devâ m oldu
- 3 Bilinmez ^caql ile ^caşkıñ ser-encâ mıñ çeken bildi
Tükenmez emr-i zevkîdir gönül ağıdan be-kâ m oldu
- 4 *Sakâhüm Rabbehüm* hamrın lebiñden nûş eden ^câşık
Odur mey-nûş-ı vahdet mâ ^c-yı keşret çün harâ m oldu
- 5 Eger keşret eger vahdet eger şöhet eger ^cişret
Bular temîz olup mey-hâne-i ^caşğ içre tâ m oldu

6 Mey-i engûra şoĥbet yoĥ durur  irf n arasında
O bezm-i ĥ  şa şahb  -yı muĥabbet mest-i d  m oldu

7 Yeter mest nelikle keşf-i r  ze başladı ĥ  me
Yazıldı levĥa-i  uşş  ka Ĥ sn   oĥ kel  m oldu

346

Mef   l n Mef   l n Fe  l n

1 Gel ey s  k  yetişdir c  m-ı  aşkı
Getir  aşıklara g l-f  m-ı  aşkı

2 O meyden mest olan ayılmasın kim
Erişdir eyleme  r  m-ı  aşkı

3  amu   lemlere menf r olur kim
Dilerse seyr ede enc  m-ı  aşkı

4 R  y  g zleyenler v  şıl oldu
Kem l ile bulup ikr  m-ı  aşkı

5 Alır b y-ı viř liņ şemmesinden
Dem-  -dem zikr edenler n  m-ı  aşkı

6  ılanlar   d-i viş le c n  ĥurb n
Eder c n n ile bayr  m-ı  aşkı

7 Budur  ařıklarınĥ k r  ezelden
Dem-  -dem bekle Ĥ sn  d  m-ı  aşkı

347

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 İçenler yâr elinden dolu câ mı
Olur mestâne bilmez şubḥ u şâ mı
- 2 O meydir kim içen ayılmaz aşlâ
Bulur mestânelikle cümle kâ mı
- 3 Tehî-dest olma sâğardan kerem kı
Eger bilmek dilerseḡ sırr-ı câ mı
- 4 Eger bâde girerse reng-i câ me
Verilir câ me ol dem bâde nâ mı
- 5 Kime şundu bu meyden s âķî-i 'aşķ
Erip 'aşķa bulur 'âlî maķâ mı
- 6 Erişir vaşl-i dildâra belâ -keş
Mu'atṭar olur ey dil cân meşâ mı
- 7 Bu gülşende niçe bülbül olur zâr
Seḡerde şebnem edince selâ mı
- 8 Nice mest olmaya aḡdan bu cân kim
Ede cânân ile her-dem kelâ mı
- 9 Cemâli şem'ine pervâne Ḥüsni
Yanar 'ömrün erişince ḡitâ mı

(79b)

Netice-i Dîvân

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fe'ûlün

- 1 *Elif* âdem iseñ Allâh yolun tut
Be bul bir mürşid-i kâ mil elin tut
- 2 *Te* tâ 'ib ol zünûb-ı mâ -sivâya
Şe şevb-i şer'î pûş et düş rûâyâ
- 3 *Cim* isterseñ cemâl-i kibriyâyı
Ha hâsıl eyle her işde hayâyı
- 4 *Hi* hâli olma tâ 'at-ı Hudâ 'dan
Dal Allâh'a elin çekme du'âdan
- 5 *Zel* isterseñ zelîllik vermeye Hâk
Ra râ ı ol Hudâ emrine mu'lağ
- 6 *Ze* zârılık kılıp etme şikâyet
Sin isterseñ selâ met kıll kanâ 'at
- 7 *Şin* olma hem-demi ehl-i şağânın
Şad ol şâdık yolunda Muştafâ 'nın
- 8 *Dad* isterseñ iyâ -yı nûr-ı İmân
Ti tâlib ol bulasın 'ilm ü 'irfân
- 9 *Zı* zûlm etme cihânda durduğunca
'Ayn 'adl ile kâdir olduğunca

- 10 *Ġaym* ġâlibdir ol Mevl âķamuya
Fe fevze eriřip dūřme ŧamuya
- 11 *Ķaf* Allâh'a ķarīb ol her nefesde
Ke ol kâ ẓil dururken cân-ı ķ âfda
- 12 *Lam* isterseġ libâs-ı ma^cnevisin
Mim ol mâlik-i silk-i Ħaķķ'a erken
- 13 *Nun* ol nâ 'il ^caķâ -yı kibriyâya
Vav ile vaż-ı ^cīd cūd u sūhâya
- 14 *He* hâdi ismini ẓıkr ile dâ 'im
Olasın *lâ m elifde* ħarf-i ķâ 'im
- 15 *Ye* yolda Ħüsniyâsa^cy et dem-â -dem
Olasın maķrem-i esrâr-ı ^câlem

(80a)

348

Tariĥ

Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün

- 1 Erenler sâyesidir bu iki 'âlemdeki 'ünvân
Erenler himmetidir yer durur gökler eder devrân
- 2 Erenler yüzü şuyudur ki ķâr ırmaķ olur cârī
Erenler verd-i ħüsnuġden ķoķar bülbüllere ġulřân
- 3 Erenlerden gelip erler niķe şâ ħib-hüner-verler
Eşerler ķıldı âhda her biri zâhir gerek pinhân

- 4 Bizim de sâyesinde Hâzret-i ʿAbdü'l-Mecîd Hân'ıñ
Bu Dîvân'ım ola maqbûl-i bezm-i zümre-i ʿirfân
- 5 *Elifden yâ 'ya* dek cümle hurûfâtı olup câ mi'
Eşerden zerre-i kemter hünerden kaṭre-i bârân
- 6 Degildir nuṭḫ eden nâ ṭıḫ sözüdür fehm eden kâ mil
Selefden çünkü bu resme kimesne tutmadı mîzân
- 7 Erenlerden gelip üçler yazıldı Hüsniyâtârîḫ
Oḫuna nev-resim ʿünvân ile ʿâlemde şu Dîvân

348

Mefâ ʿîlün Mefâ ʿîlün Fa ʿülün

- 1 Erişdi himmet-i pîr-i penâhı
Bu Dîvân'ıñ beyâ ı oldu siyâhı
- 2 Egerçi ʿâ ciz ü kemter gedâyım
Ne kim aṅlar dedi yazdım kemâhî
- 3 Ḥasan Ḥüsni duʿâ cı bir faḫîrdır
Vaṭan-ı cem'e gir Naḫşî külâhı
- 4 Ğubar-ı ḫâ k-i pâyıdır ḫamunuḫ
Bu ʿâlemde anıñ çoḫdur günâhı
- 5 Yüzü yerde münâ cât oldu kârı
Haṭâ vü cürmüñ ʿafv ede İlâhî

ÖZET

HÜSNÎ'NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE DİVÂNİ

Yaprak UÇAR

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Kaplan ÜSTÜNER

Temmuz 2011

Bu çalışma XIX. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı tahmin ettiğimiz Divân şairlerinden Hüsnî'nin hayatı, edebi kişiliği ve Divân'ın çeviriyazısını kapsamaktadır. Hüsnî Divânı'nın bilinen tek nüshası, İstanbul Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde 5505 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Metin bu nüsha üzerine kurulmuştur.

Hüsnî, Nakşbendî tarikatine mensup olduğundan Divân'ı Nakşbendilik ve tasavvuf üzerinedir. Halkı eğitmek ve tarikate çağırarak amacıyla da sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır.

Hüsnî'nin şiirleri gerek dil ve üslûp gerekse edebi sanatlar bakımından Divân şiirinin genel özelliklerini yansıtmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Divân Şiiri, Hüsnî Divânı, Hüsnî.

ABSTRACT

HÜSNÎ'S LIFE, LITERARY PERSONALITY AND HIS DİVÂN

Yaprak UÇAR

Master's Thesis, The Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Kaplan ÜSTÜNER

July 2011

This study covers the life, literary personality and the translation text of Divā n of Hüsni, one of the Divā n poets, who is assumed to live in the first half of the 19th century. The only known copy of Hüsni Divā n is recorded in the number 5505 in the Department of Turkish Writings at İstanbul Library. The text is based on this copy.

Since Hüsni is a member of Nakşibendî sect, his Divā n is concerned with the ideas of Nakşibendî and sufism. He used clear and simple language in order to instruct and invite people to the sect.

Hüsni's poems reflect the general characteristics of the Divā n poetry in terms of both style and language and of literary arts.

Key Words: Divān Poetry, Hüsni Divān, Hüsni

